RACÛLÎ, HAYATI, EDEBİ KİŞİLİĞİ VE DİVANI

Esma KARAKAŞ

Yüksek Lisans Tezi

Prof. Dr. Ali İrfan AYPAY

TC.

AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ESTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

RACÛLÎ, HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ VE DİVANI

Hazırlayan

Esma KARAKAŞ

Danışman

Prof. Dr. Ali İrfan AYPAY

AFYONKARAHİSAR-2008

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum "Racūlī, hayatı, edebī kişiliği ve divanı" adlı çalışmanın tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

29/08/2008

Esma KARAKAŞ

TEZ JÜRİSİ KARARI VE ENSTİTÜ ONAYI

JÜRİ ÜYELERİ	**İMZA**
Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ali İrfan AYPAY	……………………
Jüri Üyeleri: Yard. Doç. H. Feridun GÜVEN	…………………….
Yard. Doç. H. İbrahim HAKSEVER	…………………….

Türk Dili ve Edebiyatı anabilim dalı yükseklisans yeterlilik öğrencisi Esma KARAKAŞ'ın "Racūlī, hayatı, edebī kişiliği ve divanı" başlıklı tezi 29/08/2008 tarihinde saat 16.00'da Lisansüstü Eğitim Öğretim ve sınav yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, yukarıda isim ve imzaları bulunan jüri üyelerince değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Mehmet KARAKAŞ

MÜDÜR

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZETİ

RACŪLÎ, HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ VE DİVANI

Esma KARAKAŞ

AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

Ağustos 2008

TEZ DANIŞMANI: Prof. Dr. Ali İrfan AYPAY

Racūlī 19. yüzyılda yaşamış, asker emeklisi, pek çok şehirde bulunmuş, ancak divanını yazdığı dönemde Gaziantep'te ikamet eden bir şairdir. Divanını sade bir dille yazmış; telmih, tenasüp, tariz, tevriye sanatlarına yer vermiştir. Kafiye olarak zengin kafiye ve redifin beraber kullanıldığı görülmektedir. Divanda deyimlere ve ağız özelliklerine rastlanmaktadır. Tek nüshası mevcut olan eserde, kelimelerin pek çoğunun yazımı yanlıştır. Divan edebiyatında bilinen gazel konularının dışında toplumsal meselelerin de dile getirildiği görülmektedir. Tasavvufu ve tarikatları şiirinde işlemiştir. Melamilik, Mevlevilik, Bektaşilik, Haydarilik gibi tarikat isimlerine de yer verilmiştir. Özellikle Ehl-i Beyt sevgisinin divanda yoğun olarak işlendiğini görülmektedir. Yazılan tarihlere bakıldığında şairin Abdülaziz ve Abdülmecit zamanında yaşadığı görülmektedir. Yaşadığı bölgenin idarecileri için tarihler yazmıştır. 19. yüzyılın divan şairelerinden biri olan şair, bu yüzyıldaki diğer divan şairlerine benzerlik göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Ali , Ehl-i Beyt, Afet, Çeşm-i Şahin, Mecnun

ABSTRACT

RACÛLÎ, HIS LIFE, LITERARY, PERSONALITY AND DIVAN

Esma KARAKAŞ

AFYON KOCATEPE UNIVERSITY
THE INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
DEPERTMANT OF TURKISH LANGUAGE and LITERATURE

August 2008

Advisor: Prof. Dr. Ali İrfan AYPAY

Racūlī lived in the nineteenth century an as a retired soldier visited many cities but mainly stayed in Gaziantep while writing his divan (collected poems). He used a plain style and in his rhetoric he usually applied to the expressions like reference, symmetry, sarcasm (quip) and double-entendre. His poems are rich in terms of different kinds of rhymes given together. There is only one copy of his work and most of the words are miswritten in it. Apart from the common ode (gazelle) topics in Divan literature, he mentioned social problems in the collection. In addition, Sufism and some sectarian matters including some heterodox sects like Melami, Mevlevi, Bektaşi, and Haydari take place in his work. Mainly love of "Ehli-i Beyt" (family members of Prophet Mohammed) is emphasized in the collection. Regarding the written dates, it can be estimated that Raculi lived during the rein of Abdulaziz and Abtulmecid. He also wrote some biographies fort he local administrators. As one of the Divan poets of nineteenth century, Raculi's style has many similarities with his contemporaries.

Key-words: Ali, Ehl-i Beyt(family members of prophet Mohammed), Blight, Hawk-eyed, Mecnun(Love-crazed)

ÖNSÖZ

Yüksek lisans tezi olarak Racūlī adlı şairin divanını seçmemizin sebebi çalışılmamış bir eser olmasıdır. Eserin transkripsiyonlu şeklini hazırlarken yazım yanlışlarından, bir kelimenin farklı şekillerde yazılmasından dolayı zorluk çektik. Ve divan metnini ortaya koymaya çalıştık. Şiirlere numaralar verdik. Ölçüleri bulduk. Şairin hakkında bilgi bulamadığımız için divandan hareketle hayatını oluşturduk. Edebi kişiliğini de divandan hareketle yazdık. Tespit ettiğimiz yanlış yazımların doğrularını yazıp, farklı yazımları dipnotta belirttik. Geçen atasözü, deyim, isimler, ağız özellikleri gösteren sözcükleri verdik. Divanda olmayan kısımları yay ayraç içinde verdik. Birebir ve umumi olarak yararlandığımız eserleri kaynakçada verdik.

Çalışmam sırasında fedakarlık gösteren, bana manevi desteklerini esirgemeyen sevgili eşim ve çocuklarıma; bilgi, birikim ve materyal yönünden destek olan ve bana rehberlik yapan kıymetli hocam Prof. Dr. Ali İrfan AYPAY'a şükranlarımı sunarım.

Esma KARAKAŞ

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ

Milli Kütüphanede A6038 demirbaş numarası ile kayıtlı Racūlī divanının tek nüsha olduğunu tespit edildi.19. yüzyılda yazılmış bu eseri Türk Edebiyatı'na kazandırmayı hedefledik.

Bunun için öncelikle metni okuduk ve divanın transkripsiyonlu metnini yazıldı..

Tezkirelerden bilgi bulamadığımız için şairin hayatını metinden yola çıkarak yazıldı. Şairin sade bir dille şiirler yazdığını tespit edildi. Ağız özellikleri taşıyan pek çok kelimenin eserde olduğunu fark edildi. Bunların bir kısmını anlamları ile beraber verildi. Kafiye ve redif bulma konusunda bir sıkıntısının olmadığını fark edildi. Kullanılan vezinleri ve kaç defa kullanıldığını yazıldı. Divanda mısralar vezne uydurulmak için kimi zaman kelimelerdeki bazı eklerin yazılmadığını, bazı kelimelerin farklı şekillerinin kullanıldığını görüldü. Şair "fāʿilün" diye bitmesi gereken bahirleri "faʿlün" diye bitirmiş. Böyle biten yerleri de dipnotta belirtildi. Özellikle imlada fazlaca problem var. Pek çok kelime yanlış yazılmış. Doğrularını metinde verip, yanlışlarını dipnotta belirtildi. Şairin atıf vavını izafet kesresi ile, izafet kesresini de atıf vavı ile yazdığını görüldü. Pek çok yerde de atıf vavını yazmadığını görüldü. Böyle olan yerleri parantez içinde yazıldı. Birkaç kelimede emin olmadığımız yerleri parantez içinde yazıldı. Ayrıca ismin belirtme halini bazı yerlerde "ى" harfi ile yazdığını bazı yerlerde ise yazmadığını görüldü.

Nüshada kapağın iç yüzünde Arif Hikmet Paşa tarafından divanın okunmasını tavsiye eden bir not vardır. Yazılan 257 gazel genellikle 7 beyitliktir. Hz. Peygamber, Ehl-i Beyt, Āl-i abā hakkında yazılan gazeller 7 beyitin üzerindedir.

Divanda geçen ayet, hadis ve Arapça ibareleri Türkçe karşılıkları ile beraber verdik.

Deyim ve atasözlerini tespit edip anlamları ile birlikte verdik.

Şairin gerçek yaşamla ilgili kullandığı mekân isimleri Halep, Şam, Antep, Urfa, Adana, Maraş, Besni, İstanbul'dur. Bunun dışında diğer divanlarda geçen mekan isimlerine de rastlanmaktadır.

Pek çok şair adının divanda geçtiğini görüyoruz. Özellikle 238. gazelde pek çok şair ismi bir arada verilmiş. Ancak şairin Fuzūlī ve özellikle Nef'ī'den etkilendiğini fark ediyoruz.

Metnin incelenmesi sırasında şiirler numaralanırken gazellerde kısaltma kullanmayarak "g" yazılmadı. Diğer alıntıların ise hangi nazım şekilleri ile yazıldığı belirtildi. Eğer tarihse önce varak numarası sonra kaçıncı tarih olduğunu ve beyit numarasını verildi.

BİRİNCİ BÖLÜM

ŞAİRİN HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ

1. ŞAİRİN HAYATI

Şairin hayatı hakkında tezkirelerde bilgi bulunmamaktadır. Hayatı hakkındaki bilgileri divanından hareketle verebileceğiz. Şair 19. yüzyılda yaşamış, mesleği askerlik olan bir kişidir. Bazı beyitlerden anladığımız kadarıyla emeklidir ve şiirlerinin belki de bir kısmını emekli iken yazmıştır. Şam, Halep, Antep şairin yaşadığı şehirlerdendir. Kimi zaman İstanbul'a da gittiğini ancak orada eğlenmeyi sevmediğini anlıyoruz. Antep'in kendi memleketi olmadığını ifade eden şair, orada yaşadığını ifade ediyor. Belki de Antepli bir hanımla yaptığı evlilik, şairin oraya yerleşmesine sebep olmuştur.

ʿAyntāb bizi bend eyledi bir zülf(i) kemende

Eyyām-ı bahār seyre çıḳup ʿAyn-ı Lebende(4. müseddes, 1. bend, 5.-6. mısralar)

Şairin yazdığı tarihlerden Abdülaziz, Abdülmecit zamanlarında yaşadığını anlıyoruz. Ayrıca Şam-ı Şerif'te Asker Müşiri Emin Paşa, Cevdet Paşa, Derviş Paşa gibi kişilerin adlarının zikredilmesi şairin yaşadığı tarih hakkında bize ışık tutmaktadır. Abdülmecit'in 1839-1861 tarihleri arasında yaşadığını , Abdülaziz'in de 1861-1876 yılları arasında padişahlık yaptığını düşünürsek şairin bu tarihler arası yaşadığına kanaat getirilebilinir.Ayrıca yazdığı en son tarihleri de 1871 yılında yazdığı görülmektedir.

Ḥāk-pāye yüz sürüp didi Racūlī (tā)riḫi

Bendeyiz faḳīr duʿācıyam efendim rūz (u) şeb

1287 (90a, 6. tarih, 11)

Ey Racūlī yine tekrār eyleyüp cihād içün

Söyle bir sulṭān-ı tāriẖ Ġāzi min ʿAbdulmecīd

1272 (89b, 4. tarih)

Şair ömrünün askerde nöbet tutmakla geçtiğini belirtiyor.

Racūlī ʿasker-i ḥāli nöbetle geçti bu ʿömrüm

Bitürdi sīnemi ḥālā yaḳın aḥḳāba dek ṣubuḥ[1] (21b, 61, 7)

Kimesne māniʿ olmaz sāye-i şāhānede çünki

Racūlī ʿasker-i ẕāt-ı teḳāʿüd bende-ġāndandır (35b, 112, 7)

Şair utangaç olduğu için rahat bir geçiminin olmadığını söylüyor. Belki daha rahat bir yapıya sahip olsa, durumunu anlatabilse veya üst makamlarda olan insanlara kaside yazsa idi ekonomik açıdan iyi bir durumda olabileceğini ifade ediyor.

Maḥrem olmaz baḥtımız çekmiş yüzine bir niḳāb

Rızḳımız artardı belki olmasam ehl-i hicāb(10 b, 32, 1)

Şair gurbette yedi yıl, yedi yer gezdiğini söylüyor. Yani ömrünü gezmekle geçirmiş. Aynı zamanda gurbette ikamet etmek zorunda kaldığını anlıyoruz.

Ġarīb nāçīzi [2]ġurbet[3] eylemiş yazıḳ yedi yılda

Yedi kez yedi yıl ġurbet gezüp ben olmuşum üstād (23a, 67, 5)

Ey Racūlī ġurbet ilde böyle iskān eyleyüp

Sen baña cevr ü cefāyı bend-i ḳanūn eylediñ (52a,168, 8)

---

[1] Kelimeyi vezne uydurmak için birinci hecede imale yaptık.
[2] Kelime "nāʿçīz" şeklinde yazılmış.
[3] Bu sözcük "ḳurbet" şeklinde yazılmış. Ağız özelliği gösteriyor.

Şairin sosyal hayattaki birtakım aksaklıklardan rahatsız olduğunu anlıyoruz. Aynı zamanda kendi değerlerini koruduğu için ulaşabileceği bazı maddi şeylerden mahrum kaldığını belirtiyor.

Ḥakimiñ aġzını rüşvet ṭutdu ṭoġru söylemez

İşde bu daʿvā-yı ʿaşḳı faṣl iderim ben baña (5a, 15, 6)

Mey-i rüşvetle Nāşid neş'elenmiş şehr-i Ḥaleb'de

Ḫilāfı neş'et itdi valilik bu ẕāta bühtāndır (35 b, 112, 2)

Meger ol nehr-i bartıldan nice biñ kāse nūş itmiş

İşin yoḳsa yürü filcan ile sen var anı ḳandır(35b, 112, 3)

Şair kendisinin varoşa tayin edildiğini anlatıyor.

Ṣıdḳıle āh eylesem iḥrāḳ olup ʿālem yanar

Bir āteşbāzım ki ṣaçup ḳapladı eṭrafa nār

Fī-sebīl-illāh yüri imdāda ʿaşḳ ġavġāsı var

ʿİzzet ile yegdir Allāh yeg diyü feryād (u) zār

Ḳalʿa-i ġamda seni varoşa taʿyin itdiler (85 b, 3. muhammes, 5. bend)

Şairin Ayntab(Antep), Ayn-ı Leben(Alleben)[4], Karataş (Gaziantep'te şu anda bir mahalle geçmişte ise bir mesire yeri imiş.) isimlerinden yola çıkarak Gaziantep'te bulunduğunu söyleyebiliriz

ʿAyntāb bizi bend eyledi bir zülf-i kemende

Eyyām-ı bahār seyre çıḳup ʿAyn-ı Lebende (83a, 4. müsed., 1.bend, 5. ve 6. m.)

---

[4] [4]Alleben,süt yoğurt kaynağı anlamına gelen bu sözcük Gaziantep'i Şehit Kamil ve Şahin Bey olmak üzere ikiye ayıran derenin adıdır. Vaktiyle bu dere öylesine köpürerek bembeyaz akarmış ki akanın su mu yoksa süt mü olduğu bilinemezmiş. Halk burada yüzermiş. Hıdırellezde dilek kağıtlarını bu dereye atarmış.- www.eskilisozluk.com

Mest olmuş o ẖūb ḳalmamış hiç ʿaḳl ki başda

Bir başḳa ḥüsün peydā olup göz ile ḳaşda

Tut baḳçesi mi niyyeti bilmem Ḳaraṭaş'da (83a, 4. müseddes, 4. bend, 1-3.)

Şair canını din ve devlet yoluna adadığı için asker olduğunu söylüyor.

Ey Racūlī rāh-ı dīn-i devlete cān baẖş idüp

ʿIyd-ı ekberdir diyü geydim bu ʿasker kisveti (76 b, 253, 7)

Saraya gelip gittikçe sevdiğinin yüzünün kendisine maaş olduğunu belirtiyor. Belli ki bir yere gittiğinde bir güzel görüyor ve sanki maaşını almış gibi hissediyor.Maaş kelimesinin yaşama sevinci anlamına geldiği de göz önüne alınarak şairin saray dediği yere gittiğinde mutlu olduğu , yaşama sevinci ile dolduğu anlamı da çıkarılabilir.

Beher māh yüziñi gördikce ʿömrüm ṣarf idersin sen

Baña maʿāş yüzin görmek gelüp gitdikce serāya (70a, 233, 6)

Ömrünün sonunda olduğuna inanıyor, yaşlılıktan şikâyet ediyor.

Riyādan geç kemāliñ ṣat ṭamāʿı ele baẖş eyle

Racūlī āẖir ʿömrüñ yoḳ devāsı hiçbir imkānı (75b, 250, 15)

Uçdu başdan gitdi genclik devleti hümā imiş

İẖtiyarlıḳ başa gerçekden ṣaḥīḥ belā imiş (40a, 128, 1)

Şairin Adana ve civarını gördüğünü, o civarda bir Türkmen güzeline âşık olduğunu anlıyoruz.

Mār-ı zülfüñ gösterüp zīr-i külāhdan simsiyāh

ʿAḳlımı aldı o Türkmen obasına gitdi āh

Çeşm-i ejder zülfi mār kākülleriniñ her teli

Ṣāhmārān ḳalʿası taḫtında ḳurmuş ḫaymegāh (67a, 221, 1.-2)

Şairin çocukken çok gurbet gezdiğini; Şam'da bulunduğunu, Halep'in ise şairler memleketi olduğunu, orada kimsenin Türkçe şiir yazamadığını kendisinin ise Türkçe şiirler yazdığı halde kıymetinin bilinmediğini anlıyoruz Antep'in de şairin son durağı olduğunu anlıyoruz.

1. Ẕāti āsitāniyem neslim ʿaceb tatar imiş

Ṭıfl iken gezdim dolandım baña ġurbet yār imiş

2. Ṣormuşum tā pīr olunca didiler āḫir Şam

Şam baña virdi ḫaber kim ḳısmetim nis̠ār imiş

3. İdemez inşā ʿArab Türkī lisān üzre şiʿir

Bilmedi bizi Ḥaleb kim ṣāḥib-i eşʿār imiş

4. Bir vesile fetḥ-i bāb oldı bize me'mūriyet

Yaʿni çoḳ mecbūr degilim bu żarār bu kār imiş

5. Añladım gezmek cihānı kār u kesbi bendeniñ

Ḳande bir naḳd-i hüner var ise ṭaḥṣīldār imiş

6. Sermiş ol metāʿını bir post-nişīn güher füruḫt

Ḳalʿealtı ḫoş müreffeḥ bir şīriñ pazar imiş

7.ʿAyntab dillerde meşhūr eşḳiyāsı var ise

Ey Racūlī çoḳ ḥaḳiḳat ehl-i diller var imiş (39a, 124)

Şairin Gavurdağı'ndan Ulaşlı bir güzele sevdalandığını öğreniyoruz.

Ḥaḳiḳatle güzel eṭvārı belli bir dilāver bu

Suāl itdim didiler ki Gavur Ṭaġlı Ulaş'dandır (35a, 111, 3)

Peygamber soyundan geldiğini söylüyor.

Racūlī Āl-i Evlād-ı Resūl oldıġına iṡbāt

Giyüp ʿaşḳıñ külāhıñ başıma meydāna geldim hū (64 b, 210, 7)

Şairin alçakgönüllü olduğunu anlıyoruz.

ʿAnḳalara ʿanḳa görünüp pestle pestiz

Allāh da bilür ḳul sezer bizde kibir yoḳ (49a, 155, 5)

Yaşayış olarak orta yolu takip ettiğini söylüyor.

Eger ʿālim iseñ ʿilmiñ kemāliñ sende ḳalsun heb

Ne öyle ṣofı mizācım ne ziyādece ḥaşḫāşım(56b,180, 4)

Şair divanda iki defa "İsmim İsmail" diyor. Buradan yola çıkarak şairin adının İsmail olabileceği düşünülse bile; hem kurban hadisesi içinde verilmesi hem de pek çok şiirde şairin kendisin peygamberlerle özdeşleştirmesi bu ihtimali zayıflatıyor.

Nice ben baḫş eyleyüp ḳılmam saña teslīm-i cān

Ẕāt-ı ḳurbānem Racūlī çünki ismim İsmāʿīl (54a, 170,7)

Ḥākpāy-ı Ehl-i Beyt’e ḳılmışım cānım fedā

ʿIyd-ı ekberdir baña çün ẕāt-ı ismim İsmāʿīl (54b, 173,6)

2. ESERİ VE SANATI

2.1. ESERİ

Toplam 92 varak olan eserin iç kapağında divanın okunmasını tavsiye eden Arif Hikmet Paşa tarafından yazılmış bir not var.

Eser hem Arap rakamları ile hem de günümüzde kullandığımız rakamlarla numaralanmış. Arap rakamları ile numaralandırılmış sayfalardan 19a,19b, 67a, 67b, 79a, 79 b, 80a, 80 b divanda yoktur.

Günümüz rakamları ile numaralanmış sayfalardan 19. varak yok.

5 b , 12 b'de Zihnī'den şiir var.17 b, 19 b, 24 b'ye sonradan not düşülmüş. 40 b, 46 b, 50 b boşmuş, daha sonra üzerinde toplama işlemi yapılmış.

24 b'de (esere sonradan eklenen) Zübeyde adlı bir hanımın ölüm tarihi ve onun için yazılmış bir şiir var.

90 b'de yazılan tarih ile 92 a'da yazılan tarih aynı. Yani yazılan sayfa tekrar yazılmış.

Rabıta bir sayfanın altına yazılan ve bir sonraki sayfanın ilk kelimesi olan sözcüktür. Sayfa takibine kolaylık sağlar. Bazen harf ile de rabıta yapılabilir.Müşir, rakabe, çoban, ayak, payende gibi isimleri vardır.

3, 4, 6, 7, 10, 11, 13, 14, 15, 20, 23, 26, 27, 28, 29, 31, 34, 36, 39, 45, 51, 52, 54, 56, 60, 61, 62, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 73, 74, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 87, 88, 89 b'de rabıta var.

Şair 62 b'de rabıta olan "menbaʿ" ile başlayan şiiri ve 66 b'deki "gelürse" rabıtası ile başlayan şiiri muhtemelen unutmuş. Bu şiirleri 63 b'de yazmış.

7 b'de "mu'cizāt" rabıtası var ancak başka bir sayfanın bu rabıta ile başladığını göremedik.

88 b'deki rabıta olan "başımda" rabıtası ile 78 a'da karşılaşıyoruz. Ve sayfa Arap rakamları ile "٨١" (81) şeklinde numaralanmış. Yani muhtemelen cildi dağılan divanın, tekrar ciltlenirken sayfalarının yeri değiştirilmiş.

Eser besmele ile başlıyor.

71 b ve 72 a'da beyitlerde geçen şair isimlerinin sayısı sayfa kenarına sonradan eklenmiş. Çünkü 5 b ve 12b de Zihnī'ye ait şiirlerin yazıldığı mürekkep ve yazıyla buradaki yazı benzerlik gösteriyor. Zihni'ye ait şiirleri ve eklenen notları dipnotta verdik.

2.2. EDEBİ KİŞİLİĞİ

Şair derd çekmekte Fuzūlī'den daha ileri olduğunu söylüyor. Dolayısıyla şairin Fuzūlī'den etkilendiğini anlıyoruz.

Fużūlī giderdi ʿaḳlı başından gelüp görse

Beni başdan ayaġa derd-i hecr-i yāre yazmışlar(32 b, 100, 6)

Türkçe şiir yazmayı tercih ediyor.

Laʿli gevherdir müzeyyen Fārisī naḥv-i lisān

Naẓmımız Türkī zebāndır silk-i dürdāñe lafıẓ

Gerçi kim güzīde-i Fārisī maḳbūldür faḳaṭ

Şāh-ı İran'a degil bu pādişāhāne lafıẓ (44 a, 140, 4.-5)

Şiirinin fal olmadığını, ledün ilmine ait konuları anlattığını söylüyor.

Hep ʿilm-i ledündür sözümüz ṣanma remildir

Zāhid yürü olmaz bize enbāz-ı muḥabbet (14 b, 44, 5)

Şair hikmet denizinden rüya tabir ederek, ağzından sedef döktüğünü belirtiyor.

Aġzını açmış Racūlī’dir töker yaʿni ṣadef

Baḥr-ı ḥikmetden muʿabbir taʿbīri bu rü’yā (5a, 14,7)

Şiirlerinin çok olduğunu, bir deftere sığmayacağını, ancak gemiye yüklenebileceğini ifade ediyor.

Ey Racūlī bilmem ammā bu seniñ eşʿārını

Bir büyük sefīne ister ṣanma ki defter çeker (27b,81,7)

84 b’de şair Nef’ī’nin bir gazelinin tahmisini yazmış.

Biz ḫarābātız dem-i esrārdır eglencemiz

Ehl-i ʿaşḳız sāḳī-i ebrārdır eglencemiz

ʿĀḳıl-ı Cibrīl ġayri kārdır eglencemiz

Perde-i dilden ḫayāl-i yārdır eglencemiz

Gicelerde ṣūret-i dildār(dır) eglencemiz

69a, 229,6-7. beyitler merhun beyittir.

6.Cevr-i ʿaşḳıñla olan üftāde cennetlik olur

Ḥüsnüñ ol bāġ-ı İrem’dir kākülüñ bir ḥaymegāh

7. Ḥaymegāh-ı ʿālidir hem ḥānḳāh-ı ʿālī dil

Ey Racūlī ḥaḳ muʿīniñ ʿaşḳı serinde külāh

Sözü çok uzatmamak gerektiği, şairlerin geceleri uykusuz kaldığını, bu nedenle de yanlış bir şeyler yazmaktan çekindiğini söylüyor.

Söz uzatma ʿaḳlıñı başına al sen elvirir

Uyḳusuz serāsime kelāma ʿālem gülmesüñ

Ey Racūlī düşmeyüp elden ḳalem eşʿār içün

Var mı bir şāʿir ki gice rāḥatı bozulmasuñ (52a, 163, 6-7)

Kendisinden önce gelenlerin, büyük şair olduklarını, ama artık iyi şair yetişmediğini söylüyor.

Racūlī ḳande var sulṭān-ı şāʿir şimdi pek nadir

Kemāl ehli bu Türk'ün aġzın açdırmaz evā'iller (30b, 93, 7)

Şiirleri ile övünmemesi gerektiğini belirtiyor. Buradan da şairin alçakgönüllü bir şair olduğunu çıkarabiliriz.

Maġrūr-ı şiʿir olma ṣaḳın ʿaynı ḫaṭādır

Yüz yerde Racūli yine ġubāra yapışmaz (37a, 118, 7)

Kendisini gazel yazmakla görevli hissediyor .

Cihānda ḳalmadı gitdi gazel-ḫᵛān var ise nādir

Racūlī sen misiñ meydān-ı ʿaşḳıñ şimdi me'mūrı (245, 7.)

2.3. ŞEKİL ÖZELLİKLERİ

2.3.1. Sanatlar

Biz şairin her sanatına örnek vermedik. Sıkça rastlanan sanatlara örnekler verdik.

i. Hüsn-i taʿlil:

Sevgilinin Sultan Beyazıt semtinde olduğu için vücud çarşısının yakınlarının dülbentçi olduğu ve beyaz olduğu vurgulanıyor.

Çünki semt-i dilberiñ Sulṭan Beyāzīd-ı Veli

Ḳurb-ı çarşū-yı vücūd dülbendcidir elan beyāż (42 b,135, 4-5.)

ii. Tariz :

Öküzün genç görünmek için kendisini buzağa gibi gördüğünü, cahilin ise hikmetten söz ettiğini ifade etmektedir.

Gāv gençlik iddiʿāsıyla olur bir buzaġa

Āmi lafıẓıyla gördüm baḥs̱-i ḥikmet dem urup (12a, 37,5.)

iii. Telmih:

Şair Halep Valisi Naşid'i eleştirirken onun kendisini Süleyman zannettiğini söylüyor.

Geçince destine vali-i velāyet ḥükm ol anda

İki gün ḥükm içün kendi(yi) ṣandın ki *Süleyman*'dır(35b,112, 5)

iv. Tenasüp:

Şair gözyaşlarının zemzem olup vücudunu yıkadığını, "emrediniz" hükmünün kalp Kaʿbe'sinde olduğunu, sinesinin Arafat olduğunu ifade ediyor.

Gözlerim *zemzem* vücūdum ġasl idüb ḳıldım nidā

Kaʿbe-i ḳalbimde *lebbeyk* sīnem üzre *ʿArafāt* (15a, 45, 4.)

v. Tevriye:

Şair Şām kelimesini hem akşam hem de Şam şehri anlamında kullanmış.

Çeküb fānūs-ı fikrim düşdi öñüme benim *Şām*'dan

Geçüb Ḥaleb'i getürdi beni ʿAyntāb'a dek ṣubuḥ[5] (21 b, 61,6)

2.3.2. Nazım Biçimleri, Vezinler

Divanda 257 gazel, 9 tarih, 6 müseddes, 6 muhammes, 1 terci-i bend, 1 müselles 1 tane de tahmis var.

Şiir sayısı	Vezin
178+4=182	Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/Fāʿilün
	Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün (Faʿlün)
	(108. gazel, 5. müseddes, 3. ve 6. tarihler)
71	Mefāʿilün/ Mefāʿilün/ Mefāʿilün/ Mefāʿilün
20	Mefʿūlü/Mefāʿīlü/ Mefāʿīlü/Feʿūlün
8	Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/Feʿilün
1	Müstefʿilātün/Müstefʿilātün
1	Mefāʿilün/Mefāʿilün/Feʿūlün
1	Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilün

Divanda farklı konularda gazellerin yazıldığını görüyoruz. Ancak genel olarak öğretici ve hicvedici şiirlerinin daha ön planda olduğunu söyleyebiliriz Nefʿī'nin bir şiirini tahmis etmesi, birini de tanzir etmesi şairin şiirlerini yazarken Nefʿī'den etkilendiğini göstermektedir. Şairin 226. gazeli Nefʿī'ye nispet ettiğini , 229. gazelde ise Nefʿī'nin

[5] Mısrayı vezne uydurulmak için bu kelimenin ilk hecesinde imale yapılmıştır.

gazelini tanzir ettiğini görüyoruz. Ayrıca 7(Nefʿī divanınında 1.gazel) , 44(Nefʿī divanınında 20. gazel) 58(Nefʿī divanınında 27. gazel), 88(Nefʿī divanınında 29. gazel), 95(Nefʿī divanınında 29-30. gazeller), 100(Nefʿī divanınında 29-30) numaralı gazellerinde Nefʿī' nin gazelleri ile aynı redifte ve vezinde gazeller yazdığını gözlemledik.

2.3.3. Dil ve Üslup

i. Dili

Şairin mahalli bir şair olduğu, dolayısı ile de dilinin sade olduğu görülmektedir.

19. yüzyılda şiirlerin duygu derinliğinden ve hayal zenginliğinden yoksun oldukları; dinī- tasavvufī şiirlere ilginin arttığı görülmektedir.(Mengi, 1995:234)

Divanda dilin oldukça sade olduğunu gördük. Zaman zaman bazı kelimelerin halk söyleyişi ile şiire girdiğini görüyoruz. "Keyyāl" kelimesinin bozulmuşu olan "kiyāl" kelimesi veya "kadr" kökünden geldiğini düşündüğümüz "kaddare" kelimesi "iyilik" anlamındaki "ilik" kullanımları gibi.

Bunların bazıları Antep yöresine ait, bazılarının ise yöresini bulamadık.

baḳçe: bahçe (83b, 4. müseddes,4. bent, 3. mısra)

baya: Hakikaten, gerçekten, ciddī olarak(32a, 99, 5a)

besebelli: besbelli (84a, 2. muhammes, 1. bent, 4. mısra)

digme: değme, seçme,üstün, en üstün (30b, 92,6b)

eylik:iyilik (56b, 181,3)

el vermek: kafi gelmek (52b, 166, 3)

fak: tuzak, kapan (57b, 186,1a)

ġari: artık, bundan böyle (T. bend-81b, 6. bend, 5. mısra)

göz belertmek: Hiddetle ya da korkutmak için gözlerinin akını göstererek bakmak (32a, 99, 5b)

halal: helal (69a, 228,3)

İlik: iyilik (59b, 193,6b)

ḳabīḥāt: Kabahat (51b, 161, 4)

kendiyi: kendini (21a, 59, 5)

ḳurbet:gurbet (23a,67,5)

külek: tahta kova (52a,164,6)

muhanet: kimseye yardım etmeyen, iş bitirmeyen (88a, 6. müseddes, 2. bend, birinci mısra)

müddehem: tembel/ suçlu, kabahatli (28a,83,6)

nüsibet: musibet (47a, 148,4)

sabı (çocuk): aklı ermeyen küçük çocuk(29b, 89,6b)

söyünmek: sönmek (9a, 26,2)

suval: soru (34a,107, 2)

şemş: güneş (54a, 171,4)

tehaffün: kokuşma (35a,111, 6b)

tölek: kurnaz, açıkgöz, düzenci- (29b, 89,7)

zati: zaten (20b, 57, 5)

zerzele: zelzele, deprem.(70b, 235, 4b)

Bunların dışında eczalı kibrid(56a,178,2), Galata Kulesi(32a, 99,6) ,telgıraf(81a, terci-i bend, 4. bend, 7. mısra) ve varoş (85b, 3. muhammes, 5. bend, 5. mısra), fabrika (22a, 63,5) gibi kelimelerle karşılaştık.

Kullanılan deyim ve atasözleri:

Deyimler:

Arasını soğutmak: zaman geçmek; eski yakınlık dostluk kalmamak

Yaraşmaz mı bize bu bādeyi çörekle ikramıñ

Biraz sen istirāḥat it arasını ṣoġutduñ ṭut (15a, 46, 3)

ʿAyvażḳasap : (ayvaz kasap hep bir hesap) ha öyle ha böyle, ikisi de bir

Cüz-i irtikāba meyl itmez bu nās çoḳ çoḳ iyü

Yaʿni bi'l-cümle ṣadāḳatde miṣ̱āl ʿayvażḳaṣāb (10b, 32,4)

Başını gözünü yarmak:bir işi kötü yapmak, istenildiği gibi yapmamak;

Düşürüp başını gözünü yarma böyle eşʿārıñ

Bu dillerde meṯeldir lāf ile ḥelvā pişer mi ya (7b, 20, 2)

lafla helva pişmez:Şöyle yaparım, böyle yaparım demekle yapılması gereken iş yapılmaz.

Düşürüp başını gözünü yarma böyle eşʿārıñ

Bu dillerde meṯeldir lāf ile ḥelvā pişer mi ya (7b, 20, 2)

Can kulağın aç-: çok dikkatli dinlemek

Cān ḳulaġın aç gözüñ diñle naṣīḥ bu saña

Gezme beyhūde cihānda ʿömrünü itme hebā (3b,10, 1)

Dalga saymak: oyalanmak; boş ve aylak durmak; yersiz ve gereksiz şeylerle uğraşmak

Baḥr-i dünyā dalġa ṣaydırdı geçürdi ʿömrimüz

Ol geçen gitdi geleni ṣay ki bir ḍalġa imiş (40a, 128, 2)

Demir leblebi: Başa çıkılması güç kimse

Beni mīzāna urma ẕāt-ı ayarım ağır ṭaşım

Dişiñ geçmez temürden leblebiyem bir çetin aşım(56 b,180,1)

Göz belertmek: Hiddetle ya da korkutmak için gözlerinin akını göstererek bakmak

Baʿżı eşḫāṣa ḥüküm eyler baya ḥiddetlenür

Göz belerdir baş ṣalar tütün içer faṣır faṣır (32 a, 99, 5)

Göz boyamak: kandırmak, yanıltmak, gösterişle aldatmak

İşde bu renk ile felek ʿālemin gözin boyar

Anıñ içün gösterir envā emtā-ı Firenk (53b,169, 6)

Göz(ü) kesmemek:bir işi yapabilme konusunda kendine veya başkalarına güvenmemek

O çifte ḳayıḳ Beyḳoz'a Kağıdḫāne dek ṭut

Aḳındı'(y)ı göz kesmez ise baʿż yedek ṭut (14 a, 41, 1)

Kamuştan at sürmek: Çocukça davranmak (?)

Müddeʿī meydāna çıḳdı bir kamuşdan at sürüp

ʿĀlemī tekẕīb mā'il ġayret-i cehle uyup (12a, 37, 1)

Kan ter içinde kalmak: çok terli, yorgun, perişan

Ey Racūlī gördügim rü'yāyı taʿbīr eyledim

Çeşmimi açdım ki kan ter içre ḳālmış cāmeḫᵛāb (10b, 31,7)

Kazı koz anlamak: söylenen şeyi yanlış anlamak

Yeter çoḳ söyleme şikārı ḫāṭır ürkmesin senden

Racūlī kazı ḳoz añlama bul eşʿāra ḫūb elfāẓ (44 b , 141, 7.)

Kırmızıdan sah çekmek: Doğrudur diye ısrar etmek(?)

Ġāfil olma ḳayd-ı esrārıñ açup her rengini

Pek günāhmış ey Racūlī ḳırmızıdan çekme ṣaḫ (21 a, 59,7)

Tel kırmak (ṭil kırmak): Münasebetsiz harekette bulunmak, hata işlemek

Divanda üç kere geçen bu deyim zahid (31a,93,5), sevgili (53a,167,2) ve riya ehlinin özelliği olarak verilmiştir.

Ḳumāşı ehl-i diller destegāhına eliñ ṣundı

Riyā ehl yine til ḳırdı ṣunʿ bu riyādandır (29a, 86, 5)

Uyur yılanın kuyruġuna basma, hatardır: kötü bir kimseye kötülük yapacak fırsat vermek

Uyur yılanıñ ḳuyruġu(na) baṣma ḫaṭardır

Zülf-i siyeh-i yāre ṭoḳunmam ḥaẕerimden (87a, 5.muhammes, 2.bend, 4.-5. mısralar)

Yüz karası: utanılacak bir durum veya şey, yüz kiri

Yüz ḳarasını ḳul yüzüne urmadı Bārī

Ṣaḥrāda ḫafīf ḳahve-i filcāna baḳılmaz (37 b, 120, 3)

Yüze kıl elek tutmak: utanmayı gizlemek

Racūlī benim hoppa begim çok güzel ammā

Utanmaya gelmez yüziñe bir ḳıl elek ṭut (14a, 41 ,7 b)

Yüzün ağ olsun: Sağ ol.

Yüzüñ aġ olsun diyü bir pīr eyledi duʿā

Ḥamdulillāh bizde aḥvāl-i kemāl buldı vuḳūʿ (45a, 142, 3)

Yüzünü ağartmak: beğenilir bir iş yapmak, iş ve davranışlarıyla yakınlarının övünmesine sebep olmak

Māst te's̱īr eylemiş ol liḥye-i beyāżına

Yüzüm aġ eyler diyü ṣanmış ki ṣābūn'uẕ-ẕünūb(12a, 37,4)

Zoka almak: Tuzağa düşmek, zarara uğramak

Kimse'yi ṭaʿn eyleme zoḳa alup meclisde

Sāḳīniñ destinde ḥāżırdır ecel cāmına baḳ (49 b, 156, 4)

Atasözleri:

Bir musibet bin nasihattan yegdir: Yaşanan olaylar öğütlerden daha etkilidir.

Biñ naṣīḥat kār ḳılmaz bir nuṣībet yeg aña

Cild-i ḫınzırı ne mümkün eylemek teṭhīr debbāġ (47a, 148, 4)

Çok bilen, çok yanılır: Çok bildiği için kendine güvenen kişi bilmediği şeylere de karışır ve bunlarda yanılır.

Gerçi dillerde mes̱eldir çoḳ bilen çoḳ yañılur

Baʿżı bu maḥbūb-ı kāmil diyü bir meczūba çat (14b, 43,5)

Dost başa düşman ayağa bakar: Temiz giyinip kuşanmanın gerekliliğini anlatır.

Maḥbūb yüzine baḳma ḥarāmdır didiñ ammā

Dost başa baḳar pāyile dāmāne baḳılmaz (37 b, 120, 5)

Her kuşun eti yenmez: Herkes zorbalığa boyun eğmez, buna karşı gelecekler de çıkar.

Yaʿni bu meşhūr meseldir her ḳuşun yenmez eti

Bir temirden leblebi gelmiş ki ḳalbūr üstüne (69 b , 231, 6)

Kimsenin ettiği yanına kalmaz: Yapılan bir kötülük en sonunda sahibine geri döner.

Ey Racūlī ḳangı ḥayvān olsa āḫiri bulur

Kimseniñ itdigi ḳalmaz yanına kim ġam yesem(57 b,184,7)

Kul beşer insān şaşar: İnsanın hatasız olmayacağını anlatır.

Ḳul beşer insān şaşar haftada bir beyt söyleme

Ḳande eşʿār-ı nezāket çün bu maʿnā-yıʿabes̱ (17a, 55g,2)

Mısır unundan baklava olmaz: İmkânsız olanı ifade eder.

Ḳalmamış cihānda fāhim biñde birdir bu ʿaṣır

Ṣıḳ ilekden geçse aṣla baḳlava olmaz mısır (32 a, 99, 1)

Semekde bed taʿaffün ḥāṣıl olsa bil ki başdandır (Balık baştan kokar): Bir işteki aksaklık başta olandan kaynaklanır.

Didim ġayet güzeldir bu didiler baḥr-i ʿiṣyāndan

Semekde bed taʿaffün ḥāṣıl olsa bil ki başdandır (35a,111,6)

ii. Kafiye ve redif:

Divanda redif ve zengin kafiyenin yoğun olarak kullanıldığını görmekteyiz. Tam kafiyeye örnek:

Bā-i bismillāh ʿaşḳ cām-ı mey-i fażl-ı Ḫudā

Noḳṭa-i ʿilm-i ledün baḥrinde sāḳī reh-nümā(1a, 2,1)

Tam kafiye ile redifin beraber kullanımına örnek:

Daḫi bīmāra ölmezden ümīd īmā' ider vāris̱

Kimi cān derdine düşmüş kimi ḥülyā ider vāris̱(17b,52,1)

Zengin kafiye ile redifin beraber kullanımına örnek:

Güzel ol çeşm-i maḫmūrıñ meyi nāz u ṣafādandır

Yaḫud sitemi aġyārı çeküp cevr-i cefādandır(33b,104,1)

Zengin kafiyeye örnek:

Bu bahār nevrūz(-ı) sulṭāni cemāl itdi ẓuhūr

Açup esrār-ı Ḥüseyni bize ezhāride nūr(34a, 106,1)

2.3.4. İmlā Özellikleri

Divanda atıf vavını izafet kesresi ile yazılmış. Pek çok yerde bu kullanıma rastlamaktayız. Örneğin 5. gazel 1 b'de bu şekilde yazmış. (جورى جفا) Böyle kullanımların tamamını dipnotta belirttik.

İzafet kesresini de atıf vavı ile yazmış. (233. gazel, 5 b'de aḥsen-i taḳvīm)

Metinde olmayan bizce eklenen ses ve heceler parantezle gösterilmiştir.

Şair ismin belirtme halini genellikle yazmamış. Biz böyle yazdığı yerleri yay ayraç içinde gösterdik. Örnek 12. gazel, 2 a'da "ahlakı" kelimesi.

Ayrıca ünlü ile biten yerlerde "ye" harfi üzerine hemze ile (ندائى– 3b, 9. gazel, 6. beyitte), kimi zaman da "ye" harfiyle yazılıyor.

Yezid kelimesi (ذ harfi ile) yazılmış.. (Örnek 17. gazel, 4. beyit)

Kimi zaman da (ز) harfini (ذ) şeklinde yazmış. Örneğin zülf, zahid kelimeleri sürekli bu şekilde yazılmış.

Ünlüyü göstermek için Arapça kelimelerde "vav" harfini kullanılmış. Örnek 14. gazel, 6 a'da (روشوت).

Bazen de harflerin birbirinden ayrı yazıldığına şahit oluyoruz: 176. gazel, 1 a'da (محبوبـدن) şeklinde yazılmıştır.

Zaman zaman harekeleme ile karşılaşabiliyoruz. "edrikni" kelimesinde " ر" ve "ك" harfini harekelemiş. 19. gazel, 14. beyit, a ve 16 b, 46. gazel, 3 a'da "dürr" kelimesi harekelenmiş.

Kimi zaman izafet kesresi gösterilmiyor. 44. gazel, 5 a'da "ilm(-i) ledün" tamlamasında olduğu gibi.

Aynı kelimenin farklı farklı yazıldığına şahit oluyoruz . Örneğin kavga kelimesinin 31a, 95. gazel, 1 b'de "قوقا" şeklinde; 29 b, 88. gazel 5 a'da "غوغا" şeklinde, 32 b 100 gazel 2 a'da "قوغا" şeklinde yazılmıştır. Fincan kelimesi 112. gazel 2 b'de

“filcan” , 135. gazel 2 b’de “fincan” olarak geçmektedir. 14. gazel, 6 a’da “luʿb” kelimesi “lu’b” şeklinde yazılmış.

19 b 55. gazel, 2 a’da “gösterir” kelimesi “görsetir” (كورستر) şeklinde yazılmış. Şair ya metatez yapmış veya bu kelime ağız özelliği taşıyor.

3. tekil kişi emir eki “kef” harfiyle yazmış (كو رمسك). “Nun” harfi ile yazılır.

Şair kimi yerlerde hem şedde hem de aynı harfi iki defa yazmış. 62. gazel, 1. beyitte “millet” kelimesi bu şekilde yazılmıştır.

Ki (كه) kelimesini (كى) şeklinde yazmış. (32 a 98, 5b)

Biz tüm bu değişik yazımları dipnotta belirttik. Belki de yazımdaki farklılıklar şairin mahalli bir şair olmasından kaynaklanmıştır. Şair eğitim görmeden kendisini yetiştirmiş olabilir. Bu da mektepli olmadığı için divana yansımış olabilir.

2.4. MUHTEVA ÖZELLİKLERİ

2.4.1. Genel Olarak İşlenen Konular

Sıra	Şiir adı numarası	İşlenen Konu/ Kimin için yazıldığı
1	8. gazel	Kadir gecesi
2	2. gazel	Naat
3	16. gazel	Naat
4	19. gazel	Hz. Ali
5	19. gazel	Kerbela
6	22. gazel	Kerbela
7	33. gazel	Rüşvet

8	38. gazel	Allah'ın birliği ve peygambere övgü
9	41. gazel	Bir mirasyedinin eleştirisi
10	57. gazel	Nasihat verene öğüt
11	60. gazel	Şarihe sesleniş
12	63. gazel	Felek (çarh)
13	86. gazel	Harflerden bazılar
14	121. gazel	Bir tütüncünün eleştirisi
15	132. gazel	Öğretici (Nasihat niteliğinde)
16	150. gazel	Hiciv
17	160. gazel	Misvak
18	174. gazel	Sakal
19	204. gazel	Nasreddin Hoca'ya benzettiği bir kişi
20	238. gazel	Pek çok divan şairi
21	247. gazel	Besni'de demirci çırağı olan bir arkadaşı
22	1. tarih	Cevdet Paşa (1282 tarihli)
23	2. tarih	Halep Kumandanı Hazret Paşa (1286)
24	3. tarih	Abdülmecid (1255)
25	4. tarih	Abdülmecid (1272)
26	5. tarih	Abdülaziz (1277)
27	6. tarih	Derviş Paşa (1287)

28	7. tarih	Hazret Paşa (1287)
29	8. tarih	Yağmur Duası (1287)
30	9. tarih	Antep'e su getiren Kaymakam Mustafa Paşa (1287)

Şiir yazma insanlara nasihat etmek olarak belirtiyor.

Bir es̱er ḳalsun naṣīḥat eylesin eşʿārı geç

Ey Racūlī bu cihānı ṭut ki bir rü'yā imiş (40a,128, 7.)

Her şiirini deftere kaydetmediğini darb-ı mesel gibi olan sözlerini aldığını belirtiyor.

Digme bir eşʿārı ḳayd itmem ḥaḳiḳat deftere

Ey Racūlī öyle bir ḍarb-ı mes̱ā'il gözlerim (190, 7)

Şair 239. gazelinde Nef'i'nin şiirine tanzir etmiştir.

Nefʿi maḫmūr bādeden ḥālī bu imiş aç gözüñ

Tanẓīr itdikce Racūlī tāb gelsün çeşmiñe

Şair 238. gazelde pek çok şairin adını tevriyeli olarak vermiş.

2.4.2. Din ve Tasavvuf

Şair divanda Hıristiyanlık, Yahudilik gibi dinlerden; Protestan , Gregoryan, Dürzi, Nusayri gibi mezheplerinden bahsetmektedir. Şairin yaşadığı coğrafya düşünüldüğünde Arap, Türk, Rum gibi milletler; Süryani, Müslüman , Hristiyan dinlerine mensup insanlar aynı bölgede yaşamaktadır.

Bunun yanında İslam mezheplerinden Melamilik, Haydarilik, Rufailik,Hanifilik, Şafilik gibi mezheplerden bahsetmiştir. Peygamber adları ile de telmihler yapmıştır.

i. Geç*en ayet, hadis ve Arapça ibareler*

Allahü ya 'lem(a 'lem) bi 'ṣ-ṣavāb: Allah daha iyisini bilir.

Ṣıdḳile Racūlī viresi olan beylik duʿā

Nice maḳbūle geçer Allāhü yaʿlem bi'ṣ-ṣavāb (11b,35g,7)

Edrikni: Yetiş (Nād-ı Alī duasında geçer.)

Ġāfil olma aḳlını başına al ṣād it dili

Cān ḳulaġın aç naṣīḥat ṭoġrı yol budur velī

Lafẓ-ı edriknīden ayrılma bulup se-yencelī

Ḥaḳ ḳadīmdir ezelīdir ezelīden ezelī

Ol ṭarīḳ-i müstaḳīm miftāḥdır Nād-ı ʿAlī

Rehnümā-yı ḳuṭb-ı ʿālem ḥażret-i hünkār velī(79a, 1. muhammes, 1. bend)

El-muḳadder lā yugayyer: Takdir olunan değişmez. (Hadis-i Şerif)

H̱ayır şer Ḥaḳ'dan oldıġı beyān āmentü şerḫinde

Bu maʿnā el-muḳadder lā-yugayyer mefhūmu vāḳiʿ(45b, 145 , 2)

El-vaʿdü (ke'd-) deyn: Vaad borç gibidir. (Hadis-i Şerif)

Burada vaat borç gibidir hadis-i şerifine telmih vardır.

El-vaʿdü duyūn itme benim ḥaḳḳımı ibṭāl

Vir iki ṭarafdan idelim defter-i resīd (24a, 71 , 2)

Ene'l Hakk: Ben Hak'kım (Hallac-ı Mansur'un sözü)Kendisinin Allah'ın bir parçası olduğunu, kâinattaki her şeyin O'nun bir parçası olduğunu ifade eder.

Terk idem cild-i Nesimī gibi elden cismimi

Ol ene'l-ḥaḳḳ sırrına vāḳıf olup Manṣūr idem(57b, 184, 5)

Es-sabru miftāhü'l ferec: Sabır felahın anahtarıdır.(hadis)

Açma rāzı Hāşima eṣ-sabru miftāḥü'l- ferec

Ṣabr-ı Eyyūb eyle ʿaşḳ merdānesidir göñlümüz (36b,116, 7)

Fātih-i sebʿal meṡani: (Tekrarlanan yedi, Fatiha) Sevgilinin güzellik unsurları sayılırken Fatiha'dan bahsetmiş. Kur'an-ı Kerim'de "mesani" kelimesi Zümer suresi 23. ayet ve Hicr suresi 15 ayette geçmekle birlikte "sebʿal meṡani" ifadesi birlikte geçmemektedir.

Ḥaṭṭ-ı siyāhıñ beyān eyler bu demde ẕülf-i yār

Fātiḥ-i sebʿal meṡāni vech-i imlā gösterir (29b, 87, 2)

Hayr ve şer Hak'dan: Hayrın ve şerrin Allah'tan geldiğini ifade eden bu ibare imanın altı şartı içinde olan bir ifadedir.

Ḫayr u şer bi'l-cümle ḥaḳḳdır ẕāt-ı ḥaḳḳdır ġayri yoḳ

Ḳīl (u) ḳāl maḥv olıcak bi'l-cümle ḥaḳḳdır gördügin (62b,205,6)

Kanāʿat kenzi lāyefnā (El-kanaatü kenzün lā-yefnā): Kanaat tükenmez bir hazinedir.-H. Şerif

Ḳanāʿat kenzi lāyefnā ṭamāʿ bir kisve-i maḥcūb

Getürdi başıma bunca belā mesned ile menṣūb (9a, 25, 1)

Ḳul hu vallāhu eḥad: De ki O Allah birdir. (İhlas suresi, 1. ayet)

Ey Racūlī kim inanmazsa yemīn it ṣıdḳile

ʿĀşıḳım cān-ı göñülden ḳul hu vallāhu eḥad (23b, 69,7)

Külli şeyʿin yerciʾu: Her şey aslına döner. (Arap atasözü)

Küllī şey'in yerci'u maʿnāsını fehm eyleyüp

ʿAşḳla ẖūn-āb çeşmim oldı mürekkeb faḳaṭ(43a, 136,3)

Lā-teḳnaṭū min raḥmetillāh: Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyiniz. (Yusuf 87, Zümer 53)

Ḥaḳ bize lā-teḳnaṭū min raḥmetillāh emrini

Müjde görder(di) Resūl-ullāha çün bu āyeti (76b, 253, 4)

Lā-fetā illā ʿAlī lā –seyfe illā Ẕülfeḳār: Zülfikar'dan başka kılıç, Hz. Ali'den başka genç yoktur. (79a, 1. müseddes, 6. bend, 4. mısra.)

Lā teẖāf: …korkma…(Taha suresi 21. ayet)

Cān ḳulağın aç ḥaḳiḳat cāvidānīdir sözüm

Merd iseñ geç cān u serden gel bu dem kim lā teẖāf(48b, 152,4)

La yüselü ammā yefʿalü: O (Allah)yaptığından sual edilmez.

Ḫayr (u) şer bi'l-cümle ḥaḳdır biz rıżā bābındayız

Açma lā-yüselü ammā yefʿalü bu ḥikmeti (76b, 253, 2)

Şefīʿʾül-müznibīn: Günahkârların şefaatçisi (Hz. Peygamber için)

Sen şefāʿat itme zāhid var şefīʿʾül-müznibīn

Her ne cürmüm çoḳ ise yetmez mi Ḥaḳḳ'ıñ raḥmeti (76b, 253,3)

Mūtū ḳable en temūtū: Ölmeden önce ölünüz. (Hadis-i Şerif)

Ey Racūlī mūtū ḳable en temutū sırrına

Kim ki vaḳıf oldı bir ġayri sū'āli n'eylerem(57b, 186,7)

Nahnü ḳasemna: Kedilerine pay verdiklerimiz (Zuhruf 32. ayet) Allah'ın insanları yarattığında onların rızkını da belirlediğini, kimsenin rızkının kimseye gitmeyeceğini ifade eder.

Tā ki ḳısmet eylemiş nahnü ḳasemnādan saña

Gel ḥalāli fehm idüp terk it ḥarāmı sen yime (69a, 228, 3)

Yā müfettih-el-ebvāb: Ey kapıları açan (Allah'a hitap)

Dilim tesbīḥi dā'im ẕikr-i yā müffettiḥu'l-ebvāb

Bize senden meded iftāḥ lenā Yā Rābbu ḫayra'l-bāb(8b, 26,1)

Yürīdü mā yeşā: Diler, ister. Ancak Kur'anda ayrı ayrı geçen bu iki kelime bir araya getirilerek yanlış bir kullanımda bulunuyor. Bu durum bize şairin bilgisinin kitabī olmadığını, halk kültürünü temsil ettiğini gösterir.

Ḥaḳ şaḳī eyler saʿīd eyler yürīdū mā yeşā'

Añlaşılmaz ey efendi bu maʿāniden meāl (54b,172,4)

ii. Peygamberler ve Onların Çevresindeki İnsanlar:

Ahmed (Hz. Peygamber):

Hz. Peygamberin Muhammed, Mustafa, Mahmud, Ahmed isimleri divanda geçmektedir. Hz. peygamberin şefaat kaynağı olduğu belirtiliyor.

Cānib-i Ḥaḳ'dan bizim çün nāzil olmuşdur kitāb

Ol şefāʿat kānı Aḥmed oḳunur hāẕā delīl (54a,170, 2)

Şair her sabah tesbih etmeyi sevdiğini ve Muhammed ve Ahmed kutsal isimlerinin çok güzel olduğunu belirtiyor.

Her seḥer maḥbūbdur tesbīḥ-i ẕikrim oḳurum

Çoḳ güzel ism-i şerīfi yā Muḥammed u Aḥmed (23b,69, 6)

Hazreti peygamberin isimlerini saymış ve O'na aşkın arttıkça manevi değerin de artacağını belirtiyor.

Aḥmed ü Maḥmūd Muḥammed Muṣṭafā'nıñ ʿaşḳına

Ey Racūlī ʿaşḳıñ arṭdıḳça bulursun derecāt (16a, 49, 7)

Muʿcizāt-ı Aḥmed ile Ḥaḳḳ'ın emriñ gösterir

Tā ḳıyāmet ḥaşr olunca şerʿ-i şerīf ḥikemāt (15b, 47, 4)

Kur'an'ın Hz. Peygamberin yüzü suyu hürmetine nazil olduğu, güzel yüzünün nurunun saf olduğunu anlatıyor.

Ümmü Ḳur'an āşikār oldı yüzünden Aḥmed'in

Gül cemāli nūrı sāfīdir Muḥammed Muṣṭafā (1a, 2, 4)

Dört Halife:

Şair divanda sadece bir yerde Hz. Ali'nin adını yazmadan çehār yār tabiri kullanmış ve Hz. Ebu Bekir, Hz. Ömer, Hz. Osman'ın adını birlikte zikretmiş.

Ebū Bekir biri ʿÖmer çehār yārı ṣādıḳılar

Biri Os̱mān ü Zinnūreyn bin ʿAffan dinür ḥālā(7a,18,5)

Hızır peygamber:

Kaymakam Mustafa Paşa'nın Antep'e su getirmesini, Hızır'ın Antep'e gelmesi olarak değerlendiriyor.

Ḳuṭb-ı ʿAyntāb'a Ḫıżır irdi Racūlī bu sene

Āb-ı ḥayāṭ oldı şehriñ içi bā-ma-i ṭahūr (91b, 9. tarih, 5. beyit)

Şarap içenlerin ilkbaharda dışarı çıkmalarının sebebini, Hızır'ın ölümsüzlük suyunu bütün kadehlere doldurmasına bağlamış.

Nev-bahār saḥrāyı ʿarż eyler niçün her bāde-nūş

Ṭoldurur çün āb-ı Ḫıżır cümle sifāl-i ḳadeḥ (20a, 56,3)

Hz. Eyüp:

Eyüp peygamber de sabrı ile dile getirilmiş. Şair karşısında bulunan cahil kimseye Eyüp sabrı ile davranmasının gerekli olduğunu söylüyor.

Cāhil ile iddiʿā ādāb-ı ʿirfānī degil

Ey Racūlī ṣābir ol mānende Ḥażret-i Eyyūb (12a, 37, 7)

Hz. Eyüp'ün kendisini görünce çektiği sıkıntılardan dolayı kendisini alkışlayacağını, hiç kimsenin çekmediği acıyı kendisinin çektiğini söylüyor.

Ḥażret-i Eyyūb görse taḥsīn eyler ḥālime

Bilmem ammā kimse bu derde giriftār olmadı (76 a, 251,3)

Hz. İbrahim:

Kalp evini kırmamak gerektiğini anlatırken, Hz. İbrahim bile gelse yıkılan o evi tamir edemez diyerek, Hz. İbrahim'in Kâbe'yi tamir etmesini bize hatırlatmış.

Beyt-i ḳalbe diġme kim bir kimse taʿmīr idemez

Gelse İbrahim Ḫalil-ullāh ḥabīb-i neccār (34b, 108, 5.)

Nemrut tarafından ateşe atıldığını söylemiş.

Āteş-i Nemrūd'ı gülzār eyledi Bārī kerem

Ḥażret-i İbrahim ile bilki Urfa'da benem (57a,183, 4)

İlyas peygamber:

"…İlyas karada sıkıntıya düşenlere yardım edermiş. Kıyamete dek de yaşayacakmış…"[1] (Pala,254)

Gerçekte İlyas peygamber karada sıkıntıya düşenlere yardım ederken burada denizde sıkıntıya düşenleri kurtaracağı gibi bir ifade var. İlyas peygamber divanda tek yerde geçiyor ve şair gözyaşı denizinden İlyas'ın kendisini kurtaramayacağını söylüyor.

Yine keşti-i cismim ġarḳ olup deryā-yı eşk içre

Baña imdād idemez gelse imdāda daḫi İlyas (38a, 122, 5)

Hz. İsmail:

Şair sevgili yoluna canını feda edeceğini çünkü isminin İsmail olduğunu belirtiyor.

Nice ben baḫş eyleyüp ḳılmam saña teslīm-i cān

Ẕāt-ı ḳurbānem Racūlī çünki ismim İsmāʿīl (54a, 170,7)

Şair Ehl-i beytin ayağının toprağına canını feda edeceğini çünkü kendisine kurban bayramı olduğunu ve adının İsmail olduğunu ifade ediyor. Sevgiliye bağlılığı samimiyeti ifade etmenin yolunu sevgili (Ehl-i beyt) uğruna kurban olmaya bağlıyor.

Ḥākpāy-ı Ehl-i Beyt’e ḳılmışım cānım fedā

ʿIyd-ı ekberdir baña çün ẕāt-ı ismim İsmāʿī̄l (54b, 173,6)

Hz. Meryem:

Nevruzun bitkilere Meryem’e üflenen nefesten daha can bağışlayıcı olduğu vurgulanıyor.

Nev-bahār seylāb-ı çeşmim baña şebnemden leẕī̄ẕ

Oldu nevrūz nebāta nefaẖ-ı Meryem’den leẕī̄ẕ (25 b,74, 1)

Yıldızların Hz. İsa’ya üzüldükleri için gökten ateş yağdırdıklarını, Hz. Meryem’in de gözünden yağmur gibi yaş döktüğünü ifade ediyor.

Gözünden yaş töker yaġmur mis̱āli Ḥażret-i Meryem

Şihāb kim gökden āteş yaġdırır tekdiri ʿÎsā’dır (30 a, 91, 3)

Kâfirlerin Hz. İsa ve Hz. Meryem resimlerine tapınmasını hatırlatıyor.

Dī̄ni dinār kāfiri gör ṭapunur gelmiş baña

Taṣvī̄r-i ʿÎsā mıyam ben ṣūret-i Meryem miyem (59 b,192, 5)

Yine sevgiliyi ifade ederken Meryem’den ders almış gibi olan güzelin Yusuf gibi yakışıklı olan aşığa meylettiğini ifade ediyor.

Küfr-i zülfüñ çekdi ḳaldırdı nikābıñ mah-rū

Yusuf ḥüsne meyyāl itmiş mis̱āl Meryem sebaḳ (49 b, 157, 4)

Musa ve Firavun:

Dünyanın güzel ve çirkin yönlerini anlatırken; Allah’ın Musa’nın yanında, zalimliği acımasızlığı ile anılan Firavun’u yaratmış olduğunu söylüyor.

Çünki her Mūsā'ya bir Firʿavn iẓhār eylemiş

Gülistānıñ bülbüli var ise ẕehr-i mārı var (28a, 83, 3)

Hz. Musa'nın Firavun'dan kurtulmak için Allah'ın adını anıp asası ile denize vurması ve denizin yol vermesi hatırlatılmış.

Elini ḳaldırup Firʿavn içün ol Ḥażret-i Mūsā

Urup bu ismile ʿaṣāyı çün yol virdi deryā hū (64a, 209, 4.)

Nemrut:

Hz. İbrahim'in "hu" deyip Nemrut'un ateşini gül bahçesi görmesine telmih yapılmış. Bütün her şeyin aslının Allah'ta olduğunu belirtiyor.

Didi hū āteş-i Nemrūd gülizār gördi İbrāhim

Ḥaḳiḳatde budur ol ʿilm-i kimyā ʿilm-i simyā hū (64 a, 209, 3)

Hz. İbrahim'e Nemrut'un ateşinin gül bahçesi olduğu gibi, şairin gönlüne de aşk ateşinin semender yuvası olduğunu ifade etmiş. Görüldüğü gibi şair yanmaktan memnun ve sonunun iyi olacağını düşünüyor.

Nār-ı ʿaşḳ içre semender lānesidir göñlümüz

Āteş-i Nemrūd'u gülzār itdi Ḥaḳ İbrāhim'e (69a, 228, 6)

Nuh peygamber:

Şair Nuh peygamberi hep gemisi ile birlikte anmış, cismini hep Nuh'un gemisi gibi denize bırakmak istemiştir.

Yaʿni kim re's-i murādım bula deryāda necāt

Cismimi keşti-i Nūḥ eyleyü sālāk ideyim (58b, 189, 10.)

Ayrılık denizinde kendi bedenini Nuh'un gemisine benzetiyor. Kıyıya ulaşmak, sevdiğine kavuşmak istiyor.

Hicr deryāsında cismim keşti-i Nūḥ'a mis̱āl

Baḥr-i ʿaşḳa düşmüşüm şimdi sevāḥil gözlerim (59a, 190, 6)

Nuh peygamberin de tufandan "hu" diyerek kurtulduğu belirtiliyor.

Bu ismile ḫalāṣ oldı necāta irdi ṭūfāndan

Didi yā Rabbi ḥamd olsun ki ol Nūh-ı nācī yā hū (64a, 209, 2)

Şair kendisini Nuh'un gemisi içinde kurtulan ruh olarak anlatıyor ve hakikat denizine dalıp okyanusa geldiğini ifade ediyor.

Benem o keşti-i Nūḥ içre nāmım rūḥ-ı nācī'dir

Ḥaḳiḳat bahrine ġavvās olup ʿummāna geldim hū (64b, 210,3)

Hz. Yakup:

Ağlamanın Hazret-i Yakup'tan öğrenilmesi gerektiğini söylüyor. Ağlamasını Hz. Yakup'tan aldığını söylüyor.

İşde bu mecẕūba gāhi gülmeli aġlamalı

Aġlamaḳ bilmez isen var Ḥażret-i Yaʿḳūb'a çat (14b, 43, 6)

Ḥażret-i Yaʿḳūb'dan binā-yı çeşm-i giryemiz

Tā ezel Nūḥ'dan es̱er edāyı çeşm-i giryemiz (3. muhammes,3. bend, 1. mısra)

Hz. Yusuf:

Yusuf'un güzelliği ile ele alındığını görmekteyiz.

Küfr-i zülfüñ çekdi ḳaldırdı niḳābıñ mahrū

Yusuf-ı ḥüsne meyyāl etmiş mis̱āl Meryem sebaḳ(49b, 157,4)

Hz. Yusuf'un Allah'a bağlılığı vurgulanıyor.

Söylenür ol ḥüsünle meşhūr olan şāh-ı Mıṣır

Bir ġulām olmuş Ḥabībullāh'ıñ ʿaşḳından Yusuf (48b, 153, 4)

iii. Çār Yār, Ehl-i Beyt, Kerbela İle İlgili Sözcükler; Sūre İsimleri

Ehl-i Beyt:

Ehl-i Beyt sevgisinin divanda yoğun olarak işlendiğini görmekteyiz. 19. , 22. ve 56. gazellerin tamamında Ehl-i Beyt sevgisinin işlenmekte olduğunu görmekteyiz. Yezid'e Şimr'e lanet edildiğini, Ehl-i Beyt'e canını vereceğini, şairin kendisini Āl-i ʿabā'nın varisi olarak gördüğünü anlıyoruz. Kelimenin divanda yirmi iki (22) defa geçmesinden de bu sevginin büyüklüğünü anlıyoruz.

Aġlamaḳdan ḥālimi arż idemem şimdi saña

Ol yetīm-i Ehl-i Beyt'e neyledi gör bī-vefā (6a, 17, 1)

Kurban bayramı olduğunu kendisinin ise Ehl-i Beyt'in ayağının toprağına canını feda edeceğini söylüyor.

Ḫākpāy-ı Ehl-i Beyt'e ḳılmışım cānım fedā

ʿIyd-ı ekberdir baña çün ẕāt-ı ismim İsmāʿīl (55b, 176, 6)

Aliyyü'l-Murtaza:

19. gazelin tamamında Hz. Ali sevgisi işlenmiş. Bu gazel de, Ehl-i Beyt sevgisinin işlendiği diğer gazeller gibi 14 beyitten oluşuyor. Bu sözcük de 17 kez tekrarlanmış. 189. gazelde Hz. Ali'nin yoluna canını feda edebileceğini ifade etmiş. Bu gazel de 12 beyitten oluşuyor.

Lā fetā illā vü illā vü ʿAliyyü'l Murtażā

Lā seyfe-ẕülfiḳār illā vü ʿAliyyü'l Murtażā (7a, 19, 1)

Hz. Hüseyin:

Divanda 33 defa adı geçen Hz. Hüseyin Kerbela olayı ile anılmaktadır. 6. müseddesin tamamında Ehl-i beytten ve Hz. Hüseyin'den bahsetmektedir. Ayrıca 1. muhammeste de Kerbela olayından ve Hz. Hüseyin'den bahsedilmiştir.

İbnü İmām Ḥasan Ḥüseyin vü şāh-ı Kerbelā

Ol şecāʿat kān-ı seḫā vü ʿAliyyü'l Murtażā (7b, 19,10)

Cafer-i Sadık:

Burada İmam Muhammed Bakır ve Cafer-i Sadık aynı beyitte işlenerek onların Hızır kasesini sunduklarını, kalbi dirilttiklerini söylemiş şair.

Baḳırı desdindedir ol kase-i Ḥıżr u ḥayāt

Caʿfer-i Ṣadık'da buldum mürde-i ḳalbe necāt (79a, 1. müseddes, 4. bend, 2.mısra)

Şimr, Yezid:

Şairin Şimr ve Yezit'i lanetlediğini görmekteyiz. Şimr'in adı beş kere, Yezit'in adı on kere geçiyor.

Laʿnet-i Ḥaḳ bī-ʿaded ol Şimr-i melʿūna revā

Laʿnet olsun ṣad hezerān ol Yezīd'iñ cānınā (78b, 1. muhammes, 3. bend, 1. mısra)

Sadece kendisi lanetlemekle kalmıyor, onların Allah'ın rahmetinden de mahrum kalacaklarını söylüyor.

Şāhı Ḥüseyne Şimr-i melʿūn ḳasd idüp ol maʿṭūf

Raḥmet-i Ḥaḳ'dan o Yezīd nice olmaz maḥẕūf (86b, 5. müseddes, 5. bent)

Süfyan:

Kim ki Yezid'e samimi olarak lanet etmekten korkarsa, riya ehli olduğunu ve Süfyan'ın soyundan olduğunu belirtiyor. Aynı zamanda süfyan kelimesinde tevriye var. Ahir zamanda gelecek olan ve münafıklara önderlik ederek çalışacak olan dinsiz İslam deccalı anlamında da kullanılıyor.

Cān u dilden ol Yezīd'e laʿnet itmez ḫavf ider

Cinsini is̱bāt ider Ṣüfyāni'dir ehl-i riyā

Taha Suresi:

Şair on iki imam, Hz. peygamber, Hz. Fatma'yı kastederek; masumların sayısının on dört olduğunu inanmayanların "ط" ve "ه" harflerini hesap etmelerini istiyor. Ebcet hesabıyla bu harfler de on dört yapıyor.

Çünki on dörtdür gelen maʿṣūm-ı pākiñ ʿadedi

Ger inanmazsan ḥesāb it sūre-i Ṭāhā oḳu (66b, 217, 5)

Ebu Talip:

Şair şiiri, eğlence Ebu Talip'in adını zikretmiş.

El el üzre var ḥüner ṣāḥible bu naẓmıñ nola

Merd-i daʿvāyı bıraḳ na'ible bu naẓmıñ nola

Ey Racūlī sen Ebū Ṭālib'le bu naẓmıñ nola

Söyleşürsen ʿİzzetā Ġālib'le bu naẓmıñ nola

Şāʿiriz biz ṣoḥbet-i eşʿārdır eglencemiz (84b, tahmis, 5. bend,3. mısra)

iv. Tasavvuf ve Diğer Dinlerle İlgili Kavramlar

Şairin divanında Melamilik, Hayderilik, Bektaşilik, Mevlevilik gibi tarikatların adını zikrettiğini görmekteyiz. Ayrıca kendisini peygamber soyundan görmekte ve Ehl-i beyt sevgisinin olduğunu söylemektedir.

Mevlana Celaleddin-i Rumī:

Şair kendisini Mevlevi tekkesinde bir sema ayininde anlatmaktadır.

ʿAşḳla semāʿ iderken çalunup nāy-ı ḳudūm

Ḫānḳāh-ı ʿizzetiñ Racūlī'(y)i de ḳıldı mūm

Āstānında baş egmiş bende bir ednā ḳulum

Pāyiñe düşdüm seniñ ya Ḥażret-i Molla-yı Rūm

Ol zamān kim evliyāya bende taḫmīn itdiler (85 b, 12. bend, 4. mısra)

Konya şehri ile beraber Mevlana'yı da anmış. Şairin pek çok yer gezdiğini bu arada da Konya'ya da gittiğini anlıyoruz.

Heb bütün dünyāyı Ḳonyā'yı ṭolandıñ el virir

Yaʿni Mevlānā-yı Rūmī Ḥażret-i Mollā mısıñ (52b, 166, 3)

Şems-i Tebrizi:

Şems'in tekrar Konya'ya ve Mevlana'nın yanına dönmesini ifade etmiş.

Yed-i destūr ser-i dāmen çeküp ol Şems-i Tebrīzi

Ki döndi Ḥażret-i Mollā-yı Rūmī Ḳuṭb-ı Ḳonyā hū (209, 7)

Melāmilik:

Şairin divanın pek çok yerinde "Sırrını açma." ifadesi ile karşılaşıyoruz.

Bu sözler her biri bir dürr ü cevherdir faḳaṭ sırdır

Racūlī açma esrār-ı ḥaḳiḳatden uzatdıñ hā (7a,18, 6)

Derūnum sırrını iẓhār idemem kim dilim baġlı

Eger ḳādir isen söyletmege sen lāli ey nāṣiḥ(20a,57 ,2)

Zahid bilmeden şarap içse bizden daha fazla Melami olur, diyor.

ʿAḳlı başından gidüp bizden Melāmiyyūn olur

Bilmeyüp şarāb-ı ʿaşḳı içse zāhid ṣu diyü (66 a, 217, 3)

Kendisinin sinesi çıplak Melami bir kul olduğunu, Allah'a kavuşmak istediğini , kavuşma yolunu açması için Allah'a yalvarıyor.

Bende-i Racūlī'yem yā Rab viṣāliñ bāġına

Sīnesi ʿuryan Melāmiyyūn'danam esbābıñ aç(18a, 54, 12.)

Melami olduğunu, Kâbe'nin gönlünde olduğunu belirtiyor.

Bir Melāmiyyūnem ammā ḳaṣr-ı ʿālī bendedir

Kaʿbe-i Beyt'ül Muʿaẓẓam ḳıblegāhım dildedir(27b,80, 3)

Acem, Kızılbaş:

Şair hem milletini hem de inancını belli ederek İranlı olmadığını, Kızılbaş inancına sahip olmadığını belirtiyor.

Ne öyle ḳīl u ḳāl eyle ne hiçbir in (u) ān söyle

Baña Fārisī'den ṣorma ne ʿAcem ne Ḳızılbaşım (56 b,180, 3)

Şair sevgiliyi cellad gözleri, kaşları ve kirpiği (parlak kılıç) ile kendisini öldürmek isteyen bir Acem'e benzetmiştir.

Çekmiş ol ḫaṭṭı ʿAcem ḳatlime fetvā gösterir

Çeşm-i cellād ḳaşları ṭıġ-ı mücellā gösterir (34a, 107,1)

Rufāī:

Rakiplerin ejder gibi de olsa şairin alamet eserinden Rufai efsunu diye korkacaklarını söylüyor.

Ol yāre ʿadüvv meyl idüp ejder gibi olsa

Efsūn-ı Rufa'i diyü ḳorḳar es̱erimden (61 a, 199, 2)

Haydarī:

Yabancıların kendisinin güzeller şahını sevdiğini bilmediğinden bahsedip, boynuna taktığı "tavk-ı Haydar" denilen demirden kendisinin tanınmasını istiyor.

Ben şāh-ı güzel sevdigimi bilmiyor aġyār

Bu zümre-i Ḥaydar diyü bilsün teberimden (61a, 199, 4.)

Veys (Veysel Karani) :

Veysel Karani'nin, şefaat ettiği kişinin cehennem ateşini söndüreceğini anlatıyor.

Ravẓa-i pākindeki Veys'iñ ġubārı zerresi

Maḥv ider nar-ı cāhimi ger şefīʿ olur sana (1 b, 2, 14)

Dürzi, Nusayri:

İnsanların farklı farklı giyinip inadığını anlatmış şair. Bunların doğru inanışlar olmadığını da belirtmiş. 38b, 123. gazelde bu iki inanışın dışında Musevi, Ben-i İsrail (şair bunlar için en şerli millet diyor), İsavī, Rum, Ermeni, Protestan, Katolik, Kurmiya(?), (Isvas), Mecusi gibi isimleri sayıyor. Gazelin sonunda da Mevla'nın nice kiliseleri cami eylediğini söyleyerek şiirini bitiriyor.

Ḳara baş ḳırmızı baş ile beyāz başda var Ṭürzi

Nuṣayri mütevālī ṭavusī var tabiʿ-i ẖotās (38b, 123, 2)

Hanifi, Şafi:

Hanifi ve Şafi mezheplerinin kanı necis gördüklerini hatırlatarak; kanlı gözyaşım Umman denizine ulaştı ama her Hanefi Şafi oradan abdest almaz diyor.

Gidüp ḫūn āb-ı çeşmim tā irişdi baḥr-i ʿUmmān'a

Bu ʿUmmān'dan vużū itmez ki digme Ḥānifī̄ Şāfiʿ(46a,146, 5)

Lat, Uzza:

Sevgilinin güzelliğinin Lat ve Uzza putlarından çok daha ileri olduğunu belirterek, ona aşık olanlar hor zelil olmaz diyor.

Lāt ʿUzzā'dan geçüp şahādet eyler ṣıdḳile

Ḥüsnine īmān iden kafirler olmaz ḫor zelīl (54a, 170, 5)

Azrail:

Eleştirdiği zahidin kendisini cahil zannettiğini ama verdiği cevaplarla, karşısındakinin kendisini Azrail olarak gördüğünü ifade ediyor.

Bir meṣā'il açdı zāhidiñ ḳıyāsı cāhilem

İşidüp cebr-i cevābı ṣandı ki ʿAzrā'il'em (59a, 191, 1)

2.4.3. Cemiyet

i. Şahıslar

Tarihi Şahıslar:

Hükümdarlar ve Şairin Bulunduğu Bölgedeki Yöneticiler:

Abdu'l-mecid:

1829-1861 yılları arası başta olan Osmanlı padişahıdır. İki ayrı tarihte padişah övülmüştür.

Ey Racūlī yine tekrār eyleyüp cihād içün

Söyle bir sulṭān-ı tāriḫ Ġāzi min ʿAbdulmecīd (89b, 4. tarih)

Tāc-ı ḥüsn ile mükerrer pādişāh ʿAbdu'lmecīd

Hem serīr-i salṭanatla ḥükmü ānıñ te'kīd (89b, 3. tarih, 1. beyit)

Abdu'l-aziz:

1861 -1876 yılları arasında ülkeyi yöneten Osmanlı padişahıdır. Bu padişah zamanında elektriğin de geldiği bu tarihte ifade edilmiştir.

Ḳabża-i tesḫīrine dünyā kemān ʿAbdu'lʿazīz

Tīr-i ḥükmüñ ḳıldı aʿdāyı nişān ʿAbdu'lʿazīz (90a, 5. tarih, 1. beyit)

Derviş Paşa:

1286 -1287 arası Halep valisi olan Mehmet Derviş Paşa. Bu valinin yılan gibi olan eşkiyaları efsunu ile tuttuğunu, etkisiz hale getirdiğini anlatıyor.

Öyle bir vālī vilāyet Ḥażret-i Derviş Pāşā

Eşḳiyā-ı mārī bir efsūn ile ṭutmaḳda teb (90 b, 6. tarih, 5. beyit)

Mir Halil:

Bu kişinin himayesinde olmaktan şairin memnun olduğunu görmekteyiz.

Bu taḥmis-i medḥiyye Racūlī-i ʿalīliñ

Ṭūbi-i gülistān-ı Kerem Mir Ḫalīl'iñ

Dūr itmese Ḥaḳḳ sāye-i luṭfuñ üzerimden (87 b, 5. muhammes, 6. bend, 3-4-5. mısralar)

Halep Kumandanı Hazret Paşa:

Halep'te kumandan olan birini anlattığı bu tarihinde, bu kişinin keramet sahibi olduğunu ve görevinde sürekli kalmasını temenni ediyor.

Ne mümkün Ḥażret Pāşā gibi ʿāḳıl

Muḳaddem görmemiş mis̱lini hiç sālif

Ḳumandan-ı Ḥaleb tāriḫ-i Racūlī

Degil ḥālī kerāmet ṣāhib-i kāşif (89a, 2. tarih, 4.ve 5. beyitler)

Ḥażret-i Pāşā Ḳumāndānı müdām

Eylesün mesrūr ol Rabbü'l enām (91a, 7. tarih, 1. beyit)

Halep Valisi Raşid:

1285 tarihinde Halep'te valilik yapan kişi. Bahsedilen vali rüşvet almakla suçlanıyor.

Mey-i rüşvetle Nāşid neş'elenmiş şehr-i Ḥaleb'de

Ḫilāfı neş'et itdi valilik bu ẕāta bühtāndır (35b, 112, 3)

Emin Paşa:

206. gazel Emin Paşa için yazılmış. (Şām-ı Şerīf'de ʿAsker Müşīri Devletlü Emin Paşa Hażretlerine Medḥiyye)

Cevdet Paşa:

1284 tarihinde Halep'te valilik yapan Ahmet Cevdet Paşa'dır.

Gördü Cevdet Pāşā'nıñ tedbīrini bu bilād

Cümlesi ẖavf eyledi emrine beyʿat itdi heb (89 a, 1. tarih, 2)

Kaymakam Mustafa Paşa:

1286-1287 yılları arasında Antep kaymakamıdır. Bu kaymakamın Antep'e su getirdiğini ve ölenlerin bile ondan razı olacağını ifade ediyor.

Açdı ʿAyntāb ṣu yoluñ Ḳāyim-maḳām Muṣṭā Pāşā

Bu ḥuṣuṣda rāzı olmuşdır daẖi ehl-i ḳubūr (91b, 9. tarih, 4)

ii. Şairler

Fuzūlī:

Şairin Fuzūlī'yi önemsediğini ve ondan etkilendiğini görmekteyiz.

Görse ḳabrim üzre ol yāri Fużūlī nūr ṣanur

Ey Racūlī reh-i yār üstüne ḳabrim ḳazalar(32a, 98, 6)

Pek çok şairin isminin zikredildiği 238. gazelde Fuzūlī'den hikmet denizi olarak bahsedilmiş.

Fużūlī baḥr-i ḥikmet saʿdī fāżıldır feṣāḥatde

Gedā-yı şādī ʿizzet nāṭıḳ-ı cūd-ı kerīmāne(72a, 238,19)

Şair dert çekmekte Fuzūlī'den daha ileri olduğunu söylüyor.

Fużūlī giderdi ʿaḳlı başından gelüp görse

Beni başdan ayaġa derd-i hecr-i yāre yazmışlar(32b,100, 6)

Haşim:

Haşim adında bir şaire seslenerek zamanı iyi değerlendirmesini istiyor.

ʿĀlem-i lāhutdan atma her demi ey Hāşimā

İşde meydān-ı erenler sen Racūlī’sin yürü (66a, 216, 7)

Şair Haşim diye seslendiği kişinin sırları açmamasını, sabrın her kapıyı açtığını; gönlünün aşk merdi olduğunu, Eyüp sabrı ile hareket etmesini istiyor.

Açma rāzı Hāşima eṣ-sabru miftāḥü’l- ferec

Ṣabr-ı Eyyūb eyle ʿaşḳ merdānesidir göñlümüz(36b,116, 6)

Bunun dışında 238. gazelde Fıtnat, Hafız-ı Şirazi, Haşmet, Hevāī, Hurūfī, Leyla, Nābi, Nāfī, Necāti, Nesīmi, Mansur, Mevlana, Rāgıb, Ruhī Bağdadī, Şems-i Tebrizī, Vehbi gibi isimler var.

Raşid:

Racūlī’nin anladığını ve kendisini kimsesiz olarak söylemediğini, padişahlar padişahının gönlünde olduğunu belirtiyor. Şair burada tecrīd sanatı yapmış.

Rāşidā Racūlī fehm eyler dimez bī-kes beni

Pādşāhlar pādşāhı pādşāhım dildedir(27b, 80, 7)

iii. Efsanevi şahsiyetleri:

Rüstem-i Zal:

Şair dünyanın geçiciliğini ifade etmek için Nefʿī’in, Rüstem’in öldüğünü ifade ediyor.

Ḳande Nefʿī ḳande Racūlī düşün sen bu felek

Rüstem-i Żāl’ı yatırdı çekdi ḳabristāna heb (10a, 30, 7)

Kadeh redifli bu gazelde, Rüstem'in bile kadehten içtiğinde sarhoş olacağını anlatıyor.

Ḳubbe-i ḳarpuz-ı cām devr idüp mihr ü felek

Baʿzı mest eyler ki görsün Rüstem-i Zāl-i ḳadeḥ (20a,56, 9)

Şair bir anlamda kendisini ifade ettiği beyitte kibirli ve temkinli olmadığını söylüyor. Gönlünün laubali, yuvaya düşkün bir kuş olduğunu ifade ediyor.

Kibr ü vāḳār ile olmam yaʿni kim Rüstem vü Zāl

Lāne düşkünü bu göñlüm mürġ-i terdir lāubāl (55a,175,1)

Şam'da görevli Mareşal Emin Paşa için yazdığı şiirde onun Rüstem-i Zal gibi olduğunu söylüyor.

Gösterüp eṭvārını aʿdāya seyf-i Ḥayderi

Ṭutdı şecāatde Rüstem ile ol Zāl'ıñ yerin (63a, 206, 8)

İddiacı birini eleştirdiği gazelde "Sen Rüstem de olsan o sana meydan okur, kendi haline bakmaz." diyor şair.

Ger bu vaḳtiñ Rüstem'i olsun saña meydān oḳur

Ġayret-i cehlile ḳalsa bir kemikle bir deri (77b, 256, 2)

Abdülaziz'i överken onun cesarette Rüstem'i geçtiğini belirtiyor.

ʿAvn-ı bārī ile gün günden cesāret gösterüp

Rüstem-i Zāl'i geçer bir ḳahramān ʿAbdu'lʿazīz

Cemşid, Hurşit, Ferid:

Abdulmecit'i anlattığı 3. tarihinde Hz. Âdem'den beri insanlar böyle bir devir görmemiştir, Cemşid, Hurşit ve Ferid böyle hükmedememişlerdir, deniliyor.

Görmemiş mis̱liñ felek tā devr-i ʿĀdem'den beru

İtmemiş böyle ḥüküm Ḥüsrev (ü) Cemşīd u Ferīd (89b, 3.tarih, 14)

iv. Aşk hikâyelerinin kahramanları

Ferhat:

Ferhat'ın dağı delmesi hatırlatılarak, "Dağı delmek bir şey değil asıl benim yaptığım gibi sineyi bin yerinden delmek hüner." diyor.

Külüñkle ṭaġ başın delmesi hüner degil yāhū

Ki biñ yerden delindi dāġ-ı sīnem kendisi Ferhād (23b, 69, 3)

Bize bir dünyā u uḫrā ṣanma sen Ferhād gibi

Cānıña ḳaṣd iyleyüp ḫançer ile ursan da boş (40b, 129,5)

Ṣunʿ-ı Ferhād'ı hüner icrāya ister göñlümüz

Belki ol Mecnūn'u ʿākıl ile o yārim baña (2a, 4,6)

Kāh Mecnūn kāh bir Ferhād olursun ey göñül

Kim ḳabūl eyler seni maʿẕūr maʿẕūr üstüne(69b, 230,6)

Şair aşkla deliren varsa yanıma gelsin çünkü ben ona yakınım ve onun Kanber'iyim, Ferhad'ın da ustası benim diyor.

ʿAşḳla mecnūn olan var ise gelsün yanıma

Hem ḳarīb u Ḳanber'im Ferhād'a bir usta benem (57a,182,2)

Hurşid, Kanber:

Ahmedi’nin ünlü mesnevisindeki Hurşid ile Hz. Ali’nin azat ettiği sadık kölesi Kanber’in gelip kendisinden esasları öğrenmelerini istiyor. Ben onlara velilik şahının Kanber’inden Hak yolunu göstereyim diyor.

Ḳanı Ḫurşīd ile Ḳanber gelüp erkānı ögrensin

Anı ben Ḳanber-i şāh-ı velāyetden idem irşād (23a, 67, 6)

Leyla ile Mecnun:

Şair kendisinin de Mecnun gibi olduğunu, bunun ispatının da başına kuşların yuva yapması olduğunu ifade ediyor. Şair mecnun/Mecnun kelimesin elli yedi kez yazmış.

Ḥaḳīḳat öyle bir Leylā Mecnūn olmasayidim ben

Naẓar ḳıl başıma ḳuşlar gelüp böyle üşer mi ya(7b, 20, 6)

Pek çok aşığın Leyla’sı için dağa düştüğünü ifade etmiş.

Her biri bir ṭaġa düşdi kendi Leylā’sı içün

Bend-i zincīr oldı Mecnūn gibi çoḳ dīvāne heb(10a, 30, 5)

v. Çevresindeki şahsiyetler

Hasırcızāde Ferhad:

Antep’in ünlü ailelerinden biri olan Hasırcızādelere mensup bir kişi olabilir.

ʿAyntab şīrīn imiş Ḥaṣırcıẓade Ferhād

Ben Racūlī Mecnūn’um Leylā degil Mevlā murād (24a, 70,1)

Muhtemelen Haşim ve Raşid diye seslendiği şairler (Daha önce **ii** maddesinde bu iki şairin adının geçtiği beyitlere örnek verdik.) de şairin yakınında olan iki kişidir.

vi. Felsefeci, düşünür

Aristo, Eflatun:

Şair gazelinde işinin ehli olmayanlardan bahsediyor. Ve bu kişilerin Eflatun, Aristo gibi davrandıklarını, astronomiden bahsettiklerini belirtiyor.

Kimi Eflāṭun-ı s̱ānī kimi Arisṭo olur

Eyleyüp ʿilm-i felekiyyāt u semādan baḥis̱ (17a, 51, 2)

Kişinin böbürlenmemesini ifade ettiği bu beyitte kendini Eflatun'a benzetme diyor.

Cüz-i ikmāl ile Eflāṭun'a teşbīh eyleme

Kendini bil ʿāḳlıñı mizāna al ūr üstüne (69b, 231, 5)

vii. Fıkra kahramanları

Nasrettin Hoca:

Beraber konuştukları birini Nasreddin Hoca'ya benzetiyor.

ʿAcā'ib ẕāta çatdıḳ ki mis̱āl-i Ḫ^{v}āce Naṣreddin

Uṣūletle baṣar yıḳılmasun diyü zemīn (62b, 204,1)

Bekrī Mustafa:

Şair, tabiatının Bekri Mustafa'ya benzediğini; başkalarının camiye gittiğini kendisinin kaderinin meyhane olduğunu ifade ediyor.

Bu taḥrīr ẕāhide cāmiʿ bize meyḫāne yazmışlar

Ki görsün Bekri Muṣṭafā beni ḳavgāna yazmışlar (30a, 95, 1)

Kararsız bir gönle sahip olduğunu, her gördüğüne aşık olduğunu ifade ettiği gazelinde ne yaptığını bilmeyen ayyaş bir tip olan Bekrī Mustafa'ya benzetiyor.

Kāh cāmiʿlerde taḳvā kāh meyḫāne yeriñ

Bir ḫarābāt ehli bilmem Bekrī Muṣṭafā mısıñ (52b,166,5)

viii. Kavim İsimleri

Acem:

Şair milliyetini belirtirken bu kelimeyi kullanmış. Ehl-i Beyt sevgisini yoğun olarak ifade eden şair muhtemelen Şiī veya Kızılbaş olmadığını ispat etmek için böyle bir söyleyişe yer vermiş.

Ne öyle ḳīl u ḳāl eyle ne hiçbir in (u) ān söyle

Baña Fārīsī'den ṣorma ne ʿAcem ne Ḳızılbaşım (56 b,180, 3)

Arap:

Arapların Türkçe şiir yazamadığını, Halep'te ise şairlerin olduğunu, ancak kendi kıymetinin bilinmediğini ifade ediyor.

İdemez inşā ʿArab Türkī lisān üzre şiʿir

Bilmedi bizi Ḥaleb kim ṣāḥib-i eşʿār imiş (39a, 124,3)

Frenk:

Toplum yaşamının aksayan yönlerinin eleştirildiği gazelde rengârenk Firenk malları ile insanların gözünün boyandığı anlatılıyor.

İşde bu renk ile felek ʿālemin gözin boyar

Anıñ içün gösterir envā emtā-ı Firenk (53b,169, 6)

Hindu:

Hintlilerin siyahi ırktan olması sebebiyle sevgilinin güzellik unsurlarından kaküllerin siyah olduğunu belirtmek için kakül, Hindu kelimesi ile beraber anılmış.

Ne bu ġavġā-yı ʿaşḳ merdāne Hindūlar çeküp ṭuġı

ʿAceb kākülleri ḳurbunda ẕülfi ḳara yazmışlar (32b,100,2)

Türk:

Şairin Türk olduğunu belirtmiştik. Burada "kaba Türk" tabirini eleştiriyor.

Sefercel altını hayvānıñ altı eyledi taʿbīr

Kaba Türk ıṣṭılāḥātı fenā ender fenādandır (29a, 86, 6)

Artık iyi şairler yetişmediğini belirtirken kendi kökenini de anıyor.

Racūlī ḳande var sulṭān-ı şāʿir şimdi pek nadir

Kemāl ehli bu Türk'ün aġzın açdırmaz evā'iller (30b,93, 7)

Şair "Türkmen kişinin ayağı altında dört parmak nasır" söyleyişini burada eleştiriyor. Böyle kişilerin güya nezaketli davranayım derken çok kaba benzetme yaptıklarını, hakaret ettiklerini ifade ediyor.

Çoḳ ḳaba tems̱īl ile yaʿni nezāket gösterir

Ẕāt-ı Türkmen ayağı altında dört parmaḳ naṣır(32a, 99, 3)

ix. Mekan İsimleri

Adana, Urfa, Maraş, Antep, Halep:

İşidüp ṣāhib-i tedbīri gözüñ açsın hemān

Adene Marʿaş ve Urfa ʿAyntāb ile Ḥaleb (89 a, 1. tarih, 3.)

Arasat:

Ḥasret ile iştiyāḳ beyninde şimdi mürġ-i dil

Yaʿni ʿAraṣāt'da ḳalmış uçmaġa eyler meyāl (55 b, 177, 5)

Ayntab, Ayn-ı Leben: Gaziantep ve Alleben. Ayn-ı leben süt/yoğurt kaynağı anlamına gelen Arapça bir sözcük grubu. Antep'i Şehit Kamil ve Şahin Bey olmak üzere

ikiye ayıran derenin adı. Bu dere köpürerek öyle beyaz akarmış ki akanın süt mü hatta yoğurt mu olduğu bilinmezmiş. Halk hıdırellezde dilek kağıtlarını atarmış bu dereye. İçinde insanlar yüzermiş.

Bir şūḫ-ı cihān ʿāşıḳa atmaḳda perende

Güller gibi ġayetle açıḳ meşreb-i ḫande

Ol ḳadd-i fidān ḫāṭırıma geldigi anda

Saḥrāda teṣādüf ider her dem o da bende

ʿAyntāb bizi bend eyledi bir zülf-i kemende

Eyyām-ı bahār seyre çıḳup ʿAyn-ı Lebende (4. müseddes, 1. bend 5. ve 6. mısra)

Basra:

Gerçi münbiddir bu bostānıñ müfīdi heb hebā

Dest-i sārıḳdan ḫalāṣ olmaz emek gider yufā

Bunca biñ nāṭūri var diḳkat iderler ṣuretā

Kimseniñ bir kimseden yoḳdur ḫaberi ġalibā

Yaʿni temṡīl eyleyim maʿlūm olur şimdi saña

Baṣra yanmış āstānede ider yascı nidā

Telġırafıñ çoḳ müfīdi var bu ḥuṣūṣdan yaña

Baḳ ne iḥdāṡ eyledi eşʿār içün ʿāḳıl baña(Terci-i Bend, 4. bend, 6. mısra)

Beykoz, Kağıthane:

Beykoz’dan Kağıthane’ye gitmek için gerekiyorsa, yedek kayıkçı tutmasını söylüyor.

O çifte ḳayıḳ Beyḳoz’a Kaġıdḫāne dek ṭut

Aḳındı’(y)ı göz kesmez ise baʿż yedek ṭut (14 a, 41, 1 a)

Fırat Nehri:

Şair gözyaşlarının çokluğunu ifade etmek için, gözyaşlarını Fırat nehrine benzetiyor.

Dīde-i giryānıma taʿcīb idüp ʿālem-i nās

Bir temāşā-i cihān nehr-i Fırat olmuş diyü (65 a, 212, 5)

Firdevs:

Sevgilinin güzellik unsurlarından bahsederken kokusunun Firdevs kokusu olduğunu söylüyor.

Ḥüsn gülzārı menʿ eyler bu ḫilāf sözi degil

Ẕāt-ı nūrından me'āḫiẕ rūz-ı nevrūz degil

Bū-yı Firdevs būyıdır inbīk ile sözü degil

Lebleri üzre ġubār-ı ḫaṭṭ-ı nevḫīzi degil

Nāfe-i āhū-yı cisminden dökülmüş müşktāb (85b, 4. Muhammes, 3. bend, 3. mısra)

Hint, Yemen, Ugan(Uganda):

Şair üzüntüsünden bahsederken Hindistan ve Yemen'i geçtikten sonra Ugan'a ulaştığını söylüyor. Büyük bir ihtimalle deniz yolu ile yolculuğu kastederek, göz yaşlarının çokluğunu kastediyor.

Geçüp ol Hind u Yemen'den yüridi Ugan'a

Gözümüñ yaşı ile ṭoldı o çinī fāfur (34a,106, 5)

Hisaraltı:

Bu isim Antep'te bulunan halkın toplandığı sohbet ettiği bir yerin adı olabilir.

Sū-i ẓan itmededir meşreb-i maʿnā-yı s̱aḳīl

Ḥiṣāraltı’na gidüp sözini hiç bilmez imiş (39b, 126, 5)

Hoten, Rum:

Sevgiliyi ceylana benzetmiş ve Hoten’den Anadolu’ya kaçtığını ve ona aşık olanların da onu avlamaya çıktığını söylemektedir.

Firār itmiş H̬oten’den Rum’a geçmiş yaʿni bir āhū

Görüp üftādeler ṣaḥrāda ṣayyād oldılar yā hū (64 b, 211, 1)

İstanbul, Kağıthane:

İstanbul’da gezmek, mesire yerlerinden olan Kağıthane’ye gitmeyi; yani eğlenmeyi, yorgunluk olarak değerlendiriyor.

Çünki İslambul’da yorġunluk adı zevḳü ṣafā̄

Ḳaradan yayan Kaġıdh̬āne’ye gitmek gibidir (32 b, 101, 2)

İran:

Sevgilinin saçlarının güzelliğinden bahsederken sevgiliyi İran şahına benzetmiş.

Töküp kākülleriñ ol tāc-ı ḥüsnüñ başına giymiş

ʿAceb tebdī̄l kıyāfetdir ki bilmem Ş̱āh-ı İrān bu (64 b, 211, 2)

İrem bağları:

Sevgiliyi İrem bağından kaçmış bir gılmana benzetiyor.

Âdemī̄de görmedim mis̱lini ġılmāndır meger

Bāġ-ı İrem’den firār itmiş uyur iken bevāb (10 b, 31, 6)

Şair İrem bağının gül bahçesinde yari olmadığı zaman, ağladığını ifade ediyor.

Görmesem cemāliñi bu gözlerim nemdir benim

Gülşen-i bāġ-ı İrem yārsız olur baña aẕāb(11b, 36, 5)

Kalealtı:

Büyük bir ihtimalle Ayn-ı Leben deresi yakınındaki bir mesire yeri.

Sermiş ol metāʿını bir post-nişīn güher füruḫt

Ḳalʿealtı ḫoş müreffeḥ bir şīriñ pazar imiş (39a,124,6)

Nil, Sudan:

Göz yaşlarının çokluğunu anlatmak için, göz yaşlarının az bir kısmının Nil nehrine yardım ederek Sudan'ı mamur ettiğini belirtiyor.

Ṭolanup bir avuç ekşim Nil'e imdād eyler

Ki o Sudan'ı ider baḫt-ı siyāhım maʿmūr (34a, 106, 6)

Nişabur:

Şair Horasan erenlerine seslenerek Nişaburlu erenlerinin üstüne gitmemelerini istemektedir.

Taḥrīk-i eşʿār ile gel sen teberdārım dime

Ḫorasān erleri çoḳ gitme Nişābur üstüne (69b, 231, 3)

Sudan:

Sevgilinin güzellik unsurlarından kaş, göz ve kirpiğin siyahlığını anlatmak için saf bağlamış Sudan askerlerine (büyük bir ihtimalle siyah olmaları açısından) benzetiyor.

Siyāh ḳaş ile göz kirpikleri ṣaf bağlamış çünki

Miṡāl-i ʿasker-i Sūdan emir var pādşāhından (60 b, 197, 4)

Şahmaran kalesi (Yılan kalesi):

Bugün Yılan kalesi olarak bilinen bu kale Adana topraklarındadır. Sevgilinin güzellik unsurlarından olan saçtan bahsederken, sevgilinin de Şahmaran kalesinde kurduğu bir tahtta oturduğunu söylüyor.

Çeşm-i ejder zülfi mār kākülleriniñ her teli

Şahmārān ḳalʿası taḫtında ḳurmuş ḫaymegāh (67 a, 221, 2)

Tur dağı:

Alevi şairler arasında sıkça kullanılan Tur dağı, Hz. Musa'nın Allah'la görüşmek için gittiği dağın adıdır.

S̱ābit ol her bir kelāmıñ zübde ḳıl tavr üstüne

Ben kelīm oldum diyu gitme ḫilāf Ṭūr üstüne (69b, 231, 1)

Ulaş:

Nur dağlarının güneyinde, günümüzde İskenderun'a bağlı Akarca (Ulaş)'da yaşayan bir güzele aşık olduğunu söylüyor. Ayrıca Gavurdağ'ında yaşayan Ulaşlı aşireti de vardır. Bu aşiret daha sonra Derviş Paşa tarafından1865'te Hacı Osmanlı kariyesine yerleştirmiştir.

Ḥaḳiḳatle güzel eṭvārı belli bir dilāver bu

Suāl itdim didiler ki Gavur Ṭağlı Ulaş'dandır (35 a, 111, 3)

Urfa:

İlahi aşkını anlatırken, Urfa'da Nemrut'un ateşini Allah'ın gül bahçesine çevirdiği Hazret-i İbrahim gibi olduğunu belirtiyor.

Āteş-i Nemrūd'ı gülzār eyledi Bārī kerem

Ḥażret-i İbrahim ile bilki Urfa'da benem (57 a, 183, 4)

İKİNCİ BÖLÜM

DİVĀN

1. GAZELLER

1 a

(Ḥarfü'l-Elif)

1

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

Bismillāhirraḥmānirraḥīm

1 Bādedir āb-ı Ḥıżır sāḳī-i ʿaşḳ dilde seḫā
Bādedir esma(y)ı taʿlīm ādeme Ḥaḳ'dan ʿaṭā

2 Bādedir esrār-ı ilm ü besmele vü fātiḥa
Bādedir Ḳur'ān u ḥüsn-i ḫaṭṭ-ı maḥbūb-ı Ḫudā

3 Sāḳī-i ṣāfī seḫāvet cāvidāni dem ṣunup
Nūş-ı mestem ġayri bilmem bir baña fāni beḳā

4 On sekiz biñ ʿālemi aḫz eyleyüp mir'at-ı ḳalb
Bu ne sırdır gösterir irşād içün bir bir bañā

5 Ey gözüm nūrı tecellī ẕāt-ı Ḥaḳ'dır gösteren
Gösterir seni baña Ḥaḳ gösterir beni saña

6 Lafẓ-ı sen ben terke urmuştur veli ʿāşıḳ olan
Evveli vü āḫiri vuṣlat demidir dā’imā

7 Ey Racūlī dem bu dem māżi-i müstaḳbel bu dem
Neş’e-i ṣāfī u bāḳī meclīs-i dilde żiyā

2

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Bā-i bismillāh ʿaşḳ cām-ı mey-i fażl-ı Ḫudā
Noḳṭa-i ʿilm-i ledün baḥrinde sāḳī reh-nümā

2 Kāse-i pür-bādedir esrār-ı ʿilmiñ mebde’ī
Lebleri menbaʿ-ı kevs̱erdir Resūl-i Kibriyā

3 Fātiha sebʿa’l-mes̱ānī cāvidānidir sözüm
Gösterir ḳudret yedi ḫaṭṭ vech-i ḫatmü’l-enbiyā

4 Ümmü Ḳur’an āşikār oldı yüzünden Aḥmed’in
Gül cemāli nūrı sāfīdir Muḥammed Muṣṭafā

5 İḳtidā itdi göñül ol ḳaşları miḥrābına
ʿAyn-ı erkāna muḥabbet dilde dā’im bī-riyā

1 b

6 Sāyesi düşmez yere çoḳ ḳalb-i aşıḳ aḥz ider
ʿArş-ı aʿlādan yücedir ḳāsdı fevḳ-al-ʿulā

7 Nūr ile ḳıldı münevver ism-i pākī ‘ālemi
Muʿcizātıñ şuʿlesiyle ḳalb-i mü’minde żiyā

8 Her seḥer gül bū-yı ṣāfī ‘anber-i sārā ile
Yüz sürüp işigiñe niyāz ider bād-ı ṣabā

9 Görmesem cemālinī cennet de bir zindān olur
Yā İlāḥī maḥbūbuñ cemāli cennetdir baña[6]

10 Ḥüsnüñe pervāneyim ḳalbden ṭutuşdu bāl ü per
Cildimi fānūs idüp şemʿi dile virdi żiyā

11 Gelsün ol mürg-i semender görsün āteşbāzlığım
Maḥv olur baḥr-i muhīṭ bir ḳaṭredir ʿaṭşānıma

12 Cām-ı ʿaşḳa meyl iden var ise gelsün yanıma
Menbaʿ-ı kevs̱er Muḥammed sāḳī-i Ḥaydar-seẖā

13 Mü’mine ṣıdḳ-ı şeḥādet taʿlīm itdi ol Nebi
Müẕnibe rāh-ı selāmet açdı bir bāb-ı recā

14 Ravẓa-i pākindeki Veys’iñ ġubārı zerresi
Maḥv ider nar-ı cāhimi ger şefīʿ olur sana

15 Oḳu bu naʿt-ı şerīfi var müfīdi çeşmüñe
Kāḥil-i şefāʿat olur gözlerine tûtiyā

---

[6] Bu beyitte vezin bozuktur. Ayrıca “محبو بك” sözcüğünde bir harf eksiktir.

16 Ṣıdḳile kim getürür bir kez ṣelāt ile selām
Nūr-ı te’s̱īr ile bulur Kaʿbe-i dilde ṣafā

17 Ey Racūlī ol Şefīʿ-u’l müẕnebīne ḳıl ṣalāt
Eṣṣelāt u vesselām ʿaleyke yā nūr-ı H̬udā

2 a

3

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1 Serāy-ı cānib-i ʿāsīye sed çekmiş per-i ʿanḳā
Hümāʿ-yı sāye-i devlet görinür lāne’i Kübrā

2 Mis̱āl-i ḳalʿadır ki ḥā’il olmuş çeşm-i aʿdāya
Görince ehl-i ʿiṣyān titreyüp h̬avf itmede ḥālā

3 Dolab-ı fen ile ʿāṣī(y)i çekmiş tā serāy üzre
Getirmüş h̬āk-i pāye cebrīle görmek içün daʿvā

4 Bahār eyyāmı ʿāsīden yañā pīş-i serāyı gör
Yeşil h̬ilʿat giyüp gösterdi ḳamet ʿālem-i eşyā

5 Hümāya hükm ider şimdi mis̱āl-i s̱ānī İskender
Didiler ism-i tesmiyye-i tenzīlün mine’s-semā

6 H̬ilāfı sevmeyüp aṣla ‘adāletle ider icrā
Ḥaḳiḳat öyle bir zāt kim ṣıḥaḥ ismiyle müsemmā

7 Racūlī āb-ı ʿāsī nūş idüp ʿiṣyāna meyl itme
Bu şehre ḥükm iden İskender-i s̱anī didi ʿammā

4

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Kā'se(y)i nīm ṣundu sāḳi bāde(y)i yārim baña
Tevbe etdim arṭıḳ içmem virmesin yārım baña

2 Ḥaḳḳımı inkār ider kim baña meyli yoḳ diyü
Bu ḫuṣuṣda gösterir ol yār u aġyārım baña

3 Mest olup zülfü gibi ʿaḳlı başından perīşān
Devr ider meclisi pür ṣonra ki ṣayarım baña

4 Kūşe-i çeşmiyle bir efsūn ider ʿaḳlım gider
Cānımā ḳaṣd itdigin her anda duyarım baña

5 Yāre Mecnūn olduġum çün devr-i ṣaḥrā eylerem
Yaʿni ḥarām itdi ġurbet[7] kendi diyārım baña

6 Ṣunʿ-ı Ferhād'ı hüner icrāya ister göñlümüz
Belki ol Mecnūn'u ʿākıl ile o yārim baña

7 Ey Racūlī nāz ü istiġnā ile bu cevr-i yār
Cāna geçdi cānıma kendim ki ḳıyarım baña

---

[7] Bu sözcük "ḳurbet" şeklinde yazılmış. Ve ağız özelliği gösteriyor.

2b

5

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Yār içün bir derde düşdüm bulmadım gitdi devā
Çekdiġim cevr ü[8] cefāyı yine bilmez bī-vefā

2 İşidüp āh ü enīnim bu żaʿīf ḥālim görüp
Nāz ü istiġnā ider reftār ile gelmiş baña

3 Âteş-i ʿaşḳ ile yandım oldu cismim meşʿale
Yāre ol zīnet gelür kim yaʿni bir zevḳ u ṣefā

4 ʿĀḳibet Mecnūn idüp ṣaḥrāya düşürdi beni
Çekdigim bilmez ṣanur seyrānı bu sünbül hevā

5 Böyledir ḳanūn-ı ʿaşḳ ki yār u cāndan ilerü
Belki ben yārdan geçerdim gönlüm itmese recā

6 Ḥāṭırımdan zerre dūr olmaz ḫayāli görmesem
Her ne cevr itse göñül bu cevr-i yāre mübtelā

7 Merḥametsiz gördüm ammā böyle ẓālim görmedim
Ey Racūlī fitneniñ bir eşi var ise ṣalā [9]

6

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

[8] Atıf vavını izafet kesresi ile yazmış.
[9] Kelime "سلا" şeklinde yazılmış.

1 ʿĀḳıl irmez ḥikmet-i Ḥaḳḳ söylesem şāyet ḫaṭā
Bu ne ḥüsündür be ḳāfir Ḥaḳḳ saña ḳılmış ʿaṭā

2 ʿĀrıż u ruḫsārıñı gülzāra teşbīh eylesem
Zülf-i[10] mārıñ gülsitān içre ṭolaşmış bir belā

3 Ejder-i çeşmiñ beni her bir baḳışda öldürür
Lebleriñ iḥyā ider muʿciz Mesīḥa'dır bañā

4 Şāriḥ[11]-i İncīl ḳalem tecrībe itmişdir meger
Şerḥ idüp kāfūr-ı gerdān üzre bir noḳṭa saña

5 Gösterir bāġ-ı İrem bir ḫāl-i kāfirden nişān
Kāfiriñ yüz ḳarasın ʿafv eyleye belki Ḫudā

6 ʿĀdetullāh olmamış dünyāda ġılmān görmedim
Ya'ni teşbīh eylesem Ḥaḳ görmüş ol ḥüsnü[12] revā

7 Ey Racūlī Ḥaḳ yarmış ben güzel medḥ eyledim
Tövbeler olsun ḫaṭāsı var mı bilmem ʿacebā

3 a

7

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Öyle ẕātım ʿālem-i ervāḥ müselseldir baña
Çār ʿunṣurdan olan eşyā müşekkeldir baña

---

[10] Kelime hep "ذ لف" harfi ile yazılmış.
[11] Kelimenin yazımı "شا رخ" şeklindedir.
[12] Burada ismin belirtme hali vav harfi ile yazılmış. (حسنو روا)

2 Ẓāhirem bir zerreden ḫafīf vücūdum bāṭınen
On sekiz biñ ʿālemi ṭut ki muʿaddeldir baña

3 Ḫāṣ u ʿām ile ʿavāmı bir görür çeşm(im) benim
Her ne ednā var ise maḫlūḳ mübeddeldir baña

4 Öyle bir mestim felek başımda çarḫ eyler benim
Māżi müstakbel olup āḫir min evveldir baña

5 Dildedir genc-i nihān miftāḥ çün söyler zebān
Yāver-i ʿaşḳım ezel ẕāt mü’ekkeldir baña

6 Ḳabża-ı tesḫīre çekdi pençe-i Âl-i ‘abā
Rāh-ı Ḥaḳ’dan ġayrı bi’l-cümle muʿaṭṭaldır baña

7 Ey Racūlī istemem fānī bulan mesned kemāl
Meşreb-i Mecnūn ḥarābātım mükemmeldir baña

8

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Leyle-i Ḳadr’e irişdik bu gice biz bī-riyā
Geldi iki gözlerim nūrı ki oldu pür żiyā

2 Keşf-i rāz-ı cāvidānīden küşād oldı hemān
Levh-i ḥüsnüñ āşikār itdi açup bāb-ı semā

3 Ḥ^{v}āce’ -i ‘ilm-i ledün yüzünden açdı bir kitāb

Āteş-i ʻaşḳ ile maḥv itdi günāhı meh-liḳā

4 Ey cemāl-i yāre müştāḳ var ise gelsün beri
Ġayrı cemʿiyyet degil bu meclīs-i Âl-i ʿabā

5 Cānıma çıḳ çıḳ diyü ṭanbūr-ı sīnem ses virir
Tutdı ol āh u enīnim nāy gibi bir dem ṣabā

6 Ḥasret-i yār ile yansun şemʿ-i dil yā Rab müdām
Öyle tezyīn olsun ol ḳubbe-i şāh-ı Kerbelā

7 Ey Racūlī dem bu dem ʿālem girü bāḳī bu dem
Sāḳī-ī meclīs bize her dem ʿAliyyü'l-Murtażā

3 b

9

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Evvel ü āḫiri bir ferd-i eḥadsin ey Ḫudā
Ḳanġı millet olsa ismiñ ẕikr ider ez-ibtidā

2 Çār bāġ ile mürekkeb her ne kim var eylediñ
Birligiñ is̱bāt ider ẓāhir olan her bir ṣadā

3 Nār u ḥasretle yanup deryā coşar āb-ı revān
Yüzini[13] ḫāke sürüp niyāz ider bād-ı ṣabā

---

[13] Kelimede (یو زر ینی) fazladan bir harf var.

4 Nev-bahār eyyāmı feryāde düşüp cümle ṭuyūr
Her biri kendi lisānı üzre eylerler duʿā

5 Rūzgār-ı ʿaşḳla gūş eyledim her bir nebāt
Cümlesi Ḥaḳ bir diyüp itmekdedir dā'im nidā

6 Bu nidā(y)ı fehm idüp düşdüm ḥaḳiḳat rāhına
Rehberim āb-ı Ḥıżır baḥr-ı muḥīṭ mürşid baña

7 Ey Racūlī ḳande baḳsam ʿaşḳ iḥāṭā eyledi
İki çeşmim bir görür ḳılsam naẓar her bir yaña

10

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Cān ḳulaġın aç gözüñ diñle naṣīḥ bu saña
Gezme beyhūde cihānda ʿömrünü itme hebā[14]

2 Çeşm-i ġaflet çünki görmez gūş işitmez her ḥurūf
İsm-i aʿẓamdır tekellüm itdigin her dā'imā

3 Oḳu yüzünden kitābı tā ki göñlüñ açıla
Açma nā-ehline dersini yazıḳ itme ḫaṭā

4 Bu ʿilim esrār-ı ḥaḳdır Ḥaḳḳ'ı bilmez ne bilür
Oḳusa ḳırḳ yıl yine cehlīle eyler iddiʿā

[14] Bu beytin başında "can" kelimesinin üzerinde "mar idi" ibaresi var.(مار ایدی)

5 Ehl-i ʿaşḳıñ ṭālibi gonca dehendir oḳuyan
La ʿl-i lebinden ṣadā(y)ı gūş ider bād-ı ṣabā

6 Nev-bahār ʿıyd-ı Ḫıżır’dan ders alup çün ʿandelīb
Gülistānıñ şerḥini ḥıfẓ itmek içün mübtelā

7 Ey Racūlī ẕikr ü fikrinden degil ḫālī[15] cihān
Cümle maḫluḳ kendi hālince ider ḥamd ü s̱enā

4 a

11

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1 Güzeller şāh-ı ḥüsnüñ ḥürmetiçün ʿālem-i eşyā
Ḳalurdı ẓulmet içre görmeseydi vechini dünyā

2 Cihāna virdi revnaḳ çünki bāḳīdir ilā āḫir
Seniñ şerʿ-i şerīfiñ bir münevver şemʿadır ḥālā

3 Dinildi ḥaḳḳına ümmī ḥaḳiḳat ümm-i Ḳur’ān’sın
Yüzün sebʿa’l-mes̱ānī ḳāmetiñdir nüsḫa-i Kübrā

4 Elif lām ile ṣāfī muṣḥaf-ı ḥüsnüñdedir Yāsīn
Gelür maʿṣūm-ı pākin ʿadedince Sūre-i Tāhā

5 Oḳurum bā-i bismillāh ile naʿt-ı şerīfin ḫūb
Ki sensin vāḳıf-ı esrār-ı sübḥānellezī esrā

6 Yüzüm ḥāke sürüp āb-ı revān oldu gözüm yaşı

---

[15] Kelimenin yazımı “حالى” şeklindedir.

Ḫaber virince ʿaşḳ ḥālī cūş itmekdedir deryā[16]

7 Görüp nūr-ı bahār germiyyeti ḥālim ḳıyām itdi

Saña taʿẓīm ider cümle yeşil ḫilʿat giyüp ṣaḥrā

8 Açup laʿl-i lebiñ ġonca-dehen çün vaṣfını eyler

Münādī ʿāleme iʿlān ider dil bülbül-i şeydā

9 Getürdi misktāb-ı ravża-i pākin ṣabā bir dem

Ne mümkün gayrīde bir böyle bū-yı ʿanber-i sārā

10 Serāpā ḥüsn-i ḫaṭṭıñ bir kitāb-ı cāvidānīdir

Yüzünde nev hilālin ḳabe ḳavseyns ẓāhir ev ednā

11 Racūlī bir faḳīrim ṣāḥib-i ʿiṣyan meded senden

Ki sensin Yā Rasūlallāh şefāʿat maʿden-i iḥyā

4 b

12

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Baḳma ey çeşmim ʻabūsü'l-vech gel itme ḫaṭā

Bu ḫaṭā ādāb-ı ʿaşḳda nā-revādır muṭlaḳā

2 Şekli bed aḫlāḳ(ı)[17] bed şaḫṣıñ caḥīm görsüñ yüzüñ

Yūsuf-ı ḥüsni görüp mir'ātı ḳalbe vir cilā

---

[16] Bu mısrada bir hece eksiktir.

[17] İsmin belirtme halini genellikle yazmamış. Buradada yazmamış. Biz böyle yazdığı yerleri yay ayraç içinde göstereceğiz.

3 Gerçi zaḳḳum ḳırmızı ammā ki gül-būy olamaz
Ẓāhiren sünbülde mā'i gösterir bū-yı vefā

4 Sāde elvāndır murādı ṣanma ki sen ʿāşıḳıñ
Çeşmine envāʿ renk-i birdir pāzārı bātına

5 Bāṭını esved ola bir ġayri renk ḳılmaz ḳabūl
İşde bu remz-i maʿānī fehm olur çün intihā

6 Ehl-i Beyt'e ḳaṣd iden ẓālim ṣıfātıdır şenīʿ
Maẓlūmuñ yaʿni en ednāsında var ḫayr u ṣabā

7 Ey Racūlī mü'miniñ ẕātında nūruñ es̱eri
Yā yüzünde yāḫud aḫlāḳında elbet var żiyā

13

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Ḳande var dünyāda ṣādıḳ yār aġyārdır saña
Ṣūretā her iltifātı çār nāçārdır saña

2 Her güler yüz gösteren dostdan vefā itme ümīd
Vaʿdine aldanma ki iḳrār u inkārdır saña

3 Ḳanġı aḥbābıñ seniñ derdüñ içün kim düşünür
Derdiñi tecdīd içün efkār-ı tekrārdır saña

4 Gösterir billūrdan zehri devā feñle ṭabīb
Geç şifāsından anıñ mużmār-ı bīmārdır saña

5 Ḫaste-i ḥāl-i ḫarāb taʿmīr içün belki göñül
Var ise bir ehl-i dil güftārı muʿammādır saña

6 İʿtimād itme zamānıñ yār aġyār add olur
Diñle bu yaʿni naṣīḥat var eşʿārdır saña

7 Ey Racūlī ṭaʿna taşından ʿadūnuñ ḳorḳma kim
Ḳaṣd-ı iʿdam itseler çün Bār-ı Settār'dır saña

5 a

14

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Müşktāb-ı hey'etin nāmaḥrem itmişdir ṣabā
ʿĀlem-i sırr-ı ḫafīden dem urur bir hū ṣadā

2 Gösterir endām gül bū ẓāhir itmez cismini
Bu ne ḥikmet mest ider ʿuşşaḳ[18] bī-meyden ġıdā

3 Menbaʿ-ı genc-i nihānīden nihāyetsiz kelam
Pāre-i laḥm-i zebān taḥrīk ile ẓāhir nidā

4 Gūş idüp diḳḳatle fehm itdim ʿacā'ib kelimāt
Añladım eẕkār-ı maḫlūḳātı tesbīḥ-i Ḫudā

5 Dīde-i ḳalbden naẓar ḳıldım ne gördüm ʿālemi
Bir vücūd imiş ʿanāṣırdan mürekkep eşyā[19]

---

[18] Kelime "عشقاّق" şeklinde yazılmış.
[19] Bir hece eksik. Ancak "eşya" sözcüğü "eşiya"okunursa eksik hece tamamlanır.

6 Naġme-i sāz-ı ṣadā(y)ı luʿba[20] mā’il pīr ü zen
Bir hevā-yı ʿaşḳ ile taʿlīm-i raḳṣ eyler semā

7 Aġzını açmış Racūlī’dir töker yaʿni ṣadef
Baḥr-ı ḥikmetden muʿabbir taʿbīri bu rü’yā[21]

15

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Keşti-i Nūḥ vücūd-ı ʿaşḳı hevāyā iḳtidā
Bādbān küşād olunca fehm olur rāh-ı hüdā

2 Baḳma sen emvāc-ı ʿaşkıñ dildeki ṭuġyānına
Tīre ṭabīʿatı ṣafī itmeye ḳādir H̬udā

3 Bu me’āli ʿaksine fehm eyleyüp yüz bulma ki
Ey ṣofu olma sefīh ol beyne’l- h̬avfi ve’r-recā

4 Çünki Ḥaḳ esmā-i ḥüsnā taʿlīm itdi ādeme
H̬ayr u şer taḳdīr-i Ḥaḳ şerden haẕer ḳılmaḳ revā

5 Ehl-i ‘aşḳı ṭaʿn iden zāhid[22] düşer berzah̬lara
Çünki esbāb-ı kibirdir ṣofuya dām-ı riyā

[20] Kelime “لؤ به” şeklinde yazılmış.
[21] Bir hece eksik.
[22] Bu kelime hep “ذ” harfi ile yazılmış.

6 Ḥakimiñ aġzını rüşvet[23] ṭutdu ṭoġru söylemez
İşde bu daʿvā-yı ʿaşḳı faṣl iderim ben baña

7 Ey Racūlī başına bunca belā getürdi ʿaşḳ
El-muḳadder lā-yugayyer ṭoġrı kelām intihā

5 b[24]

Zihnī'den bir şiir:

6 a

16

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Elfi evvel ādeme lām ile luṭf itdi Ḫudā
Dāl-i mevcūd ile Aḥmed ismi ḫatmü'l enbiyā

2 Geldi Ṣafī'den nübüvvet nūrı buldı ẕātını
Çünki Ḳur'an'da elif lām mim Muḥammed Muṣṭafā

3 On sekiz biñ ʿālemiñ mevcūdu Bārī ism-i Ḥay
Yā ḥabībim didi Ḥaḳḳ dāreyn ḫalḳ itdim saña

4 Bāb-ı miʿrācıñ eşigi oldu çün ʿarşu'l -ʿaẓīm
Sidre geldi ḳaldı Cibrīl intihā-yı müntehā

5 Ḳābe' ḳavseyne yüzüñ döndüñ olup refref-süvār
'Āşıḳuñ maʿşūḳa vuṣlat buldu vuḳuʿ-nümā

---

[23] Şair ünlüyü göstermek için "vav" harfini kullanmış.(روشوت)
[24] Bu sayfada Zihnī'ye ait bir şiir var.

6 Ḥaḳ saña ḳıldı tecellī nūr-ı ẕātıñ āşikār
Îrişüp maḳṣūdıña ümmetleriñ ḳıldıñ ricā

7 Saff saff geldi melekler tebrīk-i miʿrācıña
Ḳıldılar bir bir muṣaffā didi cümle merḥabā

8 Sidreden ʿavdetde ḳıyām eyledi sırr-ı Ḫudā
Ḫātem-i mührüñle virdin Ḥaḳḳ selāmıñ sen aña

9 Geldi miʿrācıñ mübārek diyü ol dem çār yār
Anda virdigin bu āl didi ʻAliyyü'l Murteżā

10 Ṣundu cām-ı remzi sāḳī ol zamān ʿaşḳ ehline
Nūş iden mest-i müdām oldu ḥaḳiḳat bī-riyā

11 Kāfir īmāna gelür bir ḳaṭresin nūş eylese
Olsa biñ cānı ider bir demde yoluna fedā

12 Nūr-ı ʻaşḳa per urup yandı Racūlī ey ḥabīb
Ümmetiñ geldim şefāʿat bābına düşdüm gedā

17

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Aġlamaḳdan ḥālimi arż idemem şimdi saña
Ol yetīm-i Ehl-i Beyt'e neyledi gör bī-vefā

2 Ṭavḳa-i ʿiṣyānı ṭaḳdı boynıñā mesned içün
İblīse bend oldu açdı Ehl-i Beyt’e mācerā

6 b

3 Āl ü evlāda ḥased itdi ḫilāfet baḫşile
Eyledi merdūd-ı ʿāḳıl anı ceḥīme revā

4 Ḫānedān-ı Ehl-i Beyt’e başladı ḳaṣd itmege
Ayrılup Ḳavm-i Yezīd[25] Ḥaḳ’dan özüñ ḳıldı cüdā

5 Duḫter-i pāk-i Resūl’ü nīce ‘üryān itdiler
Ey ‘adu-yı bī-mürüvvet bārī ḳıl Ḥaḳḳ’dan ḥayā

6 Maʿṣūm-ı pāk-i çehārde cümle ḥāruf-ı celīb
Ḳaldı hep al ḳan içinde āh o nesl-i enbiyā

7 Cām-ı zehri nūş idüp mest oldu İmām Ḥasan[26]
Ana bir ʿālī maḳām baḫş itmiş idi çün Ḫudā

8 Nīce ḳaṣd itdi Ḥüseyn’e şimdi mel’ūnuñ yedi
Nüh felek rūy-ı zemīn taḥrīk idüp ḳıldı nidā

9 Allāh Allāh dīyü teslīm itdi re’s-i pākini
Lafẓallāh ile yer gök çağrışup ṭoldı ṣadā

10 Gördü ol ʿālī maḳāmıñ itmedi aṣlā fütūr
Re’s-i pākinden düşüp dem titredi taḥt-ı s̱erā

[25] Bu sözcük divanda hep “يذ يد” şeklinde yazılmıştır..
[26] Bu mısrada bir hece eksiktir.

11 Bī-raḥimler bir içim ṣu virmeyüp ḳaṣd itdiler
Ol Yezīd'e nīce lā'net itmesün Âl-ī ʿabā

12 Aġlasun bu gözlerim nemdir ki sāḳī sīneme
Ṣu seper imdād ider gözyaşı dermāndır baña

13 Tökseler bir ḳaṭre gelmez baġrıma baḥr-ı muḥīṭ
Baġrı yanıḳlar ile çoḳ göz yaşı töker semā'

14 Ey Racūlī evvelī āḫiri göz yaşı töküp
Müddet-i ömrüñü tut kim hep bütün mātem saña

18

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1 Esāsı çār bāġ ile mürekkeb ʿālem-i eşyā
Ki bunlar küfrī suflī sünnī 'ulvī ḥāṣıl u ma'nā

2 Nebāt u maʿden u ḥayvān u nā-nuṭḳ ġayr-ı nāṭıḳdan
Cemīʿ-i maḫluḳātıñ efḍālidir Âdem u Ḥavvā

7 a

3 Cihāt-ı sitteye ḍarb eylemiş üçle kemāl ehli
Ki bilmiş on sekiz biñ ʿāleme maʿdūd olur dünyā

4 Zebūr Tevrāt ile İncīl kitāb-ı ḥaḳdurur Ḳurʿān
Ki dörtdür meẕheb u ḳıble birisi olmalı aḥfā

5 Ebū Bekir biri ʿÖmer çehār yārı ṣādıḳılar
Biri Os̱mān ü Zinnūreyn bin ʿAffan dinür ḥālā

6 Bu sözler her biri bir dürr ü cevherdir faḳaṭ sırdır
Racūlī açma esrār-ı ḥaḳiḳatden uzatdıñ hā

19

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Lā fetā illā vü illā vü ʿAliyyü'l Murtażā
Lā seyfe-z̠ülfiḳār illā vü ʿAliyyü'l Murtażā

2 Ḫāme-i ḳattāl-i aʿdādır elinde Zülfeḳār
Şāriḫ-i din-i mücellā vü ʿAliyyü'l Murtażā

3 Çün ḥabībullāh Medīnetü'l-'ilmi bābı ʿĀlī
Kāşif-i tefsīr-i isrā vü ʿAliyyü'l Murtażā

4 Çünkü ol şāh-ı velāyet menbaʿ-ı esrārdır
Maʿna(y)ı esrār-ı Ṭāhā vü ʿAliyyü'l Murtażā

5 ʿĀlim oldur vāris̱ oldur kim ḥadīs̱-i ḳutsile
Vāḳıf u ʿallemeʿl-esmā vü ʿAliyyü'l Murtażā

6 Ḫānedān-ı Ehl-i Beyt'iñ rükni hem imāmdır
Rehnümā-yı Âl-i ʿabā vüʿAliyyü'l Murtażā

7 Dest-i ẓālimden ne çekdī Âl-i evlād-ı Resūl
Ol İmāmeyn ile eyā vü ʿAliyyü'l Murtażā

8 Mātem-i ḫūn-ı āb-ı çeşmim maʿṣūm-ı pāke revān
Oldı gözim yaşı deryā vü ʿAliyyü'l Murtażā

9 Her biri fehm itmedi esrārını çekdi niḳāb
Ehliniñ maʿlūmı maʿnā ʿAliyyü'l Murtażā

7 b

10 İbnü İmām Ḥasan Ḥüseyin vü şāh-ı Kerbelā
Ol şecāʿat kān-ı seḫā vü ʿAliyyü'l Murtażā

11 Bāb-ı rıżānıñ Melāmiyyūn'u vü hem şāhıdır
Hem saḫīdir ẕāt-ı ʿülyā vü ʿAliyyü'l Murtażā

12 Giy Melāmet ḫırḳasın bāb-ı rıżāya teslīm ol
Fātiḥ-i necāt u hāẕā vü ʿAliyyü'l Murtażā

13 İster iseñ mürşid-i meydān-ı taʿlīm-i niyāz
ʿAynı erkān-ı tevellī vü ʿAliyyü'l Murtażā

14 Bende-i Racūlī edriknī[27] maḳāmında muḳim
Ḫāngāh-ı dilde ḥālā vü ʿAliyyü'l Murtażā

20

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

[27] "ر" ve "ك" harfini harekelemiş. Zaman zaman harekeleme ile karşılaşabiliyoruz.

1 Bu meydān-ı hüner merd olmayan tehī ḳoşar mı ya
Süvār-ı ʿaşḳ olan at sürse vezinden düşer mi ya

2 Düşürüp başını gözünü yarma böyle eşʿārıñ
Bu dillerde mes̱eldir lāf ile ḥelvā pişer mi ya

3 Kişi ḥaddini bilmek gibi ʿirfān olamaz aṣlā
Tecāvüz eyleyüp her bir sözi ḥadden aşar mı ya

4 Naṣīhat ehline nāehline ẕerre[28] müfīd olmaz
Ḥacer deryāya düşmekle ne mümkün yumuşar mı ya

5 Kişi nārile pişmez āteşī-meşrebī terk eyle
Ocāġẕāde olan ḥāl ile ḳaynar hiç ṭaşar mı ya

6 Ḥaḳīḳat öyle bir Leylā Mecnūn olmasayidim ben
Naẓar ḳıl başıma ḳuşlar gelüp böyle üşer mi ya

7 Racūlī bir iki taş salar taḥrīk ider ṣanma
Bu deryā'-yı muʿaẓẓam degme ḥālile coşar mı ya

21

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Kim suāl[29] eyler ḥaḳiḳ ʿilm-ü ḥikmetten baña
İki çeşmim gösterir ol ʿayn-ı ibretden yaña[30]

---

[28] Kelimenin yazımı "زرّه" şeklindedir.
[29] Kelimenin yazımı "سوآل" şeklindedir ve ağız özelliğini yansıtmaktadır.

8 a

22

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Dāġ-ı sīnem ʿaks ider ol ṣanma kim zīnet-semā
Mātem-i āh-ı Ḥüseyn'i gösterir encüm baña

2 Baġrıma revzen açup gösterme ey dil şemʿalar
Taḫt-ı sulṭānı donatdı āteş-i āhım nümā

3 Allāh Allāh bir içim ṣu vermeyüp ḳaṣd eyledi
Ḳaldı al ḳān içre eyvāh gitti Şāh-ı Kerbelā

4 Zümre-i Âl-i Resūl bi'l-cümle anda ḥaşr olup
Ḥaşr meydānında ʿaṭşān ḳaldı bunca şühedā

5 Ol Yezīd'e laʿnet itmeyüp nice ṣabr eyleyem
'Ālem-i ẓāhirde müftī virmez imiş feṭevā[31]

6 Laʿnet olsun ṣad hezārān Şimr-i melʿūn cānına
Anda hiçbir dīn u īmān merḥamet var mı ḥayā

7 Cān u dilden ol Yezīd'e laʿnet itmez ḫavf ider
Cinsini iṡbāt ider Ṣüfyāni'dir ehl-i riyā

8 Gözümüñ yaşı yere yüz sürdi kim Ḥaḳḳ'a revān
Tā ḥużūr-ı Bāri'ye[32] ḳaldı göñülde mācerā

---

[30] Bu sayfa "Mucizāt"(معجزات) rabıtası ile bitmiş , bir sonraki sayfa "dāġ" ile başlamış.
[31] Bu kelime (feṭeva) vezin gereği olarak böyle okunur. Eğer "fetva" şeklinde okursak vezin bozuluyor.

9 Ḥaḳḳımı ḥaḳ eyle yā Rab sen benim yevm-i ḳıyām
Ben yetīm-i Ehl-i Beyt’em vāriṣ-i Âl-i ʿabā

10 Sūre-i Ṭāhā ʿadedi remzidir maʿṣūm-ı pāk
Gösterüp ḥurūf-ı muḳaṭṭaʿ yedinde enbiyā

11 Nice ḳaṣd itdi Yezīd-i ḫār u ġonca güllere
Nārevā dīnsiz īmānsız nārevādır nārevā

12 Açdı tāze gül gibi sīnemde yine yāreler
Şerḫ çekdi ʿarż-ı ḥālim gösterem rūz-ı cezā

13 Ḳāżī-i fānī bizim daʿvāmızı faṣl itmedi
Ḥākim’ül-ḥācāt-ı ʿādil Ḥażretüñdür ey Ḫudā

14 Ben Racūlī bendeñem[33] yā Rab ‘ināyet gözlerim
İşde bu daʿvā içün göz yaşı töküp dā’imā

8 b

23

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Zāhid iseñ[34] per açup uçma ḳabūl itmez semā
ʿĀḳibet olur maḳāmıñ zīr-i ber taḥte-ṣ-ṣerā

2 Kime sen tāc-ı riyā ḳuṭb-ı cihān olsun daḫi
Öyle çoḳ kibr eyleme Mevlā muʿīn olmaz saña

---

[32] Kelimenin ikinci hecesi vezne uydurulmak için kısa yazılmış.
[33] Kelimenin yazımı “بنده نم” şeklindedir.
[34] Kelimenin yazımı “اسن” şeklindedir.

3 Ṣanma ki şemsiñ yüzī yerde żiyāsıñ gösterir
Kendini ednā tutan mesned alur fevḳa’l-ʿulā

4 Yaʿni kibrinden degil dām-ı belādan ḫavf idüp
Dest-i nādāndan ḥaẕer eyler uçar yüksek hümā

5 ʿAyn-ı ʿibretle temāşā eyle sen bu ʿāleme
Gösterir iyü kötü kötü eyü her dā’imā

6 Baḳma sen ehl-i ʿaşḳıñ añlaşılmaz bir me’āl
Anı fehm eyler veli keşşāf olup terk-i deryā

7 Rengi yoḳtur ehl-i ʿaşḳıñ añlaşılmaz bir me’āl
Kim bilür gelse Racūlī yaʿni maḳbūl-i Ḫudā

24

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Āh ẓālim neyledi āh nefs-i emmāre baña
Rū-siyāhıyla getürmekde günāhkārı saña

2 Aldayup bir fenn ile ṭutdı esīr itdi beni
Her ne cürmüm var ise raḥm eyle sen bārī baña

3 Yā meded urdu cihād içre beni cerḥ eyledi
Ḳıl devā mecrūḥ-ı dil ümīdi efgārı saña

4 Digme bir ālāt-ı ḥarb mümkün mi te’s̱īr eylemek

Ṭop tüfenk kār eylemez ammā ki ʿaşḳ nārı baña

5 İns ü cin bi’l-cümle ḫalḳ senden murādıñ isteyüp
El açar fānī cihānıñ bāy ü hünkārı saña

6 Dā’imā senden Racūlī bendeniñ murādı kim
Eyleme muḥtāc beni aġyāra aġyārı baña

7 Her ne kim murādıñ üzre eyle sen efʿālimi
Nefsī envārı gider göster ḫaṣṣ envārı baña

9 a

Ḥarfü’l-Bā

25

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1 Ḳanāʿat kenzi lāyefnā ṭamāʿ bir kisve-i maḥcūb
Getürdi başıma bunca belā mesned ile menṣūb

2 Dime Leylā içün Mecnūn dolandı kūh u ṣaḥrāyı
Çekildi nās elinden dārüş-şifāyı bilüp meczūb

3 Tefekkür eyle sen ʿāḳil misiñ Mecnūn’dan Mecnūn
Necāta vāṣıl oldı ṣabrile ol Ḥażret-i Eyyūb

4 Ki ʿāşıḳ maʿşūḳa vāṣıl olur ammā neden ṣonra
İki gözden olunca aġladı Yūsuf içün Yaʿḳūb

5 Gözünüñ yaşını maḫfīce vādīden ulaşdır kim
Seni vāṣıl ider deryā-yı ʿafve sevdigiñ maḥbūb

6 Şerāb-ı mey-i maḥbūb daḫi ehvence riyādan geç
Görünüp ʿāleme rüsvā ki Ḥaḳḳ ʿindinde ol merġūb

7 Racūlī sā'ilim boynumu bükdüm rū-siyāhımla
Ḫudā'nıñ ism-i ġaffārına muḥtāc ṣāḥibü'ẕ-ẕünūb

26

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1 Dilim tesbīḥi dā'im ẕikr-i yā müffettiḥu'l-ebvāb
Bize senden meded iftāḥ lenā Yā Rābbu ḫayra'l-bāb

2 Żiyā-ı şemʿ-i ʿaşḳı dā'imā dilden söyündürme
Giceler ṣubḥ olunca aç ḥaḳiḳat bābıñı bevvāb

3 Görürse rūz-ı vaṣfıñ şerḫine māniʿ olur aġyār
Muʿīnim elde ḳalem oldı şimdi baña cām-ı ḫᵛāb

4 Semānıñ zīneti encüm s̱üreyyā ile ṭop ḳandil
Baña imdād içün emriñle şuʿle virmede mehtāb

5 Sebebsiz nesne yoḳdur her ne ki mevcūd ḫalāyıḳdan
Ki ḳıldıñ ʿālem-i eşyāyı biribirine esbāb

6 Gözüm bir ġayri görmez ʿāleme bi'l-cümle ḥaḳ gördüm
Baña cāmiʿ-i vaḥdetdir yüzüm ḳande ise miḥrāb

7 Geçüp ʿālemler Racūlī bu ṭarīk-i vaḥdetde
Ḳılup maḥv-ı vücūd ol ki ara yerden gider ḥicāb

9 b

27

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Ḥikmetiñ nūr-ı baṣar kim gösterir bir ḳaṭre āb
Ḳudretüñ bir pāre-i laḥm-ı zebānımdan [35]cevāb

2 İşidüp gūşum ḥaḳiḳat ḥāl-i ḫayretde benim
Söyleyen kimdir gören kimden kime bilmem ḫitāb

3 Ḥaddi yoḳ bir kimseniñ bu ḥikmeti ḳılsun suāl
Didi lā-yüsʿelü ammā yefʿalü baḥs̱iñ kitāb

4 Gözlerim nemdir benim görmezse cemāliñ seniñ
Eylerem daʿvā-yı vaṣlıñ tā ilā yevmi'l-ḥisāb

5 Ḥasretiñ nāriyle çeşmim pür āteş oldu çerāġ
Bārī ʿafv eyle benim cürmümü gösterme ʿaẕāb

6 Merḥametlü pādişāhım āteş-i ʿaşḳıñ ile
Maḥv olurdum olmasaydı şeş cihet böyle ḥicāb

7 Ey Racūlī bu ḥarāret sende var kim ḳandırır
Sāḳī-i feyż-i Ḫudā'dır ʿāşıḳa cām-ı şarāb

[35] Kelime "زنا بنمد ن" şeklinde yazılmış.

28

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Dūd-ı āhım āsumān āsā çıḳup oldu ḥicāb
Ḳaralar giymiş görüñ baḫtım felek giymiş niḳāb

2 Başda bir derd ü belādır ṭolanır sürʿat ile
Müddet-i ʿömrümüzi maḥv itmek içün āsiyāb

3 Yoġı vardır varı yoḳdur ḫayme(y)i gör bī-sütūn
Ṣanma ki elde cihān varını bil şöyle serāb

4 Ḳande bir sözünde s̱ābit var ise taḥḳīr olur
Ḥaḳ içün ḫalḳ diñlemez kim söylesen ḥaḳḳı cevāb

5 Kiẕbile ālūde emtāʿı çürük bāzār bu
Bir ʿacā'ib ʿaṣra düştük ki ḫarāb[36] ender ḫarāb

6 Biz ḫarābāt ehliyiz ister ḫarāb olsun cihān
Yolcuyuz ḫancı ile vardır[37] biraz cüz'ī ḥesāb

7 Ey Racūlī mest ü ḫayrānım ki bilmem kendimi
Sāḳīyā doldur gözüm nūş idelim cām-ı şarāb

10 a

29

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

[36] İlk harfin noktasını unutulmuş (حر ا با ت).
[37] Bu kelimede "ر" harfi unutulmuş (وادر).

1 Pīr ü sāḳī ṣundı bir mey ile nūş itme ḥicāb
Tövbekār olsan daḫi yoḳdur żararı iç şarāb

2 Baḥr-i ʿaşḳa el ṣunup ol pīr burhān gösterir
Ka'se-i billūru mey ḳılmış iḥāṭa meyi āb

3 Ka'se-i billūr almış destine envāʿ-renk
Gösterir Kevs̱er ʻalī mānendi esrār-ı ʿucāb

4 Nūş iden maḥbūb-ı ʿaṭşānı lebiñ būs eylemiş
Şermile ḳızıl ḳadeḥ gülden çekilmiş bir niḳāb

5 Fī sebīlillāh Ḥüseyn'in rūḥu içün elde cām
Laʿl-i renk-āmiz olup ḳıldı muʿaṭṭar müşktāb

6 Ger dilersen Ḥıżr elinden āb-ı ḥayāt içmege
Geç ẓulūmātdan yürü sāḳi-i pīre ḳıl şitāb

7 Ey Racūlī ṣundu bir mey ʿaşḳile nūş eyledim
Dilde iẓhār-ı muḥabbet semt-i yāre açdı bāb

30

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Her gelen āh itdi yandı yār içün pervāne heb
Yaḳdı kül itdi felek çoḳ ʿāşıḳ-ı merdāne heb

2 Gün ise geçti bu günkü ḫurşīd-i envārı gör
ʿĀlemi yaḳdı āteş tā çıḳdı āsümāne heb

3 ʿĀşıḳıñ rızḳıñ yaḳup birden bire şūẖ-ı felek

Ḳaldı gerdūnunda sāde simsiyāh bir dāne heb

4 ʿAşḳ ġavġāsına raḳīb ḳatl olup düşmüş yere

İçdi aġyārıñ felek ḳanını ḳana ḳana heb

5 Her biri bir ṭaġa düşdi kendi Leylā'sı içün

Bend-i zincīr oldı Mecnūn gibi çoḳ dīvāne heb

6 Her ne deñlü merd-i kāmil var ise bi'l-cümlesiñ

Ḥażret-i Âdem çeküp almaḳdadur ol yāne heb

7 Ḳande Nefʿī ḳande Racūlī düşün sen bu felek

Rüstem-i Żāl'ı yaturdı çekdi ḳabristāna heb

10 b

31

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Bir perī itdigi cevriñ ʿadediñ ister ḥesāb

ʿAḳlımı başımdan aldı bir yana ṭursun cevāb

2 Ḥaṭṭ-ı ḥālile Mesīḥ-āsā ʿibāre gösterir

İʿtimād itmez yüzünde āşikār ḥesāb kitāb

3 Ḳaşları tıġ-ı teʿallüḳ ḳatlime fermān oḳur

Bir eli boynumda bir elinde cām-ı şarāb

4 Kūşe-i çeşmile efsūn eyledi kāfir baña
Tā cigergāhım yaḳup ḫūn itdi bagrımı kebāb

5 Bend idüp ẕencīr-i zülfiñde beni Mecnūn mis̱āl
ʿAḳlımı aldı ki bilmem gitdi mi mest ü ḫarāb

6 Âdemīde görmedim mis̱lini ġılmāndır [38] meger
Bāġ-ı İrem'den firār itmiş uyur iken bevāb

7 Ey Racūlī gördügim rü'yāyı taʿbīr eyledim
Çeşmimi açdım ki ḳan ter içre ḳālmış cāmeḫᵛāb

32

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Maḥrem olmaz baḥtımız çekmiş yüzine bir niḳāb
Rızḳımız artardı belki olmasam ehl-i hicāb

2 Meşreb-i ʻammāya muḥtelif mizāc efʽālimiz
Hep ḳabāḥat bu ʿaṣırda işte bu ṭoġrı cevāb

3 Birbiriyle imtizāc itmek ne mümkün iki ẓıḍ
Egri ṭoġruya atar irşād içün ḳavsi nüşāb

4 Cüz-i irtikāba meyl itmez bu nās çoḳ çoḳ iyü
Yaʿni bi'l-cümle ṣadāḳatde mis̱āl ʿayvażḳaṣāb

---

[38] Kelimenin ilk harfinin noktası unutulmuş(علما ند ر).

5 Aġzı var rüşvet yemez yoḳ var ise ol diş biler
Mürtekib ehl-i ḳanāʿat cānını eyler kebāb

6 Çoḳ hüner taḥṣīline me'mūr neẓāret eyledim
Vāridāt ḳalmaz fakaṭ aḳlāmda çoḳ ḥesāb kitāb

7 Ey Racūlī görmedim īrād-ı maṣrafdan ziyād
İki seferden ʿibāret gösterir ḥīn-i ḥesāb

11 a

33

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Zikr-i maḥbūb ile yandı baġrımız oldu kebāb
Tesbīḥim ʿayb itmeyüñ cām-ı şarāb üzre ḥabāb

2 Müddet-i ʿömrümde ṣā'im olmadım demsiz daḫi
Ḳanġı ṣofu var bu ʿibādetle olsam inṭiḥāb

3 Kimdir ol fetvā virenler ḥīle-i şerʿī ile
Ṭoġrı mevhūm olmamış ḥāşā ḫilāf olmaz kitāb

4 Zāhidā riyā ribā şirk u ṭamāʿ bilmez iseñ
İki sıfır ile bir noḳṭa imiş yevm'ül -ḥisāb

5 Ḳāḍı daʿvā eyleyüp aldı cehennem resmini
Verdi fetvāyı yetīm ḥaḳḳından ehvence şarāb

6 Cām-ı ḫāṭır ḳırmaz aṣlā dem çeküp meyḫāneden
Cürm lāzımdır müteʿaddi degil ehl-i ḫarāb

7 Ey Racūlī tā ezelden böyle ḳānūn-ı cihān[39]
İylige kemlik iderler ṭoġrıya ʿaks-i cevāb

34

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Açmasın azġını yāre dürr ü hicrānıñ töküb
Yār sinemi yara yara incidir ḳānıñ töküb

2 Ṣu sepersin sīneme ḥasret-i yār içün göñül
Ḥāṭıra geldikçe her dem çeşm-i bārānıñ töküb

3 Bulmadım bu derd-i ʿaşḳa ġayrisinden bir devā
Gözlerim ṭabīb-i ḥāẕıḳ[40] āh dermānıñ töküb

4 Her seḥer ḫayāl-i yāri seyr-i gülẓār eyleyüp
Sünbül-i bū-yı ṣabā zülf-i perīşānıñ töküb

5 Āteş-i ʿaşḳ ile yandım bārī raḥm eyle baña
İki gözüm merḥamet ḳıl āb-ı revānıñ töküb

6 ʿĀlem-i sırr-ı ḫafiyyāt perdesidir şeş cihāt
Açmasın esrārını olanca ʿirfānıñ töküb

7 Ey Racūlī sūḳ-ı ẓāhirde bahāsın bilmeze
Rāygān itme metāʿ-ı ʿaşḳ burhānın töküb

---

[39] Şair burada izafet kesresini "و" ile göstermiş, kanun-u cihan şeklinde telaffuz edildiğini de düşünebiliriz (قانو ن و جها ن) .
[40] Bu sözcük "حازق" şeklinde yazılmış.

11 b

35

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Bī-edeb efʿālini çekmiş yüze itmiş ḥicāb
Ḳangı yerden ḳosalar çoḳ iftiḫār eyler kilāb

2 Kāzibiñ murdār kelāmıñ bu ʿaṣır temyīz idüb
Didiler maḳbūl-ı şehādet işde bu ṭoġrı cevāb

3 Böyle bir daʿvā-yı efsūndur ʿaceb bilmem nedir
Mürtekib azġında maḥv olur görünmez irtikāb

4 Vaḳt-i ḥāl içün nāmūs daʿvāsı eyler yaʿni nās
Birbirine yüzüñ aġ olsun diyü siyāh ʿArab

5 Bir ʿaşāʾir s̱ābit iskān olmadı bu ʿarṣada
Ṣāḥibi bu ḥayme(y)i aʿmār[41] ider kāhī ḫarāb

6 Ücret istemem vāḳıftır bu ḥikāye söylerim
Diñle bu ḍarb-ı mes̱el kim ne güñāhdır[42] ne s̱evāb

7 Ṣıdḳile Racūlī viresi olan beylik duʿā
Nice maḳbūle geçer Allāhü yaʿlem bi'ṣ-ṣavāb

36

[41] Kelimen "عا مار" şeklindedir.
[42] Bu kelimede "gü-" hecesi unutulmuş (نه كاهد ر).

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Öyle bir mest-i müdām ḥāl-i perīşānım ḫarāb
Sāḳī-i çeşmim ara virmez ṣunar cām-ı şarāb

2 Āteş-i ʿaşḳ yaḳdı cürmümden ezel irādetim
Meyl-i maḥbūbum ʿaceb bilmem ḫaṭā mıdır s̱evāb

3 Zerre dūr olmaz ḫayāli serv-i ḳadd ʿaynımdadır
Kākül-i yāre ṣabā āh perde çekdi müşktāb

4 Ey Süleymānlar Süleymān'ı ne bu feryād (u) zār
ʿArż-ı ḥālim oḳuyor ol bülbül-i faṣīḥ-cevāb

5 Görmesem cemāliñi bu gözlerim nemdir benim
Gülşen-i bāġ-ı İrem yārsız olur baña az̠āb

6 Şimdi idrāk idemem bu ḥāl ile cürmüm nedir
Ḥasret-i yārı çekem mīzāna tā yevmü'l-ḥisāb

7 Ey Racūlī vaṣfına taʿcīl edüp vuṣlat içün
Rūz u şeb düşmez ḳalem destimde çün eyler şitāb

12 a

37

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Müddeʿī meydāna çıḳdı bir ḳamuşdan at sürüp
ʿĀlemī tekz̠īb māʾil ġayret-i cehle uyup

2 Biz dedik diñle sözüñ iyüsün al kötüsin at

Bu eşek çifte atar żarṭa çeker ḫāṭır ḳırıp

3 ʿĀlemiñ ʿaybını yaʿni bir ṭutam żamīr ile

Her ne söylersen alınur kendi otuna çeker

4 Māst te's̱īr eylemiş ol liḥye-i beyāżına

Yüzüm aġ eyler diyü ṣanmış ki ṣābūnu'z-ẕünūb

5 Gāv gençlik iddiʿāsıyla olur bir buzaġa

ʿĀmi[43] lafıẓıyla gördüm baḥs̱-i ḥikmet dem urup

6 Meclīs-i ʿirfānide bir sāʿat uzadır sözi

Bilmez ol rūmūzı irtifāʿ-ı şimāl ü cenūb

7 Cāhil ile iddiʿā ādāb-ı ʿirfānī degil

Ey Racūlī ṣābir ol mānende Ḥażret-i Eyyūb

12 b[44]

---

[43] Kelime "آمى" yazılmıştır.

[44] Bu sayfada Zihnī'den bir şiir var:

1 Yaḳdım temenni āteş-i hicrānıña sermest

Himmet demidir ʿāşıḳ-ı sūzanıña sermest

2 Sermestem eliñden içeli bāde-i ʿaşḳ

Ḳurbān olayım pīriñe peymāñuna sermest

3 Destiñden içse cām-ı muṣaffāya ʿazīzim

Lābüd ki düşer şu ḳayd-ı dāmānıña sermest

4 Ṣıdḳile gelip ʿaczile ocaġıña düşdüm

Ḳurtar beni her ḳayġıdan al yanıña sermest

5 Ḫıḍmetde ḳuṣūrum belī var melce imişsin

13 a

Ḥarfü’t-Tā

38

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Ḳādir u ḳayyūm u bāḳīsıñ H̱udā senden necāt
Ḳudretiñ bu ʿālem-i ḥayy u memāt u külliyāt

2 Nūr-ı ẕātıñ maḥv iderdi yandırup bu ʿālemi
Merḥametlü pādişāhım perde çekdi şeş cihāt

3 Rāzıḳ u rezzāḳ-ı ʿālem intihāsız ḥikmetiñ
Cümle ḥayvānāta ḳıldıñ sebze esbāb-ı ḥayāt

4 Birligin is̱bāt ider bi’l-cümle eşyā gösterir
Ḥabbe-i vaḥdetde berākātıñ iẓhār-ı nebāt

Ḳıl bizlere her ne düşer şānıña sermest

6 Var rābıṭamız şeyẖ saña cān-u göñülden
Sālik olalı meslek-i pirānıña sermest

7 Gül-i āteş-i hicrānıña yaḳma beni pīrim
Al cānımı ver ʿaşḳla cānanımı sermest

8 Göñlümde olan derd-i nihānım saña maʿlūm
İrgür beni bu derd ile dermānıma sermest

9 Feyżiñe naẓar cedir ider seng-i siyāhı
Zihni dili al manẓar-ı iḥsānıña sermest

5 Bir ʿadedden biñ aded peydā olup erzen mis̱āl
Hākeẕā mānendi çoḳdur dāẖi sā'ir sebzevāt

6 Ġayr-ı nāṭıḳdan daẖi ekl itmek içün ādeme
Rızḳ zā'id eylediñ ḥamd olsun āyetle s̱ebāt

7 Ḳangı biriñ söyleyim ḥikmetleriñ çoḳdur seniñ
Benden evvel bī-aded ẕikr eylemiş bunca zevāt

8 Vaḳt-ı Ādem'den beri her bir nebīler ʿālemi
Emriñe daʿvet idüp gösterdi nice muʿcizāt

9 Ḥikmetiñle ʿālemi irşād idüp ḳıldı ẖitām
Enbiyālar serveri muʿciz-i faẖr-ı kā'ināt

10 Çoḳ şükür genc-i nihān miftāḥı ḳıldıñ sen beni
Dilde ilhām-ı żiyā gitdikçe artar ebiyāt[45]

11 Söyleden sensiñ beni ben söylemek ḥācet degil
ʿArż-ı ḥālimdir benim yā Rabbī her bir kelimāt

12 Bende-i Rācūli'yem Âl-i ʿabā'nın zümresi
Rūz-ı şeb olsun ḥabībiñe hezārān ṣalāvāt

39

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

[45] Bu sözcüğü vezne uydurmak için "ebiyat" şekilinde okuduk.

1 Geçdi meyden meyyit mi ey zāhidā ʿüryāna ṭut
Taḫt-ı zülf-i yāre defn it türbe'-i şāhāne ṭut

2 Söyle ḳabrim üzre sāḳi bir ḳadeḥ töksün şarāb
Bir s̱evāb eyle inan baban ki geçmiş cāna ṭut

13 b

3 Sen vekīlim ol benimçün ġam yeme mātem ṭutup
Ṭurma meyḫāne(y)i kendine ʿibādet ḫāne ṭut

4 Ṣıdḳını tām eyle baḳma ġayri ḳīl u ḳāle kim
Sen benim bu sözlerim bi'l-cümle ṣādıḳāne ṭut

5 Çünki āḫir vaḳte irdiñ ʿaksidir taġyīr-i pend
ʿĀḳilī dīvāne dīvāne(y)i ʿāḳil-dāne ṭut

6 Ger Süleymān-ı zemān olsan bu mülk āḫir ḫarāb
Gel çekil vīrāneye bayḳuş menendi lāne ṭut

7 Ey Racūlī ẓāhir-ü bāṭında aʿdādan ṣaḳın
Kendini merdāne ḥasmıñ mūr-ı żaʿifāne ṭut

40

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1 Göñül gid hecr ü ġam mülküñü sen aḫz eyle pāzār it
Gözüñ yaşını kesme ṣu virüp maʿmūr-ı gülzār it

2 Vekīl ol yāri taʿcīz itmeden gülzāra daʿvet ḳıl
Uyandır zülf-i yāre digme ṣabā şimdi efkār it

3 Anıñ çün bu cefā mülküne mālik olduġım bilsün
İnanmazsa iki üç defʿa tekrār ile iḳrār it

4 Ṣaḳın ādābı bozma nāy gibi āh u enīn itme
Hemen īmā ile al ḳalbi ḳalbe öyle işʿār it

5 Küşād it leyle-i iḥyādaki ol ʿaşḳı ās̱ārı
Bu dem ḫurşīdi ḫāṭırla yüri bir baḥs̱-i envār it

6 Ki anı ġayriden ḥıfẓ eyleye ol dil naẓargāhıñ
Tecellī ḳandīli ḳaṣr-ı dile zīnetle berdār it

7 Racūlī lā-maḳāmından çıḳup dünyāyı fehm itdim
Rıżā bābındayım yā Rab dili rāz ile ʿāmār it

14 a

41

Mef ʿūlü / Mefāʿīlü / Mefāʿīlü / Feʿūlün

1 O çifte ḳayıḳ Beyḳoz'a Kaġıdḫāne dek ṭut
Aḳındı(y)ı göz kesmez ise baʿż yedek ṭut

2 Yaz gīcesi mehtāb ideceksin big efendi
Sen ṣayd-ı mekes eyle ve hem sivrisiñek ṭut

3 Bir ince cibinlik saña lāyıḳ ipek olsun
Ṭut baḳçesine gir ipek içün kelebek ṭut

4 Gel yalı boyun gezme tehī ḥāliñi ʿarż it
ʿAyıp dime būs eyle hemān bir el etek ṭut

5 Olmaz bu miraṡyedilik öyle cebi delik
Ḥiẕmetde bulun ḳalḳ ayaġa bāre yemek ṭut

6 Ḫalṭ itme mirāṡyediye ben ṭalḳavuḳ olmam
Uzat eliñi ḥoppa bigim işte semek ṭut

7 Racūlī benim hoppa begim çok güzel ammā
Utanmaya gelmez yüziñe bir ḳıl elek ṭut

42

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Ḳalḳ ayaġa sāḳīyā nevbet seniñ billūr ṭut
Baḳma sen lāṭīfeye ḳuṣūrumuz maʿẕūr ṭut

2 İşte bu meydān seniñ bezm içre destūrdur saña
Kimseden ḫavf eyleme şimden gerü sen ur ṭut

3 Neş’e-i meyden daḫi ziyāde kendüñ ḥükm idüp
Baḳma aġyār sözine sen kendini me’mūr ṭut

4 Kākülüñ zülfüñ perīşān eyleyüp reftār ile
Çeşm-i ʿuşşāḳa cemāl-i ḥüsnüñü meşhūr ṭut

5 Baḳma meclisden tökülüp ḳırılan billūra sen
Ṭutalım olmuş ḳażā cām-ı meyi meksūr ṭut

6 Olagelmiş böyle şey sen virme s̱ıḳlet kendine
Billūruñ yirine bir beyaż çīni fāġfūr[46] ṭut

7 Ben Racūlī'yem sinemde cānımı ḳıldım fedā
Ṣīne-i üryānıma ḳaş-ı kemānıñ ḳur ṭut

14 b

43

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Durma ey dil bir göñül eglencesi maḥbūba çat
Nūş-ı bāde ṭoḳa ṭoḳ maḥbūb ile meşrūba çat

2 Tīz reftār olmasun bir āteş-i meşreb güzel
ʿĀcil olma ṣābır ol bir meşreb-i Eyyūb'a çat

3 Öyle çoḳ maḥbūb olup maḥbūbdan ḳaçma öte
Tā ıraḳdan ġavġ̊ā[47] olmaz sür ileri ṭopa çat

4 Pek açıḳ meşreb güzel meclisde elbet til ḳırar
Diḳḳat it eṭvārını kendiñ gibi maḥbūba çat

---

[46] Kelimenin yazımı "فافو ر"şeklindedir.
[47] Kelimenin yazımı "قوغا" şeklindedir.

5 Gerçi dillerde mes̱eldir çoḳ bilen çoḳ yañılur
Baʿżı bu maḥbūb-ı kāmil diyü bir mecẕūba çat

6 İşde bu mecẕūba gāhi gülmeli aġlamalı
Aġlamaḳ bilmez isen var Ḥażret-i Yaʿḳūb'a çat

7 Başına ṣatın alup böyle belā-yı berzāẖı
Saña kim didi Racūlī git deli ẓırẓopa çat

44

Mef ʻūlü / Mefāʿīlü / Mefāʿīlü / Feʿūlün

1 Ey bād-ı ṣābā sen baña aç rāz-ı muḥabbet
Ol ḥasret-i dilden dem-i ḥicāz-ı muḥabbet

2 Gittikce teraḳḳi ider elbet bu göñülde
ʿAşḳın ile ḳaddiñ gibi mümtāz-ı muḥabbet

3 Çün ehl-i ẖarābātlarıñ maḥbūb-ı ḳalbde
İhyā-ı göñül ṣıdḳ ile niyāz-ı muḥabbet

4 Dilden severiz dilber-i raʿnā-yı ḥaḳiḳat
Bizlerde ḳabūl olmaz o mecāz-ı muḥabbet

5 Hep ʿilm-i ledündür sözümüz ṣanma remildir
Zāhid[48] yürü olmaz bize enbāz-ı muḥabbet

[48] Pek çok yerde bu kelime "ذ" harfi ile yazılmış (ذا هد).

6 Biz mest-i ḫarābız dem-i devrān-ı ezelden
Sāḳī ile nefʿī olamaz āz-ı muḥabbet

7 Gel açma Racūlī demi aġyārıñ önüñde
Ḳaşı kemanıñ oḳu dile yaz muḥabbet

15 a

45

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Geçdi ẓulūmātı ümīd-i Ḥıżır āb-ı ḥayāt
Bende-i ednāya yā Rab mey-i ʿaşḳındır necāt

2 Ḥasretiñ nārını fehm itse cehennem ḫavf ider
Vaṣlıña bir perde çekmiş aḥ kim bu şeş cihāt

3 Cümle mevcūdāt ile bu ʿālem-i eşyā-ı küll
Fāni bāḳī ḳudretiñ iẓhār ider ḥayy ü memāt

4 Gözlerim zemzem vücūdum ġasl idüp ḳıldım nidā
Kaʿbe-i ḳalbimde lebbeyk sīnem üzre ʿArafāt

5 Her ne kim niṣāba mālik olmadım ise daḫi
Çünki didim laʿl ü mercan incü ṭaġıdır zekāt

6 Çok şükür bir ẕāta muḥtāc itmedi Mevlā beni
Ḫāne-i dilde münevver şemʿ-i faḫr-i ka'ināt

7 Ey Racūlī tāc-ı sulṭāna degişmem ʿaşḳı ben
Genc-i Mevlā'dır derūnumdan tükenmez vāridāt

46

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1 Bilüp genc-i belā miftāḥ bir efsūn oḳutduñ ṭut
Ṣafā-yı zevḳe naḳdiñ ṣarf idüp cümle çürütdüñ ṭut

2 Şarāb-ı laʿl-i eşkimle beni ḳandırdıñ ey sāḳī
Ġam u ṣahbāyı meclisde ġanīmetle yürütdüñ ṭut

3 Yaraşmaz mı bize bu bādeyi çörekle ikramıñ
Biraz sen istirāḥat it arasını ṣoġutduñ ṭut

4 Yeter ġayrı dem-i hicriñle efkārıñ arasıñ kes
Bizim ol ṣābi-i giryānemizi sen avutduñ ṭut

5 Pazār-ı ʿaşḳa sen bir destgāh ḳurduñ behey fitne
Gelüp taʿrīf idüp rencīde ḳumāşıñ ṭoḳuduñ ṭut

6 Cihanda derd-i ġam hecr-i elem ḳalmadı bir nesne
Ṭutup başıma cevrile cefāyı heb bürütdüñ ṭut

7 Racūlī bend idüp boynuñu sen bir dār-ı Manṣūra
Kemend-i yārı ṭaḳdıñ da ipiñ ucın sürütdüñ ṭut

15 b

47

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 İstemem sensiz ḥayātı yār baña yegdir memāt
Ey ṭabīb öldüm devāyı al getür bir yaña at

2 İltifāt itmem Ḥıżır āb-ı ḥayāt içün saña
Kevs̱er-i bāḳī necāt ister göñül dā'im s̱ebāt

3 Kaʿbe-i dilden zekātım gözlerim dürr ṭağıdır
Böyle pek nādir edā ḥacc u zekāt-ı sebeḳāt

4 Muʿcizāt-ı Aḥmed ile Ḥaḳḳ'ın emriñ gösterir
Tā ḳıyāmet ḥaşr olunca şerʿ-i şerīf ḥikemāt

5 Gevher-i ẕātını is̱bāt eyleyüp Âl-i ʿabā
Fażl-ı Ḥaḳḳ'dır diñlesün müstaḳbel içün bu rüvāt

6 ʿĀlem-i sırr-ı ḥafiyyāt perdesidir çün felek
Zümre-i şāh-ı velāyetde bilünür ʿacebāt

7 Ey Racūlī gerçi kim herkes diler vuṣlat yolıñ
Refʿ olup bu çeşm-i ḥasretden açılsa şeş cihāt

48

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Yār içün rüsvā-yı ẖalḳım yek baña ḥayy u memāt
ʿĀşıḳa lāyıḳ mıdır kim perde çekmiş şeş cihāt

2 Yārdan ġayrı benim çeşmimde nemdir görünen

Ḥilʿat-i mülk-i ʿademdir giydigim bu elbisāt

3 Vaṣl-ı yār içün ẓulumātdan ezelden geçmişim

Ḫıżr eliyle virse de ben istemem āb-ı ḥayāt

4 Āb-ı iḥyādır bañā Ḥaḳḳ'dan gelen ḫayr ile şer

ʿĀşıḳa çünki rıżā-i Bārī olmuşdur necāt

5 Dil ile taḳrīr idüp ḳalbile taṣdīḳ eylerim

Böyle irşād eyledi ḥabīb-i ṣāḥib-muʿcizāt

6 Pūte-i ʿaşḳ içre maḥv olup vücūdı ḳalmayan

Görmesün[49] çeşm-i düzaḫ kim emr-i Ḥaḳḳ'la böyle ẕāt

7 Çün Racūlī genc-i esrār-ı Ḫudā miftāḥdır

Dilde ḫāzīne-i Bārī cāvidānī kelimāt

16 a

49

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Aḫz idüp mir'āt-ı ḥüsnüñ göz görür her bir cihāt

Yoḳsa ẓulmetden bu ʿālem içre görünmezdi ẕāt

2 ʿĀleme şerʿ-i şerīfiñ oldu bir şemʿ-i münīr

Görünen esbāb-ı ẕātıñdır bu ḫayr u ḥasenāt

[49] 3. tekil kişi emir eki "kef" harfiyle yazmış(کو رمسك).

3 Muʿcizātıñ görünen ẓulmetde ḳalmışdı cihān

Cehlile maʿbūd idinmiş idiler dürlü ṣıfāt

4 Ḳabża-i tesḫīre çekdiñ ʿālemi iḥyā idüp

Rāh-ı Ḥaḳḳ'ı buldu cümle müslimīn ü mü'mināt

5 Neylerim āb-ı ḥayātı Ḥıżr'a minnet eyleyüp

Leblerüñ āb-ı ḥayāt necāt bulur ḥayy u memāt

6 Ey melāḥat şāhı mis̱lüñ görmemişdir bu cihān

Ḥüsnüñe müştāḳdır peyġamber pīrān ü sābiḳāt

7 Aḥmed ü Maḥmūd Muḥammed Muṣṭafā'nıñ ʿaşḳına

Ey Racūlī ʿaşḳıñ arṭdıḳça bulursun derecāt

17 a[50]

(Ḥarfü's̱-S̱ā)

50

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Müddeʿ-ī işʿār olup lāyıḳ mı daʿvā-yı ʿabes̱

Belki müfti sehv ile virmiş bu fetvā-yıʿabes̱

2 Ḳul beşer insān şaşar haftada bir beyt söyleme

Ḳande eşʿār-ı nezāket çün bu maʿnā-yıʿabes̱

[50] 16 b boştur.

3 Ḥā’il oldı vech-i yāre yaʿni çekdi mū peçe
Çün s̱aḳīl ḥarf ile medḥ-i dilber imlā-yı ʿabes̱

4 Ḥaṭṭ-ı ebrū ẓāhir itdi şimdi cüz-i vech-i māh
Añlaşılmaz bu felek bir ʿaks-i inhā-yı ʿabes̱

5 Her gice ṣalaṭ ü selām eylerem tā ṣubḥa dek
Āh kim ol yār ider ẕikr-i Mesīḥa’yı ʿabes̱

6 Ḳarışıḳ seyrānıñ elbet tabʿīri müşkīl olur
H̱ᵛābdan bīdārı yegdir görme rü’yā-yı ʿabes̱

7 Nāḳıṣu’l-ḥarf olmasun ammā ki ġayri el virir
Ey Racūlī eyle tevḳif bu muḳaffā-yı ʿabes̱

51

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 H̱ᵛāce-i tefsīr açar cennet-i aʿlādan baḥis̱
Çünki üftāde ider gül ḳadd-i ṭubādan baḥis̱

2 Kimi Eflāṭun-ı s̱ānī kimi Arisṭo olur
Eyleyüp ʿilm-i felekiyyāt u semādan baḥis̱

3 Remz-i[51] ʿāşıḳdan ẖaberdar olmamış bir ehl-i ṭıb
Ḥasta-i ʿuşşāḳa ṭabīb itme devādan baḥis̱

[51] Kelime “نمز ى” şeklinde yazılmıştır.

4 Şimdi ol laʿl-i lebi maʿnāsını gösterdi ḥub
Mürde(y)i iḥyā içün muʿciz-i Mesīḥā'dan baḥs̱

5 Görmesem bir kere yāri gündüzün aẖşāma dek
Gice efkārım açar taʿbīr-i rü'yādan baḥis̱

6 Ḥaṭır-ı Bārī ele almaḳ içün bīçāreler
Öyle cārīdir açar gün ʿilm-i kimyādan baḥs̱

7 Ey Racūlī böyle ḳānūn-ı ẖarābāt ehl-i ʿaşḳ
Açmasa bir dem ne olur mı cām-ı ṣahbādan baḥs̱

17 b

52

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1 Daẖi bīmāra ölmezden ümīd īmā' ider vāris̱
Kimi cān derdine düşmüş kimi ḥülyā ider vāris̱

2 Ṭamāʿ dünyāsı bu ʻālem yetīmiñ ḥaḳḳına baḳmaz
Ne varsa cümle tekmīl ḳabża-i eşyā ider[52] vāris̱

3 Anı fehm eylemez kim māverāsında izi üzre
Gelüp kendisiniñ eşyāsını daʿvā ider vāris̱

4 Ḥarābāt[53] ehliniñ mīrās̱ına ḥāżır olan varsa
Üçüñ biri ḳalursa taḳsīm-i rü'yā ider vāris̱

52 "İder" kelimesi iki defa yazılmış "ايد رايد ر".
53 Kelimenin yazımı "حرا با ت" şeklindedir..

5 Kimisī kā’(se)līs[54] hem-pālarıñ gārātına yetmez
Hebāya ṣarf idüp ʿömrün ḳurı ġavġā[55] ider vāris̱

6 Kime ḳısmet olursa yer içer tekmil ider baʿżı
Anıñ mālı buña mīras̱ ḳalur ṣāfā ider vāris̱

7 Racūlī evvelinden āḫire çünki müselseldir
Bu dünyā intihā-yı vāris̱e peydā ider vāris̱

53

Mefʿūlü/ Mefāʿīlü/ Mefāʿīlü/ Feʿīlün

1 Ġonca-dehenin açdı ki yaz itmege bāʿis̱
Laʿl-i lebi rengīn-i cihāz itmege bāʿis̱

2 Şerḥinde ḥurūfāta keşīd itmedigim çün
Kesdirme reh-i vuṣlatı az itmege bāʿis̱

3 Bir gonca gülüñ dām-ı belāsında dilāviz
Bülbül gibi feryād u aġāz itmege bāʿis̱

4 Her vaḳt u seḥer taʿlīm idüp bād-ı ṣabādan
Ṭutdı demi maḳām-ı şināz itmege bāʿis̱

[54] Kelimenin yazımı “كأليس” şeklindedir.
[55] Kelimenin yazımı “قوغا” şeklindedir.

5 Çek cevrini yārıñ ṭuta gör zevḳ u ṣafādır
Çün āh u enīn sīnede sāz itmege bāʿiṡ

6 Sen kendi lisānıñ ile duʿāya devām it
Ḥāşā olamaz özr-i nemāz itmege bāʿiṡ

7 Nefʿī ne bu Fārīsi zebān üzre Racūlī
Eşʿārıñız eṭvār-ı Şirāẓ itmege bāʿiṡ

18 a[56]

Ḥarfü'l-Cim

54

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Ey ṣabā vaḳt-i seḥer gülzār-ı ʿaşḳıñ bābıñ aç
Yāri taʿcīz eyleme ḳaldır baña niḳābıñ aç

2 ʿAndelīb-i fitne fāḫiş etmesün esrārımı
Duymadan aġyār bū-yı ġonca-ı ḥicābıñ aç

3 Dūd-ı āḥım ḳapladı semāyı çeşmi şebnemim
Bārī yār göster cemāliñ ḳākül-i seyḥābıñ aç

4 Sen degil misin cemāliñ şevḳine müştāḳ iden
Giceler feryād-ı ẓār itdikce çeşmim ḫvābıñ aç

[56] 18b boş, Arap rakamları ile numaralandırlmış sayfalardan 19a ve 19b yok.

5 Ḳaṣr-ı gülzār-ı muḥabbetden ayırma sen beni
Ẕikr ü fikriñle göñülde her şeb mehtābıñ aç

6 Āşikār itdiñ baña gülzār-ı ʿaşḳıñ ismini
Oḳurum her bir varaḳda ḥikmetiñ kitābıñ aç

7 Sāḳiyā meyḫāneʿ-i vaḥdet deminden ṣun baña
Ġonca-i vaṣlıñ şarāb-ı bū-yı müşk-i tābıñ aç

8 Cürmümü ṣābūn-ı ʿafvıñ ile ġasl it sen benim
Tevbe iṣyānıma yā Rabb muġtesil şarābıñ aç

9 ʿAfv iden sensin ḥabībiñdir muʿīni bendeniñ
Defter-i ʿisyānımı çāk eyle yaḳ s̱evābıñ aç

10 Sāye-i livā-yı ḥamdıñ taḥtını manṣūb idüp
Yevm-i maḥşer başım üzre ḥayme-i neṣṣābıñ aç

11 Can-ı dilden iḳtidā itdim saña imā’ ile
Nūr-ı ẕātıñ āşikār eyle baña miḥrābıñ aç

12 Bende-i Racūlī’yem yā Rab viṣāliñ bāġına
Sīnesi ʿuryan Melāmiyyūn’danam esbābıñ aç

55

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Şeyḫ efendi ehl-i taḳvā resm-i ḥīle-bāz mizāc
Elde tesbīḥ gözde sürme ṭolamış tāc üzre ṣaç

2 Zīr-i dāmenden kerāmet görsetir[57] germābede

Ḥalvete girdikde tellāğıyla eyler imtizāc

20 a

Ḥarfü'l Ḥā

56

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Ḳadd-i gül endāma vuṣlat ḥāl ü eḥvāl-i ḳadeḥ

Ḥadd-i ruẖsārında mey gösterdi emṣāl-i ḳadeḥ

2 Ol gözüm sāḳī baña lü'lü-i yāḳut baẖş idüp

Būse-i lāʿl-i lebiñ arż eyler meyyāl-i ḳadeḥ

3 Nev-bahār saḥrāyı ʿarż eyler niçün her bāde-nūş

Ṭoldurur çün āb-ı Ḥıżır cümle sifāl-i[58] ḳadeḥ

4 Tāki ol naḥnü ḳasemnādan bu ẖalḳıñ rızḳını

Vezn ider ḳabbān ü mizān ü rıṭl-ı miṣḳāl-i ḳadeḥ

5 Dergeh-i Âl-i ʿabā matbaẖ[59] sönmez ʿalevi

Ṣofra-i Ḥayder seẖāvet tām aʿmāl-i ḳadeḥ

6 On iki burc ile gösterdi vücūd-ı ādemi

Sebʿa-i seyyāre ayet-i vech-i eşkāl-i ḳadeh

[57] Kelime vezne uydurulmak için metatez yapılmış veya ağız özelliği(كورستر).
[58] Kelime "صفال" şeklinde yazılmıştır.
[59] Kelimenin yazımı "مطبح" şeklindedir.

7 Anıñ içün kim düvāzdedir İmām-ı Ehl-i Beyt
Oḳunur sebʿa'l-mes̠ānī baḥr-i me'āl-i ḳadeḥ

8 Çeşme-i mā'-i ṭahūran maḥremindedir o kim
Gözlerinden yaş töker mātemde mis̠āl-i ḳadeḥ

9 Ḳubbe-i ḳarpuz-ı cām devr idüp mihr ü felek
Baʿzı mest eyler ki görsün Rüstem-i Zāli ḳadeḥ

10 Ġayri yoḳdur ḥükm iden meyḫāne-i ʿāleme bir
Pīr-i muġānıñ yedinde ʿömrü zevāl-i ḳadeḥ

11 Āh kim bir vaḳt-i istirāḥat içün gözlerim
Gāh mey gāh ʿaraḳdan olmaz hiç ḥālī ḳadeḥ

12 Ey Racūlī ṣanma ḳan-ı sāḳī-i bāḳī felek
Ṭoldurur ölçer töker yaʿni bu keyyāl-i ḳadeḥ

57

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1 Lisān ile nice taḳdīr idem aḥvāli ey nāsiḥ
Ki nusḥuñ eylesün te's̠īr bi-eyyi ḥālin ey nāsiḥ

2 Derūnum sırrını iẓhār idemem kim dilim baġlı
Eger ḳādir isen söyletmege sen lāli ey nāṣiḥ

20 b

3 Geçüp ol ḳīl ü ḳālden baʿdehū gel sen baña söyle
Riyādan evvelā kendiñ ıraġ olmālı ey nāsiḥ

4 Bu fānī mülküne öyle muḥabbetle gözüm yoḳtur
Cihānıñ yaʿni bir zerre görünü(r) mālı ey nāṣiḥ

5 Ṭamāʿım yoḳ riyā bilmem yalānı ẕātı hiç sevmem
Faḳaṭ maḥbūb u meyden olmadım hiç ḫālī[60] ey nāṣiḥ

6 Meger ilhām-ı Rabbānī ola kim cānib-i Ḥaḳ'dan
Kişi tevbe iderse yine ol meyyāli ey nāṣiḥ

7 Baña te's̱īri mümkün mü Racūlī vāʿiẓin pendi
Sefīd-ālūde ḳıldım ṣaç ile ṣaḳalı ey nāṣiḥ

58

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Ey gözüm sāḳī baña mātemde pür demdir ḳadeḥ
Ḫāṭır-ı vīrāneme taʿmīr-i muḥḳemdir ḳadeḥ

2 Kimse yanmaz derdime sāḳi-i çeşmim ṣu seper
Sīne-i sūzānıma tökdükçe bir emdir ḳadeḥ

3 Gün bu gün artar muḥabbet çün ḫayāl-i yār ile
Ḫāli ḳalmaz hiç gözüm ol cürʿa-i nemdir ḳadeḥ

---

[60] Kelimenin yazımı "حال" şeklindedir.

4 Dest-i sāḳīde mis̱āl mir’āt ü zīver gösterüp
Şuʿle-yi h̬urşīd ah̬ẕ itdikçe encümdür ḳadeḥ

5 Ṣanma ki billūrdan ẓāhirde mir’āt-ı ʿavām
Şöyle āyīne-i İskender’i efhemdir ḳadeḥ

6 Kaʿbe-i dilde ḥayāl-i yāri ḳıldıḳça ṭavāf
Çāh-ı ḳudretden ṭolu bir āb-ı zemzemdir ḳadeḥ

7 Ḳanġı bir şāhāne meclīs ʿayş u ʿişret olsa da
Ey Racūlī ḥāṭırımda bezm-i mātemdir ḳadeḥ

59

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Çaḳmasam olmaz cesāret ḳorḳuluḳ elde silāḥ
Ṭoldurup atmaz isem destimde ḥāẓırdır ḳadāḥ

21 a

2 Yār baña serh̬oş silāh çekmiş teferrücgāhda
Sāḳi-i ḳaddi fidānım gösterüp iki tuffāh

3 Gülistān’ıñ şerh̬ini kim diñler olsam ʿandelīb
Ḥvace-i fitne yedinde ṭālib-i ʿİzzī Merāḥ

4 Yoḳ imiş ziyān u istiʿmāli kim devā içün
Bir iki fincān eger muʿtādıñ ise her ṣabāḥ

5 Öyle pek aşurı gitme ʿāḳıl ol bil kendi(yi)
Bilmeli ḥarāmı ḥarām çün ḥelāl olmuş mübāḥ

6 Eyle taḥṣīl-i ʿilim her bir kitābdan oḳu yaz
Gāh bir lāzım olur eşʿār içün her ıṣṭılāḥ

7 Ġāfil olma ḳayd-ı esrārıñ açup her rengini
Pek günāhmış ey Racūlī ḳırmızıdan çekme ṣaḥ

60

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1 Ne mümkin[61] şerḥ idemez ṣāniʿ-i Mevlā'yı bir şāriḥ
Ki bilmez vech-i maḥbūbda olan imlāyı bir şāriḥ

2 Yed-i ḳudretle çekmiş ḥüsn-i ḥaṭṭ-ı āşikār ammā
Oḳuyup şerḥ idemez kim ṣaḥīḥ maʿnāyı bir şāriḥ

3 Gülistān metniñ oḳur ḫūb ṣadā ile seḥer vaḳti
İşidür fehm idemez bülbül-i şeydā(yı) bir şāriḥ

4 Oḳunan mes̱nevīsiñ ḥüsn ider şerḥ idemez ḥālā
Dem-i ṣādā-yı nāyı Ḥażret-i Mollā'yı bir şāriḥ

5 Oḳusa tercümān-ı ḥaydarı dü çāk idüp kendi
Yaḳardı itdigi şerḥi bilüp aḫfāyı bir şāriḥ

---

[61] Şair iki kelimeyi birleştirmiş(نممکن).

6 Süpürse çārub-ı ʿilm-i ḥaḳiḳatle derūnuñ ol

Muḥabbet metni şerḥ itse baña dānāyı bir şāriḥ

7 Ḳalem ṣunduḳça gülzār-ı nebāt-ı berk ü eşcāra

Racūlī cāvidanīden töker meyvāyı bir şāriḥ

21 b

61

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1 Bu şeb ḳandīlledik geldi ki ol şūḫ ḫ^{v}āba dek ṣubūḥ[62]

Yerimden ʿazm edince geldi cām-ı ḫ^{v}āba dek ṣubūḥ

2 Benimse vaḳt-i maġribden bu çeşmim intiẓār üzre

Cenānım gelmedi geldi suāl cevāba dek ṣubuḥ

3 Ṭamāʿ-ı ḳayd-ı eşʿāra düşürdi neyledi bilmem

Getürdi bende(y)i tā ṣubḥ-ı irtikāba dek ṣubuh

4 Ḫayāl-i yāri gözler gözlerime uyḫu gelmez kim

Oḳurum bir kitāb nevbet öbür kitāba dek ṣubuḥ

5 Girüp dünyānıñ altından ṭolanup üstüne her şeb

Göñül ḫurşīd-i şarḳdır devr-i āfitāba dek ṣubuḥ

6 Çeküp fānūs-ı fikrim düşdi öñüme benim Şām'dan

Geçüp Ḥaleb'i getürdi beni ʿAyntāb'a dek ṣubuḥ

---

62 Kelimenin yazımı "صبوح" şeklindedir. Ancak biz vezne uydurmak icin ilk hecede imale yaptık.

7 Racūlī ʿasker-i ḥāli nöbetle geçti bu ʿömrüm
Bitürdi sīnemi ḥālā yaḳın aḥḳāba dek ṣubuḥ

62

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Ḫoş gelür her millet[63] içün kendi ʿaynınca naṣīḥ
Bir büt-i tersā inanmaz ger naṣīḥ itse Mesīḥ

2 Tā Mesīḥā-yı maḳāma çıḳdı āhım tütünü
Ḳaldı ol seḥāb-ı ẓulmet içre mehpāre melīḥ

3 Ẓulmet içre yaʿni yolundan şaşırmış bir melek
Nā-revā bu ḥüsnile ḳalmış yazıḳ ehl-i ḳabīḥ

4 İrmeden mümkün müdür ilhām-ı Bārī ḳalbine
Te's̱īr itmez kim didim rāh-ı hüdā būdur ṣahīḥ

5 İʿtiḳād itmez yüzünden açdı kitābıñ baña
Sūre-i Raḥmān oḳur naḥv-i lisān üzre faṣīḥ

6 Ẓulmeti maḥv iylesün ol berḳ-ı āhımdan semā
Rūzgār-ı ʿaşḳımı yā Rabbi ḳıl ebū'l-fetīḥ

7 Cān u başdan geçmişim Racūlī meydāna girüp
Şehsüvār-ı ʿaşḳ benim destimde ḫāmemdir rumīḥ

22 a

[63] Şair "millet" kelimesinde hem çift "lam" hem de şedde kullanmış.(ملّلت)

Ḥarfü'l-Ḫā

63

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Zülf-i yāri ḥaddeden çekmiş mis̱āl-i sermāyı çarḫ
Ṭoladı boynuma kemend eyledi sevdāyı çarḫ

2 Bende çekdi meylimi kākülleri ʿaḳd eyleyüp
Cebrile yāre esīr etdi beni daʿvāyı çarḫ

3 Leşker-i ḫūnḫār-ı müjgān ṣaf ṣaf ḳıldı hücūm
Yār ile hemdem olup ḳıldı baña ḳavġāyı çarḫ

4 Göñlümü ṭōlāb-ı ʿaşḳa ḳoşdı ol fitne benim
Çekdirir bu āsiyāb-ı nāz ü istinġāyı çarḫ

5 Yaʿni başım üzre bir fabriḳa iḥdās̱ eylemiş
Gösterir metāʿ-ı cevri hecr-i ġam cefāyı çarḫ

6 Diñlemez şah u gedāyı ḫaṣ u ʿam bilmez nedir
Devr ider ṭurmaz bütün bu ʿālem-i eşyāyı çarḫ

7 Ey Racūlī çekdi çarḫdan ṣīġa-i mażi[64] gibi
Şimdi istiḳbāle niyet itdi intihāyı çarḫ

64

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

[64] Bu kelimede bir harf fazladır.(مارضى)

1 Āhū göz aldı beni nāzik edā güftārı şūẖ
Yūsuf ḥüsnile bir şāh-ı Mıṣır eṭvārı şūẖ

2 Böyle ḥūb ḳāfdan ḳāfa ḥükm eylese kim çoḳ görür
Olsa Süleymān-ı s̱ānī ya'ni sezāvārı şūẖ

3 Görmedim dünyādaki mis̱liñ 'aceb ḥūrī midir
Yā melekdir yā ferişte cennetiñ ās̱ārı şūẖ

4 Lebleriyle mest ider 'āşıḳa çeşmi ḳaṣd ider
İrmedi bir kimseniñ 'aḳlı nice pāzārı şūẖ

5 Kim naẓardan ṣaḳlasun ol Ḥażret-i Settār'ı kim
Ḥüsnile īmāna da'vet itmede güftārı şūẖ

6 Ḳaşları miḥrābına her ḳangı millet baḳsa bir
Kāfire īmān gerekse mü'mine iḳrārı şūẖ

7 Medḥine destimdeki ḳalem daẖi meyl eyledi
Ey Racūlī medḥ idersin medḥe lāyıḳ yāri şūẖ

22 b

65

Fā'ilātün / Fā'ilātün / Fā'ilātün / Fā'ilün

1 H̱vābdan ḳalmış meger ol gözleri ẖumārı sürẖ
Cānıma te's̱īr ider ol ġamze-i ẖūnẖārı sürẖ

2 Bir ṭıfl-ı nevreste maḥbūb diḳḳat itdim vechine

Şerm-i ḥālile ḳızarmış ḥüsn-i lālezārı[65] sürḫ

3 Nev-bahār-ı germile şebnem ʿaraḳ peydā olup

La'l-i rengāmīz ü gül-bū-yı devā ol yāri sürḫ

4 Bülbülüñ feryādla vaʿẓ itdigin gūş eylemez

Gül ḳızıl renk gösterir ṣarmış başa destār-ı sürḫ

5 Ḳānıma girmek diler yār gösterir laʿl-i şarāb

Cām-ı ṣaḥbādan meger ʿaks eylemiş ruḫsārı sürḫ

6 Ḳaş göz kākül siyāh zülf siyāh ruḫları ḳızıl

Şāh-ı İran olmasun ḫūb sürḫ-ser eṭvārı sürḫ

7 Ey Racūlī ḳıpḳızıl ḳana boyandı çeşmimiz

Laʿlile ḳayd eyle bāre sen de bu eşʿārı sürḫ

23 a

Ḥarfü'd-Dāl

66

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Cevr-i yārı merhem itdik yārem üzre dermend

Olmadım ammā ki geçdi boynuma zülf ü kemend

2 Taze başladım yine āh-ı enīn itmege ben

Ḥāṣılı buldum yine bir eski derdime menend

---

[65] Kelime "لعله" şeklinde yazılmış.

3 Şöyle tems̱īl eyleyem ʿaşḳ ḥālini ben saña kim

Lāne-i mürġ-i semender ẕāti āteş içre bend

4 Gör ne geldi başıma ben söyleyem siz diñleyün

Bir vaḳit Mecnūn olup bunca dolandım kūh u kend

5 Ṭūṭi-i güftārımız düşdü cihānıñ aġzına

Misk ü ʿanber ile leẕẕet virsün ol nebāt-ı ḳand

6 Ehl-i diller işidince cümle olsun neş'e-yāb

Ḥer sözüm meclisde bir şuʿle virür dilsūz u rind

7 Ḥāṭır içün istemem mecāzi ṣoḥbet neylerem

Ey Racūlī eylesün eşʿārıña ʿālem pesend

67

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1 Bu bülbül ʿāşıḳam dirmiş ʿacā'ib eyleyüp feryād

Yanar mürġ-i göñül hiç ses çıḳarmaz ebedü'l-ābād

2 Kerem tīz yandı kül oldu hele ben sönmedim ḥālā

Benimle yanmasun pervāneden ben istemem imdād

3 Külüñkle ṭaġ başın delmesi hüner degil yāhū

Ki biñ yerden delindi dāġ-ı sīnem kendisi Ferhād

4 Yolu erkānı ġayb itmiş gezer saḥrāları Mecnūn

Hele Leylā'yı terk itdi olunca Ḥaḳḳ'ıla ābād

5 Ġarīb nāçīzi[66] ġurbet[67] eylemiş yazıḳ yedi yılda
Yedi kez yedi yıl ġurbet[68] gezüp ben olmuşum üstād

6 Ḳanı Ḫurşīd ile Ḳanber gelüp erkānı ögrensin
Anı ben Ḳanber-i şāh-ı velāyetden idem irşād

7 Racūlī nāmı ṣaḥ çekdim bugün ben defter-i ʿaşḳa
Kitābet ehline ḥācet degil dil naḳşına Behzād

23 b

68

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 ʿĀleme ġayrī vücūdum baḫşi lāzım iştihād
İşde bu ʿālemde ḥükm-i pādişāhīdir fu’ād

2 Öyle bir şehr-i ʿaẓīm oldu vücūd iḳlīmi kim
O(n) sekiz biñ ʿālem-i eşyā mükemmel bir bilād

3 İşidüp gūş göz görür tesbīḥ ider dā’im lisān
Emr-i maʿbūdum ile ʿābidler eylerler ‘ibād

4 İşlemez emriñ ḫilāfıñ ḳalb ile birdir zebān
Tām iʿtiḳād itmiş ikisi bir istinād[69]

---

[66] Kelime “nāʿçīz” şeklinde yazılmıştırṭ
[67] Bu sözcük “ḳurbet” şeklinde yazılmış. Ve ağız özelliği gösteriyor.
[68] Bu sözcük “ḳurbet” şeklinde yazılmış.
[69] İki sözcüğün arasındaki “ا” harflerinden biri fazla(براستناد).

5 Biñde bir er yoḳ muṭābıḳ ṣūreti sīretine

Fitne-i ʿālemde sırra baṣdı ḳadem iʿtimād

6 Tā ezelden ḳaldı çünki Âl-i ʿabā'ya mīrās̱

Ṭaʿn-ı elvān eylesünler ġā'ibānımdan īcād

7 Ey Racūlī nefs-i cürmüm çoḳ müteʿaddi degil

ʿĀleme itmez tecāvüz maʿni-i lāzım murād

69

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Âh kim bir āteş-i ʿaşḳ içre düşdüm yā meded

Hicr-i ġam derd ü elem āh u enīnim bī-ʿaded

2 Sīnemiz icrā-yı mūsīḳār idüp āh u enīn

Ṭutdı bir āheniñ u nāy mülk-i ʿademden cesed

3 Sāḳiyā kesme ayaġ laʿliñ şarābıñ gözlerim

İşde bu zevḳ u ṣafāya çatlasun ehl-i ḥased

4 Yaʿni me'mūr olsa gelse laʿl-i ḫūnım nehrine

Çekse menʿ itmez Sikender çeşm-i seylābıma sed

5 Ḥasret-i yāri sīnemde göz yaşı teskīn ider
Ḳadd-i ʿarʿardır efendim ṣāḥibi[70] yoḳdur serv-i ḳadd

6 Her seḥer maḥbūbdur tesbīḥ-i ẕikrim oḳurum
Çoḳ güzel ism-i şerīfi yā Muḥammed u Aḥmed

7 Ey Racūlī kim inanmazsa yemīn it ṣıdḳile
ʿĀşıḳım cān-ı göñülden ḳul hu vallāhu eḥad

24 a

70

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 ʿAyntab şīrīn imiş Ḥaṣırcıẕade Ferhād[71]
Ben Racūlī Mecnūn'um Leylā degil Mevlā murād

2 Ṭutdum aġyārıñ girībānıñ atdım ṭaşra kim
Dilde iḳrārım sened ḳalbimdeki tam iʿtiḳād

3 Rehberim ʿaşḳ-ı Îlāhī'dir benim dā'imā
Şeş cihān içre şaşırmam çünki ḳalbim istinād

4 Ol naẓargāh-ı H̱udā ḳalb içre ḳalb peydā olur
H̱anḳāh-ı dilde kendi ismini ḳıldıḳça yād

5 Ey göñül esrārınī ḳapdırma elden yāda sen
Digme bir ḥāl ile elden av(ı) ḳaçırmaz ṣayyād[72]

---

[70] Kelimenin yazımı "سهيبى" şeklindedir.
[71] Bu mısra vezne uymuyor.

6 Digme bir şeyden bulunmaz göñlümüz taḥvīl olup
Ṣūretim sīretine taṭbīḳ ḳıldım iʿtimād

7 Ey Racūlī ġayriden kesdim ümīdim istemem
Ḥaḳ muʿīnimdir baña her yerde eyler imdād

71

Mefʿūlü / Mefāʿīlü / Mefāʿīlü / Feʿīlün

1 Ey ḫūb-ı cihān eyledigin ḳande o vāʿid
Bir būse içün itme ṭamāʿ işte bugün ʿıyd

2 El-vaʿdü duyūn itme benim ḥaḳḳımı ibṭāl
Vir iki ṭarafdan idelim defteri resīd

3 Yazıḳ saña billāhi günāh bozma şurūṭı
Gel eyle edā sevdigim ol ʿıyd ola sāʿid

4 Ben ise ümid itmiş idim tāki geçen yıl
Hep gitdi hebāya ki o bir senelik ümīd

5 Ḥāşā ki ḫilāf-ı şerʿ degil ṭutdıġımız iş
Eṭvārımızı ṣofı görüp ḳaçmada beʿīd

6 Ẓāhirde ḫarābāt faḳaṭ gözde ḫūr ammā
Ḥaḳ bize muʿīn olur o maḥbūbda müfīd

[72] Burayı vezne uydurmak için ya "ṣayyıad" okumalı veya bu kelimenin kalıbını "fa'lun" kabul etmeliyiz.

7 ʿĀlemde ḫarābat Racūlī ḫarāb olmaz
Taʿmīr ideriz bāde-i eşʿār ile tecdīd

24 b[73]

---

[73] Bu sayfada sonradan yazıllmış notlar bulunmaktadır:

İş bu tarīḫde ʿafīfāne ẓarīfane laṭīfe şiʿrāne Zübeyde vefāt eylemişdir.

Ve hem sini otuz üç otuz dört yaşında olup sekiz yaşında bir oğlan çocuğu Meḥmed ʻAli Şükrü isminde bir kız çocuğu, Hatice isminde iki buçuḳ yaşında olup sebeb-i müddeti va'z-ı ḥamilden olduğum beyan olunur Cemaziyel evveli on altıncı ḫamse günü sāʿat altı raddelerinde teslīm-i rūḥ etti Allāh raḥmet eylesin.

Ṭokuz yılda bir buldum adını Şükrü koydum.

Vefātı isnadı eşʿarı
Aḳanlu bir ḳanlı ṣudur hicrān ile
Ḳızılırmaḳdır güya cigerdağıdındadır başı
Yüce ṭağa gören ḳonar eylenür
Şarḳdan ġarbdan gelse burada dinlenir
Pāresin Ġarīb Zübeyde almış diyü söylenür
Ḥelāl eyleyiñ ḳomşular baña

Başımda fesli gezeyim
Yudurmam yaḳamı paslı gezeyim
Ḳınamayın ḳomşular ʿAṭṭar Ökkeş'i
Ġarīb Zübeyde içün yaslı gezeyim

25 a

Ḥarfü’ẕ-Ẕāl

72

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 ʿAḳlımı başımdan ol cām-ı mey-i billūr aḫẕ
Yaʿni bir ḫurşīd-i gül-endām olup me’mūr aḫẕ

2 Āh vech-i yāre bir diḳḳat naẓar mümkün degil
Gözlerim fehm idemez kim şuʿle-i pür-nūr aḫẕ

3 Bir peri ruḫsār-ı gül dārūyu bū ṣundu baña
Ṣanmayıñ sermestligim ol bāde-i engūr aḫẕ

4 Ṣıdḳla cān (u) gönülden baña çoḳ teklīf ider
Elde mey-i mir’at cism-i kāse-i fāfūr aḫẕ

5 Bir tel-i ẕülfüne berdār oldu şimdi göñlümüz
Sāye-i kākül-i yāri mesned-i manṣūr aḫẕ

6 Pāre pāre yaʿni çeşmim ẕerreden olup daḳiḳ
Şöyle bil ki cismimiñ her pāresiñ bir mūr aḫẕ

7 Ey Racūlī nār-ı ḥasretle vücūdum ḥaşr olup
Rūzigār-ı ʿaşḳile ḫākisterim cumhur aḫẕ

73

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Bülbüle gülzār-ı bū-yı nev-bahār olmuş leẕīẕ
ʿĀşıḳa vuṣlat içün dil-sūzı nār olmuş leẕīẕ

2 Ḳande bir üftāde görse öyle bir reftārile
Nāz-ı istiġnā ider geşt ü güẕār olmuş leẕīẕ

3 Sāye-i kākül perīşān yāre esdikce ṣabā
Çünki ol germī bahārda rūzigār olmuş leẕīẕ

4 Ṭūṭi-i güftā ile şekker nis̱ār dehān-ı yār
Ḥoḳḳa-i gül bā-şekerdir āşikār olmuş leẕīẕ

5 Sīne-i ʿuşşāḳa ġamze'l ʿayn teʾs̱īr eyleyüp
Ḳaṣd-ı cān itmek ile çeşm-i ḫūmar olmuş leẕīẕ

6 Ey ṭabībā bizlere ġayri devā kār eylemez
Dilberiñ laʿl-i lebi şürb-i tımār olmuş leẕīẕ

7 Ey Racūlī her gice tā ṣubḥa dek elde ḳalem
Ḳayd-ı eşʿar ile saña vaṣf-ı yār olmuş leẕīẕ

25 b

74

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Nev-bahār seylāb-ı çeşmim baña şebnemden leẕīẕ
Oldu nevrūz nebāta nefaḫ-ı Meryem'den leẕīẕ

2 Neşve'i ṣaḫrā-yı dilden çekdi bir dem sāḳiya
Var mıdır çünki ḫarābāt ehline demden leẕīẕ

3 Selsebīle nisbet eyler zīr-i çeşmim rāh rāh
Nehr-i Kevs̱er'dir mis̱āli bāġ-ı İrem'den leẕīẕ

4 Muṭrib-i nāy ile yekdir āh (u) enīnim benim
Kendi derdim kendime ol ş̱ād u ḥürremden leẕīẕ

5 Ḥaste göñlüm tutdı bir āhenk bī-tāb sīnede
Naġme-i sāz-ı nevā żaʿīf ṣadā bemden leẕīẕ

6 ʿĀlemi taʿcīze ḥācet ḳalmasun çoḳ aradım
Bulmadım maḫfī maḥāl ben kūşe-i ġamdan leẕīẕ

7 Ey Racūli ḥasretiñ nārını dilden söndürür
Mātem-i ḫūn-āb-ı çeşmim āb-ı zemzemden leẕīẕ

26 a

Ḥarfü'r-Rā

75

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1 Seḥer vaḳti seḥergāh-ı bahār mekteb-i ʿirfāndır
Oḳunur her varaḳ üzre yeşil ḥaṭṭ ḥaṭṭ-ı ḳırandır

2 Bu tefsīr-i İlāhī bir ʿibāre ʿavn-ı Bāri kim
Müderris ḥāce-i ʿilm-i ledündür baḥr-i ʿummāndır

3 Ṭabībim ehl-i ʿaşḳıñ derdine dermān idüp iḥsān
Zemīn üzre nebātıñ her biri bir derde dermāndır

4 Yeşil ḫilʿat giyüp ḳadd-i fidānım gösterir ḳāmet
Açup ġonca dehen lü’lü-i şebnem dürr-i dendāndır

5 Cemāl-i yāre müştāḳ oldıġım ol serv-i ḳadd bildi
Ḳıyām itdi gülistān içre ol bir mir-i mīrāndır

6 Dizildi gül ḳaranfil ʿıṭrışāhī sünbül ü şebboy
Elinde ḫatmi rumḫī berk-i sūsen tıġ-ı ʿüryāndır

7 Sarıldı yāsemin nesrin ki gördi ḫaşḫaşi serḫoş
Ḳızardı erġuvān şermile laʿle cism al ḳandır

8 Ṣarardı ḫafv[74] idüp fulya vu nergis çidem vü zerrin
Benefşe fikrüdüp[75] boynunı bükdi dervişāndandır

9 Yüzüñ ḥāke sürüp āb-ı revān geldi bu meclīse
Görün bu ʿaskeri ḫāmūş içün gülzāra dīvāndır

10 Çıḳup kürside vāʿiẓ oldu bülbül ehl-i dīvāne
Didi şükr eyleyüñ bizi yaradan Ûlu Yezdān’dır

11 Anıñ çün cümle ḳuşlar başladılar ẕikr-i evrāda
Be ġafil ṭurma tevḥīd eyle sen tesbīḥ-i sübḥāndır

---

[74] Kelime “خفو” şeklinde yazılmış.
[75] “Fikr edüp” sözcükleri birleştirilerek, “فكريد وب” şeklinde yazılmıştır.

12 Şükür genc-i nihan miftāḥ-ı dilden ẓāhir olduḳça
Racūlī her sözüñ Ḥaḳ'dan ʿināyet küll-i iḥsāndır

76

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1 Göründi bir elif ḳāmet ki ol ḥikmet-i Mevlā'dır
Şeb-i ẕülfüñ gören iṡbāt ider leyle-i iḫyādır

2 Żiyā-ı ḥüsnü tā ḳandīl-i ʿarşdan ḥūb me'ḫaz kim
Anıñ vechinde ẓāhir oldıġı nūr-ı tecellādır

26 b

3 Töküp gül yüzine kākülleri ẓülf-i siyāhı gör
Yed-i ḳudretle ḫaṭ çekmiş oḳu nüsḫa-i kübrādır

4 Bizi irşād içün gönder ol maḥbūblarıñ şāhı
Anıñ çün ḫalḳ olnan işde bu ʿālem-i eşyādır

5 Aña ʿāşıḳ ferişteheler semāda yerde ins ü cin
Nice sulṭān anıñ yanında bir ḥüddām-ı ednādır

6 Naẓar ḳıl āsumān üzre felek medḥiñ beyān eyler
Görüñ ol ḥaṭṭ-ı ebrū noḳṭalar necm-i ṡüreyyādır

7 Meger deryā-yı fikre ṭaldı bu eşʿār içün bilmem
Racūlī'niñ kelāmı yaʿni her ḥarfi muʿammādır

77

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Aç gözüñ ey ḳutb-ı ʿālem ʿālem-i dünyā uyur
Ḳadı müfti ḥākimiñ destindeki daʿvā uyur

2 İstiḥāre meyl idüp mürşid-i kāmiller meger
Ṣavt maẓhar gelmez oldı ẕākir-i iḫfā uyur

3 Rūzgār ṣākin esüp taḥrīk-i emvāc eylemez
Engine ṣaldı fikir ehl-i kemāl deryā uyur

4 Hiç revā'iç yoḳ ḳapanmışdır bu dem çarşu pazar
Ṭāliʿ (ü) baḫtım göz açmaz bunca dem ḥālā uyur

5 Bir ʿacā'ib vaḳt-i ḥāl kim kimse bilmez neydigin
Bu ne ġafletdir ki bilmem ḫāṣ (u) ʿām ʿamma uyur

6 Bilmem āḫir-i vaḳte erdik kim yaḳın yevm-i ḳıyām
Ẓāhir u bāṭın ile bu çarḫ-ı muʿallā uyur

7 Bir muʿabbir yoḳ Racūlī ʿaṣr taʿbīr eylesün
Ehl-i dil-i çerāġ fersiz şāʿir-i dānā uyur

27 a

78

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Yas ṭutup āh sevdigim giymiş bütün hep ḳāreler

Revzen açdı sīneme tā ki cigerden yāreler

2 Gül ṣararmış ġonca bükmüş boynıñı eyler bükā'
Neylesün yāri bu ḥālde ʿāşıḳ-ı bīçāreler

3 Bülbülün feryādına ḳalkmış ayaġa gülistān
Berk-i sūsenveş ġılāfundan çıḳup ḳızaralar

4 Geldiler üftādeler āteş ṣaçup süvār-ı ʿaşḳ
Yaʿni fitilli tüfenkle yüridi havvāreler

5 Ḳahr-ı ġurbet nār-ı ḥasret ile var savaşımız
Çaldırıp bir ṭabl-ı ārām kim bu ceng-i āralar

6 Dūd-ı āhı gör semāyı ḳaplayup çekdi ḥicāb
Zaḥm-ı hicrān ile feryāda düşüp mehpāreler

7 Ey Racūlī böyle bir ġavġā-yı ʿaşḳ gördüñ mi sen
Āsumāndan ḳıldı hücūm-ı şihāb seyyāreler

79

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Pīr olup gitdi şitā ḫoş geldi şimdi nev-bahār
Ḳalḳdılar cümle ayaġa taʿẓīm idüp mürġzār

2 Gördiler nevrūz-ı sulṭāni yeşil ḫilʿat giyüp
Düşdi serviñ ayaġına göz yaşı töküp pıñar

3 Açdı başını çiçekler ḥālini ʿarż itmege
Şeyḫ-i gülzārım diyü bülbül ider feryād (ü) zār

4 Lale[76] ḫūn aġlar ki görsün ehl-i ʿaşḳıñ ḥālini
Sīnesine urdı bir dāġ yandı derūn-ı çınar

5 Tekke-i fānīde burhān gösterir dervīş olan
Aġzına āteş alup gösterdi ġonca āşikār

6 Bāġ-ı vaṣlıñ şemʿine per urmayan bilmez nedir
Meclis-i nūr-ı bahārıñ bir ḫafī esrārı var

7 Sāḳi-i ḳadd-i fidānım gösterip şebnem ʿaraḳ
Ṣundı bir bāde Racūlī ġonca-i bū-yı bahār

27 b

80

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Ẓāhiren tezyīn ḳabāyım āh u vāhım dildedir
Bir ḫarābātım[77] ki bilmez kimse rāhım dildedir

2 Sākin-i meyḫāneyim çün gözlerim cām-ı şarāb
Ẕikrimiz maḥbūbdur kim ḫānḳāhım dildedir

3 Bir Melāmiyyūn'em ammā ḳaṣr-ı ʿālī bendedir
Kaʿbe-i Beyt-ül Muʿaẓẓam ḳıblegāhım dildedir

[76] Bu sözcüğün yazımı "لعله" şeklindedir.
[77] Kelimenin yazımı "حراباتم" şeklindedir .

4 Bülbül-i şūrīdeyim ẓāhirde bir żāʿif mizāc
Öyle ʿanḳayım ki lāne-i penāhım dildedir

5 Ger Süleymān-ı zemān olsan da ḫoş bāḳī degil
Mesnedim kūh-ı ḳanā'at bāb-ı cāhım dildedir

6 Āb-ı rūyım tökmezem bir şaḫṣa anca sīneme
Ġayriden zerre ümīd itmem ki ḫ^{v}āhım dildedir

7 Rāşidā Racūlī fehm eyler dimez bī-kes beni
Pādşāhlar pādşāhı pādşāhım dildedir

81

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Pāk ise māye-i aṣl ẕātına ol er çeker
Bend ider elbet anı ol sāḳī-i kevs̱er çeker

2 ʿĀlem-i sırr-ı ḫāfiyyāta siper çarḫ-ı felek
ʿAyn erkānı ʿālī esrārını Ḳanber çeker

3 Vāḳıf-ı esrār olandan maḥv olur çünki[78] ṭamāʿ
Ol seḫāvet kenzidir ki ṣofra-i Ḥaydar çeker

4 Açılup meclis muḥabbet gül gibi neş'e virüp
Öyle gül bū-yı leṭāfet miskle ʿanber çeker

[78] Kelimenin yazımı "جونكى" şeklindedir.

5 Ḫırḳa(y)ı başına çekmiş kendi ḥālinde sükūt
Böyle ẕātıñ nuṭḳı bir ḳanṭar ile gevher çeker

6 Öyle kim her bir sözi bir dürr-i gevherdir anıñ
Şāh-ı fānīde bulunmaz kibrīd-i aḥmer çeker

7 Ey Racūlī bilmem ammā bu seniñ eşʿārını
Bir büyük sefīne ister ṣanma ki defter çeker

28 a

82

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Nev-bāhar eyyāmıdır mest oldı bülbül dem çeker
Yaʿni ol şebnem ʿaraḳdır ġonca-i gülfem çeker

2 Leyle-i iḥyā bu şeb mehtāba çıḳmış sevdigim
Anıñ içün āsümān zinetlenüp encüm çeker

3 Ṣalınup saḥrāda biñ ñaz eyledikçe serv-i ḳad
Boynını bükmüş benefşe ʿaşḳla elem çeker

4 ʿĀḳibet köhne bahārda şevke çekdi neşterin
Usta cerrāḥım diyü elden ayaḳdan dem çeker

5 Bir ḳarārı yoḳ cihānıñ yazı varsa ḳışı var
Her ṣafānın bir cefāsı var bu ʿālem ġam çeker

6 Aṣlına ricʿat ider bu ālem-i eşyā-ı kül
İp ucu destindedir ol Ḥażret-i Ādem çeker

7 İki ʿālemde Racūlī yüzün aġ olsun seniñ
Var ise nādir senin eşʿārına ḳalem çeker

83

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Bülbülüñ keyfi degil derdi elemden zārı var
Ṣanma ki ḫoş bu ferāḥ her bir gülüñ ġamḫārı var

2 Bu fenā bāġ-ı cihān dām-ı belādır ʿāleme
Seyre çıḳdım herkesiñ ḥālince bir efkārı var

3 Çünki her Mūsā'ya bir Firʿavn iẓhār eylemiş
Gülistānıñ bülbüli var ise ẕehr-i mārı var

4 Aġniyā māl ile maġrūr ḥālini bilmez gedā
İkisi biri biriñ çekmez ḥased ḳanṭarı var

5 Çoḳ ṭamāʿ itme cihānda ḳār-ı kesb u mesnede
Ẓāhiren kār etmeniñ çoḳ bāṭınen zarārı var

6 Müttehem[79] olma bu vaḳt ü ḥālde ṭoġrı söyleyüp
Açma her bir rāzı yāda bunda cān pazarı var

[79] Kelime ağız özelliğinden dolayı "مدّحم" şeklinde yazılmış.

7 Ey Racūlī urma laf her yerde eṭrafıñ gözet

Herkesiñ ḥālince yāri var ise aġyārı var

28b

84

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1 H̱ayāl-i yāre h̯ᵛāb içre ümīd ḳalb-i me'alidir

Ki bildim bu gice ʿāşıḳa maʿşūḳıñ viṣālidir

2 Açıldı bāb-ı esrār-ı muḥabbet āşikār oldı

Ḥaḳiḳat ayn ile gördüm ki mürşidiñ kemālidir

3 Temāşā eyle bir mirʿat-ı ḳalb pazarını yāhū

Alınmaz māl u eşyā ile bu mesned bahālıdır

4 Nedir ey dīde-i ḳalb merdümi nūrı gören elān

Görürsün gösteren ol nūrı ḳudret ḳadr-i ʿālīdir

5 Müferriḥ bir cebelāsā giyünüp ol yeşil ḫilʿat

Dizilmiş ḥūr(i) u ġılmān bu bir cennet mis̱ālidir

6 Şuʿa-i şemʿ-i billūrı muḳaṭṭaʿ ṣad hezār-āvīz

Ṣıḥaḥ leyle-i iḥyā bu giceniñ ihtimālidir

7 Muṣannaʿ ṣāf gevherle müzeyyen taḫt-ı sulṭanı

Racūlī gördügüñ rü'yā makām-ı ʿaşḳ-ı muḥālīdir

85

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1 Bahār eyyām-ı mevc urdı nebāta ʿarż-ı ṣaḥrālar[80]
Görüp āb-ı revān iḫbār idince coşdı deryālar

2 Ḥaḳiḳāt baḥrine gavvāṣ olunca anı gördüm ki
Ṣadef dehānı çāk oldı ṣaçıldı dürr-i yektālar

3 Gül-i nesrīni resm itmiş faḳat bir resmidir zerger
Ararlar maʿden-i ʿaşḳı bulamaz ehl-i kimyālar

4 İçer yer bilmeyiz ḥarām ḥelāl baḫs[81] ideriz biz
Devāmı oldığın bilse bıraḳmaz bize ṭakvālar

5 İyü kötü görinür göze ammā āşikār olmaz
Ḥaḳiḳat ehliniñ maʿlūmudur böyle muʿammālar

6 İçi ṭaşra dönerse fehm olur bu ʿālemiñ ḫalḳı
ʿAcā'ib cāmiʿe girmiş de ḥāc taḳmış kilisālar

7 Racūlī ṭoġrı söylersin yine fehm itmiyor ʿālem
Bu sırrı Ḥaḳ bile bilmez ki ġayri nice daʿvālar

29 a

86

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

[80] Bu kelimenin yazımı "سحرالر" şeklindedir.
[81] Kelimenin yazımı "بحس" şeklindedir.

1 Yediñ būs eyleme baʿżı müsinn başa belādandır
Anıñ çün iyligi kemlik duʿāsı bedduʿādandır

2 O ẕātın mebde-i aṣlı beyān olur ḳavāʿidle
İdüp ibdāl ba-i zaya gör fenn-i binādandır

3 Seḫāvet baḫş ider kim lām vav olmuş ʿadāletle
Nuḳaṭlı raḥmet olsun lām vav ol evliyādandır

4 Münāsib varlıġın şın ile görsün kendisi dosta
Anıñ kim ṣadı cim olsun ki çoḳ ehl-i ṣafādandır

5 Ḳumāşı ehl-i diller destegāhına eliñ ṣundı
Riyā ehl yine til ḳırdı ṣunʿ bu riyādandır[82]

6 Sefercel altını hayvānıñ altı eyledi taʿbīr
Kaba Türk ıṣtılāḥātı fenā ender fenādandır

7 Tefekkür baḥrine ṣaldın yine bir fitne gavvāsı
Racūlī lü'lü-i remzin beyān itme ḫaṭādandır

87

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Baḫt-ı siyāhım şeb-i vuṣlatda pirā gösterir
Necm-i iḳbālim cemʿ olmuşdur s̱üreyyā gösterir

[82] Bu mısrada hece eksiktir.

2 Ḥaṭṭ-ı siyāhıñ beyān eyler bu demde z̠ülf-i yār
Fātiḥ-i sebʿal-mes̠āni vech-i imlā gösterir

3 İḳtidā etdikçe her dem ḳaşları miḥrābına
Āşikāre ḳadd-i yār maʿnā-yı rü'yā gösterir

4 ʿĀlem-i sırrı ḫafīden cüzī irşād eyleyüp
Çünki ol ʿilm-i ledünden küll-i maʿnā gösterir

5 Kimse te'vīl idemez bu remzimiñ bir ḥarfini
Ḥıżr elinde cavidāni āb-ı iḥyā gösterir

6 Cām-ı meydir z̠ikrimiz maḥbūb ile mest-i müdām
Sāḳī-i pīr-i muġan baḥs-i tecellā gösterir

7 Kim diler gelsün Racūlī ḫāmesin fehm eyleyüp
Çeşm-i ʿuşşāḳa ḳehil destinde tutyā gösterir

29 b

88

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1 Doḳunma katibi ḫoyrat ki güller solayazmışlar
Bu taḥrīrde gül-i nergisi cümle yolayazmışlar

2 Bütün üftādeler boynuñı bükmüş yol kenārında
Güzeller ʿazm iderken ṣaḳalını yolayazmışlar

3 Hele ol lebleri ġonca yeşil berk içre gizlenmiş

Geçen hercā’īler baġda arayup bulayazmışlar

4 Bu dem taḥrīr içün me’mūr-ı gülzār bulunan ẕatlar
Ḳırā’at eylemiş eldeki emri güle yazmışlar

5 Cihān bir ḳurı ġavġādır efendi gör de ḳayd itme
Hele bir aṣlı yoḳ daʿvā içün az olayazmışlar

6 Bu eyyām-ı bahār saḥrāyı keşf itmek içün ḥūblar
Ḫaber alamadım Yezīd’e ḳanġı ḳula yazmışlar

7 Ḳanı bir ḳadir ḳıymet fehm iden ʿālemde Racūlī
Kemālet ehliniñ bahāsını bir pula yazmışlar

89

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Su-i żan kendisiniñ efʿālini iẓhār ider
Şüphe kār itdim diyü żarārını iḳrār ider

2 Ḥāṭıra geldikde şüphe terk it ol vesvāsı
Çün müvasvis kendi düşmānını kendi yār ider

3 Ṣuret-i Ḥaḳ’dan girüp İblīs fenā yol gösterir
Her cünūn ehl-i hevāyı aṣlı yoḳ güftār ider

4 Ġāfil olma gösterüp envāʿ-ı renk aldar felek
Ādem’in çün ʿömrünü hep vaʿdesiz pazar ider

5 Bu fenā mülkünde ġayet şimdi çoḳ ehl-i riyā
Yoḳ anıñ Ḥaḳ’dan hayāsı ḫalḳ önünde ʿār ider

6 Çoḳ ṭamāʿ itme ṣaḳın hiç olmamaḳ mümkün degil
Ṣā’im olmayan ṣabı aḫşam yine iftār ider

7 Ey Racūlī aç gözüñ ḥāli budur her ṣubḥ (u) şām
Ṭöleḳ iḳrār iyleyüp ṣoñra döner inkār ider

30 a

90

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Bir donanma-yı hümāyūn yandı ḳandiller hezār
Didiler mevlüd-i şāhāne bu re-yi hünkār

2 Tā zemīn-i āsümāne şuʿle verdi re-yi şāh
Yerde ḳandīl gökte[83] yıldız ḳıldı zīnet āşikār

3 Emr olur bāṭın yüzünden zīnet itdi her nebāt
Açdılar ḳandilleri bunca şükūfe nev-bahār

4 Seyr idüp bāb-ı kemālin maʿrifetgāhıñ bu şeb
On iki maḳāmı icrā eylemekde mūsīḳar[84]

5 Olamaz bir kimse māniʿ bu gice destūrdur
Herkesin merām-ı maḳṣūdunca elbet keyfi var

[83] Bu sözcük “کولده”şeklinde yazılmış. Muhtemelen “kef” harfinin üst kısmı unutulmuş.
[84] Kelimenin yazımı “موسقار” şeklindedir.

6 Ẓāhir ü bāṭında irşād itdi ʿammāyı azīz
Cümle ekdārdan emīn itsün anı perverd-gār

7 Ey Racūlī seyr-i ʿālem ʿālemi seyrān bu yā
Ḥāl-i ʿaşḳ olmuş refīḳim ṣanma göñülden çıḳar

91

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1 Ne ṣūret ey ṣanem ḥüsnüñ ki taṣvīr-i kilisādır
Olursa resm-i ġılmān nice geldin bu dünyādır

2 Düşürdün āteş-i ʿaşḳa be hey dinsiz bu ne eṭvār
Seniñ ḥüsnüñ perī efsūnıdır ya ʿilm-i simyādır

3 Gözünden yaş töker yaġmur mis̱āli Ḥażret-i Meryem
Şihāb kim gökden āteş yaġdırır tekdiri ʿÎsā’dır

4 Dudaġı çatladı ḳalem siyāh ḳan ḳuṣdu ḫavfinden
Be kāfir binde bir ḳayd etdigim cevr-i cefā nādir

5 Güzeller cevrini çekmek ne çāre ʿādet olmuşdur
Muḥabbet tāc-ı serde bir belā-yı ʿaşḳ u sevdādır

6 Yüri ey çeşm-i cellād canımā ḳaṣd eylediñ ammā
Güzel seyr eylemekde dīde-i ʿuşşāḳa iḥyādır

7 Benim çün ḫāṭırıñ yıḳdım diyü dilber hicāp itme
Yıḳılmaz cevr-i yār ile Racūlī eski binālar

30 b

92

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Bāġ-ı ḥüsn-i dilbere gel eyleme diḳḳat naẓar
Ṣulı şeftalu ʿacā'ib yaş yemişdir cān çeker

2 Digme bir ḥāl ile geçmez şimdi dilberler ele
Celb-i maḥbūb içün aʿlā muḳanṭardır sīm ü zer

3 Ehl-i diller yaḳmaḳ içün ṭogrıca bir mumdur
Ḳaddini aġyār önüñde bir kemān eyler büker

4 Öyle bir ṭavrile toz ḳondurmaz iken üstüne
ʿĀşıḳa nāz eyleyüp aġyārı yüklenür gezer

5 Būse içün cenk ider kim bir metin ḳalʿa bize
Keşf idüp aġyār u ḥāliñ bir işāretle çöker

6 Yār-ı ṣādıḳ yoḳ ise bir ʿāşıḳ-ı ṣādıḳ mı var
Ḳangı Mecnūn digme bir Leylā'ya gözyaşı döker

7 ʿĀḳibet dilden dile düşer ḥaḳiḳatle seven
Nāfile Racūlī sāde bir ḳurı ġayret çeker

93

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1 Kemāliñ çeşmine kühil çekinsün böyle kāmiller
Anı zer eylesün bārī temirden ise ol miller

2 Ser-i Mecnūn'a çünki lāne ṭutmuşdı ezel ḳuşlar
Bu ẕātın çeşmine de āşiyān itsün ebābiller

3 Ṣıfatıñ ʿāleme teşbīh iderken çeşmine girse
Cāhim āteşine lāyıḳ degildir ol enāmiller

4 Zerāfet neydigin bilmez kemālet iddiʿā eyler
Anıñ güftārını aġzına almaz çün erāziller

5 Yine til ḳırdı bir ẕāhid çeküp kendi ṣaḳalından
Ki görsün ʿindī maʿnāsından çoḳ ḳaba temāsiller

6 Suāl olmaz Ḫudā'nıñ ḥikmeti çoḳdur bu ʿālemde
Ḳalur mı vaḫşilerden hiç tehī böyle sevāḥiller

7 Racūlī ḳande var sulṭān-ı şāʿir şimdi pek nadir
Kemāl ehli bu Türk'ün aġzın açdırmaz evā'iller

31 a

94

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Bu felek iḳrār ider inkār ider yoḳ bir ḳarār
Da'imā devr eyleyüp bilmez nedir żarār (u) kār

2 Gösterir envā’ı elvānı ḳadīm olmadığın
Gāh ruzigār-ı şitā geh olur germī bahār

3 Ḳande bir dilber ki vardır ḥüsnini taḥvīl ider
Gāh ẖār-ı gülzār eyler geh gülzārı ẖār

4 Gāh bir mesrūr (u) ẖandān geh olur ki cevr ider
Gāh yāri aġyār eyler geh ider aġyārı yār

5 ʿĀḳıl irmez rengine fikr eylegen[85] mecnūn olur
Gāh var iken yoġı ider geh eyler yoġı var

6 Meşreb-i ʿālemi āyine-i devrān aẖz idüp
Gāh bir ẕevk (u) ṣafā gösterür āẖir āh u zār

7 Ey Racūlī tevbe ḳıl şayed[86] ẖaṭāsı var ise
Kimseniñ ḥaddi degil bu ṣunʿ-ı Mevlā āşikār

95

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1 Bu taḥrīr ẕāhide cāmiʿ bize fevḳāne yazmışlar
Ki görsün Bekri Muṣṭafā beni ḳavgāna yazmışlar

2 Bu dem serkeşligim baḥiṡle bezm-i imtiḥānide
Beni üftādeler taḳdīm idüp mirāna yazmışlar

---

[85] Metinde “-gen” eki ile ilk defa karşılaşıyoruz (ایلکن).
[86] Kelimenin yazımı “شایت” şeklindedir.

3 Bu taḳdīr-i Ḫudā'dır ey ṭabīb kār eylemez tedbīr
Ezelden cevr-i yāri sīne-i üryāna yazmışlar

4 Firār etmiş bu taḥrīr ḫavf idüp saḥrāya ol Mecnūn
Baña divāneler taʿẓīm idüp üst yana yazmışlar

5 Görüp ḥāl-i ḫarābatıma taḥsīn eyleyüp ammā[87]
Baña mesned degil mi mis̱li yoḳ bir dāne yazmışlar

6 Ayaġ altında fehm olmaz defīne var ḫarāb içre
Ḫarābāt ehlini gencine-i virāne yazmışlar

7 Ḥaḳiḳat ḥāl ile fehm eyleyüp cümle kemāl ehli
Racūlī Nefʿī var her sözimi merdāne yazmışlar

31 b

96

Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilün (Faʿlün)

1 Bizim ol ṣūretimiz mā'il-i dünyā görünür
Görene siyretimiz nüsḫa-i kübrā görünür

2 Hele ʿibretle naẓar ḳıl ki nice ṣāfī göñül
O naẓargāh-ı Ḫudā Kaʿbe-i ʿülyā görünür

[87] Bu kelimenin yazımı "عمّا" şeklindedir.

3 Gehi kes̱retde bulup vaḥdet-i ülfetde iken
Lemʿa nūrı o dem-i ʿaşḳ (u) tecellā görünür

4 Gehi dil ʿarşa teveccüh ḳılup ol levḥā naẓar
Baña her bir gicede leyle-i iḥyā görünür

5 Giceler ṣubḥ olıcaḳ ḳandīl-i ʿaşḳım uyanıḳ
Nice vāsiʿ ki bütün ʿālem-i eşyā görünür

6 Gidüp aġyāra suāl eylemem ol yārimi ben
Ne diyāre giderem dilde müheyyā görünür

7 Bu ledün ʿilmini Rācūli edersen taḥṣīl
Yüzine baḳ yedi āyet nice maʿnā görünür

97

Mefʿ ūlü / Mefāʿīlü / Mefāʿīlü / Feʿūlün

1 Meyḫāne-i ġam içre sīnem pişdi kebābdır
Doldurdu gözüm ḥīlesiz ol laʿl-i şarābdır

2 Teskīn-i ḥarāret baña maḫmūr küşāde
Her bir müjeniñ ḳatresi cemʿ oldu ḫoşābdır

3 Giryān-ı seylābım bahār eyyāmı ki çoşdı
Merdüm-i[88] çeşmim baḥr-i sirişk içre ḥabābdır

[88] İzafet kesresini “و” harfi ile yazmış.

4 Bimāre göñül hicr ü elem matbaḫı ṭabīb
Sönmez ocağı sīnemi sen ṣanma sen ḫarābdır

5 Tā pertev edüp dilden ʿalev uġradı gör sen
Āhım tütünı taḫt-ı Mesīḥā’ya seḥābdır

6 Bir ṭıflī edā yaḳdı çiġergāhımı ammā
Eṭvārı o yāriñ ne günāhdır s̱evābdır

7 ʿĀlemde Racūlī saña yār itdigi cevre
Ḥāşā yine muṭlaḳ diyemem ehl-i ʿaẕābdır

32 a

98

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Şāriḫ-i ḥüsnüñ olup üftāde-i aġāzeler
Laʿl-i ḫaṭṭ[89] çekdi lebiñ ʿaşḳ ehline icāzeler

2 ʿĀlem-i ġa’ibe ḥükm eyler cihānıñ fitnesi
Saña dil virdigimi duymuş meger ġammāzeler

3 Şeyḫler mescīdde biz meyḫānede ẕikr ideriz
Ẕikrimiz āh (u) enīndir naġme-i şehnāzeler

4 Kākülüñ taḥrīk idüp vaḳt-ı seḥer bād-ı ṣabā
Āteş-i ʿaşḳı sīnem yandıḳça ol yelpāzeler

[89] Kelimenin yazımı “حط” şeklindedir.

5 Āh kim bir ġoncanıñ müştāḳıyem bülbül gibi
Gün olur ki[90] mürġ-i cānım ṣayd ider şehbāzeler

6 Görse ḳabrim üzre ol yāri Fużūlī nūr ṣanur
Ey Racūlī reh-i yār üstüne ḳabrim ḳazalar

7 Ḳorḳaram ol yāri ḳabr-istāna ṭoġrı gelmesün
Muʿciz-i ʿÎsā mis̱āl ḥayāt bulur cenāzeler

99

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Ḳalmamış cihānda fāhim biñde birdir bu ʿaṣır
Ṣıḳ ilekden geçse aṣla baḳlava olmaz mısır

2 Mū-yı ṭāf çuvalına mecnūn olan dimez ḳumāş
Diḳḳat ile ṣıḳ ṭoḳunsa yine ḥaṣırdır ḥasır[91]

3 Çoḳ ḳaba tems̱īl ile yaʿni nezāket gösterir
Ẕāt-ı Türkmen ayaġı altında dört parmaḳ naṣır

4 Tā ıraḳdan farḳ ider ʿārif ne ḳumāş olduġuñ
Bir görüşde fehm ider diḳḳat idüp ehl-i baṣir

5 Baʿżı eşḫāṣa ḥüküm eyler baya ḥiddetlenür
Göz belerdir baş ṣalar tütün içer faṣır faṣır

[90] “Ki” kelimesini “كى” şeklinde yazmış.
[91] Burada bir beyit var. Ancak şair bu beytin üzerini çizmiş. Beyit şöyle okunuyor:
Var yabanıñ serçesi dem-keş degil bülbül gibi
Nesl-i zaġdır cīfe yer çün bu teḥaffünle ṣaṣar

6 Ey Racūlī çoḳ büyük ẕāt Ġalaṭa Ḳulesi’dir
Yaʿni kerāmet umarmış bir ṭāḳım ʿaḳl-ı ḳaṣır

32 b

100

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1 Beyāż vü ṣāfī üzre ḳaşları vaḳāre[92] yazmışlar
Mis̱l-i vaḳt-i şitā ḳār üzre tekrār ḳara yazmışlar

2 Ne bu ġavġā-yı[93] ʿaşḳ merdāne Hindūlar çeküp ṭuġı
ʿAceb kākülleri ḳurbunda ẕülfi ḳara yazmışlar

3 Muṣavvirler degil ammā melekler eylemiş taṣvīr
Mis̱āl-i ḳaddini teşbīh idüp ʿarʿara yazmışlar

4 Teʿalluḳ ḫaṭṭ çekilmiş āşikāre zīr-i[94] kākülden
Bugün ʿasker içün gördüm ki bir mehpāre yazmışlar

5 Nöbetçi ḳışla bābında iṣābet[95] ʿayn ider diyü
Raḳībiñ seyr iderken başını az yāre yazmışlar

6 Fużūlī giderdi ʿaḳlı başından gelüp görse
Beni başdan ayaġa derd-i hecr-i yāre yazmışlar

[92] Bu sözcük “واقار” şeklinde yazılmıştır.
[93] Kelimenin yazımı “قوغا” şeklindedir.
[94] İzafet kesresi “و” harfi ile yazılmış(زیروكاكلدن).
[95] Kelime “اسابت” şeklinde “yazılmış

7 Racūlī levḥ ü ḳalemde oḳunsun medḥ-i dilber kim
Münāsib ʿasker içün yazmış ammā bāre yazmışlar

101

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Müflise[96] ṣaḥrā timarḫāneye gitmek gibidir
Yaʿni bir mecnūn meyḫāneye gitmek gibidir

2 Çünki İslambul'da yorġunluk adı zevḳü ṣafā
Ḳaradan yayan Kağıdḫāne'ye gitmek gibidir

3 Ṣonradan görme seni ifṭāra daʿvet eylese
Yaʿni ol ḥużūr-ı şahāneye gitmek gibidir

4 Ḳānuna muvāfıḳ olmaz baʿżı beyhūde kelām
Ḫāṭırıñ ṣormaya bigāneye gitmek gibidir

5 Kāh mā-fevḳinde āmirden gelür ʿaksi emir
Bülbül-i şūrīde virāneye gitmek gibidir

6 Āmiriñ emrine māniʿ olsa mā-dūnundaki
Māh-tāb yaḳup da cebḫāneye gitmek gibidir

7 Ey Racūlī baʿżı żābiṭ öyle ḫām[97] teklīf ider
Ḳatle bedel yaʿni tersāneye gitmek gibidir

---

96 Burada "i" ünlüsünü uzun göstermek için "ye" harfini kullanmış. (مفليسه)
97 Kelimenin yazımı "حام" şeklindedir.

33 a

102

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 ʿAşḳ te's̱īriyle nār-ı ḥasreti[98] meftūne ṣor
Derd-i hicr-i yāri git bir ḫāṭır-ı mahẕūne sor

2 Bū-yı ẕülf-i yāri dārūdır dimiş mecẕūb olan
Cevr-i Leylā'yı çeküp zencīr iden Mecnūn'a ṣor

3 Tīrü müjgān ile ol ḳaşı kemān cerḥ itdigin
Yüri bezm-i ʿaşḳa sen bir cigeri pür-ḫūna ṣor

4 Derd-i ʿaşḳa ḳıl devā kār itmez işiñ yoḳ ise
Gez bu ʿālemi ṭolan isterse şuna buna ṣor

5 Nāfile kār itmiyor baña devā virme ḥekim
Virdigin ʿilaç ile ol merhem-i ṭalyuna ṣor

6 Yoḳ ḫilāfım ger inanmazsañ ṭabībā sen baña
Artar eksilmez ki yāriñ cevri günden güne ṣor

7 Ey Racūlī bir vefāsız yār içün bu çekdigim
Başım üzre ʿaksine çarḫ eylegen gerdūne sor

103

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

[98] Kelimede fazladan "ه" kullanılmış (حسره تی).

1 Gehi maḫẕūn-ı[99] dil fikr eyleyüp nāşādeden söyler
Gehi ḥükm-i Süleymān neşʾe-yi pür bādeden söyler

2 Gehi gencīneler defīne gizler dil ḫārab içre
Gehi ḫarābı maʿmūr eyleyüp ābādeden söyler

3 Gehi mustaḳbeli māżīden evvel dil beyān eyler
Gehi taḥsīn iderler kim ḥāriḳ-i ʿādeden söyler

4 Meger maḳṣūduñu bir keşf-i rāz añlar benim göñlüm
Ḫayāl u yāri taʿbīri muʿabbir ẕādeden söyler

5 Ne bilsün levḥ-i ḍilde cāmiʿ-i esrār-ı bāṭından
Baña vāʿiẓ efendi ṭā ḳaşı seccādeden söyler

6 Çeküp meyḫāne-i dilden gözüm sāḳī getür bir dem
Yürüt maḫmūr gönlüm sana ol aḳsadeden söyler

7 Yüri ey dil şarāb-ı ʿaşḳa ṣu ḳatma ḳabūl itmez
Raculī ṣāfī göñlüm ol şarāb-ı sādeden söyler

33 b

104

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1 Güzel ol çeşm-i maḫmūrıñ meyi nāz u ṣafādandır
Yaḫud sitemi aġyārı çeküp cevr-i cefādandır

[99] İzafet kesresini "و" harfiyle yazmış.

2 Tel-i zülfüñ niçün taḥrīk idüp ruḫsārı ʿarż itmiş
Perīşān kākülüñ bilmem seḥer vaḳt-i ṣabādandır

3 Żaʿīf üftādeler lāʿliñ şarābından ümīd eyler
Lebiñ te’s̱īri biçāre mücerreb bir devādandır

4 Ezelden ʿādet olmuşdur ṣaḳın sen bozma ḳanūnu
Güzeller ʿıyd-ı iḥsānı ṣakınmaz aġniyādandır

5 Merām dünyāya gelmeden kişi bir iylik itmekdir
Göñül yıḳmaḳ ḫaṭādır yapması maḳbūl duʿādandır

6 Gelürse ḫāṭıra ẕāhidlere bir nesne baḫş itme
Alup beylik duʿā eyler ṭopu ehl-i riyādandır

7 Mübārek ʿıyd bugün iḥsān idüp ḥüsnüñ zekātıñ vir
Racūlī kendi ḥālinde münāsib fuḳarādandır

105

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Kūşe-i ġamdır baña ṣahrā-yı ahenk āh (u) zār
Seyr-i gülzārım ḫayāl-i kākül-i ruḫsār-ı yār

2 ʿĀşıḳın maḥbūb ile cānı beraber ʿazm ider
Hey’et-i eşkāl iki ḳalb birbirin eyler naẓar[100]

[100]Kelime “نظار” şeklinde yazılmış.

3 Ḳande olsa yār keşf eyler benim aḥvālimi
Nāz ider fitne velākin eylemez çoḳ āşiḳār

4 Cevr-i yār te's̱īr ider mi cān cesetde yoġ iken
Cānımı aldı götürdü eylesün cevr-i hezār

5 Kāle-i ʿaşḳa bahā yetmez bahāsı naḳd-ı cān
Añlaşılmaz ʿaşıḳ u[101] maʿşūḳ miyānında pazar

6 Per urup bülbül gibi gül gül dime bil kendini
Çoḳ ıraġa gitme ey murġ-ı göñül şahin ḳapar

7 Ḳande olsa ol cemāl-i yāri elbet göz görür
Ey Racūlī dilde āyīne-i İskender'i var

34 a

106

Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilātün / Feilün (faʿlün)

1 Bu bahār nevrūz-ı sulṭāni cemāl itdi ẓuhūr
Açup esrār-ı Ḥüseyni bize ezhāride nūr

2 Yine sāḳī olup ḥasret meyi ṣundu gülzār
Görünmez ṭoya ṭoya saġār-ı mey-i pür billūr

3 Ḳurı vādileri iḥyā idüp eyyām-ı bahār
Tökülüp ḳaṭre-i ekşim nehir oldu meşhūr

---

[101]Burada atıf vavı "ى" harfi ile (عاشقى) yazılmıştır.

4 Sāḥil-i baḥr-i ʿAden vaṣl murād zi̇̄r-i çeşm
Der-i şahāne remil ṣanma iden bu cumhūr

5 Geçüp ol Hind u Yemen'den yüridi Ugan'a
Gözümüñ yaşı ile ṭoldı o çini̇̄ fāġfūr[102]

6 Ṭolanup bir avuç ekşim Nil'e imdād eyler
Ki o Sudan'ı ider baẖt-ı siyāhım maʿmūr

7 Dūd-ı āhımla Racūli̇̄ felek oldu hem-rāh
Ṭoladı başıma bu mātem-i ḳumāş-ı Lahor

107

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Çekmiş ol ẖaṭṭı ʿAcem ḳatlime fetvā gösterir
Çeşm-i cellād ḳaşları ṭıġ-ı mücellā gösterir

2 Ḥikmetinden kim su'āl[103] olmaz ki Ḥaḳ bu kāfire
Bir ḥüsün virmiş ki ol devlet-i dārā gösterir

3 Bū-yı zülfüñ dām idüp bir bende çekdi ben gibi
Mecnūn'a sünbül deyü dārū-yı Leylā gösterir

4 Bir baḳışla ḳaṣd ider biñ cāna ol kāfir faḳaṭ
Lebleri āb-ı ḥayāt muʿciz-i ʿİsa gösterir

[102] Kelimenin yazımı "فافور"eklindedir.
[103] Kelimenin yazımı ağız özelliğinden dolayı "صوال"şeklindedir.

5 ʿĀşıḳıñ ʿaḳlıñ başından aḫz idüp ẕülf-i teli
Dār-ı Manṣūr'u ene'l-ḥaḳ baḥs̱-i daʿvā gösterir

6 Varı yoḳdan var iden irşād içün bu ʿāleme
Öyle bir ālāyiş-i maʿnīde rü'yā gösterir

7 Ey Racūlī yāre cānım ẕāt-ı istiḳlāl iken
Çünki cān baḫş eylemek ʿuşşāḳa iḥyā gösterir

34 b

108

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün (Faʿlün)

1 On sekiz biñ ʿālemin mir'atıdır bu devvār
ʿĀlem-i sırr-ı ḫafī bir yerde çekmiş settār

2 Ḫᵛace-i 'ilm-i ledün Mūsā'ya taʿlīm eyledi
Ṣabra ṭāḳat virmedi çünki İlāhī sabbār

3 ʿĀḳıl irmez çün bu dünyānıñ ʿacā'ib sırrına
Gülistān evrādıñ oḳur ʿandelib-i seḥḥār

4 Bayḳuşı virānede süflī diyü ʿayb eyleme
Her ne kim cürm ehline Ḥaḳḳ'ıñ bir ismi Ġaffār

5 Beyt-i ḳalbe diġme kim bir kimse taʿmīr idemez
Gelse İbrahim Ḫalil-ullāh ḥabīb-i neccār

6 Sāḳī-i ebrārdan nūş eyleyen peymān-ı[104] ʿahd
Rūḥ-ı nācīdendir ol zümre-i Ḥaydar kerrār

7 Aġzını açmaz Racūlī billūrı muḥkem ṭutup
Bū-yı esrārını virmez rūzigāra ʿaṭṭār

109

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1 Görünmez ġonca gül çeşmimde bir ḫayāli ḳalmışdır
Ḫarāb itdi şitā gülzārı şimdi ḫālī[105] ḳalmışdır

2 Bahār eyyāmı gözler mürg dil feryād (u) zār eyler
Gelür ümīd ile ḫāṭırda ihtimāli ḳalmışdır

3 Elimde nesne yoḳ biçāre ol ḳaddi fidānımdan
Baña mirāṣ ḥasret derd-i firḳat mālı ḳalmışdır

4 Göñülden dūr olur mu ʿāşıḳıñ maʿşūḳı bir laḥża
Gözi görmese muṭlaḳ[106] dilde ol meyāli ḳalmışdır

5 Göñül sen vaṣfını yāriñ hemen hiç turma ḳayd eyle
Oḳusun defter-i ʿaşḳ içre bu me'āli ḳalmışdır

6 Çıḳar mey ḫāṭırımdan rūz (u) şeb bir zerre dūr olmaz
Ümīdi iştiyāḳı ḫaşre dek viṣāli ḳalmışdır

---

[104] Bu kelime "büyük kadeh" anlamına gelen "peymane" dir. Ancak "peyman" şeklinde yazılmıştır.
[105] Bu kelime "حالى" şeklinde yazılmıştır.
[106] Kelimenin yazımı "مطلا ق" şeklindedir.

7 Racūlī çoḳ kemāl ehli gelüp gitdi bu dünyāya
Faḳat kendi giderse es̱er-i kemālī ḳalmışdır

35 a

110

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1 Sitem-i yāri baş üzre getür iḥsānı beglidir
Görenler öyle idrāk eylesün zīnetli püsküldür

2 Göñül erkān-ı ʿaşḳıñ terki cā'iz olamaz bir dem
Çekilmez cevr-i yār ammā ne çāre çekmemek züldür

3 Ḳızarmış ruḫları kināye söyler şerm ḥālile
Ki bilmez ʿind-i ʿaşıḳda bu eṭvār nice maḳbūldür

4 Vücūdu erġuvānī güllere nisbet ider rengin
Açılmış lebleri cüzʿ-i mis̱āl-i ġonca bir güldür

5 Oḳur evrādı gül vaḳt-i seḥer feryād (u) zār eyler
Ānıñ çün bāġ-ı ḥüsnüñ vaṣfına dil mürġ-i bülbüldür

6 Bahār eyyāmı ḫoşdur lāciverdi ḥayme-i ṣaḥrā
Cünūn ehline Leylā zülfüni ferş itti sünbüldür

7 Derūnum āşikār itsem yitirmiş ʿaḳlını dirler
Racūlī ʿaşḳı ḥāli ʿāleme anlatma müşkildir

111

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1 Ḳızarmış rūẖları meşreb-i dilber ẖaşuẖāşdandır
Şecāʿat zümresinden biri hāy ehl-i ṣavaşdandır

2 Ḥarāmī gözleri nisbet idüp müjgān tīr-i endāz
Güzel bir mucīb-i ḳanūn kemānı çünki ḳaşdandır

3 Ḥaḳiḳatle güzel eṭvārı belli bir dilāver bu
Suāl[107] itdim didiler ki Gavur Ṭağlı Ulaş'dandır

4 Yüzine ʿaks idüp renk virmiş ol ḳuṭnu ḳızıl ḳaftan
Metāʿ-ı ḥüsni gör sen bir bahā yetmez ḳumaşdandır

5 Güzellik dād-ı ḥaḳdır ḳande olsa Bārī ẖalḳ eyler
Cebelde baʿżı cevher bulunur ḳıymetlü taşdandır

6 Didim ġayet güzeldir bu didiler baḥr-i ʿiṣyāndan
Semekde bed taʿaffün[108] ḥāṣıl olsa bil ki başdandır

7 Degil ādāb-ı kāmil sehv-i ʿirfānı yüze urmaḳ
Racūlī var ise noḳṣanımız fikr-i telāşdandır

35 b

112

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

---

[107] Kelimenin yazımı ağız özelliğinden dolayı "صوال"şeklindedir.
[108] Kelimenin yazımı "تحفن" şeklindedir.

1 Ne ḥācet ʿarżıḥāl itmek didim ki vāli ʿirfāndır

Bize ḥürmet idüp ṣāḥib çıḳacaḳ yaʿni bir cāndır

2 Meger ol nehr-i bartıldan [109] nice biñ kāse nūş itmiş

İşin yoḳsa yürü filcan[110] ile sen var anı ḳandır

3 Mey-i rüşvetle Nāşid neş'elenmiş şehr-i Ḥaleb'de

H̬ilāfı neş'et itdi vālilik bu ẕāta bühtāndır

4 Zekāvetli müşīrdir bu me'āl añlar ümīd eyle

Beleş tekdir işitdiñ yaʿni bize küll-i iḥsāndır

5 Geçince destine vali-i velāyet ḥükm ol anda

İki gün ḥükm içün kendi(yi) ṣandın ki Süleyman'dır

6 Hümā-yı sāye-i devlette kerkes pençedār olmaz

H̬aẕer ḳıl pencesinden kim ʿazīz ʿanḳa-yı cihāndır

7 Kimesne māniʿ olmaz sāye-i şāhānede çünki

Racūlī ʿaskeri ẕāt-ı teḳāʿüd bende-ġāndandır

36 a

Ḥarfü'z-Zā

113

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

[109] Nizip yöresinde bu sözcük "rüşvet" anlamında kullanılıyor.
[110] Bu kelime 135. gazel 2b'de "fincan" şeklinde kullanılmıştır.

1 Çār bāġ içre der-i rıżāyı gözler uyumaz
Nūr-ı dīdem leyle-i iḥyāyı gözler uyumaz

2 Māye-i aṣlı ile bīdār olunca ehl-i ʿaşḳ
Pāk ider ol dildeki sedāyı gözler uyumaz

3 Her dem-i kes̱retde vaḥdetdir merām-ı ehl-i dil
Terk-i aġyār kūşe-i iḫfāyı gözler uyumaz

4 ʻAḳlını āġyāra virmiş kūh-ı Leylā'da beni
Yaʿni Mecnūn bilmeyen Leylā'yı gözler uyumaz

5 Nükte-i eşʿār içün sanmañ fakīri terk ḫᵛab
Dīde-i ḳalb vuṣlat-ı Mevlā'yı gözler uyumaz

6 Gāfil olmaz çün nöbet bekler İmām-ı Askeri
Daimā ol ṣāḥib-i livā-yı gözler uyumaz

7 Ey Racūlī lez̠z̠eti almış tā elestten rūḥumuz
Gūş idüp tā andaki nidāyı gözler uyumaz

114

Mef ʿūlü / Mefāʿīlü / Mefāʿīlü / Feʿūlün

1 Zevk ehli olan pāy ile ġamḫāneye gelmez
Her ehl-i cünūn meclīs-i merdāneye gelmez

2 Bir ḫoşca görüp ḳandīl-i ʿaşḳ nārına yanma
Her biri kelebek ḫiẕmet-i pervāneye gelmez

3 El ṣunma mey-i ʿaşḳa neẕāketle efendi
Mescid var iken ṣofı bu meyḫāneye gelmez

4 Metnin oḳu yüzünden eger fāhim isen señ
Şerḫiñ arayup ṣorma kütübḫāneye gelmez

5 Müstaḳbeli māżīden evvel ders alurız biz
Gūş eyle sözüm te'vīli mālāniye gelmez

6 Vāḳıf olamazlar benim aḥvālime ammā
Esrār-ı hüner açmayası bigāneye gelmez

7 Her ʿarż-ı ḫarāb üzre çiçek açma Racūli
Bayḳuşa bedel bülbül o virāneye gelmez

36 b

115

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Gülistānıñ şerḫini saḥrāya çıḳ yaz üzre yaz
Bülbülüñ feryādını evvelki āġaz üzre yaz

2 Ṭuṭi-i ḳumri daḫi pervāz-ı mürġān çoḳ ise
Şāhiniñ eṭvārını gör anı şahbāz üzre yaz

3 Nev-bahār eyyāmıdır saḥrāya çıḳmış çoḳ güzel
İltifat itdikce ol serv-i revān nāz üzre yaz

4 Sāde kātip gibi evrāḳ üzre ḳayd itme ṣaḳın
On iki maḳāmı taḳsīm eyleyüp sāz üzre yaz

5 Ḳande bir dilber görürsen alma ḫāme destine
Sevdigin medḥ eyleyüp merġūb u mümtāz üzre yaz

6 Vaṣf-ı yāri yaʿni taṣvīr-i hümāyūn gösterüp
Dört yanı iḳlīl ile bir levḥ-i pervāz üzre yaz

7 Her ne deñlü resm iderseñ fehm ider ehl-i kemāl
Ey Racūlī nükte-i eşʿārıñı rāz üzre yaz

116

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Masivā-yı şemʿ-i sūzan ḫānesidir göñlümüz
Pūte-i ʿaşḳ āteşī ḳalḫānesidir göñlümüz

2 Lāne-i mürġ-i semender kül olur digsem aña
ʿĀlem-i lāhut-ı illā lānesidir göñlümüz

3 Mest-i mey maḥv-ı vücūdum Ḥaydar-ı Kerrāre'den
Sāḳi-i ebrār ʿAlī mestānesidir göñlümüz

4 Mesned-i dāreyni terk itmiş ḥużūr-ı Ḥaḳ içün
Baş açıḳ bāb-ı rıżā divānesidir göñlümüz

5 Lafẓ-ı künden şerḫ idüp bu ana dek baḥr-i muḥīṭ
Noḳṭa-i ʿilm-i ledün sāmānesidir göñlümüz

6 Çeşm-i ẓāhir ṣuretā ḥāl-i ḫarābātı görür
Sīreti definedir virānesidir göñlümüz

7 Açma rāzı Hāşima eṣ-sabru miftāḥü’l- ferec
Ṣabr-ı Eyyūb eyle ʿaşḳ merdānesidir göñlümüz

8 Ey Racūlī on sekiz biñ ʿālem-i eşyā ile
Serde ol tāc-ı felek devrānesidir göñlümüz

37 a

117

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1 Ne çāre göñlümüz bir gözleri mestāneden geçmez
Cihānda çoḳ güzel ammā nigāhı cāneden geçmez

2 Ḥaḳiḳatle düşerse yare bir üftādeniñ göñlü
Ne ḳadar cevrini çekse yine cānaneden geçmez

3 Düşenler ʿaşḳla sevdāya gitmiş ʿaḳlı başından
Çeker zencīr-i ġam divāne tımarḫāneden geçmez

4 Olur ziyāde gün günden muḥabbet çün mükerrerdür
Geçerse zülf-i yāri şāne zülf şāneden geçmez

5 Donanma-yı hümāyūnda gezenler baḥr-i zaḫmetde
Ḫalāṣ olsa da ḳabdanıñ gözi tersānden geçmez

6 Bu dünyādır nice ḫarābeler mamūr olur gerçek
Sefīl bayḳuş yine ol mesken-i virāneden geçmez

7 Racūlī ʿömrimüz geldi cihānda geçdi ḫoş ammā
Göñül maḥbūb ile ol kūşe-i meyḫāneden geçmez

118

Mefʿ ūlü / Mefāʿīlü / Mefāʿīlü / Feʿūlün

1 Her āh seḥer pertev idüp yāre yapışmaz
Ol maḥvī vücūdum es̱eri zāre yapışmaz

2 Çün vaḳt-i seḥer mürġ bahār ṭutdı dil aheng
Her fitne derūn böyle mūsīḳara[111] yapışmaz

3 Fehm olmadı gitdi yine keyfiyyet-i bāde
Sāḳī mey-i billūra da āvāre yapışmaz

4 Taḳlīd ile zāhid yüziñi miḥrāba ṭutma
Taḥḳīḳ olan ol ṣūret-i divāre yapışmaz

5 Dilden dile esrār-ı ledün ʿilm-i ḫafīdir
ʿAşk ehli gidüp naḥvile iẓhāra yapışmaz

[111] Bu sözcüğün vezin gereği ilk hecesi kısa yazılmış.(مسيقار)

6 Çok ṭālib-i eşʿār-ı ṭarīḳat hele ammā
Destūr-ı meşāyiḫ degil ol māre yapışmaz

7 Maġrūr-ı şiʿir olma ṣaḳın ʿaynı ḥaṭādır
Yüzde bir Racūli yine ġubāra yapışmaz

37 b

119

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1 Raḳibden göz açup yāri temāşāya vaḳit ḳalmaz
Ne mümkün derdini ʿarż itme devāya vaḳit ḳalmaz

2 Vaḳit murūr idüp vuṣlat demin maḥv itmede dāim
Mükemmel derdini çeksem de vefāya vaḳit ḳalmaz

3 Cefā ile ṣafādır mürġ-i dilde ẕü’l-cenāheyn kim[112]
Diler pervāziden āram-ı hümāya vaḳit ḳalmaz

4 Başımda ʿaşḳla sevdā miṡāli devlet-i dārā
Faḳaṭ maʿşūḳa ʿāşıḳ ḥükm-i daʿvāya vaḳit ḳalmaz

5 Merāmıñ ḫayr u şerine hemen bir muhtaṣar söyle
Me’āl añlatma pek müşkīl bu dünyāya vaḳit ḳalmaz

6 Bugün gitdi diyü yarını yaʿni elden ḳaçırma
Ṣaḳın aldanma bu çerḫ-i muʿallāya vaḳit ḳalmaz

---

112 Kelime metinde şu şekildedir:

7 Racūlī ḫāṭıra ḫuṭūr iden eşʿārı ḳaçırma
Düşünme inceden ince muḳafāya vaḳit ḳalmaz

120

Mef ʿūlü / Mefāīlü / Mefāʿīlü / Feʿūlün

1 Seyyāh-ı ḫarāb dervīşi mestāne baḳılmaz
Pejmurde ḳaba çāk-ı giribāne baḳılmaz

2 Keşkūl-i ḳanāʿatde budur ṣofra-i Ḥaydar
Dem loḳması bu yaġ ile yavane baḳılmaz

3 Yüz ḳarasını ḳul yüzüne urmadı Bārī
Ṣaḥrāda ḫafīf ḳahve-i filcāna baḳılmaz

4 Sen ʿālim isen ʿālemi ʿayb itme efendi
Meclisde ḫarābātı olan cāna baḳılmaz

5 Maḥbūb yüzine baḳma ḥarāmdır didiñ ammā
Dost başa baḳar pāy ile dāmāne baḳılmaz

6 Üftāde güzel seyrine terk itdi vaṭanı
ʿAşḳ ehli olan sīne-i ʿüryāna baḳılmaz

7 Bakmaz mı güzel gerdān-ı billūra Racūlī
Kim didi beyāz kāfūrī gerdāna baḳılmaz

38 a

Ḥarfü’s-Sīn

121

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Bir tütüncü medḥ idem ṣāḥib-kerāmetdir teres
Ṣatdıgı tütün körükle üflesen yanmaḳ ʿabes

2 Māh-ı nāmūsda mis̱āl zemheri bürhān gösterir
Saʿdiler şeyḫinden almış yār Rufāʿī’den nefes

3 Ḳırmızı mercan gibi āteş mis̱āl efsūn ile
Yaʿni lüle üstüne ḳonmuş mis̱āli bir mekes

4 Gel āteş vir demeden aġzım yoruldu ʿāleme
Nāfile çekme emek gel yanmaḳ ümīdini kes

5 Öyle bir ehven bahā ile tütün almam hele
Ḫārç bir olur dinür faḳaṭ cömerd ile nekes

6 Ṣāḥib-i inṣāf olur mu dīni var īmānı yoḳ
Ẓann-ı ġālibiñ Müslimān olmalı ya putperes

7 Görmemiş bir kimse ems̱āliñ ḫāriḳü’l-ʿade[113] bu
Ey Racūlī vaḳıʿā kendim de didim bu ki buna bes

122

Mef ʿūlü / Mefāʿīlü / Mefāʿīlü / Feʿūlün

[113] Kelime “حريقىعاده” şeklinde yazılmıştır.

1 Getür emvāc-ı ʿaşḳ baḥri silünsün bağrı ṭaşdan paṣ
Kenār-ı baḥre çıḳsun lü’lü’ mercān ile elmās

2 Kemāl ehli geçürsin laʿlile yaʿḳūtu[114] heb gözinden
Eger var ise tefrīḳ eylesün bezm içre bir icnās

3 Bahā-yı kale-i bāṭın suāl eyler ki ol ẓāhir
Fürūḫat rayigānidir bu dem ḫüznile ṭut sen yas

4 Açıldı ol bedestāni yine āḫiri zilḥicce
Bu pazar-ı ḥaḳiḳat neydigin fehm eylemez kim nās

5 Yine keşti-i cismim ġarḳ olup deryā-yı eşk içre
Baña imdād idemez gelse imdāda daḫi İlyas

6 Revā-yı ḥaḳḳ mıdır mü’min dinülsün öyle bir ẕāta
Bu günlerde o kim icrā ider muʿtādile enfās

7 Racūlī daḫi ehvendir ʿadüvv vechini görmekden
N’ola nūş eylesem zehriñ kenārından ṭutup ṭas ṭas

38 b

123

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1 Degil bu ʿālem-i maḫlūt ki şimdi tā ezeleden nās
ʿAcā’ib ẕāhib olmuşlar ne çoḳdur millet-i ecnās

[114] Kelime “یعقوتو” şeklinde yazılmıştır.

2 Ḳara baş ḳırmızı baş ile beyāz başda var Ṭürzi
Nuṣayri mütevālī ṭavusī var tabiʿ-i ẖotās

3 Yemīn-i ḳudsem itmez iʿtimādıñ gayridir bunlar
Yemīn ol ʿindi maʿnisinde ḥāżırdır kimi İlyās

4 Bütün hep Mūsevī Samir Beni İsrā'iliñ ḳavmi
Bu millet gibi ẖāin millet olmaz anca şerü'n-nās

5 Kimi Îsāvi Rūmī'dir kimi Ermeni Purdestān
Ḳaṭolikle lisānı birdir Dregor Miyādır Iṣvās[115]

6 Daẖi var bunca millet kim ḥesāb olmaz Mecūsi'dir
Murād-ullāh ne ise ẖayr u şer lā yüs'el u esās

7 Nice kilisālar camiʿ-i şerīf eyledi Mevlā
Racūlī nice ẖalṭ itsem ṭaş içinden çıḳar elmās

39 a

Ḥarfü'ş-Şīn

124

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Ẕāti āsitāniyem neslim ʿaceb tatar imiş
Ṭıfl iken gezdim dolandım baña ġurbet yār imiş

[115] Son kelimelerin yazımı "غورميادر ا صواس" şeklindedir.

2 Ṣormuşum tā pīr olunca didiler āḫir Şam
Şam baña virdi ḫaber kim ḳısmetim nis̱ār imiş

3 İdemez inşā ʿArab Türkī lisān üzre şiʿir
Bilmedi bizi Ḥaleb kim ṣāḥib-i eşʿār imiş

4 Bir vesile fetḥ-i bāb oldı bize me'mūriyet
Yaʿni çoḳ mecbūr degilim bu żarār bu kār imiş

5 Añladım gezmek cihānı kār u kesbi bendeniñ
Ḳande bir naḳd-i hüner var ise ṭaḥṣīldār imiş

6 Sermiş ol metāʿını bir post-nişīn güher füruḫt
Ḳalʿealtı ḫoş müreffeḥ bir şīriñ pazar imiş

7 ʿAyntab dillerde meşhūr eşḳiyā'sı[116] var ise
Ey Racūlī çoḳ ḥaḳiḳat ehl-i diller var imiş

125

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 ʿĀşıḳ ol maʿşūḳa cismiñ çin faġfūrī[117] dimiş
Ḫūb üftāde içün bir şemʿ-i kāfurī dimiş

2 Yā seniñ kākül-i perīşān çeşm-i ḫumārıñ nedir
Meclīs-i sābıḳdaki ol bāde maḫmūrī dimiş

[116] Kelimenin yazımı "عشقیاسی" şeklindedir.
[117] Kelimenin yazımı metinde hep bu şekilde "فافوری" geçiyor.

3 Yā seniñ ṭuṭi-i güftārıñ ile laʿl-i lebin
ʿĀşıḳı mest itmege şarāb-ı engūri dimiş

4 Yā seniñ vaḳt-ı seḥer ol zülf-i çevgānıñ nedir
ʿĀşıḳ-ı berdār içün ol dār-ı Manṣūrī dimiş

5 Yā bu gerdūn üzre ol ḥabbe-i nis̱ārıñ nedir
İḳlīm-i Ḥabeş ile Hindū-yı cumhūrī dimiş

6 Yā ne iẓhār eylemiş çār-ebrū ḥaṭṭıñ āşikār
Sükker-i ebyāża ol cemʿiyyet-i mūrī dimiş

7 Ey Racūlī bir vaḳit maʿşūḳa ʿāşıḳ söz atup
Bir muḥabbetdir merām ey gözimiñ nūrı dimiş

39 b

126

Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilün
(Fāʿilātün) (Fa ʻlün)

1 Oḳu dünyāyı elem çekme ḳopar belki kiriş
Bu ʿaṣır tīr ü ḳavāʿidle ider ehl-i yarış

2 Öziñi kürre-i ʿarż ʿālem-i felekden atma
Düşüp ol hendese baḥriñ ne ḳulaçla ne ḳarış

3 Çürimiş iʿtiḳādı ḳoma muḥānet ola merd
Ne yaḳasın bıraḳ elden ne ṣalıvir ne yarış

4 Kimi taġyīr-i[118] maʿānā kimi tebdīl-i ḥurūf
Şecer-i ḥayvā dimiş dāl-ı sefercel dememiş

5 Sū-i ẓan itmededir meşreb-i maʿnā-yı s̱aḳīl
Ḥiṣāraltı'na gidüp sözini hiç bilmez imiş

6 İltifāt itmedeyim nāsa şīrīn[119] meşrebile[120]
Bilemem bizlere de var mı ʿaceb diş bilemiş

7 Saña Racūlī dimezler añın ʿirfānı var
Ne gidüp ḫānesine eyle muḥabbet ne görüş

127

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Bir ḫarābāt ehl-i ʿaşḳam ẕikr-i fikrim bāde nūş
Leblerinden gösterir laʿliñ şarābıñ mey furūş

2 Öyle bir mest-i müdāmım Ḥaḳḳ'a ṭoġrıdır özüm
Zerre gelmez ʿaynıma bu ʿālem-i eşyā nuḳūş

3 Ẓāhir-i ālāyiş-i etvārıma baḳmañ benim
Ḫānḳāh-ı dil penāhım zīr-i faḫrim ḫırḳa-pūş

4 İki çeşmim ṭoldırır sāḳī-i kevs̱erdir benim
Ṣanma kim ḥāl-i ḫarābātım görüp bu sırrı ḫoş

[118] Kelimenin yazımı "تغير"şeklindedir.
[119] Şair vezne uydurmak için sadece ikinci heceyi uzatmış (شرين).
[120] Kelimenin yazımı "مشره بيله" şeklindedir.

5 Ḥaḳ dergāhında çeşmim yaşını ḳılsam revān
Ġarḳ ider cihānı bir dem baḥr-i ʿaşḳ eylerse cūş

6 ʿĀlem-i sırr-ı ḫafiyyāt ḥufre hep maʿlūm deġil
Ṣanma güftārım erenler bī-maʿāna sāde boş

7 Naṣīḥiñ nusḥu bu dünyāda es̱er ḳılmaz baña
Ey Racūlī evvelā Nād-ı ʿĀliden ṭoldı gūş

40 a

128

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Uçdu başdan gitdi genclik devleti hümā imiş
İḫtiyarlıḳ başa gerçekden ṣaḥīḥ belā imiş

2 Baḥr-i dünyā ḍalġa ṣaydırdı geçürdi ʿömrimüz
Ol geçen gitdi geleni ṣay ki bir ḍalġa imiş

3 Raḥm-i māderden gelen ʿüryān gelüp ʿüryān gider
Māl mülk daʿvāsı sāde bir ḳurı daʿvā imiş

4 ʿĀlem-i eşyā-ı fāni bāḳī bildim neydigin
Her ne tecdīd ṣoñra fersūde bilür fenā imiş

5 Fāni eṭvār-ı kemālāt ehli olmaz zāhidā
Añladım ecvef kelāmıñ aṣlı yoḳ maʿnā imiş

6 Bu rüyādan geç ki taḳlīd eyleme taḥḳīk iseñ
Kim çıḳarmaz Ḥaḳḳ'ı dilden ʿārif ü dānā imiş

7 Bir eser ḳalsun naṣīḥat eylesin eşʿārı geç
Ey Racūlī bu cihānı ṭut ki bir rü'yā imiş

129

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Cevr-i yāri menʿ içün her bir kime ṣorsan da boş
Sora sora nāfile sen kendini yorsan da boş

2 Nāz-ı istinġāsı çekilür faḳaṭ ḥasret ne güc
Kimseler ḳılmaz taḥammül ṣabridüp ṭurṣan da boş

3 Kendi kendine teselli eyleseñ ḫayāl-i yār
Zerre dūr olmaz göñülden terkini ḳorsan da boş

4 Seyr-i ṣahrāyı gezüp yāri göñülden redd içün
Māl-i hülyā ile şöyle bir bıyıḳ bursan da boş

5 Bize bir dünyā u uḫrā ṣanma sen Ferhād gibi
Cānıña ḳaṣd iyleyüp ḫançer ile ursan da boş

6 Var mı bir Mecnūn terk itmiş ʿacep Leylā'sını
Başıña lāne yapup ḳuşları üşürsen da boş

7 Ey Racūlī söyle sen yarıñ bugün yarıñ ḳadīm
Ṣanmasın ʿālem seni kim iver olursan da boş[121]

[121] 40b boştur.

41 a[122]

Ḥarfü'ṣ- Ṣād

130

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Nev-bahār eyyāmı bülbül ẕārdan olmaz ḫalāṣ
Çeşm-i gül şebnem töker çün ḫārdan olmaz ḫalāṣ

2 Görmedim bir istirāḥat eylemiş dünyāda ben
Dā'imā üftāde cevr-i yārdan olmas ḫalāṣ

3 ʿĀḳibet maḥv-ı vücūd eyler yanup pervāneler
Cānını teslīm ider ol nārdan olmaz ḫalāṣ

4 Āteş-i sūz-ı ʿadem şemʿinde ḳalmaz yanına
Eks̱eri ḳandīl daḫi ol dārdan olmaz ḫalāṣ

5 Ḫırḳa-pūş olmuş çekilmiş nāsdan ehl-i sülūk
Çāre yoḳ rencīde-i aġyārdan olmaz ḫalāṣ

6 Su-i ẓan[123] ile ḥüküm eyler ġıyābından seniñ
Ehl-i diller bir ṭāḳım murdārdan olmaz ḫalāṣ

7 Ey Racūlī bu cihān karḫāne-i ġamḫānedir
Pādşāh olsa yine efkārdan olmaz ḫalāṣ

[123] Kelimenin yazımı "ضن" şeklindedir.

131

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1 Felek bir luʿubla nefs-i hevāyī raḳṣ ider raḳḳās
Aña mā'il olur ʿaḳlı gider başdan görüp eşẖās

2 Mis̱āli seyre çıḳmışdır cünūn-ı ehl bu ṣaḥrāya
Teferrücgāh-ı ʿālem bu ʿavām ile beraber ẖāss

3 Ararlar bir selāmet yer içün niyyet idüp ammā
Geçilmez ṭoġrı yoldan birbiri üzre olup ẖalāṣ

4 H̱udā'nıñ sevgili bir ḳulıdır muṭlaḳ velīdir ol
Selāmet ḳurtulan varsa bu ʿalemden olup iẖlāṣ

5 Ḥaḳiḳat ʿilmini taḥṣīl idenler var ise pek az
Kimisi ʿilm-i kimyā taḥṣīlinde kimisi ẖavvāṣ

6 Ṭamāʿ ile bu ʿālem birbirine ḳaṣd ider ammā
Bu maʿnāyı bilürler ki şerīʿat ḥükm ider ḳıṣāṣ

7 Racūlī ṣarf ider miḳdārı küfyāyā çıḳarupdır
Tefekkür baḥri ḥālī ḳalmasun kim ṣanʿatım ʿavvāṣ

41 b

132

Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilün

1 Özi pāk olmayanıñ tam olamaz işi naḳış[124]
İremez maḳṣūḍa elbetde çilekeşi naḳış

2 Cihānıñ terkini urmaḳ ne ḳolay dilde faḳaṭ
Ṭolanur meykedeyi boş yere dervīş-i naḳış

3 Çeküp ol ḳavs-i ḳuzaḥ kehkeşānı gerçi zihī
Ki bu dünyāyı elem çekme ki kirişi naḳış

4 Özi ṭoġrı olanıñ her sözi cevher gibidir
İdemez ehli kemāl nuṭḳını teşvīşi naḳış

5 Ḥikemāt ehli kemāl olsa da ġaddār olamaz
Ne cürüm ṣāḥibi olsa virir endīşi naḳış

6 Bu mücerreb kişiniñ itdigidir başa gelen
Ezeli ṭoġrı ise olmaz anıñ işi naḳış

7 Anı Racūlī bilür farḳ ider elbet er olan
Bu vaḳit ṭoġrı ise ʿāleme ol kişi naḳış

42 a

Ḥarfü'ż-Żād

133

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Ehl-i ʿaşḳıñ cān ḳulaġı işidüp nidā-yı feyż
Tā ezelden aldı naṣīb fehm idüp maʿnā-yı feyż

[124] Vezin gereği "nāḳış" değil de "naḳış" olarak okuduk.

2 Ṣāfi geldiñ ṣāfī gid kim bul ṣafā-yı ẕātını
Rūh-ı sāfī ol tecellī nūrdur ġıdā-yı feyż

3 İʿtiḳādıñ tam ise feyyāż-ı muṭlaḳdır Ḫudā
Ẕikr ü tevḥīd-i muḥabbetdir göñül serāy-ı feyż

4 Fetḥ-i ẓulmet eyleyüp geldi Resūl-i Kibriyā
Yaḳdı bir şemʿ-i münevver ṭutdı bu dünyāyı feyż

5 Bu fenā mülküñde faḳīrim diyü sen ġam yime
Ehl-i Beyt'e tā ezelden virdi Ḥaḳ beḳā-yı feyż

6 Dime bir mürşīdi taʿcīr eyleyüp sır açma sen
Eyleme bir ġayrīden dünyā içün daʿvā-yı feyż

7 Ey Racūlī bir gīce şevḳsiz bıraḳmaz öziñi
Ẓāhir eyler Ḥaḳ derūnuñda seniñ żiyā-yı feyż

134

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 İtme ey dil ḥālini fāni şeh-i divāne ʿarż
Gitme çoḳ ıraġa ḳaṣr-ı dilde ḳıl divāne arż

2 ʿArż-ı ḥāliñden murādıñ vuṣlat-ı canān ise
Kerbelā-yı ʿaşḳile çek tiġ ḳıl meydāne ʿarż

3 Saña küfri gösterem benden ıraġ ol zāhidā
Küfr ü imān neydigini eyle bir ʿirfāna ʿarż

4 Ḳande püthāne kilisā anda var sen secde it
Ṣūret-i ḥāliñ görüp şükrüñi ḳıl subḥane ʿarż

5 İstemem divār-ı deyri ṣūreti cennet ise
Baña cennetdir göñül ḳıl sevdigim ḫūbāne ʿarż

6 Añladım buz üzre naḳş olmuş bu kale-i felek
Germ-i ḫurşīd maḥv ider gel eyleme cihāna ʿarż

7 Ey Racūlī her müjemden tökülüp bārān-ı eşk
Eyledi seylāb-ı çeşmim tā gidüp ʿummāna ʿarż

42 b

135

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Hep bugün aḳṣāde giymiş ṣāḳi[125]-i devrān beyāż
Ḳalḳdı bezm ehline ḳıldı sāġar-ı iḥsān beyāż

2 Yüzi aġ olsun bugün meclīsi iḥyā eyledi
Dest-i sāḳī sim u bāz u faġfūr[126]-ı fincān beyāż

3 Mest ider gülzār-ı ḥüsnüñ būyı diġse ʿāşıḳa
Nisbet-i nesrīn idüp ol ḳāmet-i fidān beyāż

---

125 Şair vezin gereği ikinci heceyi kısa okumuştur.
126 Kelimenin yazımı "فافور" şeklindedir.

4 Ka’se-i Çin içre āsūde(y)i resm itmiş vücūd
Titirer üftāde ʿarż itdikce Nerīman beyāż

5 Çünki semt-i dilberiñ Sulṭan Beyazıd-ı Veli
Ḳurb-ı çarşū-yı vücūd dülbendcidir el’ān beyāż

6 Ḳaş göz kirpik siyāh kākül siyāh zülfi siyāh
Hem benim baẖtım siyāh dilberdeki gerdān beyāż

7 Kāfire nisbetle ol kāfūrī cismi dilberiñ
Ey Racūlī şükrü kim esbāb-ı Müslümān beyāż

43 a

Ḥarfü’ṭ- Ṭā

136

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Evvelā eşʿāre baḥsimiz ʿilim çün bir nuḳaṭ
Mebde-i aṣl-ı nuḳaṭ çekdi ḳalem gösterdi ḥaṭṭ

2 Āşikār-ı ḳudret kemāliñ aḥsen-i taḳvīmi ḥaḳ
Çār bāġ ile vücūdum şerhini ḳıldı ribāṭ

3 Küllī şey’in yerci’u maʿnāsını fehm eyleyüp
ʿAşḳla ẖūn-āb çeşmim oldı mürekkeb faḳaṭ

4 Meskenim siyyāh-ı ʿālem ẕāt-ı āsitāniyem
Öyle pek nāzik çelebi ṣanmayıñ ammā vasaṭ

5 Yaʿni istiʿmāli kes̱retle s̱aḳīl taḫfīf içün
Eks̱eri bu āsitānıñ var lisānında ġalaṭ

6 Ḥā'il oldı perde çekdi ṭabʿat-ı şiʿrime kim
İsterim ḥarf-i seḫāvet virsün eşʿāra neşāṭ

7 Ey Racūlī bu muḳaffā ḳıldı rencīde baña
ʿAks-i millet şimdi ḥālā Mūsavī ehl-i bilāṭ

137

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Naḳş-ı gülzār-ı ḥüsn vecḥiñ güzel ṣunūf-ı ḫaṭṭ
Ḳaşlarıñ çekmiş teʿallüḳ gösterir ḥurūf-ı ḫaṭṭ

2 Kākülüñ her bir teli ḳaṣd eyleyüp iʿdāmıma
Mār-ı zülfiñ zehr-i ḳatildir mü'es̱s̱ir kūfī ḫaṭṭ

3 Şāhmārān ḳalʿasıdır yaʿni zülfüñ kākülüñ
Cemʿ olup kerrāt ile hücūm ider ulūf-ı ḫaṭṭ

4 Laʿl ile ālūdedir cismiñ güzel ammā faḳaṭ
Sāde gerdānıñ beyāżı ṣāfīdir maḥẕūf-ı ḫaṭṭ

5 Ḥaṭṭ-ı siyāhıñ leb üzre cüz'i olmuş āşikār
Yaʿni bir dülbend çekilmiş üstüne melfūf-ı ḫaṭṭ

6 Kendi kendime teselli eyleyüp ḳayd itmesem
Cānıma te's̱īr ider günden güne mevkūf-ı ḫaṭṭ

7 Ey Racūlī ḫāme-i ʿirfān ile bir āh çeküp
Ḥüsn-i yāre oḳu bir medḥiyye-i maʿrūf-ı ḫaṭṭ

43 b

138

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Āh yār itdi beni efsūn-ı perī ile żabṭ
Yaʿni mecnūnam ki ḳıldı zülf-i zencīr ile żabṭ

2 Fitne gösterdi baña kākülleriñ bir āl ile
Ḳayd bend itdi bu göñlüm ḥüsn ü tedbīr ile żabṭ

3 Çāre yoḳ mümkün mü destinden ḥalāṣ olmaḳ anıñ
Kāh bir nāz ile eyler kāh tecbīr ile żabṭ

4 Öyle bed-mest itdi gösterdi ki laʿl-i lebleriñ
Mest-i maḥmūrum mükerrer ḳıldı taʿmīr ile żabṭ

5 Düşdi göñlüm yāre çāre bulmadım ben ḥāṣılı
Bendesin ḳıldı o yār ḳabża-i tesḫīr ile żabṭ

6 Ḳorḳarım yāri şikāyet eylesem ḥākime ben
Duysa bu daʿvāyı eyler dām-ı tezvīr ile żabṭ

7 Ey Racūlī rūz şeb destimde ḳan aġlar ḳalem
Göñlümüz bend olmaz illā şiʿr ü taṣvīr ile żabṭ

44 a

Ḥarfü'ẓ-Ẓā

139

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1 Bizi ḫıfẓ iyleyüp nefs-i hevādan ṣaḳla yā Ḫāfıẓ
Cemiʿ-i şer ü āfāt u belādan ṣaḳla yā Ḫāfıẓ

2 İlāhī rūz (u) şeb tesbīḥ (u) tevḥīd ẕikr (u) fikriñle
Meded dūr olma dilden masivādan ṣakla yā Ḫāfıẓ

3 Ne kim var cürm ʿiṣyāñ ḳabīḥim bu derūnumda
Ṭamāʿ u kiẕbi ḳaldır hem riyādan ṣaḳla yā Ḫāfıẓ

4 Fenā efʿāle meylim var ise benden ḫalāṣ eyle
Naṣīb itme beni sū-yi ḫaṭādan ṣakla yā Ḫāfıẓ

5 Şehādetle ḫitām-ı rūḥı teslīm eyleyüp yā Rab
İmānım ol ʿadu-yı bī-vefādan ṣakla yā Ḫāfıẓ

6 Kirāmen kātibiñ defter-i aʿmālim küşādında
Ḥisāb-ı müşkīli rūz-ı cezādan ṣakla yā Ḫāfıẓ

7 Seniñ kendi rıżā-i emrine taṭbīḳ idüp fiʿlim
Racūlī bendeki her bir fenādan ṣakla yā Ḫāfıẓ

140

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Ehl-i eşʿāra sezā ḫūb medḥ-i mirāne lafıẓ
Nükte-i rengin edā te' s̱īr ider cāna lafıẓ

2 Goncaveş -i dehāñ u cām neş'ey'i güftār ile
Mest ider ehl-i dili sāḳī-i ḫūbāne lafıẓ

3 ʿAḳlı başından gider üftādeler fehm eyleyüp
Bū-yı maʿşūḳı mü'es̱s̱ir vaṣl meyḫāne lafıẓ

4 Laʿli gevherdir müzeyyen Fārisī naḥv-i lisān
Naẓmımız Türkī zebāndır silk-i dürdāñe lafıẓ

5 Gerçi kim güzīde-i Fārisī maḳbūldür faḳaṭ
Şāh-ı İran'a degil bu pādişāhāne lafıẓ

6 Söylemem beyhūde illā münteḥab güftār ile
Üç lisān üzre hüner güzīde merdāne lafıẓ

7 Ey Racūlī çoḳ muṭavvel eyleme ġayrı kelām
İki söz kāfī me'āl-i mefhūm ʿirfāne lafıẓ

44 b

141

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1 Bahār eyyāmı evrādıñ oḳu gülzāra ẖūb elfāẓ
Oḳu naġme ile teʿs̱īr ider ol yāre ẖūb elfāẓ

2 Bu dem mürġ -i dili bülbül gibi aġāz-ı feryāda
Yine ġonca düşürdi dinlemez ne çāre ẖūb elfāẓ

3 Gidüp ṣaḥrāda ẕār itme ki bilmez ʿaskerī ẖamūş
Göñül sen söyle sen diñle benimle bāre ẖūb elfāẓ

4 Dime böyle cihāndır bu metāʿıñ āşikār eyle
Nice bir ehl-i dil mā’il olur güftāra ẖūb elfāẓ

5 Kemāl ehli meʿāl añlar[127] oḳu feryād idüp ey dil
Gülistān metin şerḥinden açup ʿibāre ẖūb elfāẓ

6 Kenār-ı nehri ḳollar bülbüli gūş eyleyüp her dem
Seni ṣayd itmeġe ʿurefā çıḳar şikāre ẖūb elfāẓ

7 Yeter çoḳ söyleme şikārı ḥāṭır ürkmesin senden
Racūlī ḳazı ḳoz añlama bul eşʿāra ẖūb elfāẓ

45 a

Ḥarfü’l-‘Ayn

142

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

[127] Kelime “انکلر” şeklinde yazılmış.

1 Ol müsīn mir’āt-nümādır gör nice ḳılmış rükūʿ
Ḥāke yüz sürmek murādı secdeye itdi şürūʿ

2 İntihā-yı öʿmr kāmil neydigin fehm eyleyüp
Aṣlına ric’āt ṭāriḳıñ ṭutdı ʿanāṣır rübūʿ

3 Yüzüñ aġ olsun diyü bir pīr eyledi duʿā
Ḥamdulillāh bizde aḥvāl-i kemāl buldı vuḳūʿ

4 Gözlerim kimyāger oldu lā’l-i yaḳūt dür töker
Derd u ġām hicr ü elem cismimde envāʿ-ı ṣunūʿ

5 Pertev itmişdi semāya dūd-ı āhım ʿaks idüp
Dāġ urdı sīneme eflākden encüm süyūʿ

6 Kerbelā-yı baḥr-i hecre düşdüm ʿālem duymasın
Mātem it şehr-i muḥarrem cismini eyle şümūʿ

7 Ey Racūlī ḳavl ḳuṣūrsuz ḥāli ḳalmaz bir zaman
Her ne çürmüñ var ise gel eyle ḳıl rücūʿ

143

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Zerre gelmez āftāb encüm olmasa ictimāʿ
Nār-ı ʿaşḳ bir yana şöyle āhım eyler imtināʿ

2 Düşdi ser Mecnūn’a āhım yandı mürġ-i āşiyān
Gördi bir ḥarīḳʿāde itmemiş hiç istimāʿ

3 Ṭoḥm-ı erzāḳı ezel naḥnü ḳasemnādan alup
Ṣunʿ-ı ṣaḳīden ezel mezrāʿa bendedir zürrāʿ

4 Çār bāġ-ı mesned içre ṭoġrı ḥükm itsün özüñ
Ṭoġrı git gel ṭoġrı al ṣat nāḳıṣ etme bir ẕirāʿ

5 Ḳılma tezvīc-i ṭamāʿ ol pīr u zen bed rūya kim
Aç gözüñ āḫir türāb eyler dü-çeşmiñ iştibāʿ

6 Nefs-i envāra cihād içün vücūduñ ḳalʿesi
Aṣlına ricʿat ider bu çār bāġ irtibāʿ

7 İstemem ġayri metāʿ Racūli āḫir demde ben
Yār baña bendem dise kāfī ki ḳıldı inḳınāʿ

45 b

144

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Ehl-i ʿaşḳıñ āteşinden aldı bu eṭvārı şemʿ
Gice yanar gündüzin ḳılmaz taḥammül nār-ı şemʿ

2 Her gice erkān-ı ʿaşḳ taʿlīm ider çün resmidir
Rūzgār-ı ʿaşḳa ḥā’il ḳılmadı bir kār-ı şemʿ

3 Ol ene’l-ḥaḳ sırrını bilmez ḥaḳiḳat neydigin
Gösterir fānus ile Manṣūr-ı ṣanʿat dār-ı şemʿ

4 Kendi kendinden āteş almaz fitīli ʿaşḳile
ʿĀḳibet muḥtāc olup kibrīd ile iẓhār-ı şemʿ

5 Devr ider vuṣlāt ümīdiyle ʿaceb şemʿ müdām
Ṣanmış ol pervāneler kim nūr-ı ʿaşḳ ās̱ār-ı şemʿ

6 Görünen ẕāt degil ṣāde ṣıfāt mis̱l-i serāb
Bir ālāyiş gösterir bu ʿāleme pāzār-ı şemʿ

7 Şemʿ-i ẓāhir ṣanma bu ḳandīl-i ʿaşḳ sunmaz müdām
Ey Racūlī ʿāşıḳıñ ḳalbinde yoġı varı şemʿ

145

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1 Mis̱āli müddeʿīdir birbiriyle baẖt ile ṭāliʿ
Ne kim taḳdīr-i Ḥaḳ ḥāşā olamaz kimseler māniʿ

2 H̱ayır şer Ḥaḳ’dan oldıġı beyān āmentü şerẖinde
Bu maʿnā el-muḳadder lā-yugayyer mefhūmu vāḳiʿ

3 H̱udā rızḳına maẖlūḳıñ kefīl naḥnü ḳasemāndan
Ḳanāʿat kenz lā yefnā velākin olmalı ḳāniʿ

4 Ümīdiñ ġayriden kes āb-ı rūyıñ tökme bir şaḥṣa
Meded Ḥaḳḳ’dan olur olmaz saña bir ġayriden nāfiʿ

5 Ki bilmez baʿżı nādān ġayri günā eyleyüp te’vīl
Getürür ʿindi-i maʿnā deġil burhān ile ḳāṭıʿ

6 ʿAceb me’mūr olup bir fitne yani ḳurra çekmişdir
Düşirdi zāhidi yanıma nitdi bilmedim ḳāriʿ

7 Racūlī başıma nāṣiḥ kesildi zāhidi görseñ
Belā-yı berzāẖı defʿ ile ḳaldır bārī yā Dāfiʿ

46 a

146

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1 Yürü zāhid bu meyẖāne seniñ yerin degil cāmiʿ
H̱arābat ehli cām u ʿaşḳa olduḳ biz ezel tābiʿ

2 Tökülür rʿad-ı āhımla gözümden ḳaṭreler bārān
Mesiẖā-yı maḳāmdır ẓāhir eyler berḳ u hem lāmiʿ

3 H̱urūc itdikçe dilden āteş-i ʿaşḳı ʿalevnākim
Ki şuʿle pertevi menzīlidir seḥābe-i rābiʿ

4 Felek bu münʿakis ḳarbuzi ṭası ṭoldırup tökdü
Görüñ dāġ-ı sīnemde ḳaṭreler seyyāre-i sābiʿ

5 Gidüp ẖūn āb-ı çeşmim tā irişdi baḥr-i ʿUmmān’a
Bu ʿUmmān’dan vużū itmez ki digme Ḥānifī Şāfiʿ

6 Tecāvüz eylediñ dā'ire-i rāzı göñül şimdi
Bilā-mekseb metāʿın baḫş ider mi yāde bir bāyiʿ

7 İfāde eylesen de ceẕb ḥāli çün ḳalem nistdir
Racūlī ʿaḳlını ġare verüp sen eylediñ żāyiʿ

47 a[128]

Ḥarfü'l- Ġayn

147

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Zerreniñ aṣlıñ suāl itdim didi kim çār bāġ
Kūh-ı Ḳāf dirler baña zātım didi bir yüce ṭaġ

2 Ol cesāmet sende yoḳ didim bu żāʿif ḥāl nedir
Didi ʿaşḳ yaḳdı kül itdi bir vaḳit oldum çerāġ

3 Mesned-i mülk-i ʿademdir didi bu fāni ciḥān
Bī-ḫayāl oldu vücūdum ḳalmadı sīnemde yaġ

4 Çünki her ne var ise bu ʿālem-i eşyā-ı kül
Fāniden beḳā yolun tutmuş gider ayaġ ayaġ

5 ʿAḳlını başına al kim bu naṣīḥātdan merām
Aferin zerre ʿāḳıl var ise olsun yüzüñ aġ

[128] 46 b boş

6 Nāfile çekme emek sende müsin ḥāl var iken
Olsa da şimden girü taʿmīr ile ṭaġ üstü baġ

7 Ey Racūlī geç bu fāni mesnediñ terk eyle sen
Ḥükm idüp Ḳāf'dan Ḳāf'a olsan Süleymān geçti çāġ

148

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Āşikāre ṣāḥīb-i ʿiṣyān görünmez yüce ṭāġ
Maẓlūmı maḥbūs iderler pāyına bend-i buḳāġ

2 Ẕāt-ı Ocaġzāde de elbetde vardır merḥamet
Ẓālimiñ muʿtādıdır ẓulm ile söndürmek ocaġ

3 Māye-i aṣl girye ol kimiñi bir ehl-i ḥarām
Ḳande bir cīfe görürse meyl ider elbetde zāġ

4 Biñ naṣīḥat kār ḳılmaz bir nuṣībet yeg aña
Cild-i ḫınzırı ne mümkün eylemek taṭhīr debbāġ

5 Her ne deñlü ẕātını is̱bāt iden elbet kişi
Ḫayr u şer efʿālini iẓhār ider evvel uşāġ

6 Ḫayr u şer bi'l-cümle ḥaḳdır ġayriden gelmez velī
ʿAleme cellād gerek kimse dimez benden ırāġ

7 Ey Racūlī açma sen rāz-ı nihānıñ bir kese
Ġarb (u) şarḳ āgāh olup tā ki işidir ḳıl yarāġ

47 b

149

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Leyle-i iḥyā derūnum fetḥ içün bāb-ı çerāġ
Encümān-ı ḳandīl donandı oldı mehtāb-ı çerāġ

2 Eyledi ilhām-ı Bārī ile tezyīn şemʿ-i ʿaşḳ
Ḫāne-i ḫarābı maʿmūr ḳıldı çün tāb-ı çerāġ

3 Ḳaṣr-ı dil sulṭān-ı ʿādil şāh-ı naẓargāhdır
Şemʿ sulṭān-ı müzeyyen yandı nā-yāb-ı çerāġ

4 Lāciverdi ḳubbeʿ-i cāmiʿ olup yaʿni vücūd
Mühr-i[129] Süleymān s̱üreyyā yaḳdı esbāb-ı çerāġ

5 Cild-i fānūsumdan dil şemʿā mis̱āl leyl-i siyām
Seyrime gelsün temāşā itsün aḥbāb-ı çerāġ

6 Āteş-i ʿaşḳı derūnumdan uyandırdı benim
Bir ḫāriḳü’l-ʿāde gösterdi gözüm āb-ı çerāġ

7 Ey Racūlī uyḫu bilmez neydigin bu gözlerim
Ḫābdan bīdār ider çün defʿ idüp ḫūb-ı çerāġ

[129] İzafet kesresini “و” harfi ile yazmış.

48 a

Ḥarfü'l-Fā

150

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Böyle bir nevreste kātib fitne eṭvārı ẓarīf
Öyle bir dilbāz görenler ḫavf ider kim yā latīf

2 ʿĀlemiñ naḳşıñ çıḳarmaḳlıḳda ḳuṣūr eylemez
Bir muḳalliddir bu kim hiç görmemiş mis̱liñ selīf

3 İltifād eyler güler her kimi görse yüzine
Ṣūreṭ-i ẓāhirde görsen meşrebi ġayet naḥīf

4 Ḥilebāz pençesine ṣıġmaz ki düşsin dāma ol
ʿAḳlını mümkün mi çelmek anı her bir münḥarīf

5 Ḥāme-i reftār ile ḥaṭṭ çekdi ʿAyntāba dek
Şimdilik ḳurtuldı destinden şükür Şām-ı Şerīf

6 Ḳandırır ḥīn-i ḥesābda gösterir sāde ṣıfır
Katibī sürʿatle görsün parmaḳ ḥesābıñ redif

7 Ey Racūlī yaʿni eşʿārıñ ḫāriḳü'l-ʿādedir
Eski tevāriḫlere yazsun o ṣaḥāf ṣaḥīf

151

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Geldi ol yārdan bize āh yine tekdir yollı lāf
Yaʿni ġam leşker çeküp üstüme bunca ṣaf ṣaf

2 Her zamān ṭāḳat gelür mi nāz-ı istiġnāsına
Raḥmi yoḳdur bendesīne eylemez hiç inṣāf

3 Bī-mürüvvet şimdi uymuş fitne-i aġyāra yār
Yār aġyārıñ sözüñ bilmez ki cümle iḫtilāf

4 Çoḳ yaḳup ḳavurdı yaġımız çıḳardı ālet ucı
Mızrāk [130] çuvala ṣıġmaz bu mes̱eldir çoḳ tuḥāf

5 İşde ben vaḳiʿ olan esrārı cümle söyledim
Elvirir cümle kelām çünki ḥarāmdır iṣrāf

6 Çoḳ naṣīḥat eyledim ben diñlemez ol bī-vefā
Kim bilür altun cevāhir ḳıymetiñ anca ṣarrāf

7 Küre-i ʿarż-ı hüner sende Racūlī var iken
Berḳ-ı eşʿārıñ o yāre nice olmaz tilġırāf

48 b

152

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Ḥīle bilmem hiç sözümde zerre yoḳdur iḫtilāf

[130] Kelimenin yazımı “میزراق” şeklindedir.

Fitne-i aġyāra nisbet yine ḳalbim ṭoġrı ṣāf

2 Her ne kim cürm ehliyem ārām-ı eẕkār eylemem
Sālik-i rāh-ı ḥaḳiḳatdir göñül itmez ʿavāf

3 Kāh irüşür bu yolda[131] mülk-i iʿdāma vücūd
Kāh ʿanḳa gizlenür dilde olur bir kūh-ı Ḳāf

4 Cān ḳulaġın aç ḥaḳiḳat cāvidānīdir sözüm
Merd iseñ geç cān u serden gel bu dem kim lā teẖāf

5 Eylemez taḥṣīl-i esrār çün bu dehriñ ʿālemi
Gerçi çoḳ alur ṣatar kitābı ẓāhirden ṣaḥāf

6 Kāşif-i esrār-ı Ḥaḳ mürşīd-i kāmil varsa az
Çoḳları ehl-i riyā anlarda pek çoḳdur ẖilāf

7 Ey Racūlī bezm-i ʿaşḳa tiz gider gelür ẖaber
Ḳande var ḳalbim gibi ġāyet seriʿ bir tilġırāf

153

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Şerh-i ʿaşḳı ey göñül icrādan ʿācizdir ẖurūf
Kim meʾāl añlar oḳunsa ʿilm-i ledünden ṣuḥūf

2 Ḥaṭṭ-ı maḥbūb-ı H̱udā tefsīr-i h^{v}ace degil
Bir ʿāded ḥarf-i ḥaḳiḳat maʿnīde yüz biñ ulūf[132]

---

[131] "Bu yolda" sözcükleri bitişik yazılmıştır (بيولده).

3 Noḳṭa-i ḫāline müştāḳ oldığı çün gülistān

Nice yüz biñ ḥabbe-i toḫmı nis̱ār eyler şükūf

4 Söylenür ol ḥüsünle meşhūr olan şāh-ı Mıṣır

Bir ġulām olmuş Ḥabībullāh'ıñ ʿaşḳından Yusuf

5 Āb-ı rū-yı ḥürmetiyçün var idüp dāreyni Ḥaḳ

Ḳıldı maḥbūbuñ müşerref hem saʿadetlen ra'ūf

6 Cān u dilden ʿāşıḳ olup yoluna ḳurbān olur

Ḫanedān-ı Ehl-i Beyt'iñ sırrına olan vuḳūf

7 Ey Racūlī ḳalbi mermerden ḳatıdır münkiriñ

Allāh Allāh Ehl-i Beyt'e ḳaṣd iden münkire yūf

49 a

Ḥarfü'l-Ḳāf

154

Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilün

(Fāʿilātün) (Fāʿilün)

1 Girüp ol mātem-i ʿaşḳa dil-i nāşādıma baḳ

Ġām-ı hicrān ile bu nāle-i feryādıma baḳ

2 Zümre-i Āl-i ʿabā'yım ki niyāz ehli faḳīr

Nice dem tökdi benim ceddime ecdādıma baḳ

[132] Kelimenin yazımı "اولوف" şeklindedir.

3 Ḳaldı o silsileden tā baña mirās̱-ı peder
Çekmede leyl (ü) seḥer çile-i ʿışḳdādıma baḳ

4 Çeşm-i ẓāhirde de denī ʿāleme rüsvā görünüp
ʿAyn-ı ʿibretle celī bāṭın-ı ābādıma baḳ

5 Gehī kes̱ret gehī vaḥdet gehī ḫayretde göñül
Demi birlikde benim her dem-i muʿtādıma baḳ

6 Ḥażret-i Ḥıżra daḫi ʿilm-i ledün taʿlīm ider
Bu ne esrār-ı İlāhi benim üstādıma baḳ

7 ʿĀlem içre yine Racūlī'de bir ʿālem olup
Şeş cihātım açulup merkez-i irşādıma baḳ

155

Mef ʿūlü / Mefāʿīlü / Mefāʿīlü / Feʿūlün

1 Mirāt-ı hüner gösterecek ṣāḥib-i sır yoḳ
Rehber var o zāviyye-i erkānda ḥaṣır yoḳ

2 Bir muḫbīrimiz yoḳ ki bu cemʿiyyet-i ʿaşḳda
Dergāhda ġazel ḫān bulunur ise nefīr yoḳ

3 İḳrāra meyyāl eyleyecek er bulunursa
Meydānı küşād itmeye mürşīd-i muḳirr yoḳ

4 Bilmez seni mürşīd-i zamān bel ki niyāzda
Erkān-ı niyāz farḳ idecek az bu ʿaṣır yoḳ

5 ʿAnḳalara ʿanḳa görünüp pestle pestiz
Allāh da bilür ḳul sezer bizde kibir yoḳ

6 Bu bezm-i ẖarābāta meyyāl eylemişiñ sen
Zāhid hele nūş eyle bu cām içre ẕehr yoḳ

7 Bu yolda fedā biñ cānımız olsa Racūlī
Sırr vermede ser virmeye ḥāżır iki bir yoḳ

49 b

156

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Rāşid irşād itmeden bir kimse(y)i nāmına baḳ
Ger utanmazsan yüri mirāt-ı endāmına baḳ

2 Ṣūreti sīretle taṭbīḳ itmek istersen eger
Dīde-i ḳalb ile dā’im Ḥaḳḳ’ıñ ilhāmına baḳ

3 Cild-i fānūs içre ey dil çıḳma sen dā’ireden
Yaḳ çerāġ-ı şāmı ẕikriñ eyle aḥkāmına baḳ

4 Kimse’yi ṭaʿn eyleme zoḳa alup meclīsde
Sāḳīniñ destinde ḥāżırdır ecel cāmına baḳ

5 Degme zülf-i yāre çünki yār olur aġyār saña
Eyleme taʿcīl te’enni eyle ārāmına baḳ

6 Pehlūvan-ı sāḥdeveş[133] meydāne atma öziñi
Ṣabrile zamān geçer her işiñ encāmına baḳ

7 Ey Racūlī ʿālemiñ vaʿdi müfīd olmaz saña
Kim didi Ḥaḳḳ'ı bıraḳ da ḫalḳıñ inʿāmına baḳ

157

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Açdı nesrīn üzre gül ruḫsār-ı yār resm-i ḥalaḳ
Āşikāre ḥaṭṭ-ı ḥūban vechini gösterdi Ḥaḳ

2 Geldi gülzārı temāşā eyledi bād-ı ṣabā
Şerm-i germiyyetle ġoncanıñ yüzünde pür-ʿaraḳ

3 Ḥaḳḳ'ı ẕikr etmekdedir gör sen ahāl-i gülistān
Şebkülāhı var başında kiminiñ zerrīn ṭabaḳ

4 Küfr-i zülfüñ çekdi ḳaldırdı nikābıñ mah-rū
Yusuf ḥüsne meyyāl itmiş mis̱āl Meryem sebaḳ

5 Sünbilistān dāmeniñ tutmuş şeb-i yeldā diyü
Gösterir ḫurşīde yol taʿcīl edüp çünki şafaḳ

6 Ḳıldı dünyāyı münevver gösterüp cemālini
Çekdi ḥaṭṭ nevrūz-ı sulṭāni görüñ her bir varaḳ

133 Kelimenin yazımı "سحد ه وش" şeklindedir.

7 Ey Racūlī çeşm-i zāhid görmez Ḥaḳ esrārını

İki sāʿat cāmı ṭaḳmış göz yerine boş ḳabaḳ

50 a

158

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Ka'se-i mizāna tems̱īl meyli ahali ʿırāḳ

Nev ẓuhūrı mehdīye fikr itmede ehl-i merāḳ

2 Ḥükm-i şerʿ ile ẓuhūr itse eger ṣāḥib zamān

Bir vücūd olurdı mü'min aradan ḳalḳup nifāḳ

3 Ṣāḥib-i livā-yı ḥamdıñ zümresi ʿāşıḳ olur

Ez̠-dil-i ʿuşşāḳ olmaz maḥbūb-ı Ḥaḳ'dan ırāḳ

4 Dām-ı ḥilebāza düşmez ṣāfī ise mürġ-i dil

Ġayreti cehlile ittifāḳ-ı ʿālem ḳursa fāk

5 Ġayridin baḥs̱ itmedi her bir gelen ṣāḥib ḫurūc

Kim şerīʿatdan eger ḫāric ise ol boş ḳabāḳ

6 Dürr ṣadefden ẓāhir eyler ġayri eşyādan degil

Ehl-i Beyt'ten iʿtiḳādıñ bozmasın hiç ehl-i Ḥaḳ

7 İʿtiḳādı münḥarif bāb-ı küşād itmiş eger

Ṭut bu eşʿārı hemen Racūlī at āteşe yaḳ

51 a[134]

Ḥarfü'l- Kef

159

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Gel çıḳar elbise-yi riyāyı giyme ẕat-ı pāk
Tut yaḳasından ʿadu-yı nefsi ile iki çāk

2 Ẕikr idüp Ḥaḳḳ'ı derūnundan çıḳarma dā'imā
Mār mest eyler ki gör būyı müeṡṡir tiryāk

3 Nehr-i iʿtiḳāda gel evvelce al sen bir vużū
Şol ḫilāfı terk it andan iyi olmaz misvāk

4 Dāmān-ı gülzāra yüz sür ḥāk-i pāy-i yāre sen
Ol yeşil seccāde-i saḥrā yeter çün ṭıb-i ḥaḳḳ

5 İḳtidā it bir İmām-ı Ṣādıḳ olsun ẕāt ol
Ḳıl niyāz imā' ile aġyārı itmez idrāk

6 Sā'im ol tā intihā-yı ʿömrüñ olduḳça müdām
Göz yaşıyla her şeb-i[135] mātem saña bir imsāk

7 Ey Racūlī bilmesün esrārını ʿālem-i ḫalḳ
İḳtidā itme cihāna münʿakisdir eflāk

---

[134] 50 b boştur.
[135] İzafet kesresi "و" harfi ile yazmış.

160

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1 Yime ṣūfī yetim ḥaḳḳın[136] virir āḫir ḫaber misvāk
Yanar ekl-i ḥarāmıñ āteşi elde şecer misvāk

2 Lisānı ẕikrider ḥīle bāzārı[137] ḳalb-i rüşvetde
Anıñçün rīze rīze eyledi fersūde-ser misvāk

3 Ḳaparsın azġına her dem görünmez anı sürdükce
Efendi küllī menhiyyāta yaʿni bir siper misvāk

4 Ẕekāt u fiṭre baḥsinden açup maʿnāyı her yerde
Żiyāfet defterinde oḳunur bir ḥarf-i cer misvāk

5 Meded yazıḳ ki düşmüş böyle bir nā-ehline nā-çār
Elinden aġlayup dā'im gözünden yaş töker misvāk

6 ʿİbādet ehline sünnet saña layıḳ değil ammā
Yarın ḥużūr-ı Bārī'de bütün taḳrīr ider misvāk

7 Racūlī çoḳ hüner kesb eylemiş ḳaba ṣofı sarıḳ
Ḥaramī rāʿidir elde ʿaṣā-i muʿteber misvāk

51 b

161

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

---

[136] Bu kelime "حقك" şeklindedir.
[137] Kelimenin yazımı "بزارى" şeklindedir .

1 Ādem iseñ ādemī ṣıfatıñı gel eyle pāk
Ḥayy iken dünyāda gel memātını gel eyle pāk

2 Uyma ʿalem-i iʿtiḳād münḥarifdir ṭoġrı az
Yüz çevir aġyārdan sen ẕātını gel eyle pāk

3 Ḳīl u ḳālden geç süpür ḳalbden çıḳar at ġayri'yi
Cārub-ı ẕikrile dil mir'ātını gel eyle pāk

4 Görmeden nāsıñ söziyle itme nāsa sū-i żann
Nāsdan evvelce ḳabaḥatını[138] gel eyle pāk

5 Ḥaddiñi bil atma meydana özüñ dānā diyüp
Kendi sehviñ bunca kemālātını gel eyle pāk

6 Kāmiliñ 'indinde bil ki bī-maʿānīdir sözüñ
Cehlden ḳurtar yaḳın ḥālātını gel eyle pāk

7 Cān u dilden iʿtiḳād ile yüzüñ Ḥaḳḳ'a dönüp
Ey Racūlī kendi münācātını gel eyle pāk

162

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1 Eger ʿāḳil iseñ bu mesned-i dārāyı neylersiñ
Eliñ çek bir iki gün ʿömr içün daʿvāyı neylersiñ

[138] Kelimenin yazımı "قبيحا ت" şeklindedir.

2 Ḥükümdār olma maʿṣiyyetde ġalīb fitne-i ʿālem
Gözün aç ḫ^{v}āba varma ḳorḳulı rü’yāyı neylersiñ

3 Ḫudā’dan ḫavf idüp meclisde ger bir ṭoġrı söylersin
Anı te’vīl iderler muḫtelif maʿnāyı neylersiñ

4 Bu bir meşhūr mes̱eldir ki refīḳiñ imtizācıyla
Teġāfülden giyüp pīrāheni riyāyı neylersiñ

5 Gidüp hiç āb-ı rūyıñ dökme mā-fevḳındeki ẕāta
Mürüvvet yoḳ ḳurı vāḳar ile ṭafrāyı neylersiñ

6 Ṭamāʿ itme cihānda māl (u) eşyāya ṣaḳın aṣlā
Ḥaḳiḳaṭde içilmez telḫ olan deryāyı neylersiñ

7 Görüp Racūlī ol ālāyiş-i eṭvāra meyl itme
Ḳurı divārı diri ṣūret-i dünyāyı neylersiñ

52 a

163

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Yāre ḥāliñ açma sırret kim ḫaberdār olmasuñ
Yāranıñ azġın açup ṣormaz ki hicrān ṭolmasuñ

2 Derdimi bilmez benim dermān içün gelmiş baña
Derdine dermān isem ben arayup hiç bulmasuñ

3 Yāre açmış sīnesiñ āh itmegin bilmez nedir

Der(t)mende[139] kim güler derdin yaşı ḳurṭulmasuñ

4 Görmedim işitmedim bir zümre-i üftādeden
Çoḳ hüner yār cevrini çeksin ṣararup ṣolmasuñ

5 Mecnūn olsun yine ṭursun kendi ḥālinde sükūt
Kūh-ı Leylā'ya düşüp ṣaçıñ ṣaḳalıñ yolmasuñ

6 Söz uzatma ʿaḳlıñı başına al sen elvirir
Uyḳusuz serāsime kelāma ʿālem gülmesüñ

7 Ey Racūlī düşmeyüp elden ḳalem eşʿār içün
Var mı bir şāʿir ki gice rāḥatı bozulmasuñ

164

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Başda bir Ḳonya külāhı yaʿni bu çarḫ-ı felek
Ol külāh üzre cefā-ı cevri ṭaḳmış bir çelenk

2 Aldayup bir lū'bile devr eyleyüp bu ʿālemi
Öyle hilebāz ki gör diḳḳat edüp ya ne dimek

3 Ḳarnı aç şahin gibi ʿammāya ṣunmuş pençesin
Öyle aç göz kim merāmı heb bu ʿālemi yimek

4 Anıñ içün mürtekibler cemʿ olur görse şirīn
Ḳış ḳış ile defʿ olur mu şehr-i nāmūsda siñek

[139] Kelimede "د" harfi unutulmuş veya ağızdan dolayı yazılmamış (درمنده).

5 Bir ʿacā’ib vaḳt-i ḥāl kim düşdi dünyāya ṭamāʿ
Birbirini bulsa çig yer meşreb-i ʿammā semek

6 Çār bāğın zerresi ḳalmaz vücūduñ kālesi
İntihā-yı rızḳını ölçer biçersin boş külek

7 Müddet-i ʿömrüñ olunca ʿāḳıbet yer yer bizi
Ey Racūlī aṣlı yoḳ dünyā içün çekme emek

52 b

165

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1 Perīşān olma dilber vaḳti gelsün bezm-i saḥrānıñ
Eliñ çek sen bu sevdādan daẖi çoḳ vaḳt var anıñ

2 Ki ben sulṭān-ı Mecnūn’am göz atmam digme Leylā’ya
Oḳurum nev-bahār faṣlı yüzünde emr ü fermānıñ

3 Ṭağıtma kākülüñ ẕülfüñ perīşān ḥāliyle böyle
Günāhdır tenbīhi yoḳ mı size aḳdem Mesiẖā’nıñ

4 Ne ṣūret gösterir mirāt-ı ḥüsnüñ kendine kāfī
Gidüp taṣvīrine meyl itme sen bārī kilisānıñ

5 Çıḳarsan n’ola ol meh rūyıñı sen küfr ü ẓulmetden
Daẖi dilber olurduñ ger olaydı nūr-ı imānıñ

6 Olurdu gün gibi iẓhār derūnuñ şuʿlesi veche
Seniñ ḳalbine ilhāmı naṣīb olsaydı Mevlā'nıñ

7 Racūlī'nin sözü Ḥaḳḳ'a ki gerçek diñle gel bir dem
Şahādet eyle ey dīnsiz selāmete çıḳar cānıñ

166

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Ey göñül yoḳdur ḳararıñ per açup hümā mısıñ
Devr idüp bu ʿālemi sen çerḫ-i muʿallā mısıñ

2 ʿAşḳile gülzār-ı bāġı devr idüp ṣaḥrāları
Yoḫsa bir Mecnūn meşreb mā'il-i Leylā mısıñ

3 Heb bütün dünyāyı Ḳonyā'yı ṭolandıñ el virir
Yaʿni Mevlānā-yı Rūmī Ḥażret-i Mollā mısıñ

4 Ḳande bir maḥbūb görürsen meyl idersin ṣu gibi
ʿAşḳla emvāc idersiñ bir ulu deryā mısıñ

5 Kāh cāmiʿlerde taḳvā kāh meyḫāne yeriñ
Bir ḫarābāt ehli bilmem Bekrī Muṣṭafā mısıñ

6 Görmedim bir yerde bilmem ben seni s̱abit ḳadem
Taʿbīr olunmaz ki bilmem ḳorḳulu rü'yā mısıñ

7 Ey Racūlī yerde insān gökde ferişteh mis̱āl
Ey göñül tefsīre gelmez nüsḫa-i Kübrā mısıñ

53 a

167

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Cānıma ḳaṣd itdi kāfir çeşm-i mestānıñ seniñ
ʿĀşıġı aġlatmak olmuş şöhret-i şānıñ seniñ

2 Zülf-i zencīriñle güle bend itmiş iken til ḳırmışıñ
Mecnūn oldı ṭaġa düşdi sīne ʿuryānıñ seniñ

3 Ḳaşlarıñ çekmiş teʿallüḳ yay-ı ḳudret kātibi
Kātlime fermān okur ġamze-i fettānıñ seniñ

4 Ḥüsnile bir şāh-ı dilbersiñ ʿadālet sende yoḳ
Sāde bir cevr-i cefā ʿāşıḳa iḥsānınıñ seniñ

5 Nāz u istinġā ḫırāmıñ vaḳtidir fevt eyleme
Geçmeden çāġ-ı güzellik şimdi devrānıñ seniñ

6 Āteş-i dāġ-ı sīnem çeşmim yaşı teskīn ider
Menʿ olur düzeḫ be kāfir olsa īmānıñ seniñ

7 Ey Racūlī cevr-i gerdūn eyleyüp kāfir u yār
Bilmem olsañ daḫi aḫiretde ġılmānıñ seniñ

168

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Ey felek gözüm yaşın gitdikçe Ceyḥūn[140] eylediñ
Eşk deryāsında cismim ʿāḳibet nūn eylediñ

2 Kendi ḥālimde sükūn bir istirāḥatde iken
Neylediñ bilmem beni bir yāre meftūn eylediñ

3 Terk-i ḫᵛabım gice gündüz derd-i hecr-i yār ile
Cevr-i cefā-yı felek baş üzre gerdūn eylediñ

4 Kūh-ı Leylā'ya atup ḳıldıñ vaṭanımdan[141] cüdā
ʿAḳlımı başımdan aldıñ şimdi Mecnūn eylediñ

5 Nev-bahār ṣaḥrāya çıḳmış şehriñ ḫalḳı zevk ider
Kūşe-i ġamda beni ġayetle maḥzūn eylediñ

6 Toladın başıma sevdāyı Lahurī şal gibi
ʿIyd-i āḫirde ili mesrūr u memnūn eylediñ

7 Ey Racūlī ġurbet ilde böyle iskān eyleyüp
Sen baña cevr ü cefāyı bend-i ḳanūn eylediñ

53 b

169

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Yüz bulunca aṣılur engūrveş baʿż-ı hevenk
Yüz yüze gelince yüz ṭutmaz ki yüzine dimek

[140] Kelimenin yazımı "جيهون" şeklindedir.
[141] Kelimenin yazımı "وتان" şeklindedir.

2 Ṭoġrıya ṭoġrı atar ol tīr-i[142] ṭaʿna her zamān
Yaya teşbīh eylemiş kendini bu ḳambūr felek

3 Yaʿni nāmūsiyye çekmiş ehl-i nāmūs saç ṣaḳal
Ol ki utanmaya utanur yüzünde ḳıl elek

4 Ey felek meşreb-i ʿammā tābiʿ oldılar saña
İp ṭaḳup ayaġına bir birini çekdikçe çek

5 Kār (u) kesbi ḥīledir yoḳ iʿtimād ehl-i s̱ebāt
Günde biñ taḥvīl olur bu ʿālem-i envāʿ renk

6 İşde bu renk ile felek ʿālemin gözin boyar
Anıñ içün gösterir envā emtā-ı Firenk

7 Ey Racūlī ehl-i kāmil ḳalmadı var ise az
Kim mis̱āl añlar yeter gel nāfile çekme emek

54 a

Ḥarfü'l- Lām

170

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Ey cemāl-i yāre ʿāşıḳ āh idüp olma melīl
Çünki gösterdi cemāliñ geldi maḥbūb-ı celīl

[142] İzafet kesresini "و" ile yazmış.

2 Cānib-i Ḥaḳ’dan bizim çün nāzil olmuşdur kitāb
Ol şefāʿat kānı Aḥmed oḳunur hāẕā delī̇l

3 Ruḫlarınıñ rengini güllerde Ḥaḳ iẓhār ider
Lebleriniñ oldı iḥyāsı şarāb-ı zencebī̇l

4 Bir kere görmüş cemāl-i yāre meyl itmiş gider
Bū-yı zülf-i şebnemindendir perī̇şān selsebī̇l

5 Lāt (u) ʿUzzā’dan geçüp şahādet eyler ṣıdḳile
Ḥüsnine ī̇mān iden kafirler olmaz ḫor zelī̇l

6 Gözlerim vuṣlat ümī̇di ile her vaḳt-i seḥer
Aġlayu aġlayu cismim şimdi olmuşdur ʿalī̇l

7 Nice ben baḫş eyleyüp ḳılmam saña teslī̇m-i cān
Ẕāt-ı ḳurbānem Racūlī̇ çünki ismim İsmāʿī̇l

171

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Ḥınṭa[143] pazarında fehm itdim bu dünyā bir ḫayāl
Ölçdü tökdi ḳarnını ṭoyurmadı gitdi kiyāl

2 Öyle bir üstād-ı kāmil nāḳışı tam getürür
Cürmünü alup götürmez yüklenip hiçbir ḥamāl

[143] Kelime “خنطه” şeklinde yazılmış.

3 İʿtimād itmez derūnum fitnedir bilmem ʿaceb
Var mı bir ḥīle ḳarışmaz şimdi bu cihānda māl

4 Aġzı var rüşvet yimez var ise daḫi diş biler
Şemsi[144] zer ṣanmış yüzi yumşadı (ol)[145] berf-i cibāl

5 Çoḳ şükür bu vaḳt-i ḥāl müstaḳbeli bilmem nice
Aradır eslāfını tecdīd olunca māh ü sāl

6 Meşreb-i ʿammāya uydu şimdi bu çarḫ-ı felek
Müddet-i ömrümi sirḳat eyleyüp rūz u leyāl

7 Fānī eşyā(y)ı ṭamāʿdan gel ḥaẕer ḳıl kendini
Ey Racūlī ʿāḳıl ol anlarla itme imtis̱āl

54 b

172

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Bir muṣannifdir göñül bilmez nedir ol ḳīl u ḳāl
Var ise cüz-i ḫaṭā olsun muṣannifden suāl

2 Ṣarf-ı ʿāḳıl eyleme gel ʿömrüñi iʿlāl idüp
Her ne taḳdīr ise maniʿ olamaz ʿilm u kemāl

3 Çoḳ şükür nār ile ḳorḳutmam hele bu ʿālemi
Rızḳına māniʿ olunmaz her ne kim ḥarām ḥelāl

144 Kelime “شمش” şeklinde yazılmış.
145 Metinde burada siliklik var.

4 Ḥaḳ şaḳī eyler saʿīd[146] eyler yürīdū mā yeşā’
Añlaşılmaz ey efendi bu maʿāniden meāl

5 Gel yüzünden oku gülistān kitābıñ bülbül ol
Ögren ol maʿnā-yı ʿāşıḳ neydigin bil böyle ḥāl

6 ʿAḳlı başından gidüp bilmez ki ḥarām (u) ḥelāl
Çeşm-i ʿāşıḳ mest olup çün Ḥaḳḳ’a ḳılmışdır meyāl

7 Tā nihāyet ʿömrüñ olduḳca ḳılup feryād u zār
Ey Racūlī vaṣl-ı yāre bülbül ol aç per ü bāl

173

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Dīde-i giryānıma taʿcīb ider görse ḫalīl
Dildedir beyt-i muʿaẓẓam ʿaşḳ-ı İlāhī delīl

2 Öyle mestem bilmezem dünyā u māfīhā nedir
Sāḳi-i kevs̱er-i ʿalī destinde cām selsebīl

3 Şāh Ḥüseyn-i Kerbelā’nın mātemi yası müdām
Gözlerimden ẓāhir oldu yaʿni ol Fırat u Nil

4 Ḫūn-ı ekşim[147] cismimi ġark itmege saʿy eyledi
Keşti-ī Nūḥ -ı necāt eyle vücūdum yā celīl

---

[146] Kelimenin yazımı “صعيد” şeklindedir.
[147] “Ḫūn-ı eşk” “خون واشكم” şeklinde yazılmış.

5 Ḥāl-i ʿaşḳam ṣūret-i ẓāhirde bir faḳr u fenā
Ben gedā-yı Ehl-i Beyt ammā ki olmam ḫor ẕelīl

6 Ḥākpāy-ı Ehl-i Beyt'e ḳılmışım cānım fedā
ʿIyd-ı ekberdir baña çün ẕāt-ı ismim İsmāʿīl

7 Ey Racūlī sāye-i Āl-i ʿabāda ġam yime
Ehl-i cürme Ḥaḳḳ kerīm esbāb olur şey'ün ḳalīl

55 a

174

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 İç yüzüñ bilmez begim ḳaldı bir arada ṣaḳāl
Dest-i cāʿilden ne çeker ṣoñra ġavġāda[148] ṣaḳāl

2 Herkesin destinde irāde-i cüzī var ise
Bir uzun daʿvā bu keyfiyyet ü ifāde ṣaḳāl

3 Ḳorḳarım geçmez sözimiz yine ṣoñra ʿāleme
Bir aġır yük gibidir şimdi bu esnāda ṣaḳāl

4 Māniʿ olur mı ḥarāma yaʿni ekl (ü) şürb içün
Cebr idüp belki benim aġzımı ḳapata ṣaḳāl

5 Bāḳīye murūr içün teẕkire-i eşkālde
Çekmesün rencīde kātib bir sefer sāde ṣaḳāl

[148] Kelimenin yazımı "قوغا" şeklindedir.

6 Muġtesilde lī̄f içün çoḳ kārı var ise daḫi
İki ġurūş vārise maṣrāfı ziyāde ṣaḳāl

7 ʿAskeri ḥālile bunca farżı ḳażā eyledin
Ey Racūlī̄ sāde sünnet bu mu dünyada ṣaḳāl

175

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Kibr ü vāḳār ile olmam yaʿni kim Rüstem vü Zāl
Lāne düşkünü bu göñlüm mürġ-i terdir lāubāl

2 Bir ʿacā'ib vaḳt-i ḥāl bu ḳādr (u) ḳıymet kim bilür
Zī̄r u pāye düşdi kim bālāda yoḳ ehl-i kemāl

3 Ḫārudan göz açamaz bāġ-ı cihānda çünki gül
Berk-i istinġā ile çoḳdur s̱emeresiz nihāl

4 İşde bu ahvāli hep fikr ü temaşā eyleyüp
Çünki Ḥaḳḳ'a şükrüden[149] ḳalmaz girü bir ehl-i ḥāl

5 Virme ʿaḳlıñ pī̄rezen dünyāya dil Mecnūn olup
Mecnūn iskān itmedi devr iyleyüp dā'im cibāl

6 Çār u bāġ içre bulunmaz yoḳ bir eşyā-ı ḳadī̄m
Anca bir Ḥaḳḳ lā yezāl u Zülcelāl-ı bī̄zevāl

[149] Meddi göstermek için "و" harfi kullanmış.(شکرودن)

7 Geçdi bu mülk-i temāşādan Süleymān-ı zemān
Ey Racūlī sen de gör geç ṭut ki bir rü’yā ḫayāl

55 b

176

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1 Göñül mahbūbudan[150] geçmez ki ister her dem-i viṣāl
Bu meşreb gitmedi benden ki pīr oldum ne bu aḥvāl

2 Belā-yı ʿaşḳa düşdüm ḫor zelīl ayrılmadım yārdan
Göñül sulṭānıdır gerçek olur sevdigine pāmāl

3 Bu meşreb bende mi bilmem ki vardır ʿālem-i nāsda
ʿAceb inkār iderler başına gelür ise bu ḥāl

4 Açup başımı feryād itmedeyim böyle aḫlāḳım
Şükür ʿāşıḳ-ı nādīyim ne ḥācet itmege sūāl[151]

5 Ne ki ednā ḳulum ammā ümīdim kesmedim ḥālā
Ḫudā tebdīl ide ḫayra ne vardır bizde şer aʿmāl

6 Günāhım aksidüp yā Rab s̱evāb ḳayd itseler dā’im
Kirāmen kātibin ḳayd iyledikce defter-i aʿmāl

7 Ne metāʿ-ı ḫaṭāmız var s̱evāb u ḫayr u şer cümle
Bizi ölçer biçer töker Racūlī bu felek keyyāl

[150] Meddi göstermek için “و” harfi kullanılmış.
[151] Kelimenin yazımı “سؤال” şeklindedir.

177

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Yāri ḥālī bulmadım hiçbir vaḳit rūz u leyāl
ʿĀşıḳıñ maʿşūḳa bezm vuṣlat pek müşkīl muḥāl

2 Var yüri bād-ı ṣābā gülzāra yāre söylesen
Ḫūrşīd[152]-i ḥüsnine irmezden ezel vaḳt-i zevāl

3 Lebleri sükkārına cemʿiyyet itmek üzre mūr
Ol Süleymān-ı zemān fehm eylemez mi bir me'āl

4 Zerre dūr olmaz ḫayāli ḫāṭıra her dem gelür
Neyleyim murūr idüp geçmekde eyyām-ı viṣāl

5 Ḥasret ile iştiyāḳ beyninde şimdi mürġ-i dil
Yaʿni ʿAraṣāt'da ḳalmış uçmaġa eyler meyāl

6 Kūh-ı Ḳaf'dan dem urur ol yār kim ʿanḳalanur
Lāne-i mülk-i ʿademde göñlümüz hümā miṣāl

7 Bende senden bī-ḫaberdir çekme Racūlī emek
Mümkün olsa ḥāṭır-ı yāre eger ḳılsam süvār

56 a

Ḥarfü'l-Mim

[152] İkinci hece "şīd" şeklinde okunması gerekirken vezne uydurmak için "i" kısa okunmuş.

178

Mefāʿī̄lün / Mefāʿī̄lün / Mefāʿī̄lün / Mefāʿī̄lün

1 ʿAceb āḫir zemāndır gice toġdı bir güneş gördüm
Gözüm ḳamaşdı öldüm de cihānı şeşi beş gördüm

2 Cemāliñ şavḳını gören didi efsūnī̄ foṣfordur
Meger eczālı kibrī̄d āteş aldı bir telāş gördüm

3 Yeñiden āteş-i ʿaşḳ-ı derūnumdan uyandırdı
Degil ben sāde ʿammāyı tutuşmuş pür ʿāteş gördüm

4 Mis̱āl-i mā'ẕeheble bir muṣavvir ḫaṭṭ çeküp āyā
Ḥilāl-i ʿayn üzre naḳş ider dilberde ḳaş gördüm

5 Bu resm üzre virüp zī̄neti bedestān vücūdunda
Töküp metāʿ-ı Hindū'yı bahā yetmez ḳumaş gördüm

6 Tel-i zülfüne ʿaks itdikce şemʿañ şuʿlesinden ol
İder kākülleri icrā-yı ṣanʿat sırmakeş gördüm

7 Racūlī̄ yaḳdı yandırdı güzeller şāhı ḫoş ammā
Faḳaṭ ben ölmeden dünyāda ġılmān-ı beleş gördüm

179

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Neşve-i baḥr-i ledünden buldı ḥayāt-ı kelām
Açmasam aġzımı dürter yaʿni nebāt-ı kelām

2 Açdı dil ıṣbır-ı miftāhü’l[153] -ferecle şimdi genc

Maẖzen-i[154] naḥnü ḳasemnādan ẖurūcāt-ı kelām

3 Yaʿni bir erzāḳ-ı gūş olmuş benim bu sözlerim

Söylerem bu ʿaleme her dem naṣīḥat-ı kelām

4 İʿtiḳad deryāsına metn-i sefīnedir vücūd

Tam olup lisān-ı ḳalbim buldı necāt-ı kelām

5 ʿAleme mirās̱dır silsile-i eşʿār kim

Āẖiri ʿömrüñde irmez saña memāt-ı kelām

6 Öyledir gerçi ḥaḳiḳat dervīşe burhān gerek

ʿĀşıḳa nişān ise işde bu is̱bāt-ı kelām

7 Ey Racūlī vird-i Mevlā ile sen olduñ kelīm

Olsun ʿindiñde bu maḳbūl u münācāt-ı kelām

56 b

180

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1 Beni mīzāna urma ẕāti ayarım ağır ṭaşım

Dişiñ geçmez temürden leblebiyem bir çetin aşım

2 Ḥesāb eyle gözüñ kesmez ise ṣonra ziyān itme

---

[153] Kelime “مفتاح” şeklinde yazılmıştır.

[154] Kelime “محسن”şeklinde yazılmıştır.

Bahā yetmez eger tüccār iseñ aġırca ḳumāşım

3 Ne öyle ḳīl u ḳāl eyle ne hiçbir in (u) ān söyle
Baña Fārisī'den ṣorma ne ʿAcem ne Ḳızılbaşım

4 Eger ʿālim iseñ ʿilmiñ kemāliñ sende ḳalsun heb
Ne öyle ṣofı mizācım ne ziyādece ḥaşḫāşım

5 Eger seyyāḥ[155] eger dervīş eger şāʿir iseñ söyleme
Eger sen vāḳıf-ı esrār iseñ ben daḫi sırdaşım

6 Eger āgāh iseñ ṣorma baña sen ʿilm ü bāṭından
Seni irşād ider ḥaṭṭ-ı siyāhı gör gözi ḳaşım

7 ʿAyın çatlatmasun Racūlī ḳurrālar baña her dem
Hele ṭoġrı kelām söyle baña gel sen begim paşam

181

Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilün

1 Bugün ol āh (u) enīnim idüp iʿlān-ı elem
Yine var ceng-i cüdā leşker-i ġam çekdi ʿalem

2 Geçen ol kelb raḳībiñ sözi aġyār ile bir
Bu sefer fitne-i kübrāya sebeb kim bilemem

3 Görünüp ṣūret-i ẓāhir baña yār ol fitne
Nice bir mürtekib ʿālemde ider eylige kem

---

[155] Kelimenin yazımı "سياه" şeklindedir.

4 Düşürüp göñlümi bir menbāʿ-ı fitne yāre
Bulamam aġlamadan bir aralıḳ ben ki gülem

5 İder üftāde olan sevdigiñe cānı fedā
Ola ẕātı güzeliñ ḥüsni ile ḫulḳı şiyem

6 Bahār eyyāmı idüp ṣayd-ı güzel ṣaḥrāda
Yitürüp ʿaḳlımı serʿ-asker-i Mecnūn'ı benem

7 Döker ol yāre sīnem şerḫine göz yaşını gör
Yine Racūlī bu dem hicr u elem çekdi ḳalem

57 a

182

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Gerçi nesl-i Ādem'em hem ʿābid-i Mevlā benem
ʿĀşıḳam hem Mecnūn'am hem mā'il-i Leylā benem

2 'Aşḳla Mecnūn olan var ise gelsün yanıma
Hem ḳarīb u ḳanberim Ferhād'a bir usta benem

3 Öyle Manṣūr'am erenler çekdiler dārā beni
Hem Nesīmī meşrebem berdūş-cild hālā benem

4 Çekmiş ol ḳudret yedi ḥaṭ gösterir ümmü'l-kitāb
Ṣanma ey nāṣiḥ görünen ẓāhiren maʿnā benem

5 Öyle taḥkīḳim ki bilmem ẓāhirā ṭaḳlīd-i nās
Kaʿbe-i dilde sücūdum bāṭınen imā benem

6 Māye-i sırr-ı ḫafīdir ḳalb ile ḳalb rāzımız
Şeş cihāt içre bilinmez sevdigim ammā benem

7 Ey Racūlī kimse vāḳıf olamaz esrārıma
Çār u bāġ baḥs̱ ile bu ʿālem-i eşyā benem

183

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Bilmez esrārımı Ḥaḳḳ'dan ġayrı dünyāda benem
ʿAḳl u fikrim baḥs̱-i dildir ʿaşḳı ifāde benem

2 Pertev-i āhım ile ki eylerem seyr-i semā
Kāh fikr-i dūn ile ol taḫt-ı s̱erāda benem

3 Tā ezelden her ne var kim olmaz māni ṣor baña
Vaḳt-i ṭūfān keşti-i Nūh ile deryāda benem

4 Āteş-i Nemrūd'ı gülzār eyledi Bārī kerem
Ḥażret-i İbrahim ile bil ki Urfa'da benem

5 Fikrimi ʿaṣā idüp urdum tefekkür baḥrine
Muʿcizāt-ı Ḥażret-i Mūsā vü ʿasā da benem

6 Düşünüp Ḥaḳḳ'ın ʿināyet itdigi iḥsānına
ʿAḳlım ʿurūc itdi tā maḳām-ı ʿÎsā da benem

7 Ey Racūlī muʿcizāt-ı Aḥmedi bu ʿaşḳ baña
Destime kendisi ṣundı cāmı rü'yāda benem

57 b

184

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Bulmadım ġayri münāsib yār baña cevr ile ġam
Olmasa ḥālim yamandır yaʿni ol derd ü[156] elem

2 Ḥāṭırım ṣayup benim hep ṭoplanurlar başuma
Bir keder gelse gelür cevr ü[157] cefā imdāda hem

3 Ḳorḳarım Ḥaḳ'dan ki ben ḥaḳḳını inkār idemem
Ṭoġrısı ġayret ider her dem baña iylige kem

4 Ḥamdülillāh kim çekemezler ki var bunca ḥasūd
Var iken lāyıḳ degildir düşmenim yoḳdur desem

5 Terk idem cild-i Nesimī gibi elden cismimi
Ol ene'l-ḥaḳ sırrına vāḳıf olup Manṣūr idem

6 ʿAksidir dār-ı fenā şimdi ayaġından çeker
ʿĀlemin ʿindinde maḳbūl yaʿni zemzem gibi zemm

[156] Atıf vavını "ى" harfi yazmış.
[157] Atıf vavını "ى" harfi ile yazmış.

7 Ey Racūlī ḳanġı ḥayvān olsa āḫiri bulur
Kimseniñ itdigi ḳalmaz yanına kim ġam yesem

185

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1 Sitem-i yār ile böyle ḳabāḥat neydigin bilmem
İdüp cevrile ülfet istirāḥat neydigin bilmem

2 Ḳızarmış ruḫları germī bahārı āşikār eyler
Bize eṭvār-ı tekdirden rivāyet neydigin bilmem

3 Çeküp cevr-i cefā-yı yāri ḳalbimden çıḳarmam hiç
Yine ol yāri aġyāra şikāyet neydigin bilmem

4 Görüp nādānları taʿẓīm ile çoḳ iltifāt eyler
Bize eziyet ider ʿizzet rü'yet neydigin bilmem

5 Mis̱āli per urup pervāz ider hercā'i gördük de
Gehi ḳuş dili söyler bir işāret neydigin bilmem

6 Virir ḳadd-i fidān iki ṭarafdan ʿıyd meyvāsın
N'ola bir kez bize iḥsān ʿināyet neydigin bilmem

7 Racūlī cevr-i yāri çekmeden ḳurtulmadım aṣla
Güzellerde bu mu ḳanūn u ʿādet neydigin bilmem

186

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Pīr-i fānīniñ zevāl imiş me’āli neylerem
Mālı mülkü mesned-i fānī meyāli neylerem

2 Añladım bu ʿalemi bi’l-cümle ṭamāʿ ġayreti
Yük baṣar gitdikce bu cürmüñ ḥamālı neylerem

3 Bir teferrücgāhdır ḳurmuş felek döner ṭolab
Ṣūreti ẓāhir bu aṣlı yoḳ ḫayāli neylerem

4 Yaʿni bir dipsiz kile boş anbar imiş bu cihān
Tök yuḳaru dön aşağı boş çuvalı neylerem

5 Ṭoldırır fıṭra zekāt lafẓıyla bütün cāmiʿī
Vāʿiẓiñ bitmez tükenmez ḳīl u ḳāli neylerem

6 Şehr-i yārım dilde ḥükm eyler vücūdum şehrine
Ben gedā cism-i żaʿīfem ḥükm-i vālī neylerem

7 Ey Racūlī mūtū ḳable en temūtū sırrına
Kim ki vaḳıf oldı bir ġayri sū’āli[158] neylerem

58 a

187

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Ḥāṭır-ı aġyār ṣayd itmek içüben fāḳ mıyam
Ḥāṭırım ṣaymayanıñ ʿindinde bir aḥmaḳ mıyam

[158] Kelimenin yazımı “سوّال” şeklindedir.

2 Rızḳımı naḥnü ḳasemnādan viren Ḥaḳ’dır benim
ʿĀleme boynum büküp ben aç mıyam çıplaḳ mıyam

3 Her gelen derdin açar aġzından āteşler ṣaçar
ʿĀlemiñ derdine maḫṣūṣ yanmaya ocaḳ mıyam

4 Tökmesün derdin baña iṣrāf ḥarāmdan ʿadd olur
Kendi derdim var ikeñ ol derdine ortaḳ mıyam

5 Cüz’i noḳṣanım gören ṭabul ile surna çalar
Öyle cingane uyup ben tebdīl-i aḫlāḳ mıyam

6 Herkes itdigin bilür efʿālini fikr eylesün
Yüzine ʿaybıñ urup ben başına ṭoḳmaḳ mıyam

7 İltifāt itsem bir ednāya baña aʿlālanur
Ey Racūlī bilmem ammā bu ḳadar alçaḳ mıyam

188

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1 Düşüp bir pūte-i ʿaşḳ içre yandım nārdan geçdim
Vücūdum çerḫa çekdim ḥadde-i mişmārdan geçdim

2 Ezelden lā-mekān şehrinde cismim şimdi mevcūdum
Bu ʿālem neydigin fehm eyleyüp efkārdan geçdim

3 Cihānıñ ḫalḳı zaġveş bir ṭamāʿ-ı lāşe düşmüştür
Ġınā geldi baña ol cīfe-i murdārdan geçdim

4 İlik mālı degil kendi ilik kendine māl olmaz
Ki bilmem varı yoġı çün żarār kārdan geçdim

5 Bedestān-ı ḥaḳiḳat bāb-ı dilden fetḥ olup bir dem
Görüp sür'atle gitdim ẓāhiren pazardan geçdim

6 Benim ālāyiş-i eṭvārıma baḳma behey zāhid
Tekebbürden riyādan öyle her vaḳārdan geçdim

7 Benem Racūlī dil-āvīz ki Ḥaḳḳ'a ṣāniʿ-i[159] Manṣūr
Faḳat bir dāra berdārdım nice biñ dārdan geçdim

58 b

189

Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilün(Fāʿilātün)

1 Gireyim mātem-i ʿaşḳa sīnemi çāk edeyim
Gözümüñ yaşı ile ʿālemi nemnāk ideyim

2 Yüri ey nehr-i Fırat sen ẕehir ol şimdi baña
Ḫurma-i vāḥid ile her şebi imsāk ideyim

3 Çeşm-i ekşimle vużū eyle tefekkür ey dil
Alayım aġzıma engüştümi misvāk ideyim

---

[159] Kelimenin yazımı "صانع" şeklindedir.

4 Muġtesil cürmüme her māh-ı muḥarrem gelicek
Āb-ı dīdemle vücūdum yıḳayım pāk ideyim

5 Aġlarım ḥāli perīşān bilemem kendimi kim
Beni bābında ḳabūl itdigin idrāk ideyim

6 Ṭutayım mātem-i ʿaşḳ içre fiġān (u) feryād
Dūd-ı āhım çıḳarup nāmūsı eflāk ideyim

7 Baḥr-i ʿaşḳ menbāʿ-ı dilden çıḳayor āh nideyim
Āb-ı ḥasret tükenir mi nice etrāk ideyim

8 Şimr-i melʿūnı yarıñ Ḥaḳḳ'a şikāyet idüben
Şekve-i nāẖun ile sīnemi çāk çāk ideyim

9 Ḳaṭre-i ekşim iḥāṭa ide zemīni bütün
İltizām eyleyüp ʿaşḳ ehlini semmāk ideyim

10 Yaʿni kim re's-i murādım bula deryāda necāt
Cismimi keşti-i Nūḥ eyleyü sālāk ideyim

11 Kerbelā şāhı Hüseyin İbn-i ʿAli'niñ yoluna
Cānımu ḳurbān idüp bu tenimi ẖāk ideyim

12 Ravża-i pāke yüzüm sürmeye Racūlī faḳīr
Nice bu ḥasret ile kendimi helāk ideyim

59 a

190

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Şerḥ-i ḫūbānı oḳur ḫᵛace-i kāmil gözlerim
Nüsḫa'i Kübrā güzel ḫaṭṭ-ı ḥamā'il gözlerim

2 Dīdeden ġubār-ı cehli refʿ[160] idüp çārub-ı ʿaşḳ
Öyle bir vāḳıf-ı esrār ṣunʿ-ı kāhil gözlerim

3 Çeşm-i ʿirfāna ṣiḳaldir çünki beyhūde naẓar[161]
ʿĀlemi ʿibretle temāşāya mā'il gözlerim

4 Herkesin ʿaybından evvel kendi efʿāliñ görüp
Eyledi fikr-i ḥayā nāmūs (u) ʿāḳıl gözlerim

5 Āb-ı rūyum tökmeye bir kimseye ḥācet degil
Ḫūn-ı ekşimle şükür murāda nā'il gözlerim

6 Hicr deryāsında cismim keşti-i Nūḥ'a miṡāl
Baḥr-i ʿaşḳa düşmüşüm şimdi sevāḥil gözlerim

7 Digme bir eşʿārı ḳayd itmem ḥaḳiḳat deftere
Ey Racūlī öyle bir ḍarb-ı meṡā'il gözlerim

191

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

[160] Kelimenin yazımı "رف" şeklindedir.
[161] Kelimenin yazımı "نظار" şeklindedir.

1 Bir mes̱āʾil açdı zāhidiñ ḳıyāsı cāhilem
İşidüp cebr-i cevābı ṣandı ki ʿAzrāʾilʾem

2 Bilmeyüp taʿdīl-i erkānı neydigin eyler suʾāl
ʿAynı erkān-ı ṭarīḳ-i müstāḳime nāʾilem

3 Ḳıble-i ṣıdḳ (u) ṣadāḳat dilde beytullāhımız
Mescid u meyḫānede īmā-i Ḥaḳḳʾa māʾilem

4 Zāhidā riyā ribā şirk neydigin bilmem faḳaṭ
ʿAḳlıñ irmez kim ḥaḳiḳatde çetin mes̱āʾilem

5 Öyle efʿāl-i kerīh taʿlīl tekellüm eylemem
Māżi-i müstāḳbeliñ fāhimi ism-i fāʿilem

6 Cām-ı ḫāṭır ḳırmam ammā yāda sır virmem hele
Çeşm-i aġyāra çeküp perde-i rāzı ḥāʾilem

7 Ey Racūlī meclis erbāb-ı seḫāvetdir baña
Bir ḫarābāt meşrebim ammā ki ġāyet ʿādilem

59 b

192

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Uymadı[162] nāse bu aḫlāḳım ʿaceb ben kem miyem
İmtizāc-ı ʿāleme ʿaks-ı zebān (u) sem miyem

[162] Kelimede “ی” harfini ayrı yazmış (اویمدی).

2 Çün benim ẕihnime ġāret virdi endīşe-i nās
Bilmem ʿaḳlım irmiyor ġāyetle bir sersem miyem

3 Ṣuretā ẓāhirde bir eşkāl-i ādem gösterür
Sīret-i efʿālini vezn itmeye dirhem miyem

4 İltifāt-ı sim (ü) zer ümīd içün ehl-i kizib
Dām (u) luʿb-ı ḥilebāza düşmeye ben yem miyem

5 Dīni dinār kāfiri gör ṭapunur gelmiş baña
Taṣvīr-i ʻÎsā mıyam ben ṣūret-i Meryem miyem

6 Ṭoġrı söz oḳ temrenidir meşreb-i nāse diger
Söylesem ḥāṭır ḳalur söylemesem ebkem miyem

7 Kendi ḥālimde sükūt olsam gelür naḳd-i sitem
Ey Racūlī yoḳsa ben ḫazīne-i pür-ġam mıyem

193

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1 Belā-yı ʿaşḳla sevdāyı başıma külāh itdim
Yüzimi ḥāk pāy-i cevr-i yāre ferş-i rāh itdim

2 Cihānı geşt idüp şimdi cefā menzīline düşdüm
Muʿīnim derd-i miḥnet oldı bilmem ne günāh itdim

3 Benim seyyāḥ-ı ʿālem lā-mekān şehrindedir mülküm
Serīr ü salṭanat cemşīd-i göñlüm pādşāh itdim

4 Baña ḥükm idemez bir kimse ẓāhirde faḳaṭ göñlüm
Geçüp mesned-i dünyādan ne yerindim ne ḫ^{v}ah itdim

5 Diyār-ı ġurbet elde naḳd-i ʿömrüm ṣarf idüp gezerim
Düşündüm ḥāṣılı bu gençlik elden gitdi āh itdim

6 Bıraḳmaz beni ġayretle teraḥḥum kendi ḥālime
Eliñ ʿaybını örtdükçe yüzümi simsiyāh itdim

7 Eger aḳlıñ irürse ben ne söyleyem ne sen diñle
Racūlī bu cihāndan şimdi ġayet ikrāh itdim[163]

60 a

Ḥarfü'l-Nūn

194

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1 Mis̱āl-i ʿıydgāhı resm idüp bāġ-ı İrem devrān
Teferrücgāhı tezyīn eyledi ḥūrī ile ġılmān

2 Temāşā baḥrine emvāc getürdi fikr-i endīşem
Ṭaġıtdı lü'lü-i cevher ṭaḳınsın ḫūblara iḥsān

3 Bu dem bir būseye māniʿ olan raḳībe ḳatl içün
Teʿallüḳ ḫaṭ çeküp ḳaşı kemānım oḳudı fermān

[163] Bu mısrada bir hece eksiktir.

4 Şükür ʿuşşāḳa düstūr-ı mükerrem oldı bayramda
Didi vāʿiẓ efendi sünneti icrā idiñ el’ān

5 Sözimiz şer’a taṭbīḳ kim inanmaz ḳatli cā’izdir
Ṣarılsun ʿāşıḳ ol maʿşūḳa nādī eyledi iʿlān

6 Yüri pazar-ı ʿāşḳ içre bugün ey dil revā’iç var
Metāʿ-ı vaṣl içün açıldı vāsiʿ ḥaddi yoḳ meydān

7 Bu meydān-ı hünerdir sen ḳumāş-ı ʿıydgāhıñ aç
Görüp Racūlī fehm eyler bahāsıñ belki bir ʿirfān

195

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Bir ümīd-i vaṣl içün bend eyledi ol sīm ten
Bend-i zülfüñ bendesiyem ol baña muḥkem resen

2 Sür çıḳar aġyārı dilden ṣāfī ḳıl sen öziñi
Bir vücūd-ı vaṣla ir kim dime sen ben ben de sen

3 Ey göñül aṣlıñ seniñ ġāyet yüce bir şāhdır
Aṣlına ricʿat ider toġrı gidüp ṭoġrı gelen

4 Keşti-i Nūḥ-ı necātım diyü mürşīd-i ciḥān
Ol hevāyi nefs-i envār ile pek çoḳdur yelen

5 Gel imām-ı ʿaşḳa uy miḥrāb-ı maḥbūba dönüp
Menʿ ḳıl tevḥīd ile ol nefs-i envārı hemen

6 Ṣanma eşkāl ile ol tāc (u) ḳabā elde muʿīn
Ḥaḳ muʿīñ olur erenlerden nice olsa iren

7 Öyle her mürşīde sen esrār-ı iẓhār eyleme
Ḳuṭb olur ādem Racūlī olmasa tācın çalan

60b

196

Mef ʿūlü / Mefāʿīlü / Mefāʿīlü / Feʿūlün

1 Levninde s̱ebāt yoḳ felek her veche diger-gūn
Devr itmede bu ʿālemi gör ʿaksine gerdūn

2 Her kim ki bu ālāyiş-i eṭvārı görünce
Bi'l-cümle göñül virdi bu pīrezene[164] meftūn

3 El ṣundı aña kim çeküp ol dāmen-i cevri
En ṣoñra olan var mı ki mesrūr ile memnūn

4 ʿĀlemden eliñ çekdigi saḥrālara düşdi
Mecnūn dime ʿāḳıl imiş ol kim didi Mecnūn

5 Gülzār-ı bahār gör ne çeker dest-i şitādan
İẓhār ider her bir ferāḫıñ āḫiri maḥẕūn

6 Sen ṣanma ki dünyāyı tehī elde neler var
ʿİbretle naẓār itmededir dīde-i pürḫūn

[164] Kelimenin yazımı "پیروزنه" şeklindedir.

7 Eşʿārını reng-āmiz idüp söyle Racūlī
Mirāt-ı hünerdir bu ʿilim manṭıḳ u melvūn

197

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1 Be kāfir ʿālem-i ḳırdıñ geçürdüñ nīm nigāhından
Ki bunca ḳan idüp ḳorḳmaz mısın ṣonra günāhından

2 Bu ne efsūn-ı efʿī her teli bir zehr-i mār olmuş
Ser-i Mecnūn'a zencīr eylediñ zülf-i siyāhından

3 Gören üftādeniñ āhı Mesīḥ āsā çıḳup ḥālā
Felek bir ḥayme ḳurdı ehl-i ʿāşḳıñ dūd-ı āhından

4 Siyāh ḳaş ile göz kirpikleri ṣaf baġlamış çünki
Mis̱āl-i ʿasker-i Sūdan emir var pādşāhından

5 Geçilmez kişver-i ḥüsnüñde ʿāṣī iki üç beñ var
Bize māniʿ olurlar belki ʿasker-i sipāhından

6 Bütün üftādeler yol üzre ḳalmış cümlesi mecrūḥ
Cihān ṭoldı zāḥım-dārın fiġānı āh u vāhından

7 Aṣılsız bir ḳurı ġavġā merām bir medḥ-i dilberdir
Yine ayrılma sen Racūlī yüri ṭoġrı rāhından

61 a

198

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1 Cünūn-ı ʿaşḳ olup Leylā gibi ḥüsnā mı gördüñ sen
Melāḥat şāhı dilber ḳaddi gül ṭūbā mı gördüñ sen

2 Firār itmiş mis̱āl bāġ-ı İrem'den ḥūrī vü[165] ġılmān
Gülistān içre sākin bir melek-simā mı gördüñ sen

3 ʿAceb ol dām-ı zülfüñ sāyesinde rızḳ-ı üftāde
Hümāyı ṣayd içün bir dāne-i zībā mı gördüñ sen

4 Lebi biñ mürde(y)i iḥyā ider nīgāh ḳaṣd eyler
Zülifler mār olup bir çeşm-i ejderha mı gördüñ sen

5 Ḳurup ḳaş-ı kemānıñ bāġ-ı ḥüsnüñde şikār eyler
Perīşān ḥāl-i dilber ʿāşḳla ġavġā mı gördüñ sen

6 Ṭutup ʿāşıḳları zencīr-i zülf-i bendine dilber
Çekilmez çille ġam böyle bir sevdā mı gördüñ sen

7 Racūlī ʿaḳlını başına al bir kendini yoḳla
Serāsim-ḫᵛāb olup böyle ʿaceb rü'yā mı gördüñ sen

199

Mef ʿūlü / Mefāʿīlü / Mefāʿīlü / Feʿūlün

[165] Metinde atıf vavı "ye" harfi ile yazılmış (حورویغلمان).

1 Yār uymuş o aġyār ile ṭutdı kemerimden
Ġavġā-yı ʿaẓīm gösteriyor bu seferimden

2 Ol yāre ʿadüvv meyl idüp ejder gibi olsa
Efsūn-ı Rufa'ī diyü ḳorḳar es̱erimden

3 Gel ẖırḳa-i esrārı göñül cüz'i küşād it
Miḳdār-ı kifāye çıḳarup ṣat güherimden

4 Ben şāh-ı güzel sevdigimi bilmiyor aġyār
Bu zümre-i Ḥaydar diyü bilsün teberimden

5 Bir ġonca-i sirḳatle hüner gösterir eşref
ʿAzl itmeli nāṭūri gidüp bāġ-ı İrem'den

6 Rumḥ-ı ḳalemi destime aldırma Racūlī
Daʿvā-yı hüner itmeġe ḳaldırma yerimden

7 Her bir güzele dil viremem ḳaldı ki böyle
Yıldızı muṭābıḳ degil ol ḳorḳdı perimden

61 b

200

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Kūşe-i vaḥdetde ey dil gerçi kim bī-çāresin
Çünki sırdır kimse bilmez Ḥaḳḳ'ile ḳul arasın

2 Kendini iḫfāya çeksen virme ṣaḳalıñ ele
Ṭaʿn-ı aʿdādan giribānıñ meger ḳurtarasın

3 Yoḳlama hicrān-ı sīnem neşter-i remziñ ile
Ey ṭabībā merhem olmaz açma gel ʿaşḳ yāresin

4 Derdimiz esrārdır bilmez devā ġayrı ṭabīb
Ġayriden ümīdi kes ṣāḥibine yalvarasın

5 Ṣūretā ḥāline baḳma her ne kim ḥāli ḫarāb
Devlet-i dārāya virmez ehl-i dil ḳaddāresin

6 Ḥamle-i āhım ḫarāb eyler cihān olmaz siper
Seyf-i dil ṣabrile göstermez güher-i ḥāresin

7 Erculī fāhimiñ fehminde maḥẕūf mesnediñ
Şāh-ı bāṭın dilde ammā ẓāhiren bir pāresin

201

Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilün

1 İʿtimād itme ṣaḳın yarıñ olur düşmān
Acımaz kimse seniñ derdine sen bul dermān

2 Kime kim iylik ider iylige kemlik çoḳ olur
Felegin çarḫına baḳ ʿaksi döner bu devrān

3 Düşmanıñ egri ise ṭoġrıya Ḥaḳ yardım ider
Yine sen iyilik idüp yolıña ol ḳul ḳurbān

4 Ne ḳalur dosta ne düşmāna bu dünyā fānī
Ḫ^{v}āb-ı ġafletden uyanmaz düşünüp hiç insān

5 Bu gelüp gitme cihāna gün olur ki ṣorılur
Öñünü ṣoñunu ṣayan olur elbet ʿirfān

6 Vāʿiẓıñ nuṣḥu hele bir yaña dursun şöyle
Saña bir bir ḫaberiñ virdi Kitāb-ı Ḳur'ān

7 Yeter oldı ne bu ġayretle hevāyī sözler
Olur elbetde Racūlī kişi āḫir pişmān

62 a

202

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Gice bir meh-rū müzeyyen geldi ḥūb u devrān
Rūz ḫurşīd-i cemāl gördüm ki nūr-ı āsümān

2 Yaʿni ol meh-rū ile ḫurşīd-i cihān olmasa
Birbirini görmez idi ʿālem içre īn ü ān

3 Çıḳṣalar ṣaḥrāya temāşā içün yüz gösterüp
Gündizin ḫurşīd-i cihān gice ol māh-ı tabān

4 ʿĀlem ile iki ḥūb ḥüddāmıdır sevdigime
Gice gündüz yüz sürerler eşigine her zemān

5 Ruḫları gül zülfi sünbül būyı ʿanber müşktāb
Nice bir mest olmasun ol ʿāşıḳ-ı ḫayrān olan

6 Ger yaratmamış olaydı ḥüsnile maḥbūbı Ḥaḳ
Ẓulmet içre ḳalmış idi küfrile fānī cihān

7 Kim dimiş Racūlī maḥbūb medḥ ider sevmez diyü
İftirā itmiş baña vallāhi billāhi yalan

203

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Āh-ı sīnemden müʾes̱s̱ir diñle dem-i nāyı sen
Bülbül-i şeydā-yı dilden naġme-i ṣadāyı sen

2 Nev-bahār eyyāmıdır evrādımız ey zāhidā
Taḫt-ı sulṭānīde ez̠kārım dime hevāyi sen

3 Naḳş-ı seccāde mis̱āli ṣayma ez̠kārımızı
Cāmiʿ-i dilden oḳu gel remzile maʿnāyı sen

4 Bāl u per ṣunma çerāġ-ı ʿaşḳa maḥv eyler seni
At özin meydāna sen pervān bī-pervāyı sen

5 Ṭut ki ol ḥükm-i Süleymānī'de ḥasmıñ mūr ise
Kendini merdāne bil gel ʿāḳıl-ı dānāyı sen

6 Ṣanma ki mest eylemişdir ey göñül mühmel şarāb
Ṣundı ol maḥbūb-ı Ḥaḳ nūş eylediñ ṣahbāyı sen

7 Ey Racūlī eyle pek ʿanḳādan atma kendini
Mākiyāne teşbīh olmaz çünki sen hümāyı sen

62 b

204

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1 ʿAcā’ib ẕāta çatdıḳ ki mis̱āl-i Ḥ^{v}āce Naṣreddin
Uṣūletle baṣar yıḳılmasun diyü zemīn

2 Geçen çeñe yarışdırdıḳ ki ḳaldım ben yarı yolda
Mellāhım kendisi ammā o rūzgāra olur muʿīn

3 Bu ʿālemde hezārān fitne geldi imtiḥān oldı
Nice çoḳ ḥilebāz varsa ziyāde bundaki temkīn

4 Ḥażır cevāb iken bende faḳaṭ bundan gözüm ḳorḳdı
Gelüp bundan rivāyet diñlese rāvi ider taḥsīn

5 Eger ṣadḳatle iddiʿā iderse çeñebazlıḳda
Musīḳārıñ ṣāḍāsını ider bu lāf ile teskīn

6 Cihānda görmedim bir menbāʿ-ı fitne buña tems̱īl
Görenler ẓāhiren[166] eṭvārını dir yaʿni bir miskīn

7 Ḥakiḳat ṭoġru söylerse inanmaḳ ġayr-ı mümkündür
Racūlī biñde bir sözine ḳalbim olmadı te’mīn

---

[166] Kelimenin yazımı “ظهارا”şeklindedir.

205

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Ey gözüm nūrı tecellī fażl-ı Ḥaḳ'dır gördügin
Servi ḳaddin ṣanma eşcār-ı[167] budaḳdır gördügin

2 Vech-i mirātına baḳ āyine-i İskender ol
Ḳıl naẓar ādem ṣafīden maṣebaḳdır gördügin

3 Küfr-i[168] zülfünden cemāliñ şuʿlesidir āftāb
Her seḥer bād-ı ṣābā nūr-ı şafaḳdır gördügin

4 Diḳḳat it ümmü'l-kitāb vechinde ol ḫaṭṭ-ı siyāh
Fātiḥ-i sebʿa'l-mes̱āniden varaḳdır gördügin

5 Sendedir Cibrīl ʿāḳıl sendedir esmaʿ-ı küll
Ḥaḳḳa vuṣlat ṣanma ki senden ıraḳdır gördügin

6 Ḫayr u şer bi'l-cümle ḥaḳḳdır ẕāt-ı ḥaḳḳdır ġayri yoḳ
Ḳīl (u) ḳāl maḥv olıcak bi'l-cümle ḥaḳḳdır gördügin

7 Ey Racūlī sāḳi-i bāḳī demin gösterdi göz
Sāġar-ı billūr içinde pür-ʿaraḳdır gördügin

63 a

206

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

---

167 "Şın" harfinin noktaları unutulmuş (اسجار).
168 İzafet kesresini "و" ile yazmış.

Medḥiyye-i Manẓūme

Şām-ı Şerīf'de ʿAsker Müşīri Devletlü Emin Paşa Ḥażretlerine Medḥiyye

1 Aḥsen-i taḳvīm ile ḫalḳ eylemiş ol Ḫāliḳ'in
Bir müşīr-i pādşāh ehl-i ṣadāḳat hem emīn

2 ʿAskerī şāne(y)i her vechile iḥyā idüp
Bir ḳumandan geldi Şām-ı Şerīf'e haẕā mübīn

3 Ḥüsn-i tedbīr görüp meyl itdi ʿālem ṣu gibi
Heft ırmaḳ ḫāke yüz sürdügi öpsün ḳademin

4 Yaʿni taʿẓīm eyleyüp her bir nebāt itdi ḳıyām
Nev-bahār eyyāmı niẓām virdi kendine zemīn

5 Çıḳdı istiḳbāle cemʿiyyetle ol vālī-(y)i Şām
Birbiriyle ḳıldı muṣaffā(y)ı nesrīn yasemīn

6 Tā ki başdan ayaġa temdīd idüp ol şāhrāh
Çekdi tarafeyn u gülden ḫaṭṭ ki yesār (u) yemīn

7 Leyle-i iḥyā mis̱āl ol gice zīnetle semā
Yaḳdı ṭop ḳandīl s̱üreyyā encümān-ı encümīn

8 Gösterüp eṭvārını aʿdāya seyf-i Ḥayderi
Ṭutdı şecāatde Rüstem ile ol Zāl'ıñ yerin

9 Her ne kim bī-ḥadd isem de göricek ehl-i kemāl
İşde bu medḥiyye-i s̱enāya disün āferin

10 Ey Racūlī iki destiñ ḳaldırup eyle duʿā
Ḥaḳ h̬aṭādan ṣaḳlasın Allāhü Rabbü'l-'ālemin

11 İsm-i Bāri'yle ümīd itmekdeyiz maḳṣūdımız
Eylesün maḳbūl duʿāmız ṣādıḳü'l-vaʿdü'l-emīn

12 Ḥażret-i Ḥıżır erenler yardım eylesün saña
İki ʿālemde dah̬i Mevlā'yı müteʿal muʿīn

63 b

207

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Menba-ı ʿaşḳdır gözümden nem degildir tökülen
La'l-i gevher rāygāni dem degildir tökülen

2 Dīde-i giryānımı bārān ṣanurmış ġonca gül
Söyle ey bād-ı ṣabā şebnem degildir tökülen

3 Dūd-ı āhımdan es̱er ʿaks eylemişdir simsiyāh
Vech-i yāre diḳḳat it perçem degildir tökülen

4 H̬aṭṭ-ı h̬āl eylemez yine gösterir dilber yüzin
Ol müneccim tökdügi raḳam degildir tökülen

5 Kaʿbe-i dilde ḫayāl-i yāri ḳıldıḳça ṭavāf
Ṣūret-i ẓāhirdeki zemzem degildir tökülen

6 Yandı sīnem derd-i ʿaşḳa bulmadım gitdi devā
İki çeşmim ṣu seper āh em degildir tökülen

7 Lü’lü’-i Baḥr-i ‘Aden’dir göñlümüz emvāc ider
Ey Racūlī ḳaṭre-i dīdem degildir tökülen

208

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1 Gelürse ol kemān ebrū yaman ṣāḥib ḳırāndır bu
Giderse rūḥ cismim bir ża’īf nā-tüvāndır bu

2 Gelürse cevr ider her dem giderse yaʿni rūḥumdur
Ne rūḥı terk ider göñlüm ne yāri bir civāndır bu

3 Leb-i mürde-i cān iḥyā ider muʿciz-i ʿÎsā’dan
Zülüfler zehr-i mārı ḳaṣd-ı cān şāhmerdandır bu

4 Göñül bir derde düşdi germ-i ʿaşḳdan hiç ḫalāṣ olmaz
Biḥār-ı dürr-i girdāb-ı ʿAden çāh-ı zeḳāndır bu

5 Temāşā keşretinden ḫalḳ ʿaraḳla ġarḳ olup cümle
Mişāl-i yevm-i maḥşerde ḳurulmuş bir divāndır bu

6 Meded zümre-i ʿuşşāḳı görüp bir bir helāk eyler
Bu āfāt-i ʿalāmet bir ḳıyāmetden nişāndır bu

7 Racūlī çekdigim bir ben bilürüm bir de bir Mevlā
Ḥaḳiḳat cāna ḳaṣd eyler dimem ki Müslümān'dır bu

64 a

Ḥarfü'l- Vāv

209

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1 Ḥaḳiḳat on sekiz biñ ʿālemiñ eẕkārı kim yā hū
Budur evvel kelām-ı Ḥażret-i Ādem-ṣafī yā hū

2 Bu ismile ḫalāṣ oldı necāta irdi ṭūfāndan
Didi yā Rabbi ḥamd olsun ki ol Nūh-ı nācī yā hū

3 Didi hū āteş-i Nemrūd gülizār gördi İbrāhim
Ḥaḳiḳatde budur ol ʿilm-i kimyā ʿilm-i simyā hū

4 Elini ḳaldırup Firʿavn içün ol Ḥażret-i Mūsā
Urup bu ismile ʿaṣāyı çün yol virdi deryā hū

5 Benī İsrā'il'in ḳavmi ki ḳıldı ḳasdına hücūm hū
Bu ismile melekler çekdi ʿİsā'yı semāya hū

6 Temāşā eyleyiñ ser ḫanḳāh-ı ʿālem-i eẕkārı
Donanur giceler ḳandīl u encümle s̱üreyyā hū

7 Yed-i destūr ser-i dāmen çeküp ol Şems-i Tebrīzi
Ki döndi Ḥażret-i Mollā-yı Rūmī Ḳuṭb-ı Ḳonyā hū

8 Ḥaḳiḳat ʿayn ibretle naẓār ḳıl āsmān üzre
Bu ismile felekler devr ider ʿālem u eşyā hū

9 Girüp tekke-i gülzāra nice ādāb-ı zikr eyler
Bahār eyyāmı her vaḳt-i seḥer bād-ı ṣabāya hū

10 Ki bi’l-cümle nebāt ile şecerāt heb ḳıyām eyler
Gelüp şeyẖ-i ṣabā taʿlīm ider bu ism-i dünyā hū

11 Ne esrār-ı kerāmetdir yüridi cānı yoḳ divār
Benim ḥünkārıma divār olup esb-i müheyyā hū

12 Ḥaḳiḳat rūzgārı hū diyüp esdikce Racūlī
Köpürmüş ʿaşḳile emvāc ẕikr itmekde deryā hu

210

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1 Ezel ḳandīl-i ʿaşḳdan nūş idüp mestāna geldim hū
Ḥāriḳ-i ʿādedir sözi derūnum yana geldim hū

2 Velī tā devr-i Ādem’den ezel ʿālem-i ervāḥdan
Ṭolandım on sekiz biñ ʿālemi devrāna geldim hū

64 b

3 Benem o keşti-i Nūḥ içre nāmım Rūḥ-ı nācī’dir
Ḥaḳiḳat bahrine ġavvās olup ʿummāna geldim hū

4 Benem ol vaʿd-ı İbrāhim Ḫalīl-ullāh geçüp cāndan
Ṣaḥiḥ İsmāʿīl’im Ḥaḳ yoluna ḳurbān geldim hū

5 Beni Mecnūn’a teşbīh itmeyün ol kūh-ı Leylā’da
Tecellī Ṭūr-ı Sīnā nūrına divāne geldim hū

6 Mesīḥ āsā çıḳardı āhımı ʿarş üzre bir maḥbūb
Cemāl-i ḥüsnüne meddāḥ olup nālāna geldim hū

7 Racūlī Āl ü[169] Evlād-ı Resūl oldıġına iṡbāt
Giyüp ʿaşḳıñ külāhıñ başıma meydāna geldim hū

211

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1 Firār itmiş Ḫoten’den Rum’a geçmiş yaʿni bir āhū
Görüp üftādeler ṣaḥrāda ṣayyād oldılar yā hū

2 Töküp kākülleriñ ol tāc-ı ḥüsnüñ başına giymiş
ʿAceb tebdīl kıyāfetdir ki bilmem Şāh-ı İrān bu

3 Hemen bir nīm nigāhile leb-i laʿliñ şarābından
Beni mest eyledi te’ṡīr idüp ol zülf-i sünbül bu

4 Tebessüm eyledikce ẓāhir olur ġonca dehenden
Dizilmiş lā’l-i mercān içre miṡḳāl iki ṣaf incū

[169] Atıf vavını “ی” harfi ile yazmış.

5 Gülistān içre gülzār-ı vücūd ḫalḳ eylemiş Bārī
İderken vaṣfını azyandı kaġıd böyle bir mehrū

6 Görünce ʿaḳlımı aldı nice medḥ itdiġim bilmem
Beher güzel içün şāʿir ider mi böyle güft ü gū

7 Racūlī iltifāt itdikce ḳurdı ḳaşlarıñ dilber
Nişān-ı ʿaşḳı sīnem üzre urdı ol kemān ebrū

212

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Lebleriñ ṣordum senin şekkār nebāt olmuş diyu
Lāʿl reng virdi ḫaber āb-ı ḥayāt olmuş diyu

65 a

2 Kim ḳapulmaz böyle bir nāzik edā reftārıña
Bu melekdir ṣoñradan ādem ṣıfāt olmuş diyü

3 Sen degil seniñle cānımdır giden ey serv-i nāz
Gel bu cansız ʿāşıḳı defn eyle māt olmuş diyü

4 Bū-yı zülfüñ ḳoḳlasam muʿciz Mesīḥ olur baña
Bārī ṣun vuṣlat şarābından necāt olmuş diyü

5 Dīde-i giryānıma taʿcīb idüp ʿālem-i nās
Bir temāşā-i cihān nehr-i Fırat olmuş diyü

6 Gördigüm Bāġ-ı İrem maʿnāsıdır şerḫ eyledim
İşde bu taʿbīr-i ġılmāndır s̱ebāt olmuş diyü

7 Ey Racūlī rāz-ı ʿaşḳım söyledim gerçi ḫaṭā
Şem-i dil fānūs-ı cildim şeş cihāt olmuş diyü

213

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Baġrımı aldı nişān ḳaşı kemān ḳurdı oḳu
İşde açtım sīnemi gel ʿarż-ı ḥālimi oḳu

2 Gerçi kim üftādeye bir şey degil yār yāresi
Cān fedā ider velākin ḫoşlanur ise rūḥu

3 Vaṣl-ı dilber şöyle ṭursun sāde bir būse içün
Dilberiñ mirāsıdır üftādeniñ varı yoḳu

4 Ḥālimi ṣaḥrāda açmadım güzeller şāhına
Bunca dilber var yanında serḫoş olmuşlar ṭopu

5 Bir daḫi çıḳmam teferrü(c)gāha[170] ben zāhid ile
Ehl-i diller ḥālini bilür mi hiç ḳaba ṣofu

6 Bu pazar içre pazar-ı ʿaşḳı bulmaḳdır hüner
Meşreb-i nāse muvāfıḳ ḫoş degil mi şimdi bu

[170] Kelimede "ج" harfi unutulmuş.

7 Ey Racūlī bir mecāzi medḥ-i dilberdir merām
Kendi ʿarż-ı ḥālini kendiñ yazup kendiñ oḳu

65 b

214

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1 Gice gülzāre mehtāb eylediñ ṣaḥrāda ey mehrū
Ki ṣandım bir fireşte ḳadd-i serv-āsāda ey mehrū

2 Görünce ḳaddini taḥmīn-i ḥāṭır eyledim şöyle
Didim civārıñız cānib-i Mesīḥā'da ey mehrū

3 Ḥaḳiḳat göñlümi virdimse inanma muḥayyerdir
Meger ilhām-ı Rabbāni ire rü'yāda ey mehrū

4 Yüzinde ʿāḳibet ḫayra nişāne gösterir ammā
Yeñi başdan düşürdüñ bülbüli feryāda ey mehrū

5 Şükür bu ḥālime ehl-i riyādan daḫi ahū nice
Ki ben maḥbūb-mizāc olduġıma dünyāda ey mehrū

6 Faḳaṭ maḥbūb mizācım ġayri gūnā bir ṭamāʿım yoḳ
Seniñ bir yüzini görmek merāmım sāde ey mehrū

7 Racūlī bir hümāyım ki görüp ol dāne-i rızḳı
Senīn sāye-i zülfüñde göñül üftāde ey mehrū

215

Mef ʿūlü / Mefāʿīlü / Mefāʿīlü / Feʿūlün

1 Gel metn-i gülis(t)ān[171] oḳu ṣaḥrāda budur bu
Gülzār ise gül ruḫları zībāda budur bu

2 Ṣurāḥiye el ṣundu güzel nāz iderekden
Sāḳī ise destindeki gül bāde budur bu

3 Ey şāriḫ-i Sūdī bu göñül te'vīle gelmez
Dilber ise bir dāne bu dünyāda budur bu

4 Maḥbūb ise yanımda benim lāf degildir
Gel sen beni ḳayd eyle ki üftāde budur bu

5 Maḥbūb-ı ḫafī mürşide remz itme ḫilāfdır
Maḥbūb ise yanımda bu tenhāda budur bu

6 Dilber göricek ṣabr idemez kimse Racūlī
Taḥḳīḳ sözüm işde bu maʿnāda budur bu

7 Gel ḫᵛāce bu esrārı bize ṭogrıca söyle
Te'vīl tekellüm ne ola sāde budur bu

66a

216

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Ḳalbiñi pāk eyle irşād ister iseñ işde bu
Ḫānḳāh-ı dildedir Ḥaḳ gitme sen öte beru

---

[171] Kelime “كلسان” şeklinde yazılmıştır.

2 Ḫırḳa-i esrārdan başıñ çıḳarmaz keşf-i rāz
Gerçi çoḳ mürşidi ʿaṣrıñ lāḳlaḳiyyātdır ḳuru

3 Çünki her dervīşde burhān olmaz ʿāşıḳda nişān
Allāh eyva'llāh erenlerden ʿibāret sāde hū

4 İktifā eyler saña ādāb (u) erkān-ı niyāz
Ey göñül Āl-i ʿabā'dan ayrılup ḳalma geru

5 Lāle-veş[172] her yerde açmaz rengini iẓhār idüp
Şāh-ı merdān gülleri aġyāra virmez çünkü bu

6 İʿtiḳād-ı ehl-i Ḥaḳḳ'a sāḳī-i fitne mis̱āl
Çoḳ ḳarışdırma ḳabūl itmez şarāb-ı ʿaşḳa ṣu

7 ʿĀlem-i lāhutdan atma her demi ey Hāşimā
İşde meydān-ı erenler sen Racūlī'sin yürü

217

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Ṭaʿn ider zāhid bu ʿaşḳ ehlini herze-gū diyü
Cān atar ammā ki kendi ḳande var mehrū diyü

2 Ḥile-i şerʿile ribā ekl ider ḥarām diseñ
Bunca te'vīl getürür ḥarām degildir bu diyü

[172] Kelime "لعله وش" şeklinde yazılmış.

3 ʿAḳlı başından gidüp bizden Melāmiyyūn olur
Bilmeyüp şarāb-ı ʿaşḳı içse zāhid ṣu diyü

4 Cīfe-i dünyā kerih bū-yı muʿaṭṭar gösterir
Ḳoḳlama geç müşktāb-ı nāfe-i āhū diyü

5 Duḫter-i pākize gösterse cemāliñ bu cihān
Baḳmam aṣla yüzine efsūn ider cādū diyü

6 Ḳays rastgelse görüp ol kūh-ı Leylā'da beni
Gösterir parmaġile kim işde Mecnūn bu diyü

7 Herçi-bād-ābād Racūlī tāc-ı ʿaşḳım serdedir
Rāh-ı Ḥaḳḳ'a düşmüşüm ʿazm eyleyüp yā hū diyü

66 b

218

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Aç kitāb-ı cāvidānī ser-be-ceyb maʿnā oḳu
Ehline cehren faḳat nā-ehline iḫfā oḳu

2 Ḥaḳ kerem vechiñ virüp bunca kerāmet ādeme
Ḳābe ḳavseyne naẓar ḳıl nüsḫā-i Kübrā oḳu

3 Çekmiş ol ḳudret yedi ḥaṭṭ-ı siyāhıñ āşikār
Vāʿiẓā maḥbūb yüzinden ḥüsn-i ḥaṭṭ imlā oḳu

4 Noḳṭa-i nūr-ı nübüvvetden es̱er var nesline
Bā-i bismillāh maḥbūb ẖāl-i Muṣṭafā oḳu

5 Çünki on dörtdür gelen maʿṣūm-ı pākiñ ʿadedi
Ger inanmazsan ḥesāb it sūre-i Ṭāhā oḳu

6 Ḳıl naẓar gör gec bu ʿālem bir ʿaceb seyrāndır
Eyle taʿbīri muʿabber ʿālem-i rüʾyā oḳu

7 Ey Racūlī ehl-i ʿaşḳıñ ḥālini bilmez faḳīh
Cāna kār eyler riyākeş zāhid istinġā oḳu

219

Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilün

1 Āh kim yevm-i ṣiyām zāhide mey virmese bu
Gidüp is̱bāt idecek müftiye belki bed-rū

2 Meyi māt oldı diyü ḥākime tebşīr idelim
Mezelikden virelim fiṭre-i rüşvet ileru

3 Ṭutalım vaḳtile biz besleyelim sükker ile
Ramażānı idelim rāżı ki bizden ötürü

4 Ramażānıñ ṭutup iki yañaġıñ öpmüş idim
S̱evābıñ zāhide virdim günāhıyla getürü

5 Görelim Rūmī ḥesābıyla güzel maẖfīce biz
Çekelim yevm-i ʿaşer ʿıydı beher sene girü

6 Göricek yaʿni hilāl ebrū taḥammül idemez
Ḫarabāt[173] ehli ider ʿıydı görüp bir mehrū

7 Yüri zāhidle Racūlī bu ḳadar cilve yeter
Saña lāyıḳ mı ki bu lāf ü güẕāf öte berü

67a [174]

(Ḥarfü'l-Hā)

220

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1 Uyan ey sevdigim ġayri gözüñ aç terk ḫ^{v}āb eyle
Bütün üftādeler emriñi bekler bir cevāb eyle

2 Ḥużūrunda melīl maḥṣūn ṭurur üftādeler dā'im
Yaḫud ṣun cām-ı zehri bārī öldür sen ḫarāb eyle

3 Nedir ey çeşm-i ejder sendeki bu merḥametsizlik
Düşün bu itdigiñ cevr ü[175] cefāyı bir ḥesāb eyle

4 Tel-i zülfüñ gibi bārī perīşān eyle başından
Yaḥūd aḳrān u[176] emsāliñ gibi bārī ṣaḥāb eyle

[173] Kelime vezne uydurulmak için ikinci hece kısa yazılmış.
[174] Eserde Arap rakamları ile yapılan sayfa numaralamalarında ٦٧a ve b yok.
[175] Atıf vavı "ى" harfi ile yazmış.
[176] Atıf vavı "ى" harfi ile yazılmış.

5 İçinde fitne-i fücūr olursa menbāʿ-ı fesād
Seniñ ḥükmüñ geçer añları gördükce ḫiṭāb eyle

6 Efendim ben dimem ḫāşā bütün ʿāşıḳlarıñ ṣādıḳ
Saña ʿāşıḳ olanlardan iki üç intihāb eyle

7 Racūlī bu gü(z)eller[177] şāhı ʿādil olmadı gitti
Düşer mi bendeñe ẓulm eylemeñ bārī hicāb eyle

221

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Mār-ı zülfüñ gösterüp zīr-i külāhdan simsiyāh
ʿAḳlımı aldı o Türkmen obasına gitdi āh

2 Çeşm-i ejder zülfi mār kākülleriniñ her teli
Şāhmārān ḳalʿası taḥtında ḳurmuş ḥaymegāh

3 Öyle bir cengāver-i eṭvār-ı istinġā ile
Görse iḳlīm-i Ḥabeş anı iderdi pādşāh

4 Görmedim mis̱lini ammā şöyle tems̱īl eyleyem
Bir bulut altında imiş ẓāhir oldı çıḳdı māh

5 Ey göñül bir cān gözüyle eylesen ʿibret naẓar
Gör nice dilber yaratmış ḳudret-i Bārī İlāh

[177] Burada “ز” harfi unutulmuş.

6 Medḥ iderken baña daʿvācı olup elde ḳalem
Lāyıḳıyla ḳayd olunmazsa didi ġayet günāh

7 Ey Racūlī bir daḫi açdı sīnemden ʿaşḳ ocaġ
Pertev-endāz eyleyüp semāya çıḳdı dūd-ı āh

67 b

222

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Ḥālimi ʿarż itmege geldim ḳaş-ı kemānıma
Tīr-i[178] müjgānıñ doḳundı temreni tā cānıma

2 Yek naẓarda sūz-ı ʿaşḳıñ eyledi maḥv-ı vücūd
Merhamet ḳıl çeşm-i āfet girme benim ḳanıma

3 Kimseler ḳılmaz teselli görmesem cemāliñi
Yine çeşmim ṣu seper ol ḫāṭır-ı virāneme

4 Görinen encüm degildir kim donanmış āsmān
Sīnesine urdı dāġ taʿcīb idüp nālānıma

5 Bāġ-ı aġyāra gidüp sen açma kendiñ ġonca gül
Çünki ben vird itmişim bülbül gibi lisānıma

6 Sen beni terk eylesen gülzāra düşdükçe yolum
Şevke-i muḥabbet elbet eyleşür dāmānıma

[178] İzafet kesresini “و” harfi ile yazmış.

7 Sen Racūlī bendeki cevr-i cefā itmez idiñ
Ḳorḳarım geldi raḳīb geçti beni sulṭānıma

223

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1 Nesīmī geçdi cildinden ṣoyundı girdi meydāne
Eger āgāh isen señ açma rāzı digme ʿirfāna

2 Bu esrār-ı İlāhī kim açar bir noḳṭa bahsinden
Yazıldı bā-i bismillāh ezelden ʿarş-ı Raḥmān'a

3 Yed-i ḳudret çeküp ḥaṭṭ-ı siyāhı Ḳābe ḳavseyne
Görindi ẓāhir oldı gel naẓar ḳıl ümmü Kur'ān'a

4 Oḳudum dersimi sebʿa'l-mesāni ḥarfini ammā
Didiler ʿaḳlı irmez ṣaçma söyler böyle divāne

5 Gelüp tesbīḥ diyü ʿālemde zencīrim çeküp oynar
Baña tesbīḥ gerekmez egri gitmem ṭoġrı divāne

6 Iraḳdan ḫoş görüp ḳandīl-i ʿaşḳa ṣunmasunlar per
Gelür mi gördügin her bir mekes ḥiẕmet[179]-i pervāne

7 Racūlī sen ḥaḳiḳatden eger irşād olam dirsiñ
Neler ẓāhir olur diḳḳatle baḳ bir vech-i insāne

68 a

---

[179] Kelime "خذ مت" şeklinde yazılmış.

224

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Sīn-i ʿaḳlından tecāvüz fehm yoḳ ḥesābda
Böyle ḳāmiller ṣabī maʿdūd olur bu bābda

2 Sū-i ẓan ile temāṣil düşmez anıñ sīnine
Hey'etiñ seyr eylesün mir'at nümā-yı ābda

3 Kendi aḥvāliñ tefekkür eyleyüp itmez ḳıyās
ʿĀlemi taḥḳīre mecbūr fiʿil bu esbābda

4 Gösterir ṭavr-ı kerāmet bilmem ʿindillāhda
Bil ki maḳbūldür duʿāsı meyl-i irtikābda

5 Ḥāṭırına kimse degmez sīnene ḥürmet idüp
Leyle-i ḳadre teṣādüf eylemişdir ḫᵛābda

6 Çünki evlād-ı ʿālīyem āl u Ḥaydarẕādeyem
Çerḫa çekdim tīġ-ı ʿaşḳı görsün āsyābda

7 Ey Racūlī şānıña düşmez senin lāf (ü) güzāf
Şiʿrimiz taʿdīl-i erkān üzre bu ādābda

225

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 İʿtiḳādı münḥarifdir zāhidiñ miḥrābda
Bir belā-yı berzaḫa düşmüş ki gör girdābda

2 El içün ʿāmiḳ ʿimār itdi düşdi çāha ol

Aldı mesned cāḥi̅m şimdi ḥāżır ʿaẕābda

3 Çün mecāz-ı ʿaşḳa meyl itmiş şaşırmış kendini

Ġayrı leẕẕetdir nemek lāyıḳ degil şehdābda

4 Ehl-i dil aġzına bal çalmış ki gör sen zāhidi

Yaʿni ʿatşānıñ ümid-i çeşmi var serābda

5 Cüz-i esrār-ı ḥaḳiḳat görmeden ḫavf eyledi

Māt olurdı ger bilünse maẓhār-ı ʿucābda

6 Kendisi ḥaṭṭ-ı siyāhıñ kendi gördi bilmedi

Görmedim böyle ʿibāre didi bir kitābda

7 Ey Racūli̅ zāhid ol daʿvā-yı ʿaşḳı görmeden

ʿAḳlını żāyi eyledi mecli̅s-i intiḫābda

68 b

226

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 El ele ṣaḥrāya çıḳdıḳ yār ile nevrūzda

Açdı aġzıñ naġme-i tekrār ile nevrūzda

2 Naġme-i güftār-ı yāre eyledi bülbül sükūt

Ḥūb ṣadā(y)’ı işidüp efkār ile nevrūzda

3 Baḳ belāya şimdi yariñ zülfü sünbül bū ile
İddi’āya düşdi müşk-i mār ile nevrūzda

4 Geldigin gülzārdan virdi ḫaber bād-ı ṣabā
Nāfe-i müşk-i ġazāl ḳatar ile nevrūzda

5 Çün beni mest itmek içün itdiler mübāḥeṡe
Bū-yı dilber bū-yı gül aṡār ile nevrūzda

6 Gördüm ʿaḳlım gitdi gelmez ol güzeller şāhına
Eyledim bir ʿarż-ı ḥāl eşʿār ile nevrūzda

7 Şūh ile Nefʿī’ye nisbet eyledim muʿāyede
Ey Racūlī lebleri sükkār ile nevrūzda

227

Mef ʻūlü / Mefāʿīlü / Mefāʿīlü / Feʿūlün

1 Ey bād-ı ṣabā ol gül-i terbūya ilişme
Tökmiş yüzine kākül-i gīsūya ilişme

2 Ḳaṣd itse de ben cānı fedā ḳıldım ezelden
Ol nīm nigehi ḫançer-i ebrūya ilişme

3 Her bir sözi baş üzre anıñ nüsḫa-i te’ṡīr
Biñ nāz ile bir ġonca-dehengūya ilişme

4 Ṣaḥrā-yı Ḫoten’den yolı şaşmış baġa girmiş
İncitme ṣaḳın gözleri āhūya ilişme

5 Allāh’ı seversen seḥer ey bād ḫafīf es
Ol çeşm-i ġazāl dilber-i dil-cūya ilişme

6 Dil dilberi ṣayd eyle saña sāḳī gerekse
Birden bire ürkütme o meh-rūya ilişme

7 Bilmez mi ḫarābāt olan ẕāt ṣu içmez
Uṣulca Racūlī mey içüp ṣuya ilişme

69 a

228

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Her ne taḳdīr-i İlāhī çek de kimseye dime
Gerçi şekvā idelim ammā göñül kimden kime

2 Ḫayr u şer tedbīr ile taʿyīr içün itme ḫaṭā
Kimse māniʿ olamaz ḥāşā göñül bu ḥākime

3 Tā ki ḳısmet eylemiş nahnü ḳasemnādan saña
Gel ḥalāli fehm idüp terk it ḥarāmı sen yime

4 Ṣofra-i Ḥaydar Ebu’l Ḳāsım demidir her demim
Biz fakīriz seyyidimiz serde tāc-ı ḥādime

5 Kaʿbe-i dilden sücūdum mātem-i maḥẕūn ḥāl
Ḥālimi virmem o taḳlīd-i ṣalāt (u) ṣā’ime

6 Nār-ı ʿaşḳ içre semender lānesidir göñlümüz
Āteş-i Nemrūd'u gülzār itdi Ḥaḳ İbrāhim'e

7 Çün Racūlī'yem ḥarābat ehl-i Melāmuyyūn'em
ʿAḳlıñ irmez bāre zāhid sen ḳarışma işime

229

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Ol şeb-i ẓulmet nedir kākül mi dilber simsiyāh
Kākülüñ bir yana çek göster cemāliñ vech-i māh

2 Dūd-ı āhım pertev-i ʿarż itdi semāda seni
Ey melek zülfüñ mi ol yoḳsa benim itdigim āh

3 Ādemīde görmedim bu tāc-ı ḥüsnüñ ben seniñ
Duymadım bilmem melekde var mıdır bir pādşāh

4 Ey güzeller pādşāhı ʿādil ol sen bendeñe
Zülfüñü mār eyleyüp cevr itme yazıḳdır günāh

5 Göñlümi incitme ṭut kim her ne yüzi ḳarayam
Sāye-i zülfüñde yaʿni dāne-i ḫālüñ penāh

6 Cevr-i ʿaşḳıñla olan üftāde cennetlik olur
Ḥüsnüñ ol bāġ-ı İrem'dir kākülüñ bir ḫaymegāh

7 Ḫaymegāh-ı ʿālidir hem ḫānḳāh-ı ʿālī dil
Ey Racūlī Ḥaḳ muʿīniñ ʿaşḳı serinde külāh

69 b

230

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Ḫāme-i ʿaşḳ ile çek mesṭūr mesṭūr üstüne
Yāre gönder emr idüp me’mūr me’mūr üstüne

2 Nev-bahār eyyāmıdır bu ʿazm-i ṣaḥrā mevsimi
Bezme teşrīf eylesün mesrūr mesrūr üstüne

3 Ḳande var sāzende ey cümlesin bezme getür
Nāy-ı muṭrib ile diz sanṭūr sanṭūr üstüne

4 Açdı gül bülbül öter ʿayş (u) ʿişret vaḳtidir
Ḳande varsa daʿvet it mey-ḫōr mey-ḫōr üstüne

5 Ṭoldırup ṣahbāyı[180] diz meclīsde ṭursun iḥtiyāt
Sāḳiyā ṭutma tehī billūr billūr üstüne

6 Kāh Mecnūn kāh bir Ferhād olursun ey göñül
Kim ḳabūl eyler seni maʿẕūr maʿẕūr üstüne

7 Ey Racūlī lāne-i destār-ı Mecnūn’am dime
Kel başa mekes ḳonar ʿuṣfīr ʿuṣfīr üstüne

231

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

[180] Kelime “صبهاى” şeklinde yazılmış.

1 Ṡābit ol her bir kelāmıñ zübde ḳıl tavr üstüne
Ben kelīm oldum diyu gitme ḫilāf Ṭūr üstüne

2 Muʿciz-i ʿasā-i ejder ḳuvve-i bāzū degil
Ḥaḳ tecelli ḳıldı Mūsā gitdi ol nūr üstüne

3 Taḥrīk-i eşʿār ile gel sen teberdāram dime
Ḫorasān erleri çoḳ gitme Nişābur üstüne

4 Ger Süleymān-ı[181] zemān olsan daḫi söz diñle gel
Bu naṣīḥatdir saña ṭut gūşuñu mūr üstüne

5 Cüz-i ikmāl ile Eflāṭun'a teşbīh eyleme
Kendini bil ʿāḳlıñı mizāna al ur üstüne

6 Yaʿni bu meşhūr meṡeldir her ḳuşun yenmez eti
Bir temirden leblebi gelmiş ki ḳalbūr üstüne

7 Kim cesāret idecek meydān oḳur Nād-ı ʿAlī
Ey Racūlī zülfiḳār-ı dilde mey-ḫōr üstüne

70 a

232

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 ʿAndelib eyyām bahār ḳıldı şahādet ẕātına
Ġonca gül açdı dehen lāʿl-i lebiñ iṡbātına

[181] İzafet kesresini "ی" harfiyle yazmış.

2 Ey güzeller şāh(ı) ʿālem ḥüsnüñe ʿāşıḳ seniñ
Ḥulle-i cennet yeşil döşendi derecātına

3 Servı̄ler taʿẓı̄m idüp ḳalḳdı ayaġ üzre hemān
Nevrūz-ı sulṭāni yüz sürmeye geldi ḳatına

4 Muṣḥaf-ı ḥüsnüñde ḫaṭṭuñdır seniñ ümmü'l-kitāb
Lā fehim vāʿiż bu maʿnāya yüzüñ āyātına

5 Mürşid-i Ḥıżra irenler bildi mefhūm-ı me'āl
Fānı̄ bāḳı̄ bir didiler çün seniñ ḥayātına

6 Ehl-i diller gülistān şerḥin oḳuyup nev-bahār
Cāvidāni yol bulanlar irdiler necātına

7 Ey Racūlı̄ açdı lā yüs'el baḥiṡinden[182] kitāb
ʿĀlemiñ bir perde çekdi çünki şeş cihātına

233

Mefāʿı̄lün / Mefāʿı̄lün / Mefāʿı̄lün / Mefāʿı̄lün

1 Degilsiñ āhımı deñsüz benim tāki Meṣı̄ḥā'ya
Seni şekvā idem bāre gidüp Ḥażret-i ʿİsā'ya

2 Dinlesüñ öyle bir resmi güzelsin ẕātı dilbersin
Muṣavverler çeker taṣvı̄rini her bir kilı̄sāya

[182] Kelime "بحسند ن" şeklinde yazılmış.

3 İnansın ḥüsnüñe īmān ḳabūl itsün behey kāfir
Yüzinde küfr-i zülfüñ ḥā’il olmuşdur yeni aya

4 ʿAceb bir nesl-i ḥūrī māderiñ bāġ-ı İrem’den mi
Saña ġılmān disem bilmem nice geldiñ bu dünyāya

5 Cemāliñ şerḥine mirāta baḳ bir ʿaynı ʿibretle
Yazıḳ aḥsen-i[183] taḳvīminde yüzündeki imlāya

6 Beher māh yüziñi gördikce ʿömrüm ṣarf idersin sen
Baña maʿāş yüzin görmek gelüp gitdikce serāya

7 Racūlī ehl-i ʿaşḳı ṭaʿn iderler işde bu yüzden
Güzel sevmesini ḥarām dimiş baḳ ehl-i riyāya

70 b

234

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Derdi çekdim sīneme taʿẓīm u raġbet itmege
Derdimiz rāżı degil bir cüz-i rāḥat itmege

2 Gül ile incitmedim ḫāṭırı ḫoş olsun diyü
Açdı derdim aġzını benden şikāyet itmege

3 Kendi derdim bir yaña il derdini söyler baña
Derdliler derdiñ açup ṭurdı ḥikāyet itmege

[183] Kelimede izafet kesresi yerine atıf vavı kullanılmış.

4 Derd yimez bir derde düşdi olmadı benden ḫalāṣ
Çāre yoḳ bīçāre derd benden ferāġat itmege

5 Söylesem derdim bilen yoḳdur ki mefhūm (u) me'āl
Derdime rāvi benim yaʿni rivāyet itmege

6 Zerre dūr olmaz yanımdan inanup bir kimseye
Başladı derdim baña şimdi ṣadāḳat itmege

7 Ey Racūlī ḳande olsam ḥālī ḳalmam derdden
Çün baña söz virdi derd her dem refāḳat itmege

235

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Ḳālem-i tezvīrini ol ḥīlebāz almış ele
Kātibiñ beylik duʿā hüneri żaʿīf mes̱'ele

2 ʿİndi maʿnīsinde elfāẓ-ı faṣīḥimdir fesād
Ḥāṭır[184] kırmaḳ diler her sözi ṭoḳunur tile

3 Çene yarışında vapurdan ziyāde yol alur
Kendini kūh-ı Nūr ol sāʿatde yigirmi mile

4 Müddet-i ʿömrüñde bir kez ṭoġrı söylemiş faḳaṭ
Şimdi ḳorḳar söylese olur büyük zerzele

[184] İlk sözcüğün okunuşundan emin değiliz.

5 Açsa ger meydān-ı ḥesābda eşirrā defterin
Menbaʿ ḳatline düşürür ʿāleme bir velvele

6 Vāridātı maḥv ider ṣarfı teẕāyüd ḳayd ider
Gösterir sāde ṣıfır ḥīn-i ḥesāb muḳābele

7 Ey Racūlī ismini ṣordum geçen gün fitneniñ
Ṭāhirim dir ki ṭahāret neydigin bilmez hele

71 a

236

Mef ʿūlü / Mefāʿīlü / Mefāʿīlü / Feʿūlün

1 Ol ḳaşı kemānıñ baña gel ḥışmile çatma
Ġamzen oḳunı ḫāṭır-ı virāneme atma

2 ʿAşḳ āteşi hicrin elemi zāt-ı sīnemde
Raḥm eyle benim derdime bir derd daḫi ḳatma

3 Bir dāne-i ḫāliñle dili dāma düşürdüñ
Cebrile beni zülfüñe bend itdiñ uzatma

4 Muʿtād idüp her dem baña bu cevr (ü) cefāyı
Çeşmim yaşını hicrile al ḳana boyatma

5 Gördüm seni ṣaḥrāda geçen bāde süzdigin
Mecnūn idüp ʿāḳlımı başımdan ṣıçratma

6 Lāyıḳ mı bu üftāde(y)i sen atmaḳ omuzdan
Aġyāre bedel gel beni bir pāreye ṣatma

7 Racūlī ḳanāʿat ider her ʿıyd-ı şerīfde
Bir būse içün sen benim aġzımı ṣulatma

237

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Ṣundı bir cām-ı mey-i maʿnevī maḥbūb-ı İlāh
Öyle sermestim ḫarābāt ehli başımda külāh

2 ʿAşḳı te'ṡīr-i ḥarāretden dem-i nāy-ı sīnem
Tā Mesīḥā-yı maḳāma pertev itdi dūd-ı āh

3 Rāh-ı vuṣlatda müsāfirḫānedir yaʿni cihān
Dūd-ı āhımdır benim bu lāciverdi ḫaymegāh

4 Öyle bir hiç gibiyim ben bu müsāfirḫānede
Bunca Ḥażret-i Süleymān gibi geldi geçdi şāh

5 Şāh-ı velāyet deminden gözlerim iẓhār ider
Bende-i Āl-i ʿabā'yım zīr-i çeşmim rāh rāh

6 Zāhidā cürm ehli ṣanma ḥāl-i ḫarābım görüp
Çün melek ṭabīʿatız bizde ṡevāb olmaz günāh

7 Ey Racūlī tāc ile ḫırḳa degil ʿirfāniyet
Kisve-i ẓāhir ʿavāmım dilde cesīm ḫānḳāh

71b

238[185]

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1 Necāti cāmī ilhāmi ilāhī feyż-i ʿirfāne
Ḥayātī cāvidānī neş'et eyler rūḥ-ı insāna

2 Maḳām-ı ḥikmetī sırr-ı kemālī naẓmımı fāhim
Oḳusun fenn-i elfaẓı muḥibbī mesnevīyāne

3 Niyāz-ı ʿaşḳī ġālib'dir disünler ṣāfi şevḳile
Ḫayāl-i nūrı fażlī şemʿine mā'il deli pervāne

4 Bu dehr-i cevr-i ġamdır rıfʿatı kāmī degil bāḳī
Çekildi dārdan Manṣūr ene'l-ḥaḳ lafẓı baḥāne

5 Rıżā-i Bārī'ye teslīm olup çekdi girībānıñ
Nesīmī çāk idüp cildini ferş itdi bu meydāne

6 Didi kim ḳumbāzını ḫāk ile yeksān olan mevtā
Cevāb virdi bu Eşrefoġlu Rūmī şāh-ı sulṭāna

7 Çeküp irşāḍ-ı Mevlānā-yı Rūmī Şems-i Tebrīzī
Getürdi başını vezn itmeye destinde mīzāna

[185] Bu şiirde şair adları tevriyeli bir şekilde verilmiş. Biz şair adı olabilecek kelimelerden emin olmadıklarımızı küçük harfle yazdık.

8 Cihānıñ nefʿi mi var fitne erbābı münīb olmaz
Düşürmiş Nābī eşʿārıñ Hevā'ī dest-i nādāna

9 O kim nisvāna Rāġıb fitne taş atdıḳca Fiṭnāt'a
Ḳırar elbette ẕātı bir teli gīsū perīşāne

10 Ḥurūfī Nāfī olmuş Ḥaşmet'iñ iḳbāline hem-pā
Hele hāşim de beñzer eskiden ḳalma Müselmān'a

11 ʿAceb ṣaḥīḥ mi Vehbī'niñ ṭolanmış Rūhı Baġdādī
Ḳılup Ḥāfıẓ-ı Şīrāẓī ziyāret ʿAcemistān'a

12 Bu taḳdīr-i Ḫudā'yı ṣıtḳı ṣabrī kāmil olduḳca
Cemāl-i Ḥaḳḳ'ı müştāḳī olan kaşīf ḳıyar cāna

13 Çe vaṣfī ʿıyd-ı ekberdir memātī kim ḳabūl itmiş
Derūnī keşf-i rāzı ġafīl olmaz nakş-ı elvāna

14 Nedīm-i pādşāhi olsa da s̱ābit degil devrān
Ṭolanur fikr-i şāhin ṣayd içündür ẕihni yabana

15 Şihāb-ı sūz-ı ziver necm-i iḳbālini maḥv eyler
Görünüşde yine ol pertev-i sāḳıb lemeʿāna

72 a

16 Naẓīr-i nāẓimī ṣafvet de ʿālī vāṣıf-ı eşref
Oḳur naʿt-ı şerīfi ḥāfiẓī maḫlaṣ ṭarīḳāne

17 Ḥaḳiḳat şemsi bedrī bir ʿalevnāk ʿulvi dildārı
Celālī meşrebe ḥilmī emīnī yetdi pīrāne

18 Fużūlī baḥr-i ḥikmet saʿdī fāżıldır feṣāḥatde
Gedā-yı şādī ʿizzet nāṭıḳ-ı cūd-ı kerīmāne

19 Cünūn-ı çākeri Leylā fiġānı ṣubḥ u şām eyler
Ṣaḍāyı duydu şevket raḥmī var şimdi gülistāne

20 Sürūr-ı fevzī irşād-ı naḥīfī bir mes̱eldir bu
ʿAdem mülkindedir vücdī iliñ çek rüşdī pinhāna

21 Kāmi ḳānī' kimi ʿāṣım kimi ʿākif kimi rāsiḫ
Kimi yaḥyā vü nācī her biri benzer Süleymān'a

22 Recā-ı ḫayr-ı kesbile geçindi ʿārif-i billāh
Velī ḳayd ola ismi ehl-i diller ʿarş-ı Raḥmān'a

23 Turāb-ı kenzi vīrānī görenler serdiler posṭu
ʿAleyhi'r-Raḥmetu'l-Bārī geçen bi'l-cümle iḫvāne

24 Civār-ı Nīlī nehri resm ider çeşmim behey rāşid
Racūlī keşti-i Nūh-ı vücūdum düşdü ʿummāna

72 b

239

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Ḫ^{v}āba var dilber görüp ḥicāb gelsün çeşmiñe
Vuṣlat ümīdiyle cāmeḫ^{v}āb gelsün çeşmiñe

2 Ġamze-i dilber cigergāhına geçdikçe müdām
Körpe-i eşbāz gibi kebāb gelsün çeşmiñe

3 Āftāb nā-mahrem itmiş gice göstermez yüziñ
Māhtābı setr idüp seḥāb gelsün çeşmiñe

4 Giceler yalñız isen ḫāṭıra tesellī içün
Ḥādim aġaları heb eḥbāb gelsün çeşmiñe

5 İştehā geldikce maḫmūr aṣlı yoḳ rü'yā bu yā
Bāde rengini edā ḫoşab gelsün çeşmiñe

6 Ṣu diyu meyḫōr ḥarāretle gözüñ açup hemān
İçüp içüp ḳanamaz girdāb gelsün çeşmiñe

7 Nefʿi maḫmūr bādeden ḥālī bu imiş aç gözüñ
Tanẓīr itdikce Racūlī tāb gelsün çeşmiñe

73 a

Ḥarfü'l-Yā

240

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1 Hevā-yı ʿaşḳı al yā Rab baña vir ʿaşḳ-ı esrārı
Gider benden ʿadu-yı ekberi ol nefs-i envārı

2 Ḫalāṣ it fısḳ ḫāṭırdan derūnum ṣāf ḳıl yā Rab
Silüp riyā(y)ı ḳalbimden getür ol nūr-ı didārı

3 Muʿīn ol bendene ol ḫayme-i vaḥdet naẓārgāhda
Gidersin ḫāṭırımdan ism-i ġaffārıñla aġyārı

4 Şefīʿ elimiz nebiniñ ḥürmetçün bendeñi ʿafv it
Saña maḫṣūṣdur yā Rab ʿafv itmek günāh-kārı

5 Getürüp cürmümü ol ḫāṭır-ı nāşādıma her dem
Tefekkür eyleyüp dilden çıḳardım ġayri efkārı

6 Ki sensin ʿālemi var eyleyüp maḥv itmege ḳādir
Kime gözüm yaşın töküp başım açup ḳılam zārı

7 Racūlī ḳulınıñ yā Rab yārin ḥużūra vardıḳda
Beyān itme meded rū-yı siyāhım rengini bārī

241

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1 Hilāl ebrū çeküp ḫaṭṭ Ḳabe ḳavseyn üzre imlāyı
Yüziñ gösterdi ol māh münevver ḳıldı dünyāyı[186]

2 Müşerefle cemāliñ ʿāleme gösterdigi anda
Düşüp lerze ḫarāb itdi nice yüz biñ kilisāyı

---

[186] Bu mısrada bir hece eksiktir.

3 Kemāl-i ẕātını ʿammā işidüp eyledi beyʿat
Ḳadem ʿarş üzre başdı tā geçüp maḳām-ı ʿĪsā’yı

4 Felekde görmemiş bir ḳadr-i ʿālī böyle maḥbūb kim
Geçüp ʿālemler(i) çün gördi ol nūr-ı tecellāyı

5 Didiler merḥabā taʿẓīm ile ṣāf bağlayup cümle
Melekler ḥüsnüne ʿāşıḳ olup ḳıldı muṣaffāyı

6 Biḥamdillāh yüzi nūrı ḫālāṣ eyledi ẓulmetten
Ṭutup hüsn-i żiyāsı cümle bu ʿālem-i eşyāyı

7 Ne mümkün ḥüsnüni Racūlī taʿbīr eylemek ḥālā
Müfessir dā’imā tefsīr idüp virmekde maʿnāyı

73 b

242

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1 Zemīn üzre beyāż dülbend döşendi ḫūb liḳā geldi
Beyāż ṣof giydi ṭağlar yaʿni bir zīnet-fezā geldi

2 Ḳuruldı ḥaymeler ṣāfī beyāż saḥrāyı bend itdi
Ki gördüm aḳ ṣaḳallı pīr imiş şeyḫ-i şitā geldi

3 Donandı herkesiñ merātibince penbe minderler
Didi şeyḫ-i şitā kim cānı isterse ṣafā geldi

4 Bütün nehriñ kenārı ṣāfī billūrdan ḳadeḥlerle
Donandı ka’seler elmās tırāş şöhret-nümā geldi

5 ʿAcā’ib şekle girmiş serv-i ḳaddiñ gösterir gögsin
Beyāż kefen giyüp bezm içre ṣandım evliyā geldi

6 Ḥarāret ḳalmadı nūş eyleyince ehl-i meclisde
Daḫi saḥrāda ṣayyād çeşmine ġāyet żiyā geldi

7 Revā-yı ḥaḳ mıdır ḫurşīd gelince bozdu meclīsi
Racūlī söyledim ammā baña ġāyet ġınā geldi

243

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1 Ayaġın kesme bizden sāḳī sensiñ bezmiñ iḥyāsı
Raḳībi sür çıḳar uġratma meclīs içre ecnāsı

2 Mey-i maḥbūba meyl itmek żamīrinden geçer ammā
Ġınā virmekdedir bezm ehline zāhidiñ īmāsı

3 ʿAdūnuñ başına şeşper mis̱āli elde ṣūrāḥi
Yürür kim çatlasun bir dem ḥasūduñ ḳalb-i vesvāsı

4 Gelür ʿaksine ḫalṭ iyler görüp bu meclis-i fitne
Yedigi herze(y)i bilmez ṣanur ki ḳudret ḥelvāsı

5 İki üç beş mesā’il[187] ögrenüp söyler beher yerde
Sañasın bir muṣannifdir yaẖūd tefsi̅r ḥᵛocası

6 Görinüp ṣuretā Ḥaḳ’dan mis̱āl-i si̅yret-i İbli̅s
Yıḳılsun öyle ẕātıñ aẖiretiyle ki dünyāsı

7 Racūli̅ yaʿni ol kesretde vaḥdet neydigin bilmez
Uṣandırdı ḳabā ṣofılarıñ bizleri riyāsı

74 a

244

Mefāʿi̅lün / Mefāʿi̅lün / Mefāʿi̅lün / Mefāʿi̅lün

1 Emānet alma sāḳi̅ destine ol cām-ı billūru
Şikest[188] olursa ʿaṭṭarıñ ʿindinde faġfūrı[189]

2 Töküldü şi̅şeden bū-yı muḥabbet maḥv olup gitdi
Ayaġ altında ʿālem çiġnesün ḫāṭır-ı meksūrı

3 Yüzimüz ferş olunca ehl-i diller ḫāk-i pāyında
Revā-yı Ḥaḳ degil maḳbūle geçmez ise maʿẕūri

4 Tehi̅ bir ṭaş atup ṣayd-ı şikār itmek merāmıyla
Ḳırıp meclisde bir til bozdı gitdi sāz-ı ṭanbūrı

5 Peri̅şān eyledi bezm ehlini kim derbedār oldı
Ṣanasıñ bāġ-ı İrem’de ne ġılmān ḳaldı ne ḥūri̅

[187] Kelimenin yazımı “مثائل”şeklindedir.
[188] Kelime “سكت” şeklinde yazılmıştır.
[189] Kelimenin yazımı “فافورى” şeklindedir.

6 Yıḳıldı ḳasr-ı ʿālī lāne-i bülbül ḫarāb oldı
Saña lāyıḳ degildir böyle meşreb ey gözüm nūrı

7 Racūlī ʿaşḳla mest olmayan bilmez bu aḥvāli
Görünce mey-fürūş añlar ḥaḳiḳaṭ ehl(i) meyḫōru

245

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1 Geçindi bu riyādan ṣofı diñle sāz-ı ṭanbūrı
Tecellī Ṭūr-ı Sīnā sende ẓāhir oldu ʿaşḳ nūrı

2 Kerīh görme beher ṣavt-ı ṣadā-yı lafẓ-ı ḥū diñle
Benim āh (u) enīnim sīneme resm itdi ṭanbūrı

3 Ḥaḳiḳat bu sīnemde gūş-ı sāz ṣaf baġlı ḥānende
Ṭolamış sürme gīsū başına ġılmān ile ḥūrī

4 Mey-i maḥbūb içün teslīm-i cān itmezse bir ʿāşıḳ
Ne bilsün bu maḳām-ı vaḥdeti ol nuṭḳ-ı manṣūri

5 Eviçden ṭutdı bir dem nāy-ı sīnem başladı zārā
Yüri bezm içre mey ṣun sāḳi maʿmūr eyle maḫmūrı

6 Ḫarābāt ehl-i mestem gāh taḥrīk eylerim cüzʿī
Görenler pīr u ḥālim ʿafv iderler belki maʿẕūri

7 Cihānda ḳalmadı gitdi gazel-ḫᵛān var ise nādir
Racūlī sen misiñ meydān-ı ʿaşḳıñ şimdi me’mūrı

74 b

246

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1 Bu kāfir küfr içinde āteş-i ḥüsnīle yandırdı
Mesīḥā’yı geçüp tā āhımı ʿarşa dayandırdı

2 Bu dem baḫt-ı siyāhım dūd-ı āhımla ḳarışdırdıḳça
Felek bu lāciverdī ḳubbe(y)i ol dem boyandırdı

3 Şeb-i ẓulmet açıldı āteş-i ʿaşḳım żiyāsından
Görüp bu ḥāl-i cismiñ cümle encüm oda yandırdı

4 Ḥaḳiḳat küşe-i vaḥdetde cüz-i ḫᵛāba varmışdım
Bu kāfir efʿīdir āteş ṣaçup birden uyandırdı

5 Üfürdi yaʿni bir efsūn ile fānus idüp cismim
Ḥaẕer ḳıldıḳca iḳdām eyleyüp beni uyandırdı

6 Bahār eyyāmı bir ʿÎsā güli medḥ eyleyem dirken
Açup tecnis muḳaffāyı beni fikre dayandırdı

7 Racūlī kimseye bulma bahāne dād-ı Ḥaḳ’dır bu
Dime sen meşreb-i ʿaşḳı şu yandırdı bu yandırdı

247[190]

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Ḳırdı zencīr-i cünūn ammā ki ḫiffet gitmedi
Ḥāṭır-ı Leylā'ya bend-i dilden refāḳat gitmedi

2 Sīnesiñ örs eyleyüp dögmekde ol zencīr kim
Sāde boş dükkān-ı āhen-gere rifʿat gitmedi

3 Āteş-i ʿāşḳa körük çekdi maḥabbet ḳaynadup
Gözlerinden ṣu seper ḥālā ḥarāret gitmedi

4 Olsa da āhen-gerī çerāġı ol māniʿ degil
Çilleh çekmekdir merām andan kemālet gitmedi

5 Her ne irtikāb iderse yār içün yoḳdur żarar[191]
Āferīn olsun ki andan hiç ṣadāḳat gitmedi

6 Rāyici var mı ʿaceb ol anda eşʿārımızıñ
Cānib-i Behesne'ye bizden emānet gitmedi

7 Ey Racūlī gerçi kim temir gibi ṣaġdır sözüñ
Oḳudum eşʿārıñı dilden ḥalāvet gitmedi

75 a

---

[190]Şiirin başında şair şiiri kimin için yazdığını belirten bir not yazmış.
"Behsene'de rifʿat bir maḥbūb içün
Taḥric-i cezāġ lafını irkāb itmiş"

[191] Kelime "ضرار" şeklinde yazılmış.

248

Mef ʿūlü / Mefāʿīlü / Mefāʿīlü / Feʿūlün

1 Raʿd olsa şehādet getürür salavātı
Āsūde-i ḥālde kim arar şimdi necātī

2 Ṣūretde ṣafī sīreti boş olsa da ʿālem
İster ise tefsīr ide her bir ḥurūfātı

3 Sen ṣanma mücāhiddir o envāre-i nefse
Bir ḳalʿa riyā-pīşleriñ ṣavm (ü) ṣalātı

4 Ḥāṭırda ticāret daḫi niyetde Ḥicāze
Aḥdince[192] edā itmede ḫalḳ ḥacc ü zekātı

5 Maʿmūl eyle tehniyyetde kim içmez efendi
Ālūde-i sükkerler muʿaṭṭar şurūbātı

6 Geçmez ele sen bizde ṭamāʿ yoḳ mı ṣanursıñ
Bulmasa ḳanāʿat ider elbet ḫarabātı

7 Ger olsa şarāb āteş-i ʿaşḳ ile Racūlī
Bir demde içersem ḳanamam nehr-i Fırāt'ı

249

Mef ʿūlü / Mefāʿīlü / Mefāʿīlü / Feʿūlün

---

[192] Kelimenin yazımı "اهد نجه" şeklindedir.

1 Hiç lāfa kesād vermemeniñ ḳuvveti ey ey
Ey ḥarf-i nidādan ṣayulur baʿżısıdır hey

2 Taʿmīr-i kelām itmege faṣṣāl-ı müselsel
Tekrār-ı kelām ile ṣoḳar araya bir şey

3 Evzān-ı s̱āḳil müşkil olur gerçi rekāket
Eşʿāre belā ʿillet-i arūz[193] ḥıyn-i ṭayy

4 Ser rişte(y)i elden ḳaçırup ẕihni şaşarla
Māt eyleyüp eşʿārı mücedded idemez Ḥayy

5 Pey urma müzā'ide-i eṣnāfa ṣaḳın sen
H̬āricden adam ursa da dellāl düşürir pāy

6 Sen ʿāleme beyhūde kelām añladamazsıñ
H̬ᵛāb içre gelür ṣavt-ı mekes gūşuna bir ney

7 Gerçek demi nūş eyledim ʿālemde Racūlī
Mest eyledi ol sāḳi'-i kerrār ṣunup mey

75 b

250

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1 Felek bir lāciverdi ḥayme ḳurdı sunʿ-ı ḥāḳāni
Yeşil aṭlas döşendi nev-bahār nevrūz-ı sulṭāni

---

[193] Kelimenin yazımı "آروز" şeklindedir.

2 Mis̱āli resm idüp nergi̇̄s-i zerri̇̄n üstüne zenceb
Ḳızıl gülden tenef çekdi civār-ı bāġ (u) būstanı

3 Kenār-ı nehri görsen bir zümürrüd taḫt-ı ʿāli̇̄ kim
Temāşāya gelen dilber görüp şaşdı bu devrānı

4 Yeşil seccāde üzre ʿālemi daʿvet idüp nevrūz
Bütün Musāvi̇̄ ʿÎsāvi̇̄ ile cümle Müselmān'ı

5 Ṣunup sāḳi şarābı ehl-i bezmi eyledi serḫoş
Ḫarābāt ehline neş'e virip ḥükm-i Süleymān'ı

6 Ayırmaz kāfiri İslām'ı rızḳ baḫs̱inde kim aṣla
Düşünmek çün ḫaṭādır mü'mine ol sırr-ı sübḥānı

7 Gülistān içre ḳuşlar ṭutdılar nevādan ahengi
Seḥer vaḳti ṣadāyı diñle musi̇̄ḳār-ı mürġānı

8 Meded bir ince sāzı perdeden aldı çıḳup tizden[194]
Dem-i bülbülde maʿlūm re's-i ḫānendedir efġānı

9 Süzilüp çeşm-i şāhinimde geldi ḥāṭır avlar çün
Temāşā eylesün ṣaḥrā görüp āfet-i devrānı

10 Bütün gün āh (u) feryād itdigim yaʿni tehi̇̄ ṣanma
Ḥaḳiḳat bende oldum bir güzeliñ ḳulı ḳurbānı

---

[194] Kelimenin yazımı "تسد ن" şeklindedir.

11 ʿAceb bāġ-ı İrem’de rüşvet almaḳ cārī olmuş da
Melekler bir uṣūl ile ḳaçırmışlar bu ġılmānı

12 Ki ol āteş-i ʿaşk te’s̱īr idüp germ-i bahārımdan
Benim āhım ṭutup ol ġonca çāk itdi girībānı

13 Eser ol bād-ı ṣarṣar berk-i eşcārı helāk eyler
Bahār eyyāmı geçdikde gelür şeyḫ-i şitā fānī

14 O yār aġyār olur terk it göñülde var seniñ yāriñ
Bu gün yarın ṣabaḥ içün kimiñ var elde fermānı

15 Riyādan geç kemāliñ ṣat ṭamāʿı ele baḫş eyle
Racūlī āḫir ʿömrüñ yoḳ devāsı hiçbir imkānı

76 a

251

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Yāre çekdim sīneme yārim ḫaberdār olmadı
Yāre yār oldı baña yārim baña yār olmadı

2 Ey ṭabīb raḥm eyle neşter urma ġayri el virir
Yāre yāre ṣīneme hiçbir devā kār olmadı

3 Ḥażret-i Eyyūb görse taḥsīn eyler ḥālime
Bilmem ammā kimse bu derde giriftār olmadı

4 Derd-i hecr-i yār geçdi cānıma cevr-i cefā
Derd çeken çoḳdur velākin böyle ġamḫvār olmadı

5 Ey güzeller şāh(ı) bābında seniñ üftāde çoḳ
Hiç biri benden gibi yaʿni emekdār olmadı

6 Çoḳ żarārım var yüzüñden merḥametsiz bī-vefā
Derd-i hecr-i ġam ġayrı baña kār olmadı

7 Yār baña yār olsa olmasa ne ġam māniʿ degil
Ey Racūlī ṭaliʿim baḫtım baña yār olmadı

252

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Böyle bir şīr-i şecāʿat görmedim çoḳdan beri
Yūsuf-ı[195] s̱ānī midir bilmem ʿAliʿniñ Ḳanber'i

2 Ḳurmuş ol ḳaşı kemānıñ āhū gözler fitne kim
Ṣayd-ı ʿuşşāḳ itmege ṣaḥrāya çıḳmış bir perī

3 Öyle bir efsūn ile dāma düşirdi göñlümi
Ġāfil aldandım yine sevdāya düşürdüm seri

4 Cevr-i dilber bir belādır kim çekilmez kūh-ı Ḳāf
Ṣad hezārān[196] lāne-i ʿanḳāya başım üzre yeri

---

[195] İzafet kesresi vav ile gösterilmiş (یوسف وثانیمد ر).
[196] Kelimenin yazımı "هزاراً" şeklindedir.

5 Bir hümā-yı lā-mekān yüksek uçar bu göñlümüz
Mübtelā-yı ʿaşḳ olan Mecnūn olurmuş eks̱eri

6 Şāh-ı mecnūnam baña mecnūnīler biyʿat ider
Var ise Leylā'ya Mecnūn ḳayd idem gelsün beri

7 Ṭoḳa-i zencīri zülf-i yāre baġlandım bugün
Ey Racūlī vech-i yār oldı baña ʿaşḳ defteri

76 b

253

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Ḳudretim yoḳ emr-i Ḥaḳ'la taḥrīkim Ḥaḳ ḳudreti
Emr (ü) nehyi ṣorma zāhid diñle ṭoġrı ṣoḥbeti

2 H̬ayr (u) şer bi'l-cümle ḥaḳdır biz rıżā bābındayız
Açma lā-yüselü ammā yefʿalü bu ḥikmeti

3 Sen şefāʿat itme zāhid var şefīʿ'ül-müznibīn
Her ne cürmüm çoḳ ise yetmez mi Ḥaḳḳ'ıñ raḥmeti

4 Ḥaḳ bize lā-teḳnaṭū min raḥmetillāh emrini
Müjde görder(di) Resūl-ullāha çün bu āyeti

5 Gel baña delīl olup gösterme cehennem yoluñ
Kendine māl eyleyüp rüşvet mi ṣandıñ cenneti

6 Ḫāme-i şemşīr ile ḳayd eyledim ben laʿl-i ḫaṭṭ
Bilmem öyle ḳīl u ḳāl ile ḥurūf-ı ʿilleti

7 Ey Racūlī rāh-ı dīn-i devlete cān baḫş idüp
ʿIyd-ı ekberdir diyü geydim bu ʿasker kisveti

254

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Dīde-i ḳalbdir gören āyīnede endāmını
Bu ne sırdır iç yüzün fehm eyle Ḥaḳ inʿāmını

2 Ẓāhiren āyīnedir kim gösterir kimdir gören
Şeş cihātıñ ḳaldır ey dil perde-i aḥkāmını

3 Rūh-ı ṣāfīde ʿanāṣırdan bu ḫilʿat yoḳ iken
Çār bāġa bend idüp Ādem didi Ḥaḳ nāmını

4 Tā ezelden ẕātını fikr eyle ol Ḥaḳḳ'a yaḳın
Müddet-i ʿömriñi boş geçirme sen eyyāmını

5 Neydigin ʿālemi derdi cevri çekmekden murād
Yazıḳ ol kes geldi gitdi bilmedi encāmını

6 Bāb-ı sırrıñ açma sen bu ʿāleme irşād içün
Ey Racūlī virme elden ele ʿaşḳıñ cāmını

77 a

255

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1 Dehānıñ açdı ġonca nev-bahār eyyāmıdır şimdi
Şarāb-ı laʿl-i şebnem bū-yı gül ʿaşḳ cāmıdır şimdi

2 Naẓar ḳıl bezm-i ṣaḥrāya müzeyyen ḳurdı meclīsi
Güzeller seyre çıḳdı ehl-i ʿaşḳ bayrāmıdır şimdi

3 Açıldı nehr-i cennet ḥavż-ı kevs̱er merg-zār içre
Göñül ġamdan ḫalāṣ oldı bu dem-i ārāmdır şimdi

4 Ḳıyām eyledi sāḳi serv-i ḳaddim ṣundı ʿaşḳ cāmıñ
Bu destūr-ı mükerrem ʿayş (u) ʿişret kāmıdır şimdi

5 Çevirme rızḳını nūş it ḫaṭā itme behey zāhid
Mübāhdır bu ʿaḍālet şāhiniñ inʿāmıdır şimdi

6 Ne lāzım tac ü ḫırḳa sermişim meyḫāneye postı
Şarāb içdikçe tesbīḥim muʿīnim nāmıdır şimdi

7 Racūlī bu göñül bir kaṣr-ı ʿālī taḫt-ı sultānī
Derūnda ḥükm-i ʿaşḳ ās̱ārınıñ aḥkāmıdır şimdi

256

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Müddeʿīyle girme baḥse açma ḳapa defteri
ʿAḳl-ı Eflāṭun ile ʿinād ider ḳalmaz geri

2 Ger bu vaḳtiñ Rüstem'i olsun saña meydān oḳur
Ġayret-i cehlile ḳalsa bir kemikle bir deri

3 Nūn-ı maḥẕūf ehl-i bāṭın çoḳ bu es̱nāda velī
İddiʿā eyler hümā-pervāza gösterir perī

4 Muʿteḳid ṣādıḳ söziñ bir kimse taġyīr idemez
Yoḳ sözinde s̱ābit aslā kiẕbe mā'il eks̱eri

5 Kendini bilmez hüner daʿvā ider baʿżı ʿanīd
Mermer ile bir bahā tutar revā mı gevheri

6 Baḥs̱imiz[197] el-vaʿdü deynün baḥsidir yoḳtur ḫilāf
İḳrār īmāndan diyüp dönmek nedir öte beri

7 Meşrebi şāʿir olan Racūlī ḳırḳ yıl ṣabr ider
Taşı gedigine ḳor elbetde gelince yeri

77 b

257

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Gösteren Ḥaḳ'dır gözüm bu gördügi ḫayr u şeri
Sen isen menʿ eyle zāhid ḫayr u şerriñ āmiri

2 Her ne deñlüdür naṣīb açma ḥarām keyfiyyetiñ
Zāhidā tedbīr ile taḳdīr-i Ḥaḳ dönmez geri

---

[197] Kelimenin yazımı "بحسمز" şeklindedir.

3 Ben saña rūz-ı ezel[198] naḫnü ḳasemnā baḫsini
Ḳorḳaram şāyet ḫaṭā geldikçe söylesem yeri

4 Ḫayr u şerri intiḫāb itmek ise reʿs-i murād
Ḫayr u şer Ḥaḳ'dan didi āḫir zemān peygamberi

5 Ḥamdulillāh mü'miniz ī̄mānımız vardır bizim
Ehl-i Beyt'iz zümre-i Āl-i ʿabāyız Ḥayderi

6 İstiḫāre mā'il olmuş bir ṭaḳım ehl-i riyā
Malihülyādır gözi gördigiñi rü'yā eks̱eri

7 Sen Racūlī̄ ḫayra ṣarf it ʿömriñi hiç ṭurma yaz
(İ)rāde-i cüz'i elinde ise eger defteri

[198] Kelimenin yazımı "روزال" şeklindedir.

2. MUSAMMATLAR

78 a[199]

(Müselles 1)

Müstefʿilātün / Müstefʿilātün

1 Başımda ʿaşḳıñ tāc-ı penāhı
Sensin dü-ʿālemiñ pādşāhı
ʿAfv it günāhı bārī İlāhī

2 Göñlüm Aḥmed'de ʿaşḳ (u) ülfetde
Baḥr-i raḥmetde cürm olsa māhi
ʿAfv it günāhı bārī İlāhī

3 Göz yaşı ṭoldı ṣarardı ṣoldı
Aradı buldı bir ṭoġrı rāhı
ʿAfv it günāhı bārī İlāhī

4 Ümīdi senden geçdi tenden
İşde bu benden rū-yı siyāhı
ʿAfv it günāhı bārī İlāhī

5 Faḳīr ḳulında dilde bulanda
Seniñ yolunda çekmekde āhı
ʿAfv it günāhı bārī İlāhī

---

199 79 a,b; 80 a,b yok. Ancak ikinci kez numara verilirken 78 a olarak numaralanmış.

6 ʿAşḳıñ ẖayāli rūz u[200] leyāli
Dilde visāli var secdegāhı
ʿAfv it günāhı bārī İlāhī

7 Ḥaḳ baña nāẓır Racūli ḥāżır[201]
Başımda ḥāżır bāṭın külāhı
ʿAfv it günāhı bārī İlāhī

78 b

(Muhammes 1)

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Ehl-i Beyte ʿıyd-ı ekberdir ʿadüvv ile ġazā
Çünki taḳdīr-i H̱udā'dır ḥayr u şer her bir ḳażā
Böyle ḳudret ḳalemi levḥe çekilmiş imżā
Cān u başın rāh-ı Ḥaḳḳ'a ḳıldı teslīm ü rıżā
Şāh Hüseyn u Kerbelā İbni ʿĀliyye'l Murtāżā

2 Düşdi dem ḥāk üzre ol dem titredi ʿarż (u) semā
Allāh Allāh didi insān yerde semāda hümā
On sekiz biñ ʿāleme düşdi ḥüzün ḳıldı bükā'
Didiler şehīd olan nesl-i Muḥammed Muṣṭafā
Şāh Hüseyn u Kerbelā İbni ʿĀliyye'l Murtāżā

---

200 Atıf vavını izafet kesresi ile yazmış.
201 Bu beyitte bu sözcük " حضر" bir sonraki mısrada " حا ضر" şeklinde yazılmıştır.

3 Laʿnet-i Ḥaḳ bī-ʿaded ol Şimr-i melʿūna revā
Laʿnet olsun ṣad hezerān ol Yezīd'iñ cānınā
Ehl-i Beyt'e ḳaṣd idüp lāyıḳ mı böyle mācerā
Dest-i ẓālimden ḥaḳāret çekdi nesl-i enbiyā
Şāh Hüseyn u Kerbelā İbni ʿĀliyye'l Murtāżā

4 Sükker-i bāṭın biziz ẓāhirde ġayet acıyız
Kaʿbe-i dilde ṭavāf itmekde her dem ḥācıyız
Bende-i şāh-ı velāyetden gürūh-ı nācīyiz
Ehl-i Beyt'e ḳaṣd iden Yezīd içün daʿvācıyız
Şāh Hüseyn u Kerbelā İbni ʿĀliyye'l Murtāżā

5 Mātem-i ḥasretle ṣundum ḳalemi göz yaşına
İşde bu beyti yazup Racūlī bağrı başına
Oḳusun māh-ı muḥarremden alanlar āşina
Başımız teslīm u cān ḳurbān eşigin taşına
Şāh Hüseyn u Kerbelā İbni ʿĀliyye'l Murtāżā

79 a

Müseddes (1)

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Ġāfil olma aḳlını başına al şād it dili
Cān ḳulağın aç naṣīḥat ṭoġrı yol budur velī
Lafẓ-ı edriknīden ayrılma bulup se-yencelī
Ḥaḳ ḳadīmdir ezelīdir ezelīden ezelī
Ol ṭarīḳ-i müstaḳīm miftāḥdır Nād-ı ʿAlī
Rehnümā-yı ḳuṭb-ı ʿālem ḥażret-i hünkār velī

2 Gel benim bu sözlerimi ḫānḳāh-ı ḳalbe yaz
Saña rehber bulunur naṣīb olunca ehl-i rāz
Teslīm ol mürşīde taʿlīm eyle erkān-ı niyāz
ʿĀleme esrārını itme ṣaḳın ṭūl (u) dırāz
Ol ṭarīḳ-i müstaḳīm miftāḥdır Nād-ı ʿAlī
Rehnümā-yı ḳuṭb-ı ʿālem ḥażret-i hünkār velī[202]

3 Destimizde bir senetdir çünki İmām-ı Ḥüseyn
Şāh Ḥüseyn-i Kerbelā'dır elde bir muḥkem resen
Bir kere niyāz idüp Zeynü'l-ʿabā'ya baş kesen
İ'tiḳādıñ tam olup ammā ki sende er iseñ
Ol ṭarīḳ-i müstaḳīm miftāḥdır Nād-ı ʿAlī
Rehnümā-yı ḳuṭb-ı ʿālem ḥażret-i hünkār velī

4 Baḳırı desdindedir ol kase-i Ḥıżr u ḥayāt
Caʿfer-i Ṣadık'da buldum mürde-i ḳalbe necāt
Gel ʿAlī Mūsā rıżāyı bil nedir ḥayy u memāt
Vāḳıf-ı esrāra niḳābıñ açar bu şeş cihāt
Ol ṭarīḳ-i müstaḳīm miftāḥdır Nād-ı ʿAlī

79 b

Rehnümā-yı ḳuṭb-ı ʿālem ḥażret-i hünkār velī

5 Ol Muḥammed'dir Taḳī kim şāh-ı velāyet eri
Çün ʿalī ġāyet Naḳī anda şecāʿat Ḥayderī
Ḳahr-ı aʿdāya müheyyādır Ḥasenü'l-ʿAskerī
Ehl-i Beyt'iñ rāhına fedā idüp cān u seri
Ol ṭarīḳ-i müstaḳīm miftāḥdır Nād-ı ʿAlī
Rehnümā-yı ḳuṭb-ı ʿālem ḥażret-i hünkār velī

[202] Bu mısranın yan tarafında "Ġāfilen olma ʿaḳlını başına al." cümlesi var.

6 Gel Muḥammed Mehdī-i ṣaḥib-livāda ḳıl ḳarār

Maʿṣūm-ı pāk-ı çehārde serde tāc-ı iftiḥār

ʿĀḳibet ḳıldıñ Racūlī sen öziñi āşkār

Lā-fetā illā ʿAlī lā –seyfe illā Ẕülfeḳār

Ol ṭarīḳ-i müstaḳīm miftāḥdır Nād-ı ʿAlī

Rehnümā-yı ḳuṭb-ı ʿālem ḥażret-i hünkār velī

Müseddes (2)

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Ṣunʿ-ı Mevlā'dır ḳurulmuş bir muʿaẓẓam āsyāb

Ṣāḥibinden ġayrı kimse olmaz aṣla bir ṣaḥāb

Gah uṣūl ile devir eyler gehi eyler şitāb

Gah biz maʿmūr olur bāġ-ı cihān gāh ḫarāb

Nev-bahār eyyāmı bülbülden rivāyet bu cevāb

Kim olur şimden giru bāġ-ı cihānda kāmyāb

2 Mürġler pençe-i şāhinden ider zār (u) fiġān

Ḳuş dili bilen Süleymān yoḳ ki fehm olsun lisān

80 a

Dost olan aġlar güler bu ḥāli görüp düşmen

Ḫᵛābdan baş ḳaldırup baḳmaz ki şimdi bāġbān

Nev-bahār eyyām(ı) [203] bülbülden rivāyet bu cevāb

Kim olur şimden giru bāġ-ı cihānda kāmyāb

[203] İsmin belirtme hali eki (-i) "ى" harfi ile yazılması gerekirken bu harf kullanılmamış.

3 Serviler ḳalḳmış ayaġa ʿarż-ı ḥāliñ ẕikr ider
Gūş iden yoḳ gülleri şebnem şarāb sükker ider
Boynunı bükmüş benefşe vaḳt-i ḥāli fikr ider
Hep çiçekler germ-i ḫurşīde taḥammül şükr ider
Nev-bahār eyyām-ı bülbülden rivāyet bu cevāb
Kim olur şimden giru bāġ-ı cihānda kāmyāb

4 Berk-i sūsen tīġ çeküp zerrin ṣarardı ol zemān
Sünbüliñ āhı çıḳup boyandı vech-i āsmān
Şerm ḥāliyle ḳızardı görseñiz ol erġuvān
Ḫār içinde açmadı azġını ġonca bir zemān
Nev-bahār eyyām-ı bülbülden rivāyet bu cevāb
Kim olur şimden giru bāġ-ı cihānda kāmyāb

5 Her ne ḫaşḫaş ise söz diñler gözüñ yere diker
Bāġbānıñ emrine her bir çiçek başın büker
Gül güler yüz gösterir ammā gözi şebnem töker
Żaġferānın yüzine baḳ gör ki ne ḥasret çeker
Nev-bahār eyyām-ı bülbülden rivāyet bu cevāb
Kim olur şimden giru bāġ-ı cihānda kāmyāb

80 b

6 Açdı ġonca azġını āteş ṣaçup nergis bahār
Ey Racūlī urdı bir dāg bağrım üzre iftiḥār
Ḥayme-i maṭbaḫ sīnem niẓām ocaġıdır yanar
Seyr idiñ gülẓār-ı ʿaşḳı āteşī taʿlīm var
Nev-bahār eyyām-ı bülbülden rivāyet bu cevāb
Kim olur şimden giru bāġ-ı cihānda kāmyāb

(Terci-i Bend)

Bend-i Gülzār-ı Bahār İntihā-yı Ḫaẕan (u) Şitā

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Gelmeden vaḳt-i şitā esdi hemen berd-i ḫaẕān
Bād-ı ṣarṣardan ol eşcār-ı nebāt eyler fiġān
Berk-i ṭā'irden görünmez oldı gitdi āsmān
Secdeye vardı görüp bu ḥāli cümle ezherān
Ḥālini ʿarż itmege ʿaskerī ḫamūş yoḳ lisān
Dilleri ḫavfden[204] ṭu(tu)lmuş[205] kim aça billūr dehān
Ḥāke yüz sürdi anıñ çün yürüdi āb-ı revān
Ṣoldı güller bülbül ebkem oldı ḫarāb gülistān
Rūz-ı maḥşerden ḫaber virdi bu dem fānī cihān
Bende bildim vaḳt-i ḥāli añladım āḫir zemān
Dehr elinden eyledi yaʿni firār ol bāġbān
Bu ne aḥvāldir duyunca didiler kim ṣus emān

2 Rūzgārıñ şiddetinden ṣoldı āh ol gül-ġizār[206]
Ḳalmadı hiçbir eṡer kim maḥv olupdur mergzār
Çeşm-i şāhin süzilüp gezmekdir diyār diyār
Şimdi bu gülzārda zāġ (u) zaġan eyler şikār
Görse bir bāl-ı[207] şikeste mürġ-i zāġ pençe atar
Āh kim şehbāze yoḳdur şāhiniñ yerin ṭutar

81 a

[204] Kelimenin yazımı "حفد ن" şeklindedir.
[205] Bu kelime "طولمش" şeklindedir.
[206] Bu kelime metinde gül-ġızār şeklinde yazılmış (كلغزار). Ağız özelliğini yansıtıyor olabilir.
[207] Burada da izafet kesresi "و" harfi ile yazılmış (بال وشكست).

Var ise ʿālemde bir eflāke ser çekmiş çenār
Dal budaḳ ḳırıldı lāne-i ṭuyūr yerde yatar
Ḳuş dili bilen Süleymān yoḳ ki bir arar ṣorar
Bāġ (u) bustānı ḫarāb itdi geçenki rūzgār
Dehr elinden eyledi yaʿni firār ol bāġbān
Bu ne aḥvāldir duyunca didiler kim ṣus amān

3 Düşdi eşcārdan töküldi ṭuyūr anıñ lānesi
Çaġrışur yavrum diyü ṣankim yetimler anası
Bāl u per şikeste tükenmiş kiminiñ dānesi
Başı üzre ṣāḳi-i cām-ı ecel peymānesi
Rūzgārdan āteş aldı şimdi ʿaşḳ cepḫānesi
Ol şeb-i şemʿ-i gülistānıñ gelüp merdānesi
Yüridi imdād içün heb ehl-i ʿaşḳ divānesi
Sāde bir Mecnūn deġil çoḳ Leylā'nıñ divānesi
Baş açup şekvā ider sönmüş çoġınıñ ḫānesi
Görsen ol gülzār bir yanġın yeri virānesi
Dehr elinden eyledi yaʿni firār ol bāġbān
Bu ne aḥvāldir duyunca didiler kim ṣus amān

4 Gerçi münbiddir bu bostānıñ müfīdi heb hebā
Dest-i sārıḳdan ḫalāṣ olmaz emek gider yufā
Bunca biñ nāṭūrı var diḳkat iderler ṣuretā
Kimseniñ bir kimseden yoḳdur ḫaberi ġalibā
Yaʿni tems̱īl eyleyem maʿlūm olur şimdi saña
Baṣra yanmış āstānede ider yascı nidā
Telġırafıñ çoḳ müfīdi var bu ḫuṣūṣdan yaña
Baḳ ne iḥdās̱ eyledi eşʿār içün ʿāḳıl baña

81 b

Cez̠b-i ḥāl getürdi didiler böyle Mecnūn-ı Ḫudā
Gördüm ol bāġ-ı cihānıñ maḥṣulü cevr-i cefā
Dehr elinden eyledi yaʿni firār ol bāġbān
Bu ne aḥvāldir duyunca didiler kim ṣus amān

5 Keşf-i gülzār itmek içün geldi ḫurşīd-i cihān
Ḳurdı bir meclīs-i ʿālī gül gülistān (ü) bostān
Ṣordı kim emr u ʿiṭāʿat didi bi'l-cümle hemān
Kim oḳur kim diñler oldum rūzgārdan toz dumān
Bülbülüñ feryādına taʿcīb idüp ehl-i dīvān
Zümre-i mürġānı[208] gördiler ki ḥāli perīşān
Gül ḥicābından ḳızarmış laʿleniñ yüzinde ḳan
Boynını[209] bükmüş benefşe virmiyor ḫaşḫaş amān
Cāhiliñ destinde ḳalmış her umūr-ı gülistān
Kimseden bir kimseye fā'ide yoḳdur bu zamān
Dehr elinden eyledi yaʿni firār ol bāġbān
Bu ne aḥvāldir duyunca didiler kim ṣus amān

6 Mürşid-i kāmil degil kim būstanıñ şeyḫ (u) şāb
Ḫānḳāh-ı gülistān oldı ḫarāb ender ḫarāb
Keşf-i rāz idüp bu ḥikmetden viremezler cevāb
Fuḳarā vü aġniyādan maḥv olup ḳaldı ḥicāb
ʿĀleme ġari ṭamāʿ düşdi ḥarām olsun ṣevāb
Tā ezel virdi ḫaber işde bu ḥāletden kitāb
Rāşidi mürşidi bilmez ehl-i zevḳ içüp şarāb
Kim baḳar kār u żarāra kim ider ḥaḳḳı ḥesāb

[208] İsmin belirtme hali "و" harfi ile yazılmış.
[209] Bu kelime "بوينوكى" şeklinde yazılmış.

Ber-ʿakis devr itmede bu lāciverdi āsyāb

Ṣarf olup irād-ı bāġ gitdi hebāya mis̱l- i āb

82 a

Dehr elinden eyledi yaʿni firār ol bāġbān

Bu ne aḥvāldir duyunca didiler kim ṣus amān

7 Biñde birdir ʿālemiñ ʿilm ile yaʿni ʿāmili

ʿİlm ile ʿāmil degil çoġı zemānıñ ʿālimi

Baʿżı şeyẖ üstād sāḥir var ki Tañrı ẓālimi

Ḥāke virsem ḳanāʿat itmez olan mālımı

Diñlemez her kime virsem şimdi ʿarż-ı ḥālimi

Bizde bu meşreble pīr olduḳ ki gör mecālimi

Ḥaḳ bilürken ẖalḳdan inkār eylemem bu ḥālimi

Şimdi terk itdim Racūlī dilde ḳīl u ḳālimi

Āẖir ʿömrümde çeküp ṭoġrı yola meyālimi

Bāġ-ı gülzāre müşābih eyledim ikmālimi

Dehr elinden eyledi yaʿni firār ol bāġbān

Bu ne aḥvāldir duyunca didiler kim ṣus amān

Müseddes (3)

Mef ʻūlü / Mefāʿīlü / Mefāʿīlü / Feʿūlün

1 Eş ḳaşı kemān böyle midir iḥsānı şāhıñ

Ben bunca zemān beklemişem ʿaşḳ ile rāhıñ

ʿAfv eyle ḳulıñ tekdīre lāyıḳsa günāhıñ

Raḥmiñ var ise bendeñiziñ alma bu āhıñ

Āfet gibi dūr itme emān çeşm-i siyāhıñ

Tā cānıma bir tīr u kemān ḳurdı nigāhıñ

2 Āyīne-i cemāle meyālim yüzi māhım

Vechiñde nişān gösterir ol baḫt-ı siyāhım

82 b

Billāhi geçer şimdi saña ʿaşḳ ile āhım

Lāyıḳ mı baña cevr-i cefā çeşm-i siyāhım

Āfet gibi dūr itme emān çeşm-i siyāhıñ

Tā cānıma bir tīr u kemān ḳurdı nigāhıñ

3 Üftāde güzel seyrine biñ baḳsa ḳanar mı

Bizden de ḥüsün-ṣāḥibi bir būse arar mı

Bir söz ile ol fitne-i aġyāre uyar mı

Hiç dilber olan ẓālim olup cāna ḳıyar mı

Āfet gibi dūr itme emān çeşm-i siyāhıñ

Tā cānıma bir tīr u kemān ḳurdı nigāhıñ

4 Cān virmeyü cāna ile girmez bilürem ben

En ṣoñra benim cānıma ḳaṣd itmedesiñ sen

Allāh'ı seversen ne gücendiñ ne bu öfken

Ḫalvet idelim maḫfīce bir sen ile bir ben

Āfet gibi dūr itme emān çeşm-i siyāhıñ

Tā cānıma bir tīr u kemān ḳurdı nigāhıñ

5 Düşer mi saña bir ṭaḳım aġyār ile gezmek

Ol tīrimüzüñ cāna geçüp gözleri süzmek

Yüz yüze gelince bu ḫilāf sözleri düzmek

İʿdāmıma ḳaṣd iyleyü bu bendeni üzmek

Āfet gibi dūr itme emān çeşm-i siyāhıñ

Tā cānıma bir tīr u kemān ḳurdı nigāhıñ

83 a

6 Birden bire pek āteşī-tabiʿiyyetiñiz var
Bilmem ki o cellād ile çoḳ ülfetiñiz var
Besbelli Racūlī'ye de kem niyyetiñiz var
Fehm itdim o fitneyile ḫāfī ṣoḥbetiñiz var
Āfet gibi dūr itme emān çeşm-i siyāhıñ
Tā cānıma bir tīr u kemān ḳurdı nigāhıñ

Müseddes (4)

Mef ʻūlü / Mefāʿīlü / Mefāʿīlü / Feʿūlün

1 Bir şūḫ-ı cihān ʿāşıḳa atmaḳda perende
Güller gibi ġayetle açıḳ meşreb(i) ḫande
Ol ḳadd-i fidān ḫāṭırıma geldigi anda
Saḥrāda teṣādüf ider her dem o da bende
ʿAyntāb bizi bend eyledi bir zülf(i) kemende
Eyyām-ı bahār seyre çıḳup ʿAyn-ı Lebende

2 Yaz güni sāʿat olmalı dört beş ṣularında
Ṣayd itmege çıḳmışdım aġaç gölgelerinde
Gördüm ki ḳurup meclisi nehriñ kenārında
Aġyār ile ʿişret ideyor zevḳ yerinde
Ayntāb bizi bend eyledi bir zülf(i) kemende
Eyyām-ı bahār seyre çıḳup ʿAyn-ı Lebende

3 Destiñdeki billūre lebi ʿaks ideyor mül
Kākülleri tökmüş yüzine zülfü de sünbül
Germiyyet-i meyden açılup ruḫları gül gül
ʿĀlemde göñül virmesi bu dilbere müşkil

83 b
Ayntāb bizi bend eyledi bir zülf(i) kemende
Eyyām-ı bahār seyre çıḳup ʿAyn-ı Lebende

4 Mest olmuş o ḫūb ḳalmamış hiç ʿaḳl ki başda
Bir başḳa ḥüsün peydā olup göz ile ḳaşda
Tut baḳçesi mi niyyeti bilmem Ḳaraṭaş'da
Çifteyle ṭabanca ḳurup atdı bir atışda
Ayntāb bizi bend eyledi bir zülf(i) kemende
Eyyām-ı bahār seyre çıḳup ʿAyn-ı Lebende

5 Ḳasd eyledi tā cānıma āfet gözi ḳara
Ḥışmile ḳurup tīr u kemān ṭurmaz āvāre
Ṣaf bağlamış ol ġamze-i ḫūnḫārı şikāre
Ṣayd eyledi ol mürg-i dili ġayri ne çāre
Ayntāb bizi bend eyledi bir zülf(i) kemende
Eyyām-ı bahār seyre çıḳup ʿAyn-ı lebende

6 Şaşdım idemem medḥine icrā-yı uṣūli
Bir dāne degil aldılar heb ṣaġ ile ṣolu
Şaşırmaya Mevlā bu müsinn ḥāldeki ḳulı
Ḥaḳiḳi degildir bu da mecāzi Racūlī
Ayntāb bizi bend eyledi bir zülf(i) kemende
Eyyām-ı bahār seyre çıḳup ʿAyn-ı lebende

84 a

(Muhammes 2)

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

1 Cemāl-i yāre müştāḳ oldıġım Ḥaḳ'dan tecellīdir
Ḫayāl-i ḫāṭıra geldikde elbet bir tesellīdir
Ne mümkün böyle dilber misli ʿālemde eḳallīdir
O māhıñ ḥüsn ü ānı ḳande olsa besebellidir[210]
Hilāl-i ebruvānından nümāyān-ı cibillīdir

2 Didim gülzār-ı ʿaşḳ içre girüp sen böyle nāz itme
Ṣaḳın aġyāra bu ḥāli açup sen keşf-i rāz itme
Ṭolanup başı üzre fitnedir bir ḥilebāz itme
Ṭoḳunma zülf-ī yāre ey ṣabā taḥrīk-i sāz itme
Havādan nem ḳapar nāzik mizācım ince tellidir

3 Ayaġın baṣma bu bezme ḥarāmdan dūr ṭut zāhid
İki meṣā'il ögren kendini meşhūr ṭut zāhid
Ḳurup bir dām-ı ḥile aldayup git ḥōr ṭut zāhid
Ḳıyās itme bu ʿaşḳı ʿaḳlıña maʿẕūr ṭut zāhid
Cünūñ-ı göñlüme eglence ancaḳ yalelellidir

4 Biḥamdillāh bugün meclis müzeyyen bir dem olmuş kim
Gelüp bezm içre sāḳī ḫiẕmetinde maḥrem olmuş kim
ʿAraḳ-çīniñ çıḳarmış sāde kākül perçem olmuş kim
Sütūn-ı çārem üzre bir binā-yı muḥkem olmuş kim
Fenā bulmaz serāy-ı ʿaşḳımız zirā temellidir

[210] Kelime eğer ağız özelliği varsa besebelli şeklinde okunabilir.

5 Bahār eyyāmıdır saḥrāyı bū-yı ezherān ṭutmuş
Düşüp feryāda ḳuşlar her birisi bir lisān ṭutmuş
Racūlī bülbül-i şeydā gülistānı fiġān ṭutmış
Seriv üstünde ḳumrudur ki rifʿat āşyāñ ṭutmuş
N'ola göñlümü sorsa kākül-i yāri maḥallīdir

84 b

(Tahmis 1)[211]

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Biz ḫarābātız dem-i esrārdır eglencemiz
Ehl-i ʿaşḳız sāḳī-i ebrārdır eglencemiz
ʿĀḳıl-ı Cibrīl ġayri kārdır eglencemiz
Perde-i dilden ḫayāl-i yārdır eglencemiz
Gicelerde ṣūret-i dildār(dır) eglencemiz

2 Virmeyüz elde cevāhirimizi ḳalp pāreye
Ser gider sır vermeyüz hem ḳatlanuruz yāreye
Bir ṣabīmiz viremez esrār-ı Ḥaḳḳı āreya
Ṭıfl-ı vaḥdet beyni baḳmaz zīnet-i gehvāreye
Mehd-i dilde bir dürr-i şehvārdır eglencemiz

3 Ḥażret-i Yaʿḳūb'dan binā-yı çeşm-i giryemiz
Tā ezel Nūḥ'dan es̱er edāyı çeşm-i giryemiz
Ḳaṭre ḳaṭre ġarḳ ider deryāyı çeşm-i giryemiz
Söndürür gündüzleri saḳḳā-yı çeşm-i giryemiz
Gicelerde āh-ı āteş-bārdır eglencemiz

[211] Şair Nefʿi'nin "eglencemiz" redifli gazelini tahmis etmiş. (Nefʿi divanı 285. sayfa 7/4)

4 Yāre açdım derdimi āh bir em-i zaḫm arayup
Hicr ile ālūde sīnemden fem-i zaḫm arayup
Cānımı ḳıldım fedā şimdi semm-i zaḫm arayup
Geh fitīl-i dağı gehi merhem-i zaḫm arayup
Kendi derdi sīnemizden vardır eglencemiz

5 El el üzre var ḥüner ṣāḥible bu naẓmıñ n'ola
Merd-i daʿvāyı bıraḳ na'ible bu naẓmıñ n'ola
Ey Racūlī sen Ebū Ṭālib'le bu naẓmıñ n'ola
Söyleşürsen ʿİzzetā Ġālib'le bu naẓmıñ n'ola
Şāʿiriz biz ṣoḥbet-i eşʿārdır eglencemiz

85 a

6 Rūzgār-ı ʿaşḳ var bā-setr başa sikke berk
Fitne-i ʿālem külāhçılar başından eyle derk
Ṭal budaḳ ḳırdırmadan sen virme rūzgāra berk
Eylediñ āh (u) fiġānı sāye-i monlada terk
Def u ṭabl u nāy u musiḳārdır eglencemiz

(Muhammes 3)

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 ʿAndelib bī-çāre(y)i gülzāre ġamgīn itdiler
Sārıḳı budur diyü ḥaḳḳında yemīn itdiler
Saña cān virir diyü gonca(y)ı te'mīn itdiler
ʿAndelibi verd-i ṣad berk ile tekfīr itdiler
Bir Gülistān beytini ḳabrinde telḳīn itdiler

2 Bāġda zevḳ u ṣafā zikrile fikri ḳalmayup
Her gice mehtāb ider kimseye ḫaber ṣalmayup
Ḥīn-i dünyāyı tefekkür baḥrine hiç ṭalmayup
Meclis-i şūrā-yı ṣabra ʿandelibi almayup
Re'yini pervāneniñ ʿuşşāḳa taḥsīn itdiler

3 Görmediñ bir yüz çevirsün yaʿni ülfetden o şūḫ
Ṣayd-ı ḫāṭır eyleyüp ṣāḥib mürüvvetden o şūh
Baḫş-i iltifād eyle ṣāḥib seḫāvetden o şūh
Böyle dāmen-keş degildi dest-i vuṣlatdan o şūh
Bir ṭaḳım ʿāşıḳ teḳāpūlarla ḥodbīn itdiler

4 Pūte-i ʿaşḳdan geçüp yaḳmış vücūduñ ḳāl idüp
Ḥaddeden çekmiş özini kim refiʿ-i ḥāl idüp
Fāhimiñ fehmini ṣanma nāsdan suāl idüp
ʿĀşıḳān aḥvālin eṭvārından istidlāl idüp
Sergüzeşt-i Ḳays'ı benden ṣoñra tezyīn itdiler

85 b

5 Ṣıdḳıle āh eylesem iḥrāḳ olup ʿālem yanar
Bir āteşbāzım ki ṣaçup ḳapladı eṭrafa nār
Fī-sebīl-illāh yüri imdāda ʿaşḳ ġavġāsı var
ʿİzzet ile yegdir Allāh yeg diyü feryād (u) zār
Ḳalʿa-i ġamda seni varoşa taʿyin itdiler

6 ʿAşḳla semāʿ iderken çalunup nāy (u) ḳudūm
Ḫānḳāh-ı ʿizzetiñ Racūlī'(y)i de ḳıldı mūm
Āstānında baş egmiş bende bir ednā ḳulum
Pāyiñe düşdüm seniñ ya Ḥażret-i Molla-yı Rūm
Ol zamān kim evliyāya bende taḫmīn itdiler

(Muhammes 4)

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Nīm nigāh-ı nāz-ı dilber gösterir resm-i ʿaẕāb
Ḥaste göñlüm taḥt-ı zülfüñ āh ṭutdı cāmeḫ^{v}āb
Gāh ider defʿ-i ḥarāret laʿl-i lebiñden şarāb
Göz ucuyla ʿāşıḳa geh luṭf ider gāhī ʿitāb
Bir suāle yer ḳomaz ol ġamze-i ḥāzır-cevāb

2 Ḥadd-i ruḫsārıñ görüñ teşbīh ider ṣad berk-i güle
Dil döker meclīsde nisbet eyleyüp ol bülbüle
Renk virir laʿl-i lebiñden sürḫile neşve müle
Çeşmi bezm-i fitne ḳurmuş ʿişve cām almış ele
Bāde-i nāz ile itmiş ġamzesin mestü ḫarāb

3 Ḥüsn-i gülzārı[212] menʿ eyler bu ḫilāf sözi degil
Ẕāt-ı nūrından me'āḫiẕ rūz-ı nevrūz degil
Būyı Firdevs būyıdır inbīk ile sözü degil
Lebleri üzre ġubār-ı ḫaṭṭı nevḫīzi degil
Nāfe-i āhū-yı cisminden dökülmüş müşktāb

86 a

[212] Bu tamlama "gülzār-ı ḥüsn" anlamında kullanılmış.

4 Çeşm-i maḫmūrı ḳılup ʿuşşāka her dem ḳaṣd-ı cān
Mürde(y)i iḥyā ider lāʿl-i leb-i dermān hemān
Ḥüsn ile aldı cihānı ḳabża-i tesḫīre ān
Çeşm-i mesti tīġ çekmiş ġamzeden bir Ḳahramān
Ebrū-yı müşkīni bir şemşīrden ḫālī ġurāb

17 Ey Racūlī ḳurdı çün ḥiddetle ol ḳaşı kemān
ʿĀlem-arāyı hemen zülf ile ḳıldı perīşān
Cevr-i yāre kim taḥammül idemez ġayret-keşān
Nice ṭutsun ṭīr-i[213] yāre sinesīñ Nefʿī nişān
Añı ḳor mu bir ḳarār üzre dil-i pür ıżṭırāb

Müseddes (5)

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün(Faʿlün)

1 İḳtidā eyle imām-ı ʿaşḳa sene başıdır
ʿĀşıḳān miḥrāb(ı) çünki Şāh Ḥüseyn'in ḳaşıdır
Şebnem-i bārān töker çeşmim nisān ferrāşıdır
Açdı eṣdāf azġını kim tökülen göz yaşıdır
Ḥasreti nārıyla baġrımız pişer cān āteşidir
Yas ṭutar mātem muḥarrem didiler Bektāşi'dir

86b

2 Mesken-i şehr-i vücūdum hecr-i ġam deryāsıdır
Öyle ġavvāṣım ki didim lāʿl (ü) yaʿḳūt ṭasıdır
Sīnem üzre daġılan bahr-i ʿAden meyvāsıdır
Cevher-i ḫūn-āb-ı çeşmimiñ bugün yaġmasıdır
Ḥasreti nārıyla baġrımız pişer cān āteşidir
Yas ṭutar mātem muḥarrem didiler Bektāşi'dir

[213]İzafet kesresi yerine atıf vavı kullanılmış.

3 Dürr-i yektālar dizilüp ṣaf ṣaf müjġānıma
Ṣaçulup tezyīn ider vücūdıma her yanıma
Daġılur mercāna nisbet gösterir düşmānıma
Şuʿle-i ḥasret geçer te’s̱īr idüp tā cānıma
Ḥasreti nārıyla baġrımız pişer cān āteşidir
Yas ṭutar mātem muḥarrem didiler Bektāşi’dir

4 Kimseden fā’ide yoḳdur derdlenürüz biz bize
Ḳalbdedir pazarımız iẓhār olup çıḳmaz yüze
Āl-i ʿabāyız ḥaḳiḳat ḫor görünürüz göze
Ẓāhiriñ ṭaʿñ itmeden bilmem nedir merām bize
Ḥasreti nārıyla baġrımız pişer cān āteşidir
Yas ṭutar mātem muḥarrem didiler Bektāşi’dir

5 Şāhı Ḥüseyne Şimr-i melʿūn ḳasd idüp ol maʿṭūf
Raḥmet-i Ḥaḳ’dan o Yezīd nice olmaz maḥẕūf[214]
Her neye bāliġ olur ḥesāb-ı ebcede ḥurūf
Ṣayısınca laʿnet olsun ḳavm-i ecdādına yūf
Ḥasreti nārıyla baġrımız pişer cān āteşidir
Yas ṭutar mātem muḥarrem didiler Bektāşi’dir

6 Ey Racūlī gün begün āh-ı enīn artar ferāġ
Şuʿleler virüp derūnda ẓāhir oldı pür çerāġ
Pota-i cismimde maḥv oldı tükendi gitdi yāġ
Sīnem üzre āteş aldı yandı bir ʿaẓīm ocāġ
Ḥasreti nārıyla baġrımız pişer cān āteşidir
Yas ṭutar mātem muḥarrem didiler Bektāşi’dir

[214] Bu beyitin son bahri faʿlün diye bitiyor.

87a

(Muhammes 5)

Mef ʻūlü / Mefāʿīlü / Mefāʿīlü / Feʿūlün

1 Dilber bu cefānıñ sebebi heb ḳaderimden
Āh el ṣunamam zülfüñe öldüm kederimden
Biñ revzen açup ġamzeleriñ sīne yerimden
Şemşīr-i nigāhıñla uruldum çigerimden
Cānā tökülen ḳanlara baḳ çeşm-i terimden

2 Tesbīḥ-i elem çekdicegim şām (u) seḥerdir
Göz yaşını gördükce ḳıyās itme maṭardır
Ölmek bize ehven bu cefā daḫi beterdir
Uyur yılanıñ ḳuyruġu(na) baṣma ḫaṭardır
Zülf-i siyeh-i yāre ṭoḳunmam ḥaẕerimden

3 Yār cevrine siper sīne hicrān ḳulesidir
Taʿcīz ider ʿammāyı bu ʿaşḳ velvelesidir
ʿAkkām-ı reh-i yāre göñül meşʿalesidir
Cān ḳāfile-i derd (ü) miḥen merḥalesidir
Ey reh-i ʿaşḳ içre neler geçdi serimden[215]

4 Keşti-i vücūd baḥr-ı ġama muʿcize-i Nūḥ
Emvāc-ı fikr-i engine düşdük şeb u ṣubūḥ
Nūş itmege cām-ı ecelī niyet idüp rūḥ
Sīnem oḳudur ḫançer-i hicr itdigin mecrūḥ
Cellād-ı ḳażā raḥm gelür şerḥalarımdan

[215] Bir hece eksiktir.

5 Pek āteşī ṭabiʿatı teskīn iken eşref
Ḥāṭırına toz ḳonmaya te'mīn iken eşref
Seyr eyleyem dilberi mümkīn iken eşref[216]
Bin ḫār-ı belā māniʿ gül-çīn iken eşref

87 b

Bir ġonca[217] ḳopardım yine bāġ-ı hünerimden

6 Yā Rab bizi irşād ider her ṣunʿ-ı celīliñ
Çün aḥsen-i taḳvīm ile iẓhār-ı delīliñ
Bu taḫmis-i medḥiyye Racūlī-i ʿalīliñ
Ṭūbi-i gülistān-ı Kerem Mir Ḫalīl'iñ
Dūr itmeye Ḥaḳ sāye-i luṭfuñ üzerimden

Muhammes (6)

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Ḳıldı dünyāyı müzeyyen ḥażret-i perver-gār
Aṭlas u dibā yeşil ḫilʿat giyüp heb merġzār
Sīm (ü) zerrīn tāc ile oldı çiçekler āşkār
Nāfe-i bū-yı ġazāle müşktāb-ı gül-ġizār[218]
Gül cemāliñ gösterüp nevrūz-ı sulṭāni bahār

2 Seyr-i gülzār-ı temāşā ḳurdı meclīs-i cihān
Sāḳi-i ṣāfī beyāż nesrīn yāsemin hemān
Ġonçanıñ aġzı ḳadeḥ şebnem ʿaraḳ pür ezherān
Lāʿl-i rengāmiz olup ṣundı şarāb-ı erġuvān
Gül cemāliñ gösterüp nevrūz-ı sulṭāñi bahār

[216] Bir hece eksiktir.
[217] Bu kelime bir sonraki şiirin 2. bendinin 3. mısrasında "غنچه" şeklinde yazılmıştır.
[218] Kelime ikinci defa gülġizār şeklinde yazılmış. Ağız özelliğini yansıtıyor olabilir.

3 ʿAyn cennet gösterir tezyīn olup şimdi cihān
Merġzār içre aḳar ol selsebil āb-ı revān
Açdı envāʿ-ı çiçekle ṭoldı gitdi gülistān
Nīce bülbül dem çeküp olmaz bu demde şādmān
Gül cemāliñ gösterüp nevrūz-ı sulṭāñi bahār

4 Bāġa daʿvet eylemiş hep ḥūrī ġılmāñı felek
Ṭuġ-ı[219] sulṭānī ṭaḳup başına serv-i ḳadd çelenk
88 a
Mürġular[220] ẕikrile olmuş her birisi bir melek
Cennete teşbīh olunmaz mı efendim ne dimek
Gül cemāliñ gösterüp nevrūz-ı sulṭāñi bahār

5 ʿĀlem-i sırr-ı ḫāfiyyātdan mis̱āl ḳalkdı ḥicāb
Maḥrem oldı āsmān yüz gösterip refʽ-i niḳāb
Sañasın on dört yaşında öyle bir maḥbūb (u) şāb
Ey Racūlī işde bu vuṣlat dem-i āḫir cevāb
Gül cemāliñ gösterüp nevrūz-ı sulṭāñi bahār

Müseddes (6)

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Mātem-i māh-ı muḥarremdir bugün āh vāh Ḥüseyn
Ḥasret-i dāġ-ı derūnum āh āteşgāh Ḥüseyin
Ḳıldıñ öz cānıñ fedā sen ḥasbeten-lillāh Ḥüseyn
Aġlamaḳdan zīr-i çeşmim oldı rāh rāh Ḥüseyin

---

[219] Şair izafet kesresini küçük ünlü uyumuna uymak için “و” harfi ile yazmış.
[220] Şair meddi göstermek için “و” harfi kullanmış.

Nesl-i nūr-ı Muṣṭafā Āl-i ʿabā'sın āh Ḥüseyin
Sen şehīd-i pādşāh-ı Kerbelā'sın vāh Ḥüseyin

2 Ol muḥānet Ehl-i Beyt ʿaṭşān iken ġāyet şedīd
Ẓulm idüp maẓlūma bunca ẓālim ü bī-dīn pelīd
Laʿnet olsun ṣad hezerān Şimr-i melʿūn ol Yezīd
Bir içim ṣu virmeyüp āh eyledi seni şehīd
Nesl-i nūr-ı Muṣṭafā Āl-i ʿabā'sın āh Ḥüseyin
Sen şehīd-i pādşāh-ı Kerbelā'sın vāh Ḥüseyin

3 Böyle taḳdīr-i Ḫudā taʿyīr olunmaz kim neccār
Kerbelā'ya düşdi dem çıḳdı semāya āh (u) zār

88 b

Āteşe atdı vücūduñ encüm-i nīrān yanar
Gözlerinden yaş töker saña feriştehler hezār
Nesl-i nūr-ı Muṣṭafā Āl-i ʿabā'sın āh Ḥüseyin
Sen şehīd-i pādşāh-ı Kerbelā'sın vāh Ḥüseyin

4 Dā'imā ehl-i sülūk niyāz idüp başın[221] büker
Mātemi yasın[222] ṭutup elbetde göz yaşı töker
Her kimiñ ḳalbinde varsa zerre īmānden eṡer
Ẓāhir u bāṭın seniñ çün aġlayup bir āh çeker
Nesl-i nūr-ı Muṣṭafā Āl-i ʿabā'sın āh Ḥüseyin
Sen şehīd-i pādşāh-ı Kerbelā'sın vāh Ḥüseyin

5 Pertev-i āhım semāya çıḳmasa düşse hemīn
Büsbütün āteş olur başdan başa rū-yı zemīn

[221] Kelime "باشك" şeklinde yazılmıştır.
[222] Kelime "ياسك" şeklinde yazılmıştır.

ʿArż-ı ḥālim çün saña maʿlūm Rabbu'l-ʿālemīn
Yā İlāhī vārisim ceddim İmām Ḥüseyin
Nesl-i nūr-ı Muṣṭafā Āl-i ʿabā'sın āh Ḥüseyin
Sen şehīd-i pādşāh-ı Kerbelā'sın vāh Ḥüseyin

6 Tā ḳıyāmet ḥaşre dek olmaz ʿadīm-i Ehl-i Beyt
Ḫānedānı Āl-i ʿabā'dır ḳadīm-i Ehl-i Beyt
Ey Racūlī eyle daʿvā-yı cesīm-i Ehl-i Beyt
Baş açıḳ yalıñ ayaġ ḳaldım yetīm-i Ehl-i Beyt
Nesl-i nūr-ı Muṣṭafā Āl-i ʿabā'sın āh Ḥüseyin
Sen şehīd-i pādşāh-ı Kerbelā'sın vāh Ḥüseyin

3. TARİHLER

89 a

(Tarih 1)

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Āsitāneden cemāl gösterdi bir ʿāl(ī)[223] neseb
Geldi ḥāk-i pāyi istiḳbāliñe çölden ʿArab

2 Gördü Cevdet Pāşā'nıñ tedbīrini bu bilād
Cümlesi ẖavf eyledi emrine beyʿat itdi heb

3 İşidüp ṣāhib-i tedbīri gözüñ açsın hemān
Adene Marʿaş ve Urfa ʿAyntāb ile Ḥaleb

4 Ḥāżır ol Cevdet Pāşā'nıñ tāriẖidir ey ḳalem
Pertev endāz eyledikce disün ʿālem ne ʿaceb

5 Ey Racūlī iki tāriẖ geldi bir mıṣrāʿada
Cā'e dü tāriẖ-i nev tām tāriẖ-i bādı sebeb
1282 1282

(Tarih 2)

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Feʿūlün

1 Virince necm-i iḳbāle żiyā sāḳıf
Gelür ol mesned-ārā ʿālī' vü[224] ʿaṣıf[225]-[226]

---

[223] Kelime "آل" şeklinde yazılmıştır.
[224] Şair "و" harfinin üstüne hareke (ötre) ilave etmiş.

2 Tükenmez yüce deryā ḫazine-i ġā’ib
Ki olmuş ṭāliʿī rūzgārı mürādif

3 Ḫudā virmiş yedinde ḫāme-i nuṣret
Efendim re’s-i tedbīrinde çoḳ ʿārif

4 Ne mümkün Ḥażret Pāşā gibi ʿāḳıl
Muḳaddem görmemiş mis̱lini hiç sālif

5 Ḳumandan-ı Ḥaleb tāriḫi Racūlī
Degil ḥālī kerāmet ṣāhib-i kāşif

1286

89 b

(Tarih 3)

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün(Faʿlün)

1 Tāc-ı ḥüsn ile mükerrer pādişāh ʿAbdu’lmecīd
Hem serīr-i salṭanatla ḥükmü ānıñ te’kīd

2 Salṭanatla bir selāmlıḳ eyledi cumʿa güni
Āsitān-ı ʿālīden cāmiʿa ʿasker temdīd

3 Nūr-ı vechiñ gösterüp īmā ile virdi selām
Gül gibi güler yüzi ḳalbinde dā’im tevḥīd

---

225 Bu kelimenin yazımı “آصف” şeklindedir.
226 Bu mısra bir hece fazladır.

4 Bir ṭaḳım maḥbūb rikābında berāber ḥademe
Ḥūrī ġılmān ṭoldı feriştehle yaʿni mescīd

5 Geçdi miḥrāba imām bir ḫūb ṣadā ile oḳur
Eyleyüp icrā ḥurūfāt-ı uṣūl-i tecvīd

6 Cāmiʿ-i şerīfden ʿavdet eyleyince ol güni
Eyledim seyr u temāşā hem bu resmi tesvīd

7 Ḥavf idüp cānib-i Ḥaḳ'dan oldı bi'l-cümle sükūt
İtmedi ṭahrīk aṣla düşmān oldı ḳadīd

8 Maẓlūmuñ ẓālimden ḥaḳḳıñ aḫẕ idüp ʿaṣrında ol
Eyleyüp bi'l-cümle taḥṣīl ḳıldı defterden resīd

9 Birbiriyle imtizāc itmez idi köhne cihān
Eyledi niẓām u tanẓimāt şimdi tecdīd

10 Ḳıldı ʿadl ile cihānı muʿtedil ol pādişāh
Var ise ḳalbinde ḫavfdan sildi efʿāli ḥasīd

11 Baḥr-i ʿadlile temevvüc eyledi şerʿan ḥüküm
Fitne erbābı cihān var ise oldu nā-bedīd

12 Tā ilā yevmi'l- ḳıyāme nesli bulmasun zevāl
İdemez bir ecnebi bu salṭanātı[227] taḳlīd[228]

---

227 Kelimede ismin belirtme hali "و" harfi ile yazılmış. (سلطناتو)
228 Bu mısrada bir hece eksik. Son bahri faʿlün diye okursak bu eksiklik giderilmiş oluyor.

13 Çünki ẓıll-ullāh fi’l ʿālem-penāh u pādişāh
Eylesün gün günden ʿömrüñ Ḥaḳ Teʿāla teẕyīd

14 Görmemiş mis̱liñ felek tā devr-i ʿĀdem’den beru
İtmemiş böyle ḥüküm Ḫüsrev (ü) Cemşīd u Ferīd

15 Bende-i Racūlī sulṭānıma bir gül tārīḫi
Bezm-i ʿālem cā’ müşeref sāye-i ʿAbdulmecīd
1255

(Tarih 4)

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Ey Racūlī yine tekrār eyleyüp cihād içün
Söyle bir sulṭān-ı tārīḫ Ġāzi min ʿAbdulmecīd
1272

90 a

(Tarih 5)

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Ḳabża-i tesḫīrine dünyā kemān ʿAbdu’lʿazīz
Tīr-i[229] ḥükmüñ ḳıldı aʿdāyı nişān ʿAbdu’lʿazīz

2 Çün şecāʿat Ḥayderi esrār-ı eṭvārıñ seniñ
Tiz ider aʿdāyı dīni perīşān ʿAbdu’lʿazīz

3 ʿAvn-ı Bārī ile gün günden cesāret gösterüp
Rüstem-i Zāl’i geçer bir ḳahramān ʿAbdu’lʿazīz

[229] İzafet kesresi “ی” harfi ile yazılmış.

4 Sen ʿazīz ismiñ ʿazīz Mevlā ʿazīz oldıġına
Eylemiş İmām-ı Müslimīn Ḫān ʿAbdu'lʿazīz

5 Ḫavf idüp Ḥaḳ'dan felek ʿaṣrında ʿaksi dönemez
Ṭoġrıdan ṭoġrı gider bu devrān ʿAbdu'lʿazīz

6 Posta-i ḫurşīd şarḳdan ġarba jurnāl getürüp
Ḥiẕmetiñ görmek diler bu āsümān ʿAbdu'lʿazīz

7 Kim saña ṣıdḳile ḥiẕmet eylemez ey pādişāh
Sen vekīl-i faḫr-i ʿālemsin beyān ʿAbdu'lʿazīz

8 Şāh-ı ʿādildir ʿazīz raḥmān ṣıfātıyla mużāf
İsm-i ḥaḳdır ẕikr ider kevn (ü) mekān ʿAbdu'lʿazīz

9 Ḥāk pāyiñden sirāyet eyleyüp rāh-ı Hüdā
Ḥamdülillāh kim düzildi āsitān ʿAbdu'lʿazīz

10 Ġāz ile pür şuʿleyāb oldı bütün heb ḫāṣ ü ʿām
Sāye-i şāhānede çoḳ şādümān ʿAbdu'lʿazīz

11 Bunca biñ teḳāʿüdin çerāġ idüp iḥsān-ı küll
Genc-i iḥsān eyleyüp āb-ı revān ʿAbdu'lʿazīz

12 Bā-ḥuṣūṣ bu bende-i ednā daḫi teḳā'üdem
Beş vaḳitde çoḳ saña duʿacıyan ʿAbdu'lʿazīz

13 Çün ezel niẓām (u) tanẓimāt bilmezmiş selef
Ḥükm-i tecdīd-i Süleymān-ı zamān ʿAbdu'lʿazīz

14 Ḥāk pāyiñde niyāz ehli Racūlī tāriḫi
Ḳadr-i vālā şehinşāh-ı cihān ʿAbdu'lʿazīz
1277

90 b[230]

(Tarih 6)
Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün (Faʿlün)

1 ʿĀlim-i dānā vü ʿaḳıl ẕātı pāk ʿālī neseb
Āyet (ü) ḥadīs̱e taṭbīḳ sözleri bi'l-cümle heb

2 Şöyle tems̱īl eyleyem baḥr-i muḥīṭiñ menbaʿı
ʿİlm-i ḥikmet mevc urur ḳalbine ṭolmuş lebbeleb

3 Çünki mesmūʿum Felāṭun söylenür meşhūr-ı[231] ẕāt
Gelsün ḥużūrına hüner taʿlīmiñ ḳılsun ṭaleb

4 Mis̱lini hiç görmemişler kim ki gördüm dir ḫilāf
Bir ḥalīb ü ṣafī vālī görsün ahāli Ḥaleb

5 Öyle bir vālī vilāyet Ḥażret-i Derviş Pāşā
Eşḳiyā-ı mārı bir efsūn ile ṭutmaḳda teb

230 Bu sayfa ile 92 a aynı, yani mükerrer.
231 İzafet kesresini "و" harfi ile yazmış.

6 La-ʿilāc nā-çāre ḳırıldı beli tezvīrlerin
Ḥaddi yoḳ taḥrīk ide her ḳanda varsa bī-edeb

7 Maẓlūma ṣāḥib olup ḳattāl ṭālim bu diyü
Titredi çölde ʿaşā'ir ḫavf idüp cümle ʿArab

8 Lāyıḳıyla medḥini ḥaddim mi icrā idemem
Ḫāme-i ʿirfān ile çeksem daḫi mā-i ẕeheb

9 Pīr-i fānī olmuşum şimdi ṣabīden ʿadd olup
Var ise noḳṣānım ʿavf it bu müsin ḥāle sebeb

10 Her naẓar ḳıldıḳca tebessüm idüp bu naẓmıma
Bendeni ʿindinde ṭu(t) kim bir ṭufeyli mekteb

11 Ḥāk-pāye yüz sürüp didi Racūlī (tā)riḫi
Bendeyiz faḳīr duʿācıyam efendim rūz (u) şeb
1287

91 a

(Tarih 7)

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Ḥażret-i Pāşā Ḳumāndānı müdām
Eylesün mesrūr ol Rabbü'l enām

2 Rütbe-i vālā naṣīb itsün Ḫudā
Mesnediñ ḳılsun teraḳḳi ṣubh (u) şām

3 Her ne kim murādına ḳılsa sülūk
Ḥıżır peygamber delīl olsun imām

4 Cān (u) dilden söylerim riyā değil
ʿİnd-i Ḥaḳ'da ola maḳbūl bu duʿām

5 Gerçi teḳāʿüd müsin ḥālim żaʿīf
Ġayret-i ʿasker içündür iddiʿām

6 Bendeñi keşf ile irşād eyledi
El açup duʿāya eylerken devām

7 Ey Racūlī bu ne ḥāletdir ʿaceb
Geldi tāriḫ kāşif-i keşfile tām

1287

(Tarih 8)

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Mā'il olma ḥüsnüne bu pīr u zen bed nāmıdır
Naḳşına aldanma ki buḳalemun endāmıdır

2 Çeşm-i ġafletden ṣaḳın āyīne-i devrān saña
Gösterir mis̱l-i ḫayāl bir sır ʿacībiñ cāmıdır

3 Çün felek raḳs eyleyüp sāḳī mis̱āl bir gün hemān
Müddet-i ʿömrüñ ṣunar der ki bu Ḥaḳ inʿāmıdır

4 Neyleyem fānīde ezkār-ı sülūk eşyā-yı ḥāl
Çünki ṭarīḳ-i ṭamāʿ ʿumūmī ḫāṣṣ (ü) ʿāmıdir

5 Dime ṣayd-ı ḫāṭır içün makiyān-ı ṣoḥbetim
ʿİndi şāʿirde sözüm simurġ (u) ʿanḳā dāmıdır

6 Ḥālime raḥm eyleyüp der ki gözüm yaşın gören
Tiz gelür geçer bu bārān nev-bahār eyyāmıdır

7 Sūre-i Ṭāha oḳur raḥmet duʿasına çıḳup
Ṣorma hiç Racūlī ṣular bu sene balġāmidir
1287

91 b

(Tarih 9)
Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Böyle bir aḥvāl-i ʿālemdir cihānda her umūr
Kiminiñ şerʿa muvafıḳdır ʿameli kimi dūr

2 Her ne deñlü olsa da ḫālī degildir bu cihān
Bir ṭarafdan ṣāḥib-i ḫayr eyler elbetde ẓuhūr

3 Naḳd-i ömrüñ ḫayr u ḥasenāt ile kim ṣarf ider
Şüphe yoḳ ecdādınıñ ḳabrinde ẓāhir ola nūr

4 Açdı ʿAyntāb ṣu yoluñ Ḳay'ımaḳām Muṣṭā Pāşā
Bu ḫuṣuṣda rāzı olmuşdır daḫi ehl-i ḳubūr

5 Ḳuṭb-ı ʿAyntāb'a Ḥıżır[232] irdi Racūlī bu sene
Āb-ı ḥayāṭ oldı şehriñ içi bā-ma-i ṭahūr
1287

[232] Kelimenin yazımı "خضر" şeklindedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Racūlī 19. yüzyılda divan yazan taşralı bir şairdir. Ancak kendisini yetiştiren bu şairin pek çok divan şairinden haberdar olduğunu özellikle Nefʿī ve Fuzūlī ʻden etkilendiğini görmekteyiz.

19. yüzyılda eser veren Racūlī'nin mahalli bir şair olması sebebiyle sade bir dil kullandığı, halkın konuştuğu gibi yazdığı gözlenmektedir.

Daha çok sosyal ve bireysel aksaklıklara yer veren şairin, yoğun olarak da Ehl-i Beyt sevgisini işlediğini görmekteyiz. Ancak şair Acem ve Kızılbaş değilim derken belki de Alevī- Bektaşi olduğunu ifade etmek istemektedir.

Şair yaşayış olarak orta yolu gözeten, kişilik olarak da haysiyetli, onurlu bir yaşayışı tercih eden bir kişidir.

Daha çok Antep, Halep, Şam dolaylarında yaşamış ömrünün sonunu gurbet olduğunu belirttiği Antep'te yaşamıştır.

Eserde 257 gazel, 9 tarih, 6 muhammes, 6 müseddes, 1 terci-i bend, 1 tahmis, 1 müselles bulunmaktadır. Şairin kafiye konusunda sıkıntı çekmediği görülmektedir. Şairin şiirlerinde yer yer vezin kusurları, anlatım bozuklukları, ifade yanlışlıkları göze çarpmaktadır.

İstanbul'da tanınmadığı, tezkirelerde adı geçmediği düşünülürse şairimizin mahalli bir şair olduğuna, kendini yetiştirdiğine, tahminimizce Antep ve yöresinde tanındığına kanaat getirdik.

Ayrıca 19. yüzyılda yaşamış Alevi-Bektaşi şairilerinin arasında bizim şairimizle isim benzerliği gösteren Recūlī adlı bir şaire rastladık. Ancak şiirlerinin benzerlik göstermediğini tespit ettik.

Yaptığımız çalışma ile 19. yüzyılda eser vermiş divan şairleri arasında Racūlī'nin de yerini almasını umuyoruz. Bu tür mahalli şairlerin incelenerek, divan şiirinin taşradaki etkileri gözlemlenebilir.

KAYNAKÇA

Abdulkadiroğlu, A. ve Güçlü A. (2004) Gaziantep Meşhurları, Ankara: Anıl Matba ve Ciltevi.

Akkuş, M. (Hazırlayan) (1993) Nef'ī Dīvānı, Ankara: Akçağ Yayınları.

Aksoy, Ö. A. (1946) Gaziantep Ağzı III, İstanbul: İbrahim Horoz Basımevi.

Aksoy, Ö. A. (1945) Gaziantep Ağzı I(Fonetik-Morfoloji-Sintaks) Başka Diller ve Ağızlarla İlgili Halk Ağzından Parçalar, İstanbul: İbrahim Horoz Basımevi.

Aypay, A. İ. (1998) İzzet Ali Paşa Divanı, İstanbul.

Devellioğlu, F. (1990) Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lūgat, Ankara: Aydın Kitabevi.

Doğan, M. ve Cankaya, Ş. (1998) Fotoğraflarla Gaziantep, Gaziantep: Gaziantep İl Turizm Müdürlüğü.

Eroğlu, C. , Babuçoğlu M. ve Köçer M. (2007) Osmanlı Vilayet Salnamelerinde Halep, Ankara: Global Strateji Enstitüsü.

http://www.eskiliufaksozluk.com/sozluk.php?process=word&=alleben-10k-

http://tdkterim.gov.tr/ttas/

Mengi, M. (1995) Eski Türk Edebiyatı Tarihi, Ankara: Akçağ Yayınları.

Özmen, İ.(Hazırlayan) (1998) Alevi- Bektaşi Şiirleri Antolojisi 4, Ankara:Kültür Bakanlığı.

Pala, İ. (1989) Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü, Ankara: Akçağ Yayınları.

Şemsettin Sami (1989) Kamūs-ı Türkī, İstanbul: Enderun Kitabevi.

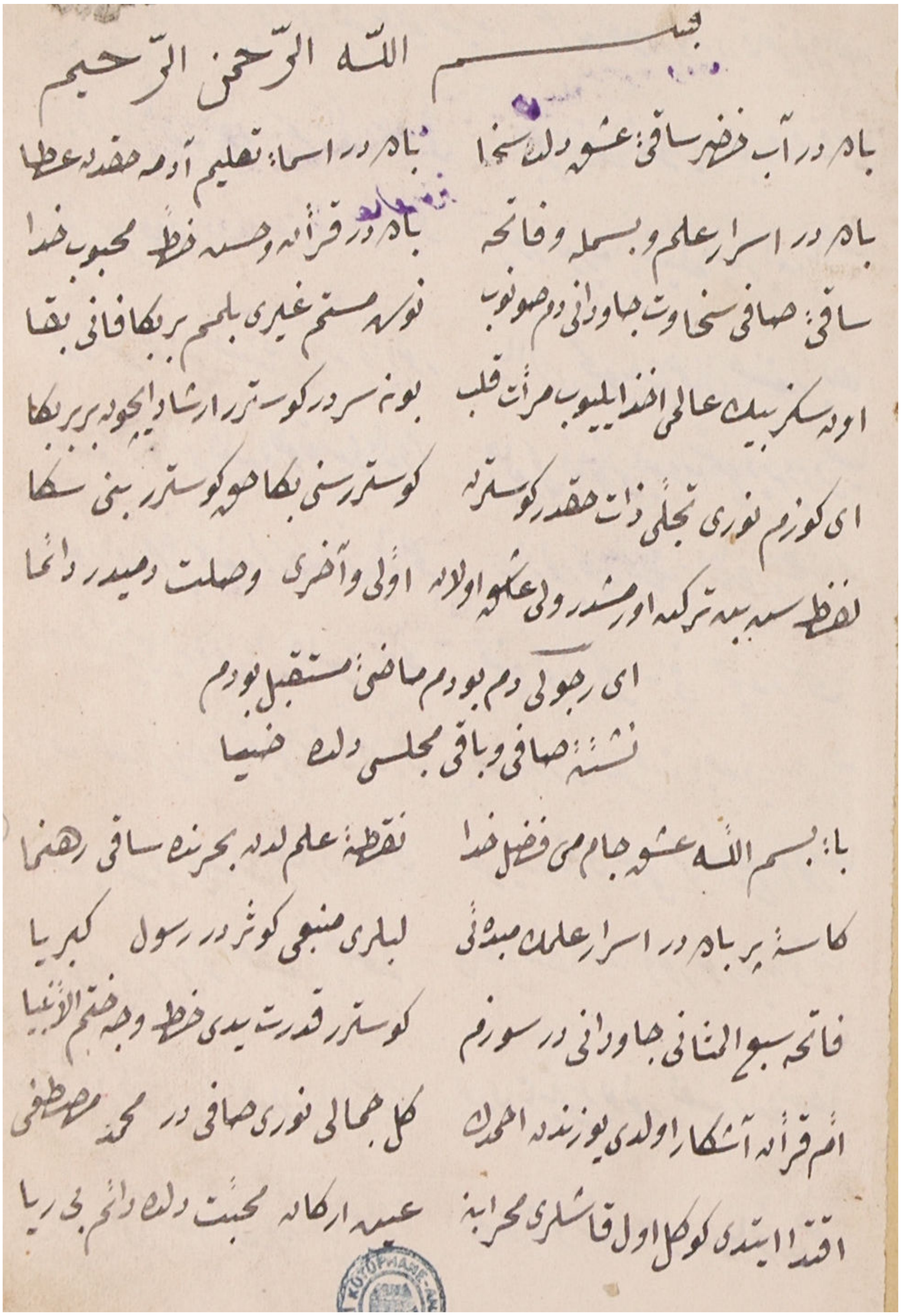
Şükūn, Z. (1996) Farsça-Türkçe Lūgat Gencinei Güftar Fehrengi Ziya, İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

(1971) Tarama Sözlüğü, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Tolasa, H. (2001) Ahmet Paşa'nın Şiir Dünyası, Ankara: Akçağ Yayınları

EKLER

1a

بسم الله الرحمن الرحیم

باده در آب خضر ساقی عشق دل سخا باده در اسما تعلیم آدمه حقدن عطا

باده در اسرار علم و بسمله و فاتحه باده در قرآنده وجه خط محبوب خدا

ساقی صافی سخاوت جاودانی دم صونوب نوش ایدن مستم غیری بلمم بر بکا فانی بقا

اولدی سکر بیت عالی اقتدا ایلیوب مرآت قلب بونه سردر کوستر ارشاد ایچون بر بر بکا

ای کوزم نوری تجلی ذات حقدن کوستره کوستر سنی بکا هو کوستر بنی سکا

لفظ سنه بنده ترکیده اورمشدر ولی عشقه اولانه اولی و آخری وصلت دمیدر دائما

ای رجوعی دم بو دم ماضی مستقبل بو دم

نشئه صافی و باقی مجلسی دلده ضیا

با بسم الله عشق جام می فضل خدا نقطه علم لدن بحرنده ساقی رهنما

کاسه پر باده در اسرار علمک مبدئی لبلری منبع کوثردر رسول کبریا

فاتحه سبع المثانی جاودانی در سوزم کوسترر قدرت یدی خط وجه ختم الانبیا

ام قرآنده آشکار اولدی یوزنده الحمد کل جمالی نوری صافی در محمد مصطفی

اقتدا ایتدی کوکل اول قاشلری محرابنه عینه ارکانه محبت دلده دائم بی ریا

2a

سرای جانب عاصیه سد چکمش پری عنقا همای سایهٔ دولت کورینورلا نه کبرا

مثالی قلعه درکی حائل اولمش چشم اعدایه کورنجه اهل عصیان تتره یوب خوف ایتمه حالا

دولاب فن ایله عاصی چکمش تا سرای اوزره کتورمش خاکپایه جبریله کورمک ایچون دعوا

بهار ایام عاصیدن یکا بیتمش سرای کور یشل خلعت کییوب کوستردی قامت عالم اشیا

حمایه حکم ایدر شمدی مثالی ثانی اسکندر دیدیلر اسم تسمیتهٔ تنزیلٌ من السما

خلاف سویلیوب اصلا عدالتله ایدر اجرا حقیقت اویله بر ذات کم صحیح اکمیلا مسما

رجولی آب عاصی نوش ایدوب عصیانه میل ایتمه

بو شهره حکم ایدن اسکندری ثانی دیدی عمّا

کاسهٔ نیم صوندی ساقی بادهٔ یارم بکا توبه ایتدم آرطق ایچم ویرمه سین یارم بکا

حقمی انکار ایدر کیم باکه میلی یوق دیو بو خصوصده کوستر اول یار اغیارم بکا

مست اولوب ذلفی کبی عقلی باشندن پریشان دور ایدر مجلیسی بر صکره کم صیارم بکا

کوشهٔ چشمیله بر افسون ایدر عقلم کیدر جانما قصد ایتدیکین هرآنده دویارم بکا

یاره مجنون اولدیغم چون دوری صحرا ایلرم یعنی حرام ایتدی قربت کندی دیارم بکا

صنع فرهادی هنر اجرایه استرکو کلمز بلکی اول مجنون و عاقل ایله اویارم بکا

ای رجولی ناز استغنا ایله بو جوری یار جانه کچدی جانه کندم کی قیارم بکا

عالم و دانا و عاقل ذات پاک عالی نسب
آیت حربیه تطبیق سوزلری باجمله حسب

سوتله تمثیل ایلیم بحری محیطک منبعی
علم حکمت موج اورر قلبینه طوتلمش لب بلب

چونکی مسموعم فلاطون سویلنور مشهور ذات
کلسون حضورینه عفو تعلیمک ایچون طلب

مثلنی هیچ کورمشلر کیمکس کوردم دیر خلاف
بر حلیمی صافی وار کورسون اهالی حلب

اولدی بر والی ولایت حضرت درویش پاشا
اشقیاده ماری بر افسون ایله طوتمقده تب

لا علاج ناچاره قیرلدی بلی تزویرلرک
حده یوق تحریکده ایدی هر قنده وار ایسه بی ادب

مظلومه صاحب اولوب قتال ظالم بو دیو
تیتره دی چولده عشائر خوف ایدوب جمله عرب

لائقیله مدحنی حدّمی اجرا ایده مم
خامه عرفان ایله چکسم دخی ماء ذهب

هپ بیری فانی اولمشم شمدی صیدن عدا اولوب
وار ایسه نقصانی عفو ایت بو مسکین حاکه سبب

هر نظر قلدقجه تبسم ایدوب بو نظمه
بنده کی عنده نره طوتنکم بر طفیلی مکتب

حاکپایه یوز سوروب دیدم رجوعک تاریخی
بنده از دعاجی یم افندم روز و شب

سنه ١٢٨٧